

**GELENEKSEL KONUTTA İŞLEV DEĞİŞİMİ
VE ETKİLERİ:ESKİŞEHİR ODUNPAZARI
ÖRNEĞİ**

Ayşen BOĞAZIÇI YAKUT
Yüksek Lisans Tezi

Mimarlık Anabilim Dalı

Ocak, 2016

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Ayşen Boğaziçi Yakut'un “Geleneksel Konutta İşlev Değişimi ve Etkileri: Eskişehir Odunpazarı Örneği” başlıklı Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Koruma programındaki, Yüksek Lisans Tezi 18.01.2016 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Prof. Dr. Nuray ÖZASLAN	.....
Üye	: Yrd.Doç.Dr. Betül Gelengül EKİMCİ	.....
Üye	: Yrd.Doç.Dr. Mevlüde KAPTI	.....

Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
.....tarih ve .....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

GELENEKSEL KONUTTA İŞLEV DEĞİŞİMİ VE ETKİLERİ: ESKİŞEHİR ODUNPAZARI ÖRNEĞİ

Ayşen BOĞAZIÇI YAKUT

Anadolu Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı
Mimari Koruma Bilim Dalı

Danışman: Prof.Dr Nuray ÖZASLAN

2016, 264 sayfa

Tarih boyunca sürekli devinim halinde değişen toplumsal yapı, içinde yaşadığı fiziksel çevreyi de dönüştürür. Toplumsal yaşamın kültürel, siyasi, ekonomik ve tarihsel izlerini taşıyan kentler bu değişim sürecinin de fiziksel temsillerini oluştururlar. Ancak 19. Yüzyıldan bu yana kentlerimizdeki değişimin kontrol edilemeyen bir hızla sürüyor olması 20. Yüzyılın ortalarından itibaren korumacı bir yaklaşımın gelişmesine neden olmuştur. Buna bağlı olarak tarihsel ve kültürel mirası barındıran geleneksel kentsel dokularının korunması ve geçmişin kanıtları olarak gelecek kuşaklara aktarılabilmesi önem kazanmıştır.

Kentsel sit alanlarında bulunan tarihi yapı stoğunun büyük bir çoğunluğunun sivil mimarlık örnekleri olan konutlar olduğu görülmektedir. Bu alanların yalnızca fiziksel varlıklarının korunmasının yeterli olmadığı, bu nedenle de bu yapıların ve alanların yeniden işlevlendirilerek sürdürülebilir bir koruma yaklaşımının benimsendiği gözlenmektedir. Geleneksel konutlara turizmin belirleyici olduğu yeni işlevler yüklenmesi ile gerçekleşen restorasyon çalışmalarının hem alanın hem de yapıların kültürel miras bağlamındaki değerler sisteminde kalıcı zararlar oluşturduğu gözlenmektedir.

Bu çalışmada sözü edilen çağdaş koruma sorunsalı, Eskişehir Odunpazarı Kentsel Sit Alanı içinde yer alan, turizm baskısıyla konut dışında farklı işlevler verilerek restore edilen ve belgelerine ulaşılabilen 11 adet geleneksel konut analiz edilerek değerlendirilmiştir. İncelenen binalardan elde edilen veriler ışığında Odunpazarı geleneksel konutlarına işlev verirken yapılan doğru ve yanlışlar, karşılaşılan sorunlar belirlenmiştir. Bu çalışmanın amacı, tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi sırasında özgün mekansal kurgularının dikkate alınması ve bu kurgunun yapının tarihsel özgün değerini oluşturan en önemli kriterlerden biri olduğunun saptanmasıdır. Odunpazarı Kentsel Sit Alanı gibi benzer koruma alanlarında bu değerlerin restorasyon uygulamalarında referans oluşturması ve yapılan yanlış işlevlendirmelerden dolayı ortaya çıkan hataların en aza indirilmesi varılmak istenen sonuçlardan birisidir.

Anahtar Kelimeler: Mimari Koruma, Yeniden Kullanım, İşlev Değişimi, Geleneksel Konut, Odunpazarı, Turizm

ABSTRACT

Master Of Science Thesis

THE CHANGE OF FUNCTION IN TRADITIONAL HOUSE AND ITS EFFECT, CASE STUDY OF ESKİŞEHİR ODUNPAZARI

Ayşen BOĞAZİÇİ YAKUT

**Anadolu University
Graduate School Of Science
Architecture Program
Architectural Conservation Department**

**Supervisor: Prof.Dr Nuray ÖZASLAN
2016, 264 pages**

The social structure that has been changing perpetually throughout the history changes the physical environment where it exists, as well. The cities that carry the cultural , political, economical and historical traces of the social life form the physical examples of this alteration process. Nevertheless, the fact that the alteration in our cities is going on faster than the controllable line since the 19th century, has led to a conservative approach to come out since the middle of the 20th century. Therefore it has become important that the traditional urban texture which includes the historical and the cultural heritage within be conserved and transmitted into the future generations.

It seems that the majority of the historical structure stocks in the urban site are the houses which are the samples of civil architecture. It is observed that the protection of the physical presence of these areas is not enough, therefore these structures and sites have been refunctioned and a sustainable conservation approach has been adopted. It is clear that the restoration activities that became fact by adding new functions to the traditional houses in which tourism is the main determination have led to permanent damage to not only the site itself but also the cultural system regarding the cultural heritage.

Modern conservation problem that is mentioned in this study has been evaluated by analyzing 11 traditional houses located in Eskişehir Odunpazarı Urban Site, the documents of which have been hardly accessed, restored with different functions through the pressure coming from the tourism. In terms of the data gained from the inspected buildings, the right and the wrong cases and the problems faced during the process of adding new functions to the traditional houses of Odunpazarı have been determined. The aim of this study is that the unique residential structures be taken into consideration and that this structure is one of the most important criterias forming the residence's unique historical values. It is one of the end result goals desired to be achieved that in similar conservation area like Odunpazarı Urban Site, these values form reference in restoration activities and reducing the mistakes that come out of the wrong functions given to the houses to the minimal point.

Keywords: Architectural Conservation, Reuse, Function Change, Traditional House, Odunpazarı, Tourism

TEŞEKKÜR

Tez çalışmasının baŐından itibaren her tŸrlŸ yardım ve desteği sağlayan tez danıŐmanım Prof. Dr. Nuray ÖZASLAN'a ve çalışma sonunda değerli vakitlerini ayırarak tezimi okuyan ve Önerileri ile yol gŸsteren değerli jŸri Ÿyelerine teŐekkŸr ederim. Çalışma esnasında bana arŐivlerini açarak yardımlarını esirgemeyen Eskişehir Koruma Kurulu, Eskişehir BŸyŸkŐehir Belediyesi, Odunpazarı Belediyesi, Karakamil İletişim Merkezi, Őęr. GŸr. Birol Akçoral, Mimar Bedia Sarp'a ve tez çalıŐmam esnasında uygun çalışma ortamını sağlayan Gaziantep Őniversitesi Mimarlık BŸlŸmŸne teŐekkŸrŸ bir borç bilirim.

Çalışma sŸresince desteğini hep yanımda hissettiğim eŐim Yalçın Yakut'a, beni maddi, manevi destekleyen annem GŸler, babam Őerafettin, kardeŐim GŸlŐah, babaannem Suzan Boğaziçi'ye ve tŸm aileme çok teŐekkŸr ederim.

Ayşen BOğAZII YAKUT

Ocak 2016

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	xiii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1. Konunun Tanımı ve Önemi.....	1
1.2. Çalışmanın Amaç ve Kapsamı.....	2
1.3. Çalışmada Kullanılan Materyal ve Metod.....	4
1.3.1. Literatür çalışması.....	4
1.3.2 Alan çalışması.....	5
2. KORUMA KAVRAMI VE YENİDEN KULLANIM	8
2.1. Koruma Kavramı	8
2.2. Koruma Tarihi ve Yaklaşımları.....	9
2.3. Tarihi Yapıların Yeniden Kullanımı.....	11
2.4. Tarihi Konut Dokusunda Turizmin Etkileri.....	15
3. GELENEKSEL KONUTLARDA İŞLEV DEĞİŞİMİ	20
3.1. Geleneksel Konut İçerisinde Mekânlar ve Mimari Elemanlar.....	21
3.2. Geleneksel Konutta Yapım Teknikleri ve Malzeme.....	23
3.3. Geleneksel Konut Dokusunda İşlevsel Değişimin Erken	
Örneklerinin İncelenmesi.....	25
3.3.1. Soğukçeşme Sokağı.....	26
3.3.2. Safranbolu	28
3.3.3. Beypazarı.....	31

4. GELENEKSEL ODUNPAZARI EVLERİ	37
4.1.Odunpazarı Tarihsel Gelişimi.....	37
4.2.Odunpazarı'nda Korumanın Gelişimi ve Yasal Süreçler.....	41
4.3.Odunpazarı Evleri.....	51
4.3.1.Geleneksel Odunpazarı evleri plan tipleri.....	55
4.3.2. Geleneksel Odunpazarı evleri yapım tekniği ve malzemesi.....	58
4.3.3. Geleneksel Odunpazarı evlerinde mekânlar ve mimari elemanlar.....	59
4.3.4. Geleneksel Odunpazarı evlerinde cephe düzeni ve elemanları.....	64
4.3.5. Geleneksel Odunpazarı evleri koruma süreci anket çalışması ve değerlendirmesi.....	69
5. GELENEKSEL KONUTTAKİ İŞLEV DEĞİŞİMİN ODUNPAZARI ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ	73
5.1. Sararlar Evi.....	76
5.1.1.Yapının tarihçesi.....	76
5.1.2.Yapının fiziksel incelemesi	77
5.1.2.1.Yapının plan incelemesi.....	77
5.1.2.2.Yapının cephe incelemesi.....	79
5.1.2.3.Genel değerlendirme.....	80
5.1.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi.....	82
5.2. Bey Konakları.....	87
5.2.1.Yapının tarihçesi.....	88
5.2.2.Yapının fiziksel incelemesi.....	88
5.2.2.1.Yapının plan incelemesi.....	88
5.2.2.2.Yapının cephe incelemesi.....	92
5.2.2.3.Genel değerlendirme.....	94
5.2.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi.....	95
5.3. Osmanlı Evi.....	100
5.3.1.Yapının tarihçesi.....	100
5.3.2.Yapının fiziksel incelemesi.....	102
5.3.2.1.Yapının plan incelemesi.....	102

5.3.2.2.Yapının cephe incelemesi.....	106
5.3.2.3.Genel değerlendirme.....	107
5.3.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi.....	108
5.4. Sivrioğlu Konağı.....	113
5.4.1.Yapının tarihçesi.....	113
5.4.2.Yapının fiziksel incelemesi.....	114
5.4.2.1.Yapının plan incelemesi.....	114
5.4.2.2.Yapının cephe incelemesi.....	117
5.4.2.3.Genel değerlendirme.....	118
5.4.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi.....	119
5.5. Karargâh Binası (Mestanoğlu Halil Evi).....	124
5.5.1.Yapının tarihçesi.....	124
5.5.2.Yapının fiziksel incelemesi.....	125
5.5.2.1.Yapının plan incelemesi.....	125
5.5.2.2.Yapının cephe incelemesi.....	128
5.5.2.3.Genel değerlendirme.....	129
5.5.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi.....	130
5.6. ETO Binası.....	135
5.6.1.Yapının tarihçesi.....	135
5.6.2.Yapının fiziksel incelemesi.....	135
5.6.2.1.Yapının plan incelemesi.....	135
5.6.2.2.Yapının cephe incelemesi.....	138
5.6.2.3.Genel değerlendirme.....	139
5.6.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi.....	139
5.7. Kayıkçılar Konağı.....	144
5.7.1.Yapının tarihçesi.....	144
5.7.2.Yapının fiziksel incelemesi.....	145
5.7.2.1.Yapının plan incelemesi.....	146
5.7.2.2.Yapının cephe incelemesi.....	148
5.7.2.3.Genel değerlendirme.....	149
5.7.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi.....	150
5.8. Yağcızade Konağı.....	155

5.8.1.Yapının tarihçesi.....	156
5.8.2.Yapının fiziksel incelemesi.....	157
5.8.2.1.Yapının plan incelemesi.....	157
5.8.2.2.Yapının cephe incelemesi.....	160
5.8.2.3.Genel değerlendirme.....	161
5.8.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi.....	162
5.9. Balkan Kültür Evi.....	167
5.9.1.Yapının tarihçesi.....	167
5.9.2.Yapının fiziksel incelemesi.....	167
5.9.2.1.Yapının plan incelemesi.....	168
5.9.2.2.Yapının cephe incelemesi.....	170
5.9.2.3.Genel değerlendirme.....	171
5.9.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi.....	172
5.10. Eğitim Karikatürleri Müzesi.....	177
5.10.1.Yapının tarihçesi.....	177
5.10.2.Yapının fiziksel incelemesi.....	177
5.10.2.1.Yapının plan incelemesi.....	178
5.10.2.2.Yapının cephe incelemesi.....	181
5.10.2.3.Genel değerlendirme.....	182
5.10.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi.....	183
5.11. Kırım Tatar Kültür Evi.....	188
5.11.1.Yapının tarihçesi.....	188
5.11.2.Yapının fiziksel incelemesi.....	189
5.11.2.1.Yapının plan incelemesi.....	189
5.11.2.2.Yapının cephe incelemesi.....	191
5.11.2.3.Genel değerlendirme.....	192
5.11.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi.....	193
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	198
KAYNAKLAR.....	201

EKLER

Ek- 1 Bina İnceleme Föyü	208
Ek- 2 Anket ve Görüşme Formu	211
Ek- 3 Anket Verileri	213
Ek- 4 Sararlar Evi İnceleme Föyleri	215
Ek- 4a Sararlar Evi Restitüsyon Planları	218
Ek- 5 Bey Konakları İnceleme Föyleri.....	219
Ek- 5a Bey Konakları Restorasyon Projesi	224
Ek- 6 Osmanlı Evi İnceleme Föyleri	225
Ek- 7 Sivrioğlu Konağı İnceleme Föyleri	230
Ek- 7a Sivrioğlu Konağı Restorasyon Planları.....	235
Ek- 8 Karargâh Binası İnceleme Föyleri	236
Ek- 9 ETO Binası İnceleme Föyleri	242
Ek- 9a ETO Binası Restorasyon Planları	245
Ek- 10 Kayıkçılar Konağı İnceleme Föyleri	246
Ek- 10a Kayıkçılar Konağı Restorasyon Projesi	249
Ek- 11 Yağcızade Konağı İnceleme Föyleri	250
Ek- 11a Yağcızade Konağı Restitüsyon Planları.....	253
Ek- 11b Yağcızade Konağı Restorasyon Planları	254
Ek- 12 Balkan Kültür Evi İnceleme Föyleri.....	255
Ek- 13 Eğitim Karikatürleri Müzesi İnceleme Föyleri.....	258
Ek- 14 Kırım Tatar Kültür Evi İnceleme Föyleri	261
Ek- 14a Kırım Tatar Kültür Evi Restorasyon Planları	264

ŞEKİLLER DİZİNİ

2.1. Geleneksel Anadolu konutunun güne uyarlanma sistemi	14
3.1. Odanın farklı saatlerde kullanım şekilleri (Emirhocaşade Ahmet Bey Evi).....	23
3.2. Kuban'ın iklime göre sınıflandırdığı Anadolu mimarisi.....	24
3.3. Soğukçeşme Sokağı 1840lar ve restorasyon sonrası.....	26
3.4. Safrabolu Evleri 1930'lar ve sonrası.....	28
3.5. 1920'li ve 2000'li yıllarda Beypazarı.....	31
3.6. 1999 yılı sonrasında Beypazarı'nda yapılan turizm çalışmaları	34
4.1. Matrakçı Nasuh tasviri	37
4.2. 13.yy. sonunda Eskişehir.....	38
4.3. 1896 Eskişehir yerleşim planı	39
4.4. Yukarı Mahalle, Kurşunlu Cami ve çevresi, 1910–1920.....	40
4.5. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 1/25000 nazım imar planı	41
4.6. Anadolu Üniversitesi Konuk Evi (a) restorasyon öncesi hali (b) restorasyon esnasındaki hali (c) restorasyon sonrasında 2015 tarihli hali	43
4.7. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nce yapılan yeni yapılar	45
4.8. Tarihi Odunpazarı Evleri Koruma ve Gelistirme Projesi.....	45
4.9. Beyler Sokak (a) restorasyon öncesi hali,(b) restorasyon sonrası 2015 hali	46
4.10. Odunpazarı kentsel sit alanı mahallelerini gösteren harita	48
4.11. Odunpazarı mevcut ve öneri sit sınırları.	50
4.12. Odunpazarı, birinci dönem- 1A grubu geleneksel yapı	53
4.13. Odunpazarı evlerinin dönemlemeleri	54
4.14. Odunpazarı'nda Acar (1981) ve Sönmez (1984)'in çalışma yaptığı alan sınırları	56
4.15. Odunpazarı evleri plan tipleri.....	57
4.16. Odunpazarı evleri plan tipolojileri	57
4.17. Odunpazarı'nda en sık kullanılan dolap biçimi	61
4.18. Odunpazarı evleri tavan örnekleri.....	62
4.19. Odunpazarı evlerinde cepheler.....	64

4.20. Odunpazarı evlerinde (a) bahçe kapılarını ve (b) tek kanatlı eve giriş kapılarını gösteren tablo	65
4.21. Odunpazarı evlerinde çift kanatlı eve giriş kapılarını gösteren tablo	65
4.22. Geleneksel Odunpazarı evlerinde pencere düzeni	66
4.23. Geleneksel Odunpazarı evlerinin pencerelerinde görülen pencere kafesi örnekleri.....	67
4.24. Saçak altlarında yer alan konsollara örnekler	69
4.25. Anketin birinci sorusuna verilen cevapların oranları	70
4.26. Anketin ikinci sorusuna verilen cevapların oranları	70
4.27. Anketin üçüncü sorusuna verilen cevapların oranları.....	71
4.28. Anketin dördüncü sorusuna verilen cevapların oranları	71
4.29. Anketin beşinci sorusuna verilen cevapların oranları	72
5.1. Odunpazarı geleneksel konutlarında görülen işlevler şeması	73
5.2. İncelenen binalar ve konumlarını gösteren harita	75
5.3. Sararlar Evi (a) restorasyon öncesi ve (b) restorasyon sonrası 2015	76
5.4. Hasan Şefik Evi zemin kat restorasyon önerisi.....	81
5.5. Hasan Şefik Evi birinci kat restorasyon önerisi	81
5.6. Sararlar Evi zemin kat iç mekân fotoğraflar	85
5.7. Sararlar Evi birinci kat iç mekân fotoğrafları	86
5.8. Bey Konakları (a) en eski hali (b) restorasyon öncesi ve (c) restorasyon sonrası hali.....	87
5.9. B6 sofası altında birleştirilen mekânlar.....	90
5.10. Bey Konakları bahçe	91
5.11. Bey Konakları bodrum kat ve zemin kat iç mekân fotoğrafları.....	98
5.12. Bey Konakları birinci kat ve ikinci kat iç mekân fotoğrafları	99
5.13. Osmanlı Evi (a) eski hali ve (b) 2015 hali	100
5.14. Osmanlı Evinde Z1 sofasının müze-restoran işleviyle kullanımı	103
5.15. Osmanlı Evi zemin ve birinci kat iç mekân fotoğrafları	111
5.16. Osmanlı Evi müştemilatı zemin ve birinci kat iç mekân fotoğrafları ..	112
5.17. Sivrioğlu Konağı (a) restorasyon öncesi ve (b) restorasyon sonrası 2015 hali.....	113
5.18. B1 sofasından görünümeler	115

5.19. Sivrioğlu Konağı bahçesi	116
5.20. Sivrioğlu Konağı kuzey cephesindeki basamaklar	117
5.21. Sivrioğlu Konağı zemin ve birinci kat iç mekân fotoğrafları	122
5.22. Sivrioğlu Konağı birinci ve ikinci kat iç mekân fotoğrafları	123
5.23. Karargâh Binası (a) yangın öncesi ve (b) yangın sonrası hali, (c) restorasyon sonrası hali	124
5.24. Karargâh Binası bodrum kat girişi ve açılan kapaklar	126
5.25. Karargâh Binası Z7 sofası (a) yangın sonrası ve (b) restorasyon sonrası 2015 hali	127
5.26. Karargâh Binası bodrum ve zemin kat iç mekân fotoğrafları	133
5.27. Karargâh Binası zemin ve birinci kat iç mekân fotoğrafları	138
5.28. ETO Binası (a) restorasyon öncesi ve (b) restorasyon sonrası hali	135
5.29. ETO Binası Z1 (a) restorasyon sonrası ilk hali (2014) ve (b) restorasyon sonrası zemin kaplamasının değiştirilmiş hali	136
5.30. ETO Binası Z1'deki merdivenin restorasyon esnasındaki hali	136
5.31. ETO Binası zemin kat ve birinci kat iç mekân fotoğrafları	142
5.32. ETO Binası birinci kat ve ikinci kat iç mekân fotoğrafları	143
5.33. ESİAD Binası (a) restorasyon öncesi ve (b) restorasyon sonrası hali	144
5.34. ESİAD Binası restorasyon esnasında bina kabuğunun kaldırılmış hali	145
5.35. ESİAD Binası restorasyon esnasında cephenin sıvanması	145
5.36. Bd1 (a) giriş kapısı ve (b) tavanında taş yünüyle yapılan izolasyon... ..	146
5.37. ESİAD Binası B1 sofasından görünüm	148
5.38. ESİAD Binası pencere tipleri	149
5.39. Kayıkçılar Konağı zemin kat iç mekân fotoğrafları	153
5.40. Kayıkçılar Konağı birinci kat ve ikinci kat iç mekân fotoğrafları	154
5.41. Yağcızade Konağı ön ve arka cephesi (a) restorasyon öncesi ve (b) restorasyon sonrası	155
5.42. Yağcızade Konağı Z1 sofasındaki ve Z3 odasında görülen duvar bordürleri	158
5.43. Yağcızade Konağı birinci kata girişte bulunan kapılar	159

5.44. Yağcızade Konağı'nın ön cephesindeki çelik strüktür çadır sistem	161
5.45. Yağcızade Konağı zemin kat ve birinci kat iç mekân fotoğrafları.....	165
5.46. Yağcızade Konağı birinci kat ve ikinci kat iç mekân fotoğrafları	166
5.47. Balkan Kültür Evi (a) restorasyon öncesi ve (b) restorasyon sonrası 2015 hali	167
5.48. Balkan Kültür Evi B6 odasına bulunan dolap ve gusülhanenin (a) restorasyon öncesi ve (b) restorasyon sonrası 2015 durumu	169
5.49. Balkan Kültür Evi restorasyon öncesi avlu cephesi.....	171
5.50. Balkan Kültür Evi zemin kat iç mekân fotoğrafları	175
5.51. Balkan Kültür Evi birinci kat iç mekân fotoğrafları	176
5.52. Eğitim Karikatürleri Müzesi binası (a) restorasyon öncesi ve (b) restorasyon sonrası 2015 hali	177
5.53. Eğitim Karikatürleri Müzesinde Z2'de bulunan raflar (ocak ve dolaplar)	178
5.54. Eğitim Karikatürleri Müzesi B1 sofası ve içerisindeki duvarlar.....	180
5.55. Eğitim Karikatürleri Müzesi B6 odasında bulunan ocak ve yan dolapları.....	180
5.56. Eğitim Karikatürleri Müzesinin bahçesinden bir görünüm.....	181
5.57. Eğitim Karikatürleri Müzesi bodrum kat ve zemin kat iç mekân fotoğrafları.....	186
5.58. Eğitim Karikatürleri Müzesi birinci kat iç mekân fotoğrafları	187
5.59. Kırım Tatar Kültür Evi (a) restorasyon öncesi ve (b) restorasyon sonrası 2015 hali.....	188
5.60. Kırım Tatar Kültür Evi Z1 sofasından bir görünüm	190
5.61. Kırım Tatar Kültür Evi B1 sofasından bir görünüm	191
5.62. Kırım Tatar Kültür Evi bahçe girişinin (a) restorasyon öncesi, (b) restorasyon sonrası ilk hali ve (c) 2015 hali.....	191
5.63. Kırım Tatar Kültür Evi bodrum kat ve zemin kat iç mekân fotoğrafları.....	196
5.64. Kırım Tatar Kültür Evi zemin kat ve birinci kat iç mekân fotoğrafları	197

ÇİZELGELER DİZİNİ

4.1. Odunpazarı geleneksel konutlarının esas katlarında görülen plan tiplerinin dağılımı.....	59
5.1. Sararlar Evi bina inceleme föyü.....	83
5.2. Bey Konakları bina inceleme föyü.....	96
5.3. Osmanlı Evi bina inceleme föyü.....	109
5.4. Sivrioğlu Konağı bina inceleme föyü	120
5.5. Karargâh Binası bina inceleme föyü	131
5.6. ETO Binası bina inceleme föyü	140
5.7. Kayıkçılar Konağı bina inceleme föyü	151
5.8. Yağcızade Konağı bina inceleme föyü	163
5.9. Balkan Kültür Evi bina inceleme föyü.....	173
5.10. Eğitim Karikatürleri Müzesi bina inceleme föyü.....	185
5.11. Kırım Tatar Kültür Evi bina inceleme föyü	194
6.1. Analiz sonuçları genel tablosu	199

KISALTMALAR DİZİNİ

ÇEKÜL : Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı

ESİAD : Eskişehir Sanayici ve İş Adamları Derneği

ETO : Eskişehir Ticaret Odası

ICOMOS : Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi

KUDEB : Koruma Uygulama ve Denetim Büroları

M.Ö. : Milattan Önce

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Tanımı ve Önemi

Zaman içinde, tarihi anıt ve binalar, eski kent dokuları, taşınır taşınmaz bütün kültürel varlıklarımızın eskimesi ve özgün işlevlerini yitirmesi kaçınılmazdır. Sürekli değişen teknoloji bir yandan modern yaşam biçimini ve bunun fiziksel çevresini değiştirmeye zorlarken bir yandan da tarihi yapıların çağdaş koşullara uygun yeniden işlevlendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Eski yapıların uygun bir kullanım ile yeniden işlevlendirilmesi ve buna göre restorasyonunun gerçekleştirilmesi koruma alanının önemli problemlerinden birisidir. Kültürel mirasın tanımı ve korunması konusunda kapsamı ve ilkeleri ile en önemli uluslararası belge olan Venedik Tüzüğü (1964) anıtı, tarihsel bir sürecin tanığı olarak kabul ederek kültürel mirasın tarihselliğine vurgu yapar. Tarihselliğin sürdürülebilmesini sağlayacak bu koruma yaklaşımı, kültürel varlığın özgün değerlerini yitirmeden geleceğe aktarılmasını gerektirir. Venedik Tüzüğü anıtın yaşamını sürdürmesi için, toplumsal bir amaç için yeniden işlevlendirilebileceğini ancak bunun için planının ya da bezemelerinin değiştirilmemesi gerektiğini de vurgular. Kültürel Mirasın özgünlük değeri konusunu ilk tartışan uluslararası belge olan Venedik Tüzüğü'nden sonra, 1994 yılında Japonya'nın Narra kentinde düzenlenen konferansın sonucu olarak yayımlanan Nara Özgünlük Belgesi, özgünlük kavramı ve kapsamını detaylı bir şekilde tanımlamaktadır (URL-1). Bu belgede de ifade edildiği gibi Venedik Tüzüğü'nde özgünlük, her türlü bilimsel çalışmada, koruma ve restorasyon müdahalelerinde, Dünya Mirası Kabul edilme sürecinde çok önemli bir işlev yüklenir.

Narra Tüzüğüne göre bir anıtın ya da sitin doğasına ve kültürel bağlamına bağlı olarak; tasarım ve biçimi, malzeme ve nesneyi, kullanım ve işlevi, gelenek ve teknikleri, konum ve yerleşimi, ruh ve anlatımı, ilk tasarım ve tarihsel evrimi özgünlük yargısını oluşturur. Bu tez kapsamında Eskişehir, Odunpazarı Kentsel Sit Alanı içinde yer alan ve geleneksel konut örneklerinde gerçekleştirilen restorasyon uygulamalarının bu yapıların özgünlük değerini nasıl yok ederek

kültürel miras tanımının değerleri açısından çok önemli bir kriterin eksildiğini belgelerine ulaşılabilen örnekler üzerinden tartışılması amaçlanmıştır.

Geleneksel konutlar, geçmişten günümüze taşıdığı bilgi ve kültür birikimiyle kültürel mirasımızın önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Geleneksel konutlar sadece eski olma değeri değil, aynı zamanda birçok değeri de bünyesinde barındırmaktadır. Bunlar: birçoğu konut özelliğini devam ettirdiği için süreklilik ve işlevsellik değeri; yapıldığı tarihten bugüne içindeki yaşam eylemine bağlı olarak anı değeri; tasarım ve mimari elemanlarıyla döneminin geleneklerini yansıttığı için geleneksellik değeri; yapıldığı dönemin tasarım anlayışı, teknik, yapısal ve süsleme özelliklerini, dönemin ulaştığı düzeyi, işçilik kalitesini anlattığı için artistik ve teknik değeri; döneme has özelliklerini koruduğu için özgünlük değeri; eğer ki konutlar kentsel sit alanı içindeyse sayıları ve bölgedeki düzenli dağılımlarına bağlı olarak çokluk ve homojenlik değeri; tüm bu değerlerin toplamı olarak döneme ait tüm bilgileri içeren bilgileri bize aktardığı için eğitim ve belge değeri olarak sıralanabilir. Kültürel varlığın bu önemli temsilcilerinin yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi önemli bir koruma sorunsalıdır. Tarihi evlerin yaşatılması, yeniden işlevlendirme ya da özgün işlevinin günümüz koşullarına uyumlandırılması ile mümkün olabilir.

Ancak modern çağın sanayileşme sürecine bağlı olarak hızlı kentleşme ve modern yaşam kültürünün tehdit ettiği geleneksel konut alanları şimdi de küreselleşmenin koşullarını belirleyen sosyo-ekonomik değişim nedeniyle ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Kültürel turizm bu süreçte geleneksel konut alanlarını turizmin belirleyici olduğu yeni işlevler aracılığı ile dönüştüren en önemli faktör olarak öne çıkmaktadır.

1.2. Çalışmanın Amaç ve Kapsamı

Geleneksel konutların işlev değişikliği yapılarak korunması ve geleceğe aktarılması için yapılan restorasyon uygulamalarının bu yapıların en önemli değerlerinden biri olan özgünlük kriterine uygunluğunun inceleneceği bu çalışmanın amacı; yeni işlevlerin konutta oluşturduğu değişimi hem çağdaş koruma ilkeleri hem de kullanıcı memnuniyeti kapsamında irdeleyerek gelecekte yapılacak koruma çalışmaları için referans oluşturmaktır.

Tez çalışmasında yöntem örnekleme olarak Eskişehir merkezinde yer alan, 1986'da sit alanı ilan edilen ve son 15 yıldır kültür turizminin yerel destinasyonlarından biri haline gelen Odunpazarı bölgesi seçilmiştir. Bölgede artan turizm talebine paralel olarak hızlı ve çeşitli koruma çalışmaları devam etmektedir. Bu çalışmalar kimi zaman sokak sağlıklılaştırması, kimi zaman bina odaklı restorasyon kimi zaman da çevreye uyumlu yeni yapı tasarımı ile yürütülmeye çalışılmaktadır. Geleneksel yaşamın belirleyici olduğu mekan kurgusu ve ilişkilerinin yerini turizm baskısıyla yeniden işlevlendirilen ve restorasyon uygulamaları ile yapıların teknik özelliklerinin yanısıra mekânsal özelliklerinin de köklü bir biçimde değişikliğe uğramasına neden olan müdahaleler etkili bir biçimde alanın özgün değerlerini silmektedir.

Odunpazarı bölgesinde devam eden koruma çalışmalarının tanıtımı iyi yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Bu tanıtıma bağlı olarak her geçen gün turist sayısı ve bölgeye yapılan yatırım sayısı artmaktadır. Koruma kapsamında çoğunlukla yapılan sokak sağlıklılaştırması uygulamaları, yapıların somut ve somut olmayan değerlerini korumaktan daha çok gününbirlik ziyaretçiye nostaljik ve tarihsel bir dekor oluşturmaktadır. Odunpazarı'nda restorasyon adı altında yapılan ilk uygulamaların mevcut geleneksel yapıların görünümlerinden elde edilen tarihselci bir yaklaşımla yapılan yeni yapılar oldukları görülmektedir.

Odunpazarı kentsel sit alanı içinde yer alan geleneksel konut alanlarında restorasyonu yapılmış ve yapılması süren yapıların dört grupta toplandığı görülmektedir:

1. Geleneksel konut görünümlü yeni yapılar,
2. Çoğunluğu sokak sağlıklılaştırması kapsamında restorasyonu yapılan sadece ön cepheleri bakımlı yapılar,
3. Özgün mekânsal kurgu, malzeme ve teknik özelliklerine göre restore edilen az sayıda yapı,
4. Turizm güzergâhı dışında bulunan, bakımsız geleneksel konutlar.

Son yıllarda hızla artan restorasyon uygulamaları sonucunda ortaya çıkan bu durum, farklı büyüklüklerdeki geleneksel konutların otel, ofis, restoran, kafe, işlik, ticaret gibi farklı işlevlere uygun bir biçimde yeniden işlevlendirilmesi ile geleneksel dokunun parçalanmasına neden olduğu izlenmektedir. Yeni işlevlerin

mekânsal gereksinimleri, fiziksel ve teknik ihtiyaçlarının farklılığının belirlediği bu değişimlerin parçalanmayı arttırdığından sözedilebilir.

Bu çalışmada yanıtlanması amaçlanan sorular şunlardır.

1. Turizm faktörünün Odunpazarı Kentsel Sit Alanının ve burada bulunan geleneksel konutların ve yaşantının korunması konusunda etkileri;
2. İşlev değişikliği ile birlikte yapılan restorasyon uygulamalarının geleneksel konutlara olan etkileri;
3. Restorasyon uygulaması sonrasında geleneksel konutların plan şemaları ve cephelerinde görülen değişiklikler ve bunların özgünlük kriterine göre değerlendirilmesi.

1.3. Çalışmada Kullanılan Materyal ve Metod

Çalışma 2 aşamadan oluşmaktadır.

- 1.Literatür Çalışması
- 2.Alan Çalışması
  - 2.1.Teknik İnceleme
  - 2.2.Sosyal İnceleme

1.3.1. Literatür çalışması

Odunpazarı geleneksel evleri üzerindeki araştırmaya başlarken ilk olarak koruma, koruma yaklaşımları ve yöntemleri, yeniden kullanım üzerine tez, kitap, makale olmak üzere literatür araştırması yapılmıştır. Daha sonra koruma ile turizm arasındaki ilişkinin incelendiği kaynaklar araştırılıp, örnekler incelenmiştir. Korumanın ardından ana konumuz olan "Geleneksel Konut" ve özellikleriyle ilgili tez, kitap, makale ve çeşitli projeler incelenmiştir. Odunpazarı evleri ile ilgili bölüme geçildiğinde ise Odunpazarı tarihi evleri üzerine yazılan tez, kitap ve makalelere ulaşılmış, Eskişehir Koruma Kurulu, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi-KUDEB, Odunpazarı Belediyesi, Karakamil İletişim Merkezi ve proje sahibi mimarlık bürolarının arşivlerindeki proje ve raporlar incelenmiştir. Odunpazarı ile ilgili temel kaynağımız, diğer kaynak tarihlerine göre daha güncel ve daha

kapsamlı olan Odunpazarı Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011) olmuştur. Tüm bu araştırmalar sonucunda, Odunpazarı Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonunda hazırlanan haritalar ve analizler üzerinden 19.yüzyıl geleneksel dönemi ifade eden 1A sınıfı konutlar (4.3. bölümünde detaylı bahsedilecektir) tespit edilmiş ve alan çalışmasına geçmeden önce referans haritalar hazırlanmıştır. Odunpazarı evleri ile ilgili kaynaklar araştırılırken aynı zamanda diğer bölgelerde işlevsel değişimin erken örneklerinin incelendiği kaynaklar incelenmiştir.

1.3.2. Alan çalışması

Literatür araştırmaları ve okumaları devam ederken Odunpazarı Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu'nda tespit edilen 307 adet 1A sınıfı konut arasından işlevsel değişime uğrayan, restorasyon müdahalesi gören evler belirlenmiştir. Rekonstrüksiyon olarak yapılan binalar çalışmaya dâhil edilmemiştir. Bu tespitler sonrasında çalışma örneklemi 42 adet geleneksel konuta indirgenmiştir. Bu evlerde ön inceleme yapılmış, daha sonra Eskişehir Koruma Kurulu, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Odunpazarı Belediyesi, Karakamil İletişim Merkezi ve proje müelliflerine ulaşılarak restore edilen evlerin projelerine ulaşılmıştır. Çalışma sonunda restorasyonu gerçekleştiren ve projelerine ulaşılabilen 9 geleneksel konut (Bey Konakları, Sivrioğlu Konağı, Karargâh Binası, ETO Binası, Kayıkçılar Konağı, Yağcızade Konağı, Balkan Kültür Evi, Eğitim Karikatürleri Müzesi ve Kırım Tatar Kültür Evi) incelenmek üzere belirlenmiştir. Daha sonra, belirlenen 9 konuta ek olarak, inceleme sürecinde işlevi değişen Osmanlı Evi ve tez çalışmasında ev olarak restorasyonu önerilen Sararlar Evi çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmada toplam 11 adet geleneksel konut detaylı olarak incelenmiştir.

Alan çalışması esnasında iki tür inceleme yapılmış:

1. Teknik inceleme
2. Sosyal İnceleme

Binalarda detaylı teknik inceleme çalışmasına geçmeden önce, seçilen binaların projeleri ve ön incelemelerinden elde edilen veriler ışığında bina

inceleme f6y6 hazırlanmıştır (Ek 1). İnceleme f6y6 3 b6l6mden oluşmaktadır. Birinci b6l6mde, binanın genel bilgileri ve proje krokileri yer almaktadır. Bu b6l6mdeki bina bilgileri için Eskişehir Koruma Kurulu'ndan alınan tescil fişlerinden yararlanılmıştır. Projelerin olduğu b6l6mde ise arşivlerden alınan projelerin krokisi ve binaların g6n6m6z durumu yer almaktadır. İkinici b6l6mde, plan incelemesi yapılmaktadır. Plan inceleme f6y6 hazırlanırken 6ncelikle Odunpazarı evlerindeki mek6nlar ve mimari elemanlar tespit edilmiştir. Mek6nlar, orjinal ve şimdiki işlevi, malzemeleri, mimari elemanların 6zg6nl6ėu ve 6zg6n plan şeması kriterleri esas alınarak değerlendirilmiştir. İnceleme f6y6n6n 66nc6 b6l6m6nde cephe incelenmektedir. Bu b6l6m hazırlanırken 6ncelikle Odunpazarı evlerindeki karakteristik cephe elemanları belirlenmiştir. Cephe incelemeleri mimari elemanlar ve bu elemanların cephedeki d6zenleri esas alınarak yapılmıştır. Analizlerdeki değerlendirmeler 6 derece 6zerinden yapılmıştır: yok olmuş, kısmen bozulmuş ve korunmuş. Eğer bir eleman ya da mek6n malzeme, mimari eleman ve form olarak 6zg6n durumunu koruyorsa, korunmuş; eğer mek6n ve cephede, 6zg6n mimari eleman yok olmuş, ancak genel form 6zg6nl6ė6n6 koruyorsa kısmen bozulmuş; hem form hem mimari eleman yok olmuş ya da sonradan eklenmişse yok olmuş olarak değerlendirilmiştir. Mimari elemanların 6zg6n ya da yenileme sonucu olduğu kriterine bakılmamış, 6zg6n malzeme cinsi ve 6zg6n formdaki elemanlar korunmuş kabul edilmiştir. Haziran ayı boyunca yapılan detaylı incelemelerde, inceleme f6yeleri doğrultusunda binalardaki her b6l6m ayrı ayrı analiz edilmiş ve bu yapılan analizler sayısal verilere çevrilerek bina geneli korunmuşluk analiz sonuçlarına ulaşılmıştır. Alan alışması sırasında i ve dış mek6n fotoğrafları çekilerek bina belgelenmiştir.

Alan çalışmasının sosyal inceleme kısmında ise inceleme yaptığımız binalar 6zerinde uygulanmak 6zere anahtar çalışma niteliğinde anket ve g6r6şme f6y6 hazırlanmıştır (Ek 2). 6ncelikle kullanıcılardan 6ėrenmek istenilenlerin listesi yapılmış, daha sonra sorular hazırlanırken sosyologlardan yardım alınmıştır. Alanda anket ve g6r6şmelere başlamadan 6nce, sorular 6rneklem g6r6şmeciler 6zerinde uygulanmış, sorularda karşılaşabileceğimiz eksik ve yanlış anlamalar d6zeltilmiştir.

Sosyal inceleme f6y6, Odunpazarı geneline y6nelik sorular, binaya y6nelik genel sorular ve binaya y6nelik detaylı sorulardan oluşmaktadı. 6ç b6l6mden oluşan ankette, binaya y6nelik detaylı soruların bulunduğu 6ç6nc6 b6l6m, sadece binanın ana kullanıcılarına uygulanmıştır. Bu b6l6m, bina ile ilgili bilgilere ulaşabilmek i6in kilit soruların sorulduğu, binanın kullanımını esnasında karşılaşılan eksikliklerin, memnuniyet ve memnuniyetsizliklerin saptanmaya 6alışıldığı bir g6r6şme b6l6m6d6r.⁽¹⁾

⁽¹⁾ Sosyal inceleme f6y6n6n hazırlanmasında ve değerlendirme y6ntemi tespitinde Gaziantep 6niversitesi, şehir ve B6lge Planlama B6l6m6nden Yrd. Do6.Dr. Sinan Zeyneloğlu'nun bilgilerinden yararlanılmıştır.

2. KORUMA KAVRAMI VE YENİDEN KULLANIM

2.1. Koruma Kavramı

Mimari koruma kavramını açıklamadan önce genel olarak korumaya değinmek gerekir. İlk olarak "Neyi korumak isteriz?" sorusunun cevabını Bektaş (2001)'de şöyle verir:

" Bizim için değerli olanı, anıları olanı, tarihsel olanı... Bize dek yaşayarak gelebilmiş olanı, ön açmış, ön açan geleneği... Böyle bir şeyin bozulmamasını, niteliklerini yitirmemesini, yıpranmamasını, yok olmasını isteriz. Çocuklarımıza, torunlarımıza da aktarmak isteriz onu... Onlar da değerini bilsinler isteriz... Böylece onlar da kişiliklerini, geleceklerini daha sağlıklı, daha insana yakışacak biçimde kurabileceklerdir. "

Hasol (2014)'un yazdığı Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü'nde koruma kavramı; tarih ya da sanat değeri taşıyan yapıların, doğal değerlerin ya da kent parçalarının yaşamlarını sürdürebilmeleri için muhafaza, onarım ve bakımına ilişkin gerekli önlemleri alma olarak tanımlanmaktadır.

Orbaşlı (2008), koruma kavramını "anlama, sağlama alma, gerekli bakım yöntemi olarak onarma, restore etme ve tarihi varlığı kültürel önemini kaybetmeyecek şekilde uyarılma" olarak tanımlamaktadır. Orbaşlı (2008)'ya göre, koruma, değişimin sürdürülebilir şekilde yönetimi olup, koruma sadece mimari bir zorunluluk değil, sosyal ve ekonomik bir konudur.

Koruma kavramını modernitenin etkisiyle zaman ve mekanın ayrışması sonucu ortaya çıkan çağdaş bir kültürel problem olarak tanımlayan Özaslan (2010) koruma yaklaşımlarının geçmişin temsillerinden oluşan bir kültürel varlık envanteri yaratmayı değil bu varlıkları çağdaş yaşamın ayrılmaz bir parçası yapmanın felsefi ve pratik yollarını inşa etmeleri gereğini vurgular.

Korumayla ilgili yapılan diğer bir genel tanıma göre ise; koruma, bir anıtı çevresiyle birlikte, belgeleyerek, sürekli bakım ve kullanımı sağlayarak, özgün durumunu muhafaza ederek, gerektiğinde en az müdahale ile onarma ve iyileştirme yollarına giderek varlığını sürdürme anlayışıdır (Zakar ve Eyüpgiller, 2015).

2.2. Koruma Tarihi ve Yaklaşımları

Koruma kuramı 18.yüzyılın sonlarından itibaren farklı ölçeklerde tartışma konusu olmuş ve 19.yüzyılda şekillenmiştir. Koruma kuramlarının bugün kabul gören anlamsal derinlik ve eylem alanları 20.yüzyılda istikrarlı yapıya kavuşmuştur. (Akkurt, 2010). Modern koruma düşüncesinin oluşumuna kadar olan tarihsel süreçte, varlıklarının sürmesi bireysel ya da toplumsal olarak önemli olan taşınır/ taşınmaz eski yapıların temizlenerek, onarılarak veya bakımı yapılarak korunduğu görülmektedir (Özaslan, 2010). Kültürel mirasın korunması bağlamında ortak bir dilin oluşturulması kaygısı, uluslar arası örgütlerin ve bilim çevrelerinin çalışmaları doğrultusunda koruma olgusunu tekilden bütüne, nesneden somut ve soyut değerlerin birlikte ele alındığı bir platforma getirmiştir (Akkurt, 2010).

19.yüzyılda belirmeye başlayan restorasyon ilkelerinin kurucularından olan Eugene Emmanuel Violet- Le-Duc (1814–79) Fransız restorasyon tarihi içindeki önemli kişilerden olmasının yanı sıra restorasyon uygulamasını yalnızca bir onarım faaliyeti olmaktan çıkarıp tarihi esere nasıl yaklaştığımızın önemini ve bu yaklaşımın tartışılabilir olduğunu ortaya çıkarması açısından da önemlidir. Bir uygulama alanı olan restorasyonun kuramsal çerçevesinin oluşması sürecinde öncüdür (Özaslan, 2010). Violet-Le-Duc'un restorasyon tanımı şunu ifşa eder: "Restorasyonun hem kavramı hem de kendisi moderndir. Bir binayı restore etmek onu korumak, tamir etmek veya yeniden inşa etmek değildir; ona herhangi bir zamanda var olmuş bütün haline getirmektir." (-le-Duc,E.E. 1990, The Architectural Theory of Violet-le-Duc., aktaran: Özaslan, 2010). Bir yapının ya da bölümünün yalnız görünüş olarak değil, strüktür olarak da ait olduğu dönemin üslubunda restore edilmesini kabul eden bu kuram "stilistik rekompozisyon", üslup birliğine varma ilkesi, olarak anılmaktadır (Ahunbay, 2004).

19.yüzyıl İngiltere'de ortaya çıkan ve endüstrileşmenin getirdiği makineleşmeye ve seri üretime karşı çıkarak Ortaçağda olduğu gibi zanaatçılığı yeniden canlandırmaya çalışan Sanatlar ve Zanaatlar hareketinin kurucusu Willam Morris (1834–96) ve temsilcilerinden olan John Ruskin (1819-1900) Üslupsal Restorasyon fikrine karşı çıktılar ve eserin tarihsellik değerini yok ettiğini öne

sürdüler (Özaslan, 2010). Ruskin, üslup birliğine ulaşmak için eklerin kaldırılması ve yerlerine, tam bilinemeyen ama sözde ilk üsluba uygun tasarımların yapılması girişimlerini reddediyor; hiçbir şey yapmanın daha doğru olduğunu savunuyordu. Restorasyonu bir binanın başına gelebilecek en büyük felaket olarak tanımlayan Ruskin , "...nasıl ölüleri diriltmek mümkün değilse, mimarlıkta da bir zamanlar muhteşem ve güzel olanı restore etmek olası değildir. Öyleyse restorasyondan söz etmeyelim. O baştan sona bir yalandır." sözleriyle restorasyona olan tutumunu anlatmaktadır (Ahunbay, 2004).

Ruskin ve Violet-Le-Duc iki uç yaklaşımı temsil etmelerine rağmen koruma kuramının kurucuları olarak kabul edilirler. Ruskin restorasyonun bir yalan olduğunu söyleyecek kadar kısıtlayıcıyken Violet-Le-duc yeni malzeme ve müdahalelere izin verebiliyordu. Daha sonra gelişen koruma yaklaşımlarının bu iki uç arasında gidip geldiği görülmektedir (Özaslan, 2010). 1880–1890 yılları arasında, stilistik rekonstrüksiyonun egemenliğine ve romantik görüşün pasif savunma ve kaderciliğine karşı iki yeni yaklaşım ortaya çıktı: tarihi restorasyon ve çağdaş restorasyon (Ahunbay, 2004).

İtalya’da Luca Beltrami, tarafından ileri sürülen ve uygulamaya konulan "Tarihi Restorasyon" kuramı, anıtların tarihi belgelerden sağlanacak somut verilere dayanılarak restore edilmesini önermektedir. İtalyan Camillo Boito restorasyon konusunda daha önce ileri sürülen ve her biri ayrı bir bakış açısının parçalı görüşünü getiren üslup birliği, romantik görüş ve tarihi rekonstrüksiyon kuramlarını çağdaş restorasyon anlayışı içinde uzlaştırmaktadır. Boito, orjinal ve restore edilmiş parçaların açıkça fark edilebilir olmasını, restorasyon sırasında yapılan işlemlerin rapor, çizim ve fotoğraflarla belgelendirilmesi gereğini savunur (Ahunbay, 2004).

Boito’nun belirlediği ilkeleri geliştiren Gustavo Giovannoni restorasyon çalışmasının eleştirel ve bilimsel olması gereğini vurgulayarak "Bilimsel Restorasyon" yaklaşımını geliştirdi. Anıtların aynı zamanda çevresiyle beraber korunmaları gerektiği düşüncesini savunuyordu (Ahunbay,2004; Özaslan, 2010).

Hiçbir kuramın tek başına yeterli ve doğru olmadığı, birbirine üstünlük sağlamadığı dönemden sonra restorasyon ve korumanın uluslararası belgelere döküldüğü tüzükler dönemi başlar. İlk olarak 1933 yılında Atina Tüzüğü (Carta

Del Restaura)'nün yayımlanmasıyla başlayan süreç diğer tüzük (Venedik Tüzüğü, 1964; Burra Tüzüğü, 1999 vs) ve bildirelerin yayımlanmasıyla devam etmiş ve bu tüzükler koruma düşüncesini aktarmanın genel bir yolu olmuştur (URL-2, URL-3, URL-4).

Sanat değeri taşıyan anıtsal yapıların korunmasından kent koruma düşüncesine geçiş, yerleşme dokusunu oluşturan öğelerin biçimsel ve tarihi değerlerinin anlaşılmasından sonra olmuştur. Avrupa'da 19.yüzyıl sonunda, önceleri önemli anıtlara fon oluşturan kentsel dokuların korunması ile başlayan tarihi çevre koruma uygulamaları, uluslar arası düzeyde ilk kez 1931'de Atina Konferansında tarihi anıtların estetik değerlerinin artırılması maddesi kapsamında dile getirilmiştir (Ahunbay, 2004). Kırsal ve kentsel sitlerin korunmasıyla ilgili düşüncenin oluşması 1960'lı yılların ortalarına rastlar. 1964'te yayımlanan Venedik Tüzüğü'nde tarihi anıt kavramı genişletilerek kentsel ve kırsal yerleşmeyi de içine alır (URL-3).

2.3. Tarihi Yapıların Yeniden Kullanımı

Değişmeyen tek şeyin değişim olduğu ve değişim ivmesinin sürekli arttığı süreçte, toplumun algısı, yapısı, kimliği ve ihtiyaçları da değişmektedir. Toplumdaki değişimlere bağlı olarak kimi yapılar artık işlev değerini yitirirken (saraylar, külliyele vs) kimi yapılar da (evle vs) işlevinin günümüz konforunu karşılayamamaktadır. İşlevini yitiren tarihi binalar zamanla kullanılmamaya ve terkedilmeye başlamaktadır. Binaların yeniden kullanımı, binalarda yeniden yaşamın olmasını sağlamakta ve böylelikle bina da yaşamaktadır (Bektaş, 2001).

Koruma alanındaki uygulamaları biçimlendiren pek çok uluslararası tüzükte de yeniden kullanım ve işlevlendirmeyle ilgili konulara yer verilmiştir. Venedik Tüzüğü'nün beşinci maddesiyle anıtların korunmasında toplumsal amaçlı işlevle önerilmesine olanak tanınmıştır (URL-3). Burra Tüzüğü de tarihi yapıların özgün kullanımını yeniden üstlenmesini öngörmektedir ve tüzüğün açıklayıcı notlar bölümünde "uyarlanabilir işlev" yapının kültürel değerlerine saygılı ve uygun şekilde kullanımı olarak tanımlanmıştır (URL-5).

Mimari koruma ve yeniden işlevlendirme üzerine olan tartışmaları iki grupta toplamak mümkündür. Bunlardan birisi korumanın nasıl gerçekleşeceği, projelerin teknik ve yaklaşım sorunları ile uygulamada üretilen çözümleri üzerine yoğunlaşırken, bir diğeri de yapının veya bazen bütün olarak bir dokunun nasıl işlevlendirileceği konularına odaklanmaktadır (Yüceer, 2010). Tarihsel doku ve yapılara uygulanan müdahale biçimlerinden yaygın olarak anlaşılan, daha çok proje ve uygulama sorunları gibi görünse de, yapılacak müdahalelerin mimari hazırlığı verilecek işleve göre şekilleneceğinden işlevlendirme bunlardan ayrı düşünülmemelidir. Bu ilişkinin vurgulanmasının sebebi, özellikle kamu kurumlarının yaptığı restorasyon çalışmaları arasında, verilecek işlevin hiç hesaba katılmadan yapılan müdahalelere sıkça rastlanmasıdır (Yüceer, 2010).

Kullanılmayan tarihi yapılar iki şekilde yeniden kullanılmaktadırlar; özgün kullanımın sürekliliği ve yeni bir işlevin yüklenmesi. İki durumda da yapı güncel yaşama uyum sağlaması için müdahale görecektir. Bu müdahalelerin artmasıyla kullanım alternatifleri çoğalırken bir yandan maliyet artacak bir yandan da yapının özgün özellikleri azalacaktır. Yeniden kullanımda işlev belirlenirken bu dengeye dikkat edilmesi gerekmektedir.

Zaman boyutu içinde işlevler değişebilmekte, fakat yapılar kalmaktadır. Bu durum, eski yapıların gelecekte de bu defa başka bir açıdan çağdaş kullanıma açılmasını gerektirebilir. Yeni bina "enerji yoğun" bir çabayı gerektirir iken, eski yapıya yeni fonksiyon verilmesi "emek yoğun" çalışmaları gerektiren bir olgu olarak karşımıza çıkar (Altınoluk, 1998).

Özellikle kent merkezlerindeki kamusal kullanımlı tarihi yapıların pek çoğunun müzelere, sergi salonlarına, kafelere dönüştürüldüğüne ve özgün işlevleriyle ilgili bir iz kalmadığına sıklıkla rastlanmaktadır. Farklı nitelikteki tarihi yapılara benzer işlevler verilmesi, aslında işlevsel sürekliliğin sağlanması veya uygun işlevin belirlenmesi sürecinde yetersizlikler olduğunun göstergesidir (Yüceer, 2010).

Yeniden kullanıma adaptasyon süreci, alışageldiğimiz planlama sürecinden farklı bir biçimde deneyimlenmekte, işleve göre çevre-bina-mekan tasarımı yerine, varolan mekâna, mekân organizasyonuna, çevresel faktörlere, kentsel gereksinimlere, sosyal ve ekonomik faktörlere, restorasyon ilkelerine, yasa

ve yönetmeliklere uygun işlev anlayışı gündeme gelmektedir. Süreçte, işlevin sürekliliği için mekânsal organizasyon ile kullanıcı arasındaki uyumun sorgulanması gerekir. Bu sorgulama kullanıcıların memnuniyeti ve bu mekânların performansı ile ilgilidir. Memnuniyetin sağlanabilmesi için mekân ve işlev uyumunun optimum olması gerekmektedir (Aydın ve Yıldız, 2010).

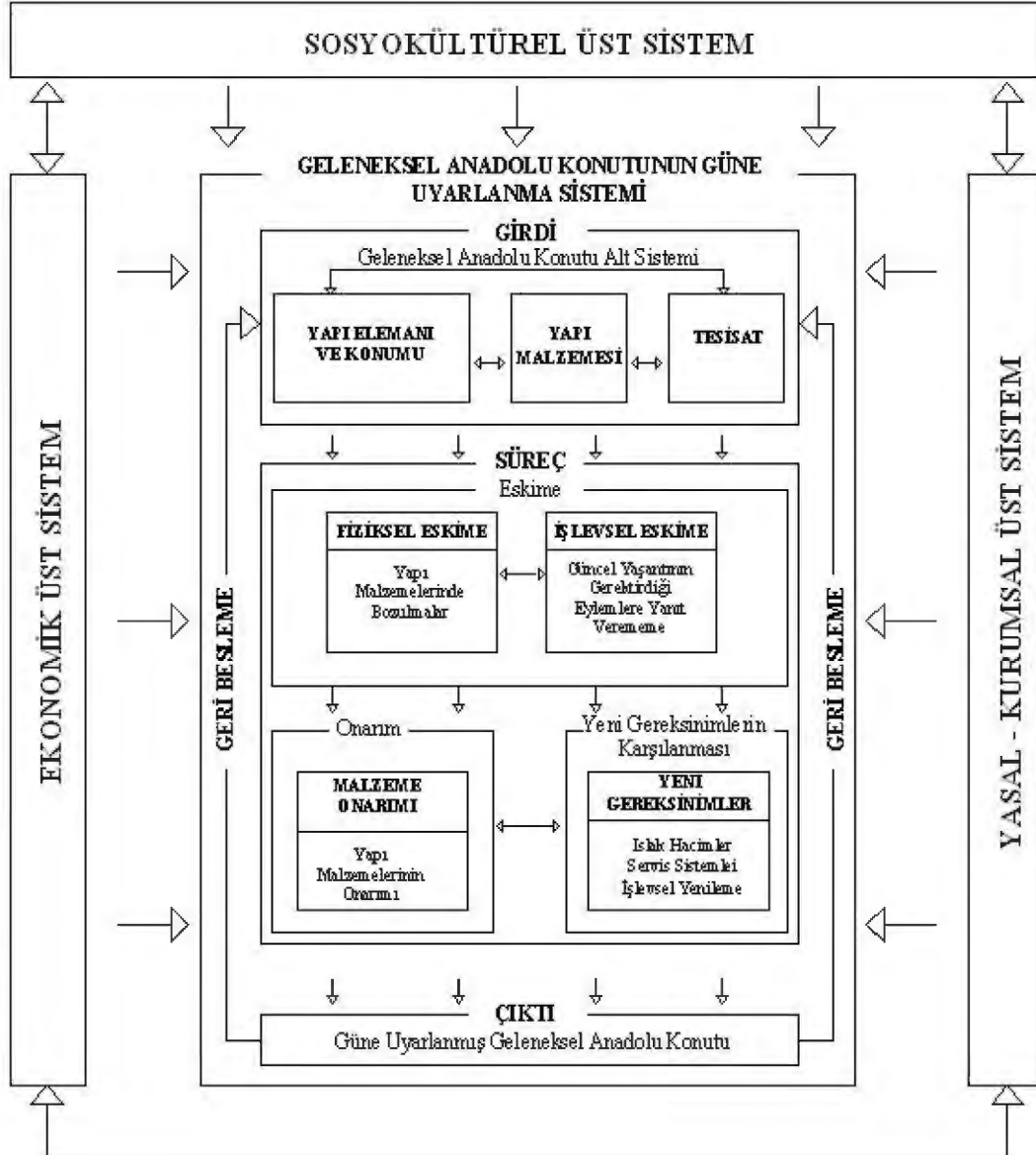
Yapıya verilecek yeni işlev için en ideal yaklaşım, yapının tasarlandığı günkü işlevine yakın ve uygun bir şema seçilmesidir (Selçuk, 2006). Yapının mekânsal oluşum şeması, verilecek işlevle doğrudan bağlantılıdır. Altınoluk (1998) binaya "uygun" işlevin seçimindeki faktörleri şöyle sıralar:

- Binanın mekânsal kurgusu: yapı tek bir hacimden, tekrarlanan hacimlerden ve karmaşık bir plan şemasından oluşabilmesi
- Binanın hacim boyutları
- Binanın işlevsel ilişkiler kurgusu
- Binanın bulunduğu konum

İşlev değişikliğine uğramış ve büyük oranda olumlu sonuç almış yapıların örnekleri incelendiğinde bu yapıların genellikle sanayi yapıları ve anıtsal yapılar olduğu görülmektedir (Feilden, 1994; Kodak 1997; Polat 1996; Soğancı 2001; Tümer 2003; aktaran: Gazi ve Boduroğlu, 2015). Kaynaklarda sivil mimarilerde, işlevsel değişikliğinin yapıldığı başarılı örnekler çok rastlanmamaktadır. Yapılan incelemelerde sivil mimarilerde, tek yapı ölçeği inceleme ve değerlendirilmelerinden çok, kentsel sit alanının genel değerlendirilmesinin yapıldığı görülmektedir.

Günümüzde, özellikle gelişmiş ülkelerde, kullanıcıların kendi imkânları ya da profesyonel hizmet desteği ile eski konutlarını modern bir dille yeniden organize etmeleri yaygınlaşmaktadır. Yere bağlılık ve aidiyet olgularının da etkisi ile kullanıcının mekânını sahiplenmesini örnekleyen bu durum, tarihi yapının özgün kullanımı ile varlığını sürdürmesi yolunda önemli bir adımdır (Akkurt, 2010). Tarihi yapılardan geleneksel konutun günümüze uyarlanması üzerine çalışan Perker (2010), tarihi konutu yeniden kullanıma hazırlarken yapılacak müdahaleleri girdi-süreç-çıkış sistemine uyarlamıştır. Sistemin sosyokültürel, ekonomik, yasal ve kuramsal üst sistemlerin etkisinde işlediğini vurgular (Şekil

2.1.). Bu sistem geleneksel konuta uyarlanmış olsa da farklı yapıların yeniden işlevlendirilmesi süreci ve sistemiyle ilgili altlık oluşturmaktadır.

Şekil 2.1. Geleneksel Anadolu konutunun güne uyarlanma sistemi (Perker, 2010)

Perker (2012)'in hazırlamış olduğu, geleneksel konutun günümüze uyarlanma sistemi, konutun günümüze adapte edilebilmesi açısından veri oluşturmaktadır. Kuban (2012), Safranbolu bölgesindeki evleri incelemesinin sonucunda geleneksel konutun oda sayıları ve boyutları göz önüne alındığında eski evlerin kolaylıkla modern konutlara dönüşebileceğini, aynı zamanda bu konutların ışık düzeninin modern gereksinimlerle yarışabilir düzeyde olduğunu

belirtmiştir. Geleneksel konutların işlevini modern dönemde de devam ettirebilme yetisi, zamanda işlev sürdürülebilirliğini sağlarken, aynı zamanda binalar özgün işlev değerini de korumuş olacaktır. Fiziksel ve ekonomik bir değer olarak da görülebilen geleneksel konut stoğu, kronik konut açığı olan bir ülkede bu açığı kapatma yönünden çok ciddi bir şekilde değerlendirilebilir (Bektaş, 2001; Kuban, 2012).

Koruma düşüncesi, insanın bugününün ve geleceğinin sorumluluğunu taşımalıdır. Geçmiş, var olanı dondurmak, saklamak, çağın insanı için yaşamaz duruma getirmek, koruma değildir. Çağı yakalayamayanlar, günlerinden korkup kaçanlar, sonunda düştükleri geçmiş özlemini, yaşamı durdurmaya kalkışmaya dek vardırıacaklardır (Bektaş, 2001). Eğer korumazsak günümüz modern çağında da modern yapılar yerine tarihe özlem duyan, geçmişi tekrarlayan eski tarz yapılar yapılacaktır. Tarihi binaların yeniden kullanımı, hem tarihi binaların yaşamasını ve korunmasını sağlarken aynı zamanda geleceğin de eski taklitlerinden kaçınmasını sağlayacaktır.

Yapının uygun işlev ile yeniden hizmet vermesinin sağlanmasının yanında, binanın yakın çevresi ile bağlantısını kuran; otoparklar, duraklar, kent mobilyaları, çevre aydınlatmaları, yeşil alan düzenlemeleri gibi çevresel donatıların da tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir (Selçuk, 2006). Koruma çalışmalarına halk katılımının sağlanması ve uygulama sonrasında memnuniyetlerinin değerlendirilmesi, projelerin başarıya ulaşmaları bağlamında önem kazanmaktadır. Bu gözle bakıldığında, yeniden işlevlendirilen yapının ya da alanın bulunduğu çevre turizme hizmet etmekteyse, turistlerin görüşleri de koruma projesini oluşturma ve değerlendirmede veri teşkil etmelidir. (Yüceer, 2010).

2.4. Tarihi Konut Dokusunda Turizmin Etkileri

Kültürel miras ve turizm arasındaki ilişkiyi değerlendirmeden önce, bazı kavramların tanımlarına değinmek gerekmektedir. Kültürel mirasımız olan kültür varlıkları ve sitler, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası (1983) nın üçüncü maddesinde şöyle tanımlanır:

"**Kültür varlıkları**; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır" (URL-6).

"**Sit**; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır " (URL-6).

Sit kavramı altında, daha çok kentsel sit alanı üzerinde durulacağı için kentsel sit alanının tanımlanması fayda sağlayacaktır. Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu (KTVKYK)'nın 720 sayılı ilke kararlarında (2006), **kentsel sit alanı**, "Mimari, mahalli, tarihsel, estetik ve sanat özelliği bulunan ve bir arada bulunmaları sebebiyle teker teker taşıdıkları kıymetten daha fazla kıymeti olan kültürel ve tabii çevre elemanlarının (yapılar, bahçeler, bitki örtüleri, yerleşim dokuları, duvarlar) birlikte buldukları alanlardır" olarak tanımlanır (URL-7).

Kültür turizmi, Dünya Turizm Örgütü (DTÖ) tarafından ise dar anlamıyla şöyle tanımlanmaktadır: "İnsanların özellikle kültür ve sanat etkinlikleri, festivaller, anıt ve sit kapsamındaki alanları ziyaret etmek veya eğitim amaçlı hareketleridir". ICOMOS ise kültür turizmini şu şekilde tanımlamaktadır: "Kültür turizmi, asıl olarak kültür ve peyzaj alanları, yerel nüfus ve ev sahibi milletin değerleri ve yaşam şekilleri, mirası, görsel ve sahne sanatları, endüstrileri, gelenekleri ile boş zaman meraklarını içeren kültürel çevrelerin üzerine odaklanan turizm şeklidir". Kültürel etkinliklere katılım, müzelere ve kültürel miras alanlarına ziyaret ve yerel halk ile kaynaşmayı içerebilmektedir (ICOMOS, 2002 "Principles and Guidelines For Managing Tourism At places Of Cultural and Heritage Significance", aktaran: Abacılar, 2008).

Yaşam koşullarının, geleneklerin, yapım tekniklerinin hızla değiştiği bir dünyada, tarihi kent mekânları geçmişte nasıl bir çevre içinde yaşandığını gösteren açık hava müzeleri olarak düşünülebilir. Tarihi çevre içindeki yapıları ve elemanlarını özgün durumunda görmek ve çevrenin bütünlüğünü kavramak,

müzedede zaman ve mekândan soyutlanmış olarak sergilenen parçalardan çok daha ilginç ve etkileyicidir.

Tarihi alanlar, 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren kent, mimarlık ve planlama gündemlerinde yer almaya başlamıştır. Bu alanların önemsenmesi ve tartışmalara konu olmasında, sahip oldukları değerlerin anlaşılması ve kültürel miras olarak fark edilmesi gibi olumlu gelişmelerin yanı sıra yeni bir rant kaynağı olarak görülmesi de etken olmuştur (Akkurt, 2010).

Kültür mirasının somut unsurları olarak tarihi yapılar, kültür turizmi kapsamında önemli yer tutarlar. Diğer kültür mirası ürünleri gibi tarihi yapılar da kültür turizmi için kaynak olarak görülüyorsa da, tarihi yapıya uygun ve uyarlanabilir işlevi belirleme ölçütlerine turizm politikaları ve turistlerin beklentileri de eklenecektir (Yüceer, 2010).

Ülkemizde koruma sektörünün en ciddi sorunlarının başında finansal kaynak yetersizliği gelmektedir. Bu nedenle yeni "itici güçler" bulunması gerekmektedir. Turizm bu noktada önemli bir girdi olarak değerlendirilmek durumundadır (Madran ve Özgönül, 2011).

Kültürel miras ile iç içe olan turizmin, tarihi değerlere hem olumlu hem de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Turizm, kaynak yaratıcı niteliği ile ülkenin gelişmesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Turizme yönelik yatırımların kısa sürede kâr sağlayan niteliği, doğal ve kültürel varlıkların gerektirdiği ivedi müdahalelerin gerçekleşmesinde önemli bir girdidir. Ayrıca, turizm kentsel kalite ve bakımlı çevre gerektirir. Bu özelliği de geleneksel yerleşmelerin korunması ve geliştirilmesi yönünden katkı sağlamaktadır. İşlevini yitirmiş yapılarda, turizmin yeni ve değişik kullanım olanakları sunması mimari mirasın kullanılarak korunmasında önemli rol oynamaktadır (Madran ve Özgönül, 2011). Turizmi geliştirme yönündeki politikalar kapsamında geleneksel konutların turizme yönelik işlevler ile kullanımlarının teşvik edilmesinin olumlu yanı, elde edilen turizm gelirin'in korumanın sürdürülebilirliğinde önemli bir finansal kaynak oluşturmasıdır (Perker, 2010).

Turizmin korumaya maddi kaynak sağlama ve kültürel mirasların tanıtımına yönelik sağladığı olumlu etkilerine karşı birçok olumsuz yönü de bulunmaktadır. Turizm gelişirken çevrenin taşıma kapasitesinin limitlerini

koruyabilmek önemlidir. Karşılık vermekte güçlük çekilen yoğun talepler ve aşırı yüklenme çevreye zarar verebilir (Madran ve Özgönül, 2011; Özgüven, 1994). Turizme yönelik kullanım amacıyla belirlenen işlevlerin yapıların kaldırılabileceklerinden fazla fiziksel yük ile yüklenmesine neden olabilmekte ve bu nedenle koruma güçleşmektedir. İşlevlerin yapıya fazla yük getirmesi söz konusu olduğunda ise yapının yıpranma süreci hızlanmaktadır (Perker, 2010). Turizm ölçeği ve niteliği ne olursa olsun yeni yapılaşma gerektirir ve bu sorun tarihi dokuda geri dönülemez zararlara sebep olabilir. Genellikle tarihi bölgelerde alt yapı yetersizliği vardır ve bu yetersizlik talepleri karşılayamayabilir. Turizmin getirdiği gürültü, kirlenme, reklâmlar vs. gibi nedenlerle nitelik yitirilebilir. Turizmle beraber bölge rant haline gelebilir. Turizmin getirdiği sayıca çok ziyaretçi kısa vadede önemli gözüktü de, uzun vadede yenilenemeyecek kaynakların hızla yitirilmesine sebep olabilir. Turizmin getirdiği işlevler binayla uyum sağlamayarak binalara zarar verebilir. Verilen hizmetlerin tümü sadece turiste yönelik şekillendirilirse, yerli halk yaşadığı alana yabancılaşacak, yöreye özgü sosyal ve kültürel niteliklerde yozlaşma sonucunu doğurabilecektir (Madran ve Özgönül, 2011). Ekonomi temelli yürütülen turizm politikaları, ziyaret edilecek yerleri turistlere sunmaya yönelik çalışır ki, bu da tarihi yerlere ruhunu veren soyut değerlerine ve özgünlüğüne zarar vermektedir (Nasser 2003, "Planning for Urban Heritage Places: Reconciling Conservation, Tourism, and Sustainable Development" aktaran: Yüceer, 2010).

XII. ICOMOS toplantısını sonucunda oluşan "Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü"nin birinci maddesi sağlıklı bir koruma ve turizm ilişkisi tanımlamaktadır. Bu maddede, turizmin kültürel iletişimin etkili araçlarından olduğu ve korumanın ziyaretçilerin söz konusu toplumun kültürünü ve mirasını deneyip anlamalarına önem verilmesi gerektiğini yer alır (URL-4). Son yıllarda turizmin çeşitliliği ve turistlerin davranış biçimleri üzerine yapılan çalışmalar "kültür turizmi"nin genel turizm anlayışından oldukça farklılaştığını gösterir. Kültür turizmi turistleri ziyaretleri esnasında öncelikle mekânın dokunulmaz değerlerini yaşamak, geçmiş ve güncel kültüre ait tüm değerleri deneyimlemek isterler (Yüceer, 2010). Bir kültürü turistlere sunma biçimi de korumada önemli rol oynamaktadır. Aslına uygun olmayan ve sadece turistlerin istekleri

doğrultusunda yapılan uygulamalar tarihi çevreye zarar verebilir. Turizmde dikkat edilmesi gereken diğerk bir nokta ekonomik gelişimle rant haline gelen bölgede kullanıcıların değışmesidir. Bektaş (2001):

"Turizm için yapılanlar, ne olursa olsun kendi halkının boyunu aşmamalıdır, benim kalamayacağım yerde kalıp, yiyemeyeceğim yerde yiyebilenler, konuğum değil ancak "işverenim" olurlar" diyerek oluşabilecek sorunu açıkça vurgulamıştır.

3. GELENEKSEL KONUTLARDA İŞLEV DEĞİŞİMİ

Ev ve konut kavramları pek çok dilde aynı anlamlar taşımakta ve kullanılmaktadır. Evin anlamı ile ilgili yapılan pek çok bilimsel çalışma "ev" kavramının; aile yaşamının merkezi, aidiyet, özgürlük, kendini ifade etme, kişisel kimlik, sosyal statü, ekonomik varlık vb. gibi güçlü ve duygusal içeriklere sahip olduğunu göstermektedir. Konut kavramı ise bütün bu anlamlardan daha baskın olarak çeşitli yapı malzeme elemanları ile oluşturulmuş olan ve içinde insanların ikamet ettiği strüktürel bir varlığı tarif etmektedir. Bir anlamda konut kavramının ev kavramını kapsadığı söylenebilir (Perker ve Akıncıtürk, 2011).

Günümüze kadar geleneksel konutla ilgili pek çok çalışma yapılmış ve bu çalışmalar sırasında Türk Evi, Osmanlı Evi, Anadolu Evi gibi etiketlerle incelenmişlerdir. Sedat Hakkı Eldem (1954), geleneksel konutu "Türk Evi" olarak ele almıştır. Türk evini, eski Osmanlı Devleti'nin işgal ettiği sınırlar içinde, eski tabirleriyle Rumeli ve Anadolu'ya yerleşmiş ve 500 sene kadar tutunmuş, kendine has özellikleri bulunan bir ev tipi olarak tanımlamıştır. 1950'li yıllarda Eldem tarafından Türk evinin coğrafi ve kültürel kapsamının haritası çizilmeye çalışılmışsa da, sonraki akademik çalışmalarda özellikle Anadolu'nun homojen olmayan kültürel ve fiziksel verileriyle ortaya çıkan konut tiplerini açıklamak için farklı öneriler getirilmiştir. Aksoy (1963) ve Küçükerman (1973, 1985)'in yaptığı çalışmalarda Türk evini bir taraftan göçebelik dönemine kadar uzayabilen bir kültürel katmanla, diğer taraftan da Anadolu'daki yerleşik kültürel verilerle şekillenmiştir (Tuztaş ve Aşkun, 2013). Tüm bu tartışmalar devam ederken sözü edilen yapılar, genel olarak "Geleneksel Konut" başlığı altında tanımlanabilmektedir.

Geleneksel konutta zemin kat, doğanın etkisiyle "gelişigüzel" olarak kurgulanmıştır. Oysa bu gelişigüzellik üzerinde kurulan kesin düzen, çok özgün çözümlere ulaştırılmıştır. Böylece zemin kat, bir anlamda gerçek kat olan üst katın doğal çevre ile bağlantılarını gerçekleştiren bir geçiş düzeni olarak görülmektedir. Bu nedenle zemin katın plan açısından özellikleri ve biçimi, her doğal koşula göre değişiklikler taşır ve bu önemli özellik, her Türk evinde çok açık olarak izlenebilir (Küçükerman, 1988). Geleneksel konutun şekillenmesinde

en önemli rolü, dini inançlar ve aile mahremiyetine verilen önem oynamıştır. Bu sebeple, yapıların mimarisi içe dönük, dışa kapalı bir anlayışın eseridir. Geleneksel konut, Türk ailesinin yaşam biçimi ve inançları doğrultusunda tasarlanmış yaşama alanlarıdır.

Geleneksel konutlar genellikle iki katlıdır. Zemin kat hizmet katıdır. Üstte de esas kat yer alır. Üç katlı olan geleneksel konutlarda ise zemin kat ile esas kat arasında kışık kat bulunmaktadır. Bu kat, elim değmesin yeter yüksekliğindedir. Duvarları yer katında olduğu gibi kalın, pencereleri küçüktür. Kolay ısıtılır ve planı ana katinkine benzer. Geç çağlarda bu katın ana kata benzeyecek kadar yükseldiği görülür (Bektaş, 1996). Geleneksel konutun en belirgin özelliği tüm katların, mekân ve mimari elemanlarının insan ölçülerinde olması ve doğaya uyumlu olan tasarımlarıdır.

3.1. Geleneksel Konut İçerisinde Mekânlar ve Mimari Elemanlar

Geleneksel konutta mekânlar, dıştan içe doğal dengeler içinde sıralanırlar. Açık, yarı-kapalı, kapalı mekânlar dizgesi-sırası, yöre ikliminin dört mevsiminin bütün özelliklerini sonuna dek yaşama olanağını verir. Bu aynı zamanda aydınlık-yarı aydınlık-gölge dengesini kurar (Bektaş, 1996). Geleneksel konutta iki temel öğenin yapıyı oluşturduğu görülür. Bunlar; odalar ve odalar arasındaki sofadır.

Sofa; odalar arası ilişkilerin sağlandığı bir ortak alandır. "Sergah, sergi, seyvan, çardak, divanhane, hayat vb." isimler almıştır. Bu alan dolaşımı sağlamakla beraber bir toplanma alanıdır. Dolaşım yeri dışında kalan bölümler oturma alanı olarak ayrılmıştır. Zamanla bu kesimler daha da özelleşmiş ve eyvan, seki, taht, köşk gibi kavramlar ortaya çıkmıştır (Küçükerman, 1988).

Geleneksel konutta en belirgin değişimler sofada görülür. Sofa hem yatay düzlemde oluşan kot farklılaşmaları hem de kendi çevresini zorlayarak taşan uzantıları ile yeni mekân öğelerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Böylece geleneksel konut zaman içinde mekânsal zenginlik kazanır. Sofada ortaya çıkan kot farklılaşmaları "seki" ve "taht" gibi mekân öğelerinin ortaya çıkmasına neden olmuş, yatay uzantılar ise "köşk"ün sofaya eklenmesini sağlamıştır (Eyüce, 2005).

Seki ve köşk dışında sofadaki bir diğer oturma yeri odalar arasında bulunan eyvanlardır.

Geleneksel konutta, gelişigüzel konumlanan zemin katta belirli bir plan şeması görülmez. Konutun değişmeyen özellikleri daha çok üst katlarda görülür. Sedad Hakkı Eldem (1954) geleneksel Türk evini, esas kat sofasının konumuna göre sofasız, dış sofalı, iç sofalı ve orta sofalı olmak üzere dört gruba ayırır. Sofaya göre sınıflama aynı zamanda dönemselleştirme niteliği de taşır.

Sofasız plan tipi, evlerin en yalın durumudur. Odalar yan yana dizilerek konutun planı şekillenir. Sofanın ya da hayatın yerini bahçe ya da taşlık almıştır. Daha çok sıcak iklim bölgelerinde uygulanmıştır.

Dış sofalı plan tipi, geleneksel konuttaki değişimin birinci aşamasıdır. Bu tipin, yerine ve planın şekline göre ismi, ön, köşe, açık sofalı, hayatlı, sergâhlı ve seyvanlı ev de olabilir. Bu plan tipinde odalar, bir sofa ile birbirine bağlanmaktadır. Türkler Anadolu'ya yerleşmeden önce mevcut olan Hitit ve Helenistik evlerinde de bu plan tipi uygulanmıştır. Bu tipin ilk şekli sofanın yalnız bir tarafında odaların dizilmesiyle oluşur. Sonraki aşamalarda sofanın bir ucuna köşk ilave edilir ve köşk zamanla oda şeklini alır. Bu ilavelerin daha sonra sofanın bir ya da her iki yanında da görülmesiyle plan şekli L ve U şekline dönüşür. En ilkel haliyle sofa açık, direkli ve sadece üstü örtülüdür. Daha sonra oturma ve yaşama seviyesinin yükselmesiyle sofa kapanmaya başlamıştır (Eldem, 1954).

İç sofalı plan tipi, geleneksel konutun dış sofalı tipten sonraki evresidir. Sofanın iki yanı odalarla çevrilmiştir. Bu plan tipine "karnıyarık" da denir. Bu plan tipinde, daha çok sofanın bir ucunu kaplayan üç kollu merdivenler görülür (Eldem, 1954).

Orta sofalı plan tipi, geleneksel konutun en gelişmiş evresidir. Sofanın dört tarafı odalar ile çevrilidir. Sofanın aydınlık olması için oda sıralarının arasında eyvan şeklinde boşluk bırakılır. Eyvan sayısının 1 ile 3 arasında değişmesiyle zengin plan kompozisyonları elde edilmiştir (Eldem, 1954).

Geleneksel konutun diğer önemli elemanı odadır. Türk evinde, odaların en önemli özellikleri, kendi başlarına yapı içinde belirli eylemleri karşılayan birimler olmalarıdır. Göçebelik dönemindeki çadırlar gibi her oda: oturma, yemek yeme, çalışma, yatma gibi eylemlerin gerçekleştiği bir ortamdır (Şekil 3.1.). Evin, en

önemli kişisi erkekti ve buna bağlı olarak evin en önemli yeri de ona aittir. Başoda, selamlık gibi isimler almış olan odanın en önemli eylemi ise erkeklerin bir araya toplanmasıdır. Başoda zamanla bazı değişimler geçirerek görevini ve biçimini değiştirmiştir. Örneğin, yalnız oturma ve toplantı için kullanılmıştır. Bir süre sora sofayla eşdeğer olmaya başlamıştır (Küçükerman, 1988).

Şekil 3.1. Odanın farklı saatlerde kullanım şekilleri (Emirhocaazade Ahmet Bey Evi; Yüksel, 2009)

Oda asıl iki bölümden oluşur. Kapı açılınca girilen bölüm seki altıdır. Burası asıl odadan bir basamak aşağıdadır. Bir koridor gibi ince uzun olan seki altının bir yanı odanın kendisi, diğer yanı ise gömme dolaplardır. Seki altı kimi zaman hem basamakla hem de bir trabzanla ayrılır. Oda kare ya da kareye yakın dörtgendir. Bir duvarı ocak duvarıdır. Ocak hem ısıtır hem de havalandırır. Ocakların yanında ahşap kapaklı dolaplar vardır. Ocakların kimi sürme kapaklıdır. Ocak duvarının dışında kalan duvarlarda, Türk oturma biçimine göre yapılmış alçak divanlar olan sedir dolaşır. Odanın duvarlarında yerden 200-220cm yükseklikte sergen adı verilen raf görülür. Sergenin altınca bol ve büyük pencereler bulunurken sergenin üstünde tepe pencereleri yer alır. Tepe pencerelerinin camları renklidir. Varlıklı evlerde, başodada, sergenin üzerindeki duvar bölümleri duvar resimleri ile süslenmiştir. Odaların tavanı ahşap kaplama üzerine değişik desenlerle bezelidir (Bektaş, 1996).

3.2. Geleneksel Konutta Yapım Teknikleri ve Malzeme

Geleneksel konutlarda plan tiplerinin oluşumunda nasıl ki doğa etkisi görülüyorsa, kullanılan malzeme de doğa ve çevrenin özelliklerine göre şekillenmiştir. İklimsel ve bölgesel farklılıklar, çevre özellikleri, malzemenin

bölgeye uzaklığı gibi etkenlere bağlı olarak Anadolu'daki konutların yapım malzemelerinde farklılıklar görülür. Örneğin, Kuzey Anadolu'nun verileri ahşap yapıyı, Orta Anadolu'nun verileri kerpiç ve taş yapıyı, Batı Anadolu'nun verileri taş yapıyı, Güney Anadolu'nun verileri ise ahşap-taş yapıyı ortaya çıkarmıştır (Küçükerman, 1988).

Şekil 3.2. Kuban'ın iklime göre sınıflandırdığı Anadolu mimarisi (Bozkurt, 2014)

Kerpiç, sığağa soğuğa karşı çok iyi bir yalıtıcıdır. Oda içerisindeki nem dengeler. Her yerde bulunur. Yangına dayanıklıdır. İşçiliği de kendisi de en ucuz gereçtir. Yapımında en az enerji harcanır ve çevreyi kirletmez. Ahşap hatıllı, ahşap dikmeli kerpiç yapı yöntemi en çok karşılaşılandır. En az Hitit çağından beri bilinen bir yöntemdir (Bektaş, 1996).

Taş, yakınında ucuza sağlanması olanağı olan yörelerde evin ana duvarlarının ahşap hatıllı taştan yapıldığı görülür. Bu yörelere Bodrum, Nevşehir, Erzurum, Mardin gibi yöreler örnek gösterilebilir (Bektaş, 1996).

Ahşap, yağış alan Bolu, Kastamonu, Rize, Trabzon gibi kimi ormanlık bölgelerde ahşap boldur. Buralarda ahşap yığma tekniği uygulanmıştır. Ahşap karkas yapım tekniği ise, geri kalan tüm Anadolu yörelerinde, Balkanlarda, Adalarda karşılaşılar. Hafiflik, az gereç kullanımı, ince duvarlardan ötürü yer kazancı, yapım süresinin kısalığı, işçilik ve yalıtım kolaylığı nedeniyle tercih edilmektedir. Yer katı, ahşap hatıllı taş duvar yapılmakta, üst katlarda ise ahşap çatki uygulanmaktadır. Ahşap çatkılarının araları ise, kerpiç dolgu, tuğla dolgu, kırma taş dolgu, ahşap dolgu, kamış sap, hımış, ahşap çıta çakılı (bağdadi)

yapılabiliyordu. Bu dolgunun her iki yanı sıvanıyor ya da yalnız içi sıvanıp dışı ahşap kaplanabiliyor. Ahşap çatkı arasındaki taş ya da tuğla dolgu, bir desen elde edecek şekilde örülebiliyor (Bektaş, 1996).

3.3. Geleneksel Konut Dokusunda İşlevsel Değişimin Erken Örneklerinin İncelenmesi

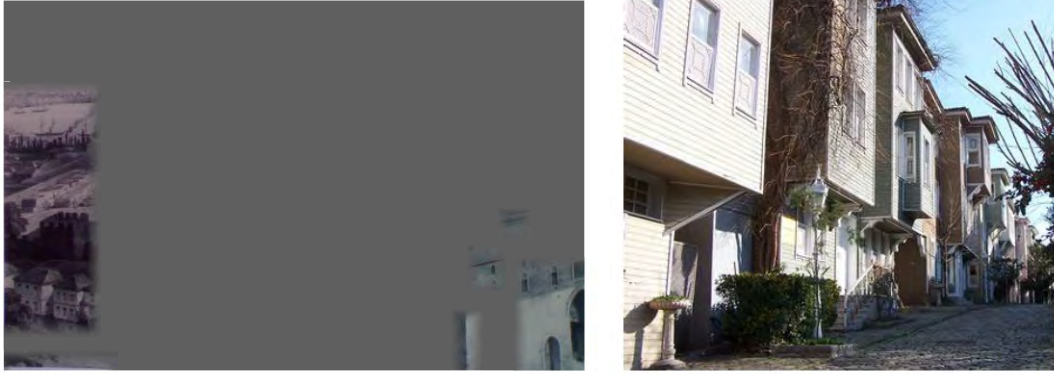
Zaman içinde, yaşam konforunun artmasıyla geleneksel konutlar gerekli ihtiyaçları karşılayamaz hale gelmiş ve işlevlerini kısmen yitirmişlerdir. Özellikle konut dokusunun, bölgesel bir bütün halinde günümüze ulaşan örneklerinde bulunan konutlar, zamanla turizm ve değişen koşullara bağlı olarak işlev değişimlerine uğramışlardır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün, Ağustos 2015 istatistik verilerine göre Türkiye'de 266 adet kentsel sit bulunmaktadır (URL-8). Zamanla koruma bilincinin artması ve turizm ilişkisine bağlı olarak bu kentsel sitlerin kullanımı ve nasıl korunacağı tartışma konusu haline gelmiştir. Bu sit alanlarından Safranbolu (Karabük), Beypazarı (Ankara), Beyoğlu (İstanbul), Cumalıkızık (Bursa), Ürgüp (Nevşehir), Odunpazarı (Eskişehir) gibi örnekler turizmle beraber daha ön plana çıkmış ve daha bilinir hale gelmiştir.

Turizmin artış gösterdiği Odunpazarı bölgesinde, tarihi konut dokusuna verilen değişik işlevlerin binadaki etkilerini tespit etmeye başlamadan önce, Türkiye'de Odunpazarı bölgesindeki evler ile yapım tekniği ve plan şeması açısından benzerlik gösteren bölgelerde konuttaki işlev değişimi üzerine yapılan çalışmalar tespit edilerek incelenmiştir. Bu bölümde Türkiye'de korumanın ilk örneklerinden olduğu düşünülen Soğukçeşme Sokağı, zamanla turizm bölgesi haline gelmiş geleneksel konut dokuları olan Safranbolu ve Beypazarı bölgeleri ele alınmıştır.

3.3.1. Soğukçeşme Sokağı

Soğukçeşme Sokağı, tarihsel ve kültürel yapısıyla turizmin başlıca bölgesi haline gelen Sultanahmet'te, Ayasofya ile Topkapı Sarayı'nı arasında yer alır. Sokağın bir tarafında sur duvarına bitişik olarak yapılmış olan evler, diğer yanında Ayasofya'nın bir bölümü demir parmaklıklı olan bahçe duvarı görülür.

Şekil 3.3. Soğukçeşme Sokağı 1840lar ve restorasyon sonrası (Fossati Albümü, akt:Yüksel, 2009)

Soğukçeşme Sokağı'ndaki ahşap evler cumbalı, kafesli, 2-3 katlı, 8-10 odalıdır. Sık çıkan yangınlar ve bakımsızlık nedeniyle giderek yıpranan evler, özellikle 1960'lardan itibaren eski sahiplerinin terk etmesiyle enkaz haline dönüşür (Yüksel, 2009). Soğukçeşme Sokağı'nın yenilenmesi amacıyla zaman içinde çeşitli girişimler olmuş ve sokak 1976 yılında Anıtlar Kurulu'nca korumaya alınmıştır (Altınoluk, 1998).

Soğukçeşme Sokağı'ndaki ahşap evler cumbalı, kafesli, 2-3 katlı, 8-10 odalıdır. Sık çıkan yangınlar ve bakımsızlık nedeniyle giderek yıpranan evler, özellikle 1960'lardan itibaren eski sahiplerinin terk etmesiyle enkaz haline dönüşür (Yüksel, 2009). Soğukçeşme Sokağı'nın yenilenmesi amacıyla zaman içinde çeşitli girişimler olmuş ve sokak 1976 yılında Anıtlar Kurulu'nca korumaya alınmıştır (Altınoluk, 1998).

Sokaktaki evler saray duvarına bitişik inşa edilmişlerdi. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu tarafından restorasyonu önerilen sokağın restorasyonu başlamadan önce evlerin duvara bitişik konumu nedeniyle saray duvarını kapattığı, gecekondü niteliği taşıdığı gibi sebepler gösterilerek binaların yıkılması

tartışılmıştı (URL-9). 1840'lı yıllarda Ayasofya'yı restore etmiş olan İtalyan asıllı Fossatini'nin Sultan Abdülmecid'e sunduğu albümde bu evler görünmekteydi. Ayrıca tapu kayıtlarında evlerden birinin 1800 tarihli olduğu görülür (Özgüven, 1994). Bulunan kayıtlar sonunda, üçyüz yıllık geçmişi saptanan sokaktaki bu evlerin, kimilerini çevredeki anıtsal yapılarda çalışanların kullandığı, kimilerini ise İstanbul'un orta tabakasına mensup memur ve esnaf cinsinden kimselerin kullandığı anlaşıldı (URL-9). 1984 yılında Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu tarafından onarılmaya başlanan evler, kültür ve turizm nitelikli sokak olarak Ağustos 1986 'da kullanıma açılmış, yerli ve yabancı geniş bir kesimin ilgisini çekmiştir. Sokaktaki en büyük ev İstanbul Kitaplığı olarak işlevlendirilirken diğer evler pansiyon olarak restore edilmiştir. Pansiyonlar, suit odalar, çift kişilik odalar, paşa suit odaları ve tek kişilik odalardan oluşmaktaydı. Bütün odalar duşlu ve tuvaletliydi (Yüksel, 2009). Duvara dayanmış pirinç karyolalar, altın varak kaplamalı aynalar, manzara resimleri, gravürler ve bunların altınlanmış çerçeveleri, konsollar pansiyon odalarının mobilyasını oluşturuyordu (Altınoluk, 1998). Restorasyon sonrasında, Fransız üslubun dekorasyona, renklere ve yemek menüsüne kadar yansıdığı görülür (Yüksel, 2009). Sokağın Gülhane Parkına en yakın ucunda bulunan Roma sarnıcı tavernaya dönüştürülmüştü (Özgüven, 1994).

Verilen işlevlerle beraber restorasyonun şekli de tartışma konusudur. Sokaktaki restorasyonda yeni yapımlar, zorunlu olarak, içerde betonarme karkas tutulmuş, dış yüzler ahşapla kaplanarak, Anıtlar Yüksek Kurulu'nun tespit ettiği cepheler biçimlendirilmiştir. Eski yapıların, içerden betonarme ve tuğla olarak yapılması esnasında, eski eserlere tam uygun bir yöntem değilse de evlere vücut veren ahşap malzemeyi ve eski el emeğini bulmak imkansız olmakla beraber, yürürlükteki imar mevzuatı da ahşap inşaata imkan vermemekteydi (Yüksel, 2009; URL-9).

Turizme açıldığı yıldan itibaren Soğukçeşme Sokağı'ndaki pansiyonlar, diğer adıyla Ayasofya Pansiyonları, hemen kâr etmeye başlar ve ilk yıl % 45' lik doluluk oranına ulaşır. Doluluk oranları yıllara ve aylara göre farklılık gösterir. Doluluk oranı kış aylarında daha düşük iken turizm mevsimi diyebileceğimiz Nisan –Ekim ayları arasında oldukça yüksek bir oran sergiler. Turizm bölgesi içinde yer alan sokak günden güne rant haline gelir. Türkiye Turing ve Otomobil

Kurulu tarafından işletilen Ayasofya Konakları geçtiğimiz yılın (2014) Haziran ayında 10 yıllığına özel bir şirkete kiralandı ve konaklardaki pek çok eşya müzayede ile satılmıştır (Gürsel, 2015).

Kültür ve sanat mirasının değerlendirilmesi hareketinin öncülerinden olan, turizm bölgesi içinde yer alan Soğukçeşme Sokağı, zamanla ranta dönüştü. Turizm amaçlı restore edilen tarihi konutlar zamanla sadece zengin turistlere hitap eder hâle geldi. Şimdilerde restorasyonu devam eden konutlara yapılan müdahaleler tartışma konusudur. Gelecekte, bu tarihi ve turistik konut bölgesinin nasıl olacağı da tartışmaya açıktır.

3.3.2. Safranbolu

Şekil 3.4. Safranbolu Evleri 1930'lar ve sonrası (Günay, 1989)

Safranbolu zamanla nüfus kaybetmiş, halkın varlıklı bölümü İstanbul'da iş tutmuş hatta oraya yerleşmiştir. Ancak bu aileler Safranbolu'daki evlerini korumuş ve yaz aylarını burada geçirmişlerdir. Safranbolu'daki bu yaşam düzeni 1930'larda sadece 10 km uzakta bir köy olan Karabük'te demir-çelik endüstrisinin kurulmasıyla değişmeye başlamıştır. Karabük kırk yıllık bir süre içinde Safranbolu'nun altı katı nüfusa ulaşmıştır (Kuban, 2012). Karabük 1955'lere dek Safranbolu'nun pek çok hizmetini karşılayan bir merkez oldu. Bu gelişme, Safranbolu kentinin merkez işlevlerini giderek yitirmesine neden olurken eski dokunun korunması için de bir şans olmuştur (Bektaş, 2001; Kuban, 2012). Böylece Safranbolu kendiliğinden korunma sürecine girmiştir.

Köylerden Karabük'e iş bulmak için gelen köylüler zamanla Safranbolu'daki boş evleri kiralamış ve daha sonra ihmal edilmiş harap konutları

satın almaya başlamışlardır. Kentin yerlileri bölgeyi yavaş yavaş terk etmeyi yeğlemişlerdir. Giderek daha çok kişi evlerini yeni gelenlere kiralamış ve satmıştır. Bu evler ve bahçeler yeni kullanıcıların elinde bakımsız kalmıştır (Kuban, 2012). 1970'lere gelindiğinde Eski Safranbolu'da sınırlı da olsa bozulma dönemine girilmiş, baskın kültürün etkisiyle evlerin pencereleri genişletilmeye, mutfak ve banyo gibi ıslak hacimlerinde değişiklikler yapılmaya, evlerin çok değerli ahşap tavan süslemeleri, kapıları ve benzer unsurları parçalar halinde satılmaya başlanmıştır. Böylece, Safranbolu'da kendiliğinden korunma dönemi kapanmıştır (Yüksel, 2009).

1974 yılı başında Safranbolu Belediye Başkanı yöre halkını, Kültür Bakanlığını, bilim adamlarını, üniversiteleri, kültür mirasına duyarlı kişi ve kuruluşları yanına alarak bilinçli koruma dönemini başlatmıştır. 1975, 1976 ve 1977 yıllarında Safranbolu Belediyesi ile İstanbul Teknik Üniversitesi'nin işbirliği içinde, ardı ardına üç kez tekrarlanan Safranbolu Mimari Değerleri ve Folkloru Haftaları düzenlenmiştir. Bu haftalar boyunca, üniversitenin bilim adamları tarafından Safranbolululara, evlerinin niçin değerli olduğunu, niçin onları korumak gerektiğini anlatmaları koruma için bir başlangıç olmuştur (Yüksel, 2009; Kuban, 2012). O yıllarda gelen ziyaretçileri evlerinde konuk eden Safranbolu, bundan maddi bir kazanç sağlamadan turizm olgusu ile tanışmıştır (Yüksel, 2009).

1975 yılında Yüksek Anıtlar Kurulu tarafından Safranbolu "Kentsel Sit" ilan edilmiştir. Safranbolu'yu ülke ve dünya çapında gündeme taşımak amacıyla 1977 yılının ilkbaharında Paris'te UNESCO "Safranbolu Evleri Fotoğraf Sergisi" açılmıştır. Bunun ardından 1978 yılında Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmaları, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi tarafından başlatılmıştır. Aynı yıl içinde, Türkiye' de ilk defa bir kentte "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Safranbolu Yerel Örgütü" adı altında bir yasal örgüt kurulmuştur ancak bu örgüt kadrolaşmamıştır. Bu dönem süresince 100 civarında eserin onarımı ve sağlıklılaştırılması amacıyla çalışmalar yapılmıştır. 1979 yılında ise Turizm Bakanlığı uzmanları tarafından "Safranbolu ve Çevresi Koruma ve Turistik Gelişme Projesi" hazırlanmıştır. 1981 yılında, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, "Safranbolu Koruma ve Geliştirme Planı" nı

hazırlayarak Kültür Bakanlığı'na sunmuştur ancak, bu plan onaylanmış fakat uygulamaya konmamıştır (Makas, 2004). 1985 yılında Taşınmaz Kültür Varlıkları Yüksek Kurulu'na Őhrin iki bölgesi ( arşı ve bağlar) kentsel sit alanı olarak ilan edilmiş ve bugün sayıları 1117'yi bulan sivil mimarlık ve anıt eseri de koruma altına alınmıştır. Aynı kararla Őhrin koruma imar planının Belediyece yaptırılması benimsenmiştir. Safranbolu Koruma İmar Planı 1991 yılında kabul edilerek uygulamaya konulmuştur. Safranbolu sahip olduğu kültürel mirası ve bu mirası korumadaki başarısı ile 1994 yılında UNESCO tarafından Dünya Mirası Listesine alınmıştır.

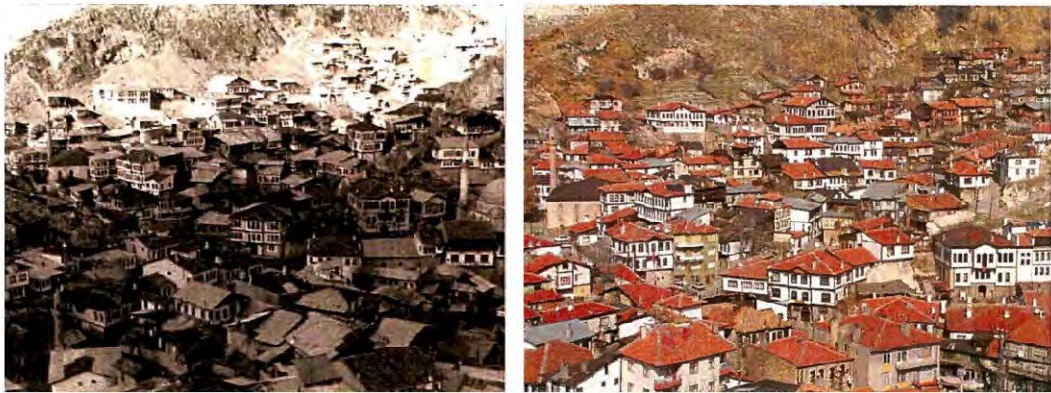
Safranbolu'da bulunan 1200 kadar tescilli tarihi yapının yaklaşık 800 kadarı konuttur. Turistler Safranbolu Evleri'ndeki yaşam biçimini görmek ve bu evlerdeki ortamı yaşamak istemişlerdir. Safranbolu Kaymakamlığı bir proje gerçekleştirebilir. Bu proje, Avrupa ve Amerika'da yaygın olan aileler yanında konaklama sistemi, seçilen 20'ye yakın tarihi evde uygulamaya konmuştur. Geleneksel Safranbolu konukseverliğinde insanlar bir akrabasının, bir dostunun evine konuk olur gibi bir ortamda ağırlanırlar. Bu evlerde ev sahipleri de yaşıyor. Banyo ve tuvaletler ortak ve genellikle 3-4 oda bulunuyor. Öte yandan tarihi konakların bazıları da normal pansiyon olarak iŐletiliyor. Ayrıca müze Şeklinde gezilebilen Safranbolu evleri ve konakları da vardır. Safranbolu'da yaygın olarak tercih edilen konaklama Şekli geleneksel Safranbolu Konağında konaklamadır. Bu uygulama gün geçtikçe geliŐmekte ve yaygınlaşmaktadır. Safranbolu'da konaklama kapasitesi ev pansiyonculuğuyla 500 yatağa çıkmıştır ve 1000 yatağa çıkarma çalışmaları devam etmektedir. Türk evlerinde konaklayarak, yöre insanı ve kültürü ile i  içe yaşamak mümkündür. Konaklar, yasal çerçeveye uyum bakımından otel, pansiyon veya ev pansiyonu statülerinde misafir kabul etmektedirler. Konakları diğer mek nlardan ayıran özellik, geleneksel Türk mimarisi tarzında yapılmış, genellikle  c katlı ve çok odalı yapılar olmaları, yapı ve yaşam tarzı bakımından orijinalliğini korumakta olmaları ve buralarda otel kurallarından çok geleneksel Safranbolu hayatının egemen olmasıdır. Ev kullanımı ile k c k ölçekli otel kullanımı birbirine benzemektedir. Türk evinde butik otel, bir konutta misafir ağırlamaya benzemektedir. Safranbolu'daki butik otelerde yer sofrası kurulur. Odada yerde yemek yemek, Şimdiki Safranbolu'da

geleneksel yaşama ait kullanıma özgüdür. Yemek yeme şekil olarak odada olduğundan birbirinden farklı olmakla birlikte ortak kullanımlı mekânlarda ve restoranlardaki kullanım birbirine yakındır (Yüksel, 2009).

Turizmdeki gelişime uygun olarak, 1990'dan itibaren Safranbolu'da günöbirlikçilikten konaklamaya doğru bir geçiş de söz konusudur. 1995'te konaklayan turist sayısı 30283 iken, 2009'da 134030'a yükselmiştir (Özdemir, 2011). Bu gelişmelere bağılı olarak Safranbolu ciddi bir tehlike ile karşı karşıyadır. Bugün Safranbolu'da tüm konaklar kitle turizminin aşırı baskısı altındadır. Restorasyon aşamasında hemen hemen tüm tarihi yapıları, ek yatak kapasitesi yaratacak şekilde odalar eklenmekte ve Safranbolu konakları yaşanacak birer mimari değer olmaktan çok yatakhane şekline sokulmaktadır (Yüksel, 2009).

Safranbolu'da korumaya yönelik ilk ciddi girişim ve çalışmalarından günümüze kadar yaklaşık 40 yıl geçmiştir. Bu süre içinde zaman zaman kesintiler yaşansa da, önemli kazanımlar sağlanmıştır. Bölgedeki çalışmaların ve kültürel mirasın reklâmı iyi yapılmıştır. Çalışmalar esnasında hem bilimsel uzmanlara danışılmış, konu kamu kuruluşlarına ulaştırılmış, korumada halkın bilinçlenmesi ve korumaya halkın katılımı sağlanmıştır. Restorasyon sonrasında turistler sadece bölgeyi müze gibi gezmekle kalmamış, aynı zamanda yörenin kültürünü yaşayarak öğrenme olanağı bulmuştur. Safranbolu'nun en büyük başarısı, koruma fikri ile kullanma olgusunun birlikte sürdürülebileceğinin göstermesidir.

3.3.3. Beypazarı

Şekil 3.5. 1920'li ve 2000'li yıllarda Beypazarı (Anonim 15, akt: Köse, 2011)

Başkent Ankara'ya bağlı Beypazarı ilçesi, Romalılardan Cumhuriyet Dönemi'ne kadar tarihi ipek yolu üzerinde yer almıştır. Tarihte Beypazarı, bütün çevre kasaba ve köylerin alışveriş için geldikleri bir ticaret merkezi durumundadır. Beypazarı ilçesi adını da pazar amaçlı kurulmuş olmasından almaktadır (Beypazarı Belediye Başkanlığı, 2006 aktaran:Öztürk, 2013).

Beypazarı'nda Osmanlı Dönemi'nden (1800'lü yıllardan) kalan ve Türk tarihini yaşatan 84 tanesi Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca tescil edilmiş yaklaşık 3000 adet ahşap tarihi ev bulunmaktadır (Özelçi Eceral ve Altınkaya Özmen, 2009). İlçenin tarihi dokusu içindeki konutları, eskiliğine göre, Cumhuriyetten önce ve Cumhuriyetten sonra olmak üzere iki kısma ayırarak incelemek mümkündür. Bu iki dönem arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Cumhuriyet öncesi evler geniş bir bahçe içinde haremlik ve selamlık olarak inşa edilmişlerdir. Cumhuriyetten sonra inşa edilen evler ise, bir müddet eski ev tiplerinde olmaya devam etmesine rağmen mesken sıkıntısını önleyebilmek için büyük arsalar daraltılmış, harem ve selamlıklar kaldırılmış, daha az masrafla ihtiyaç olan kısımlar ilave edilmiştir. Cumhuriyet öncesi olmayan balkonlar bu dönemde ilave edilmiştir (Köse, 2011).

Beypazarı'na yönelik ilk çalışma 1996 yılında başlatılan "Beypazarı Turizmi Geliştirme Projesi" dir. Bu doğrultuda, Turizm Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ve Beypazarı Belediye Başkanlığı arasında imzalanan işbirliği protokolü çerçevesinde Beypazarı'nın mevcut turizm potansiyelinin değerlendirilmesi, bu bağlamda sivil mimarlık örneklerinin ve yaylalarının korunarak kullanımı, ev pansiyonculuğunun geliştirilmesi, geleneksel el sanatlarının yaşatılması, böylece Ankara halkı için bir rekreasyon alanı yaratılması ve Ankara bağlantılı tur programlarını zenginleştirebilecek bir cazibe merkezi yaratılması planlanmıştır (Çelik, 2008).

Beypazarı Belediyesi 2000 yılının başında, "Beypazarı Yeniden Projesi"ni başlatmıştır. Projenin amacı "Beypazarı tarihi kent dokusunu ve kültürünü korumak, yaşatmak, geliştirmek ve gelecek nesillere aktarmaktır". Projeye Kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile özel sektör ve yerel inisiyatifler teknik ve finansal destek sağlamıştır (Anonim, 2006 aktaran: Köse 2011; Çelik, 2008).

Tarihi dokunun sağlıklaştırılması ve restorasyon çalışmalarıyla başlanan Beypazarı Yeniden Projesi, eř zamanlı yürütülmeye çalışılan toplam 7 bölümden oluşmaktadır. İlk üç etap tarihi konut dokusunun sağlıklaştırılması ve restorasyonu ile ilgilidir (alışkan, 2009). Proje kapsamında 20'den fazla sokağın sağlıklaştırılması yapılmıştır. Proje kapsamında gerçekleştirilen sokak sağlıklaştırması çalışmaları, basit onarım şeklinde projeye bağlı olmadan uygulanmıştır. Sokak sağlıklaştırmasında izlenen bu tutum projenin eksik kalan en önemli yanı olarak değerendirilebilir (elik, 2008). Bu süreç içindeki çalışmalar halkın olumlu tepkisini almıştır. Süreç ile birlikte halk ilçenin sahip olduğu potansiyellerin bilincine ulaşmaya başlamıştır. İlçede yapılmaya başlanan festival gibi tanıtım kampanyaları ile ilçeye olan ilgi artmıştır. Beypazarı'nda kent dokusunun zenginleştirilmesi amacıyla kurum yapılarına, sokak mobilyalarına, otobüs duraklarına, çöp kutularına, trafolara ve küçük bfelere Tarihi Beypazarı Evi görünümü kazandırılmıştır (Altınkaya zmen, 2007; Köse, 2011). 2001 yılında, Safranbolu'ya gezi düzenlenmiş ve geziye esnaflar, konak sahipleri, turizm okuyan öğrencilerle birlikte toplam 90 kişi katılmıştır. Bu geziye katılanların yüzde 80'i günümüzde turizm işletmecisi olarak çalışmaktadır (Anonim 16, 2010 aktaran: Çalışkan, 2009). Ayrıca, Beypazarı'nda tarihi evlerin bulunduğu mahallelerde yaşayanlara belediye tarafından sergi açma imknı sağlanmış, böylelikle yöre halkı özellikle de kadınlar ürettiklerini satmaya başlamışlardır (Altınkaya zmen, 2007). Alaattin Sokak, yöresel ürünlerin satıldığı, tezghların kurulduğu şehrin en gözde meknıdır.

1.Restorasyon Çalışmaları	<ul style="list-style-type: none"> • 3500 adet tarihi konut restorasyonu ve sağlıklılaştırılması • Taş Mektep'in restoran olarak yeniden işlevlendirilmesi • Abbaszade Konağı'nın Yaşayan Müze olarak yeniden işlevlendirilmesi • Abbasların Konağı'nın Adalet Evi ve Müzesi olarak yeniden işlevlendirilmesi • Limoncular Konağı restorasyon aşamasında 	
2.Geleneksel El Sanatlarını Yaşatma	Kuyumculuk	<ul style="list-style-type: none"> • Telkari atölyesi 8adet iken 32 adet • Gümüş işleme atölyesi 7 adet iken 45 adet
	Dokumacılık	36 adet dükkan inşa edilerek dokumacılık gibi çeşitli el sanatları uygulamalı olarak gözlenebilmektedir.
3. Beypazarı dilini, kütürünü canlandırma, koruma ve yaşatma Bu bağlamda, işyeri levhalarında yabancı sözcük kullanımının yasaklanması		
4.Yöresel yemek kültürü ürünleri için patent alınması		
5.Yerel halkın turizmi desteklemesi için teşvik edilmesi	<p>a. Safranbolu gezisi (bu gezi ile yerel halkın turizmin olumlu etkilerini görenek turizme destek olmalarının sağlanması)</p> <p>b. Alaaddin Sokak tezgahlarında yöresel ürün satışı (yerel halkın özellikle kadınların, evlerinden çıkarak hem iş imkanı bulmaları hem de turizme olumlu destek olmalarının sağlanması)</p>	
6. Festivaller-özel etkinlikler	<p>a.Tarihi evler, El Sanatları, Havuç ve Güveç Festivali (Haziran)</p> <p>b.Geleneksel Uçurtma Şenliği (Nisan)</p> <p>c.Beypazarı Kızak Şenliği (Mart)</p>	
7. Tek Fiyat uygulaması		
8. Pazarlama ve Tanıtım		

Şekil 3.6. 1999 yılı sonrasında Beypazarı'nda yapılan turizm çalışmaları (Köse, 2011)

Beypazarı'nda yetersiz kaynak nedeniyle konakların sadece dış cephe restorasyonları yapılmış, sınırlı sayıda konak bütünüyle restore edilmiş ve yeniden işlevlendirilerek pansiyon, yöresel yemeklerin yapıldığı restoran ve müze olarak kullanılmaya başlanmıştır. Dış cephesi yenilenen evlerin iç restorasyonları ev sahibinin kendi imkânlarına bırakılmıştır. Bu noktada, Beypazarı Yeniden Projesi ile birlikte koruma olgusunun önündeki en büyük engellerden biri olan finansal kaynak yaratma sorunu sponsorluk sistemi uygulanarak aşılmaya çalışılmıştır. Birçok sokağın sağlıklılaştırılmasının özel sektör tarafından sponsorluk sistemi çerçevesinde üstlenilmiş olması projeye finansal kaynak oluşturarak hızla ilerlemesini sağlamıştır. Sponsor firmalara teşvikler (Restorasyonu yaptıran firmanın isminin sokağa verilmesi, Belediye'nin internet sitesinde firmanın reklamlarının yer alması, yapılan festivallerde firmanın her türlü reklam ve satışı yapabilmesi gibi...) verilmiştir (Çelik, 2008). İlçenin tarihi alanında bulunan 3 adet sokak Türk Alman Dostluk Federasyonuna 15 yıllığına kiralanmıştır. Bu sokaklarda yer alan tarihi konakların dışı belediye tarafından içi dernek tarafından restore edilecek ve Alman turistlerin bölgeye gelmeleri sağlanacaktır (Altınkaya Özmen, 2007).

Beypazarı'nda yapılan çalışmalar sonucunu vermiş ve Beypazarı 2008 yılında sit alanı ilan edilmiştir. 2011 yılında ise Beypazarı Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlanmıştır.

Öztürk (2013)'ün Beypazarı'nda yaptığı anket verilerine göre turizm işletmelerinin %46,9'unun konaklama ve kahvaltı, %18,8'inin konaklama, kahvaltı ve yeme-içme, %34,4'ünün ise sadece yeme-içme hizmeti verdiği görülmektedir. Safranbolu'yu örnek alan Beypazarı, Safranbolu ile kıyaslandığında yerel kültürel öğelerin kullanımında, yöresel yemek ve ürünler anlamında Beypazarı'nın, konakların konaklama amaçlı kullanımında ise Safranbolu'nun daha önde olduğu görülmektedir. Aynı anket verilerine göre "İşletme kurmadan önce bu fikri paylaştığınız size yol gösteren kişiler/kuruluşlar oldu mu? " sorusuna Beypazarı'nda girişimcilerin %25,9'u olumlu yanıt verirken, bu oran Safranbolu'da %8,8'dir. Beypazarı'nda özellikle belediye, ticaret ve sanayi odası ile turizm derneğinin bu anlamda ciddi katkıları olduğu ifade edilmektedir (Öztürk, 2013). Köse (2011) ve Öztürk (2012)'ün yaptığı analizlerde Beypazarı'na gelen turistlerin çok büyük oranının günübirlik olarak geldiği tespit edilmiştir. Köse (2011)'nin yaptığı analizlerde fotoğraf çekme amaçlı gelen turist oranlarının da oldukça yüksek olması dikkat çekicidir ve bu sonuca varılmasında sokak sağıklaştırılmalarının etkisi olduğu söylenebilir. Zamanla artan turist sayısı ve markalaşmaya doğru giden Beypazarı'nda, Çalışkan (2009)'ın yaptığı anket sonuçlarında Beypazarı'nın moda olduğu için gidilen bir yer olduğu düşüncesine katılanların oranı çoğunluktadır. Artan turizmde, moda ve markalaşma kavramının etkisi açıkça görülmektedir.

1990'ların sonunda küçük, tarımsal ve tarihi bir kent olan Beypazarı, 2000'li yıllarda özellikle yerel yönetimin liderliğinde ve diğer aktörlerin ortaklığı ile turizmi canlandıran ve geliştiren girişimlerin başlatıldığı süreçte Türkiye'nin talep gören önemli yerel turizm destinasyonlarından biri durumuna gelmiştir. Bu süreçte kentin yerel ekonomik yaşantısında da dikkate değer bir canlanma yaşanmıştır (Özelçi Ecerel ve Altınkaya Özmen, 2009). Romalılardan Cumhuriyet Dönemi'ne kadar pazar kavramını yansıtan Beypazarı'nın günümüzdeki turizm anlayışı da bir nevi pazar üzerine kuruludur. Tarihi konakları, geleneksel lezzetleri, telkâri işlemeciliği ile yerli ve yabancı çok sayıda turist tarafından

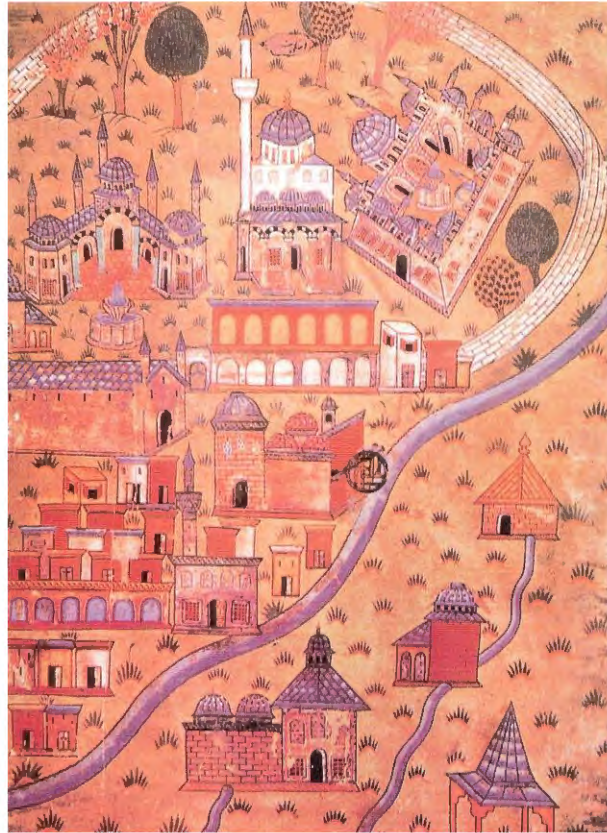
ziyaret edilen Beypazarı markalaşma çalışmalarını devam ettirmekte ve "Marka Kent Beypazarı" sloganını kullanmaktadır. Bu kapsamda Beypazarı, yakalamış olduğu ivme ile kent markalaşması literatürüne Beypazarı Modeli kavramını kazandırmıştır (Öztürk, 2012). Beypazarı örneği halk arasında çıkmış bir projedir, ayrıntılı ve kapsamlı hazırlanmış kapsamlı bir planlamadan yoksundur. Turizm açısından marka haline gelen Beypazarı'nda yapılan restorasyon çalışmalarının tarihi dokuyu koruma adına daha bilimsel ve kapsamlı ele alınması gerekmektedir.

4. GELENEKSEL ODUNPAZARI EVLERİ

4.1. Odunpazarı Tarihsel Gelişimi

Eskişehir ili, İç Anadolu Bölgesinin kuzeybatısında yer almaktadır. İl güneyden Afyon, güneydoğudan Konya, doğudan ve kuzeyden Ankara, kuzeybatıdan Bolu ve Bilecik ve batıdan Kütahya illeriyle çevrelenmiştir.

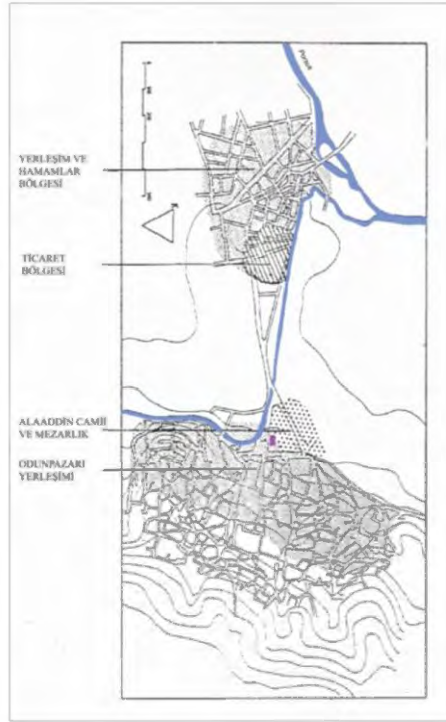
Kentsel yerleşimi Frigler dönemine kadar uzanan Eskişehir’de iki farklı yerleşimi saptamak olasıdır. Bunlardan birisi Antik yerleşim Dorylaion; diğeri Türklerin gelişiyle oluşan yeni yerleşim alanı bugünkü Odunpazarı’dır. Eskişehir’in kentsel yerleşimine ilişkin bilgi sunan ilk belge günümüze ulaşan bir minyatürdür. Osmanlı’nın ünlü nakkaşı Matrakçı Nasuh tarafından hazırlanan 1537 tarihli Beyan-ı Menazil-i Sefer-i İrakeyen adlı eserde yer alan Eskişehir minyatürü, kentin 16.yüzyıldaki durumunu bize aktaran en erken tarihli belgedir (Olçay Uçkan ve Uçkan, 2002).

Şekil 4.1. Matrakçı Nasuh tasviri

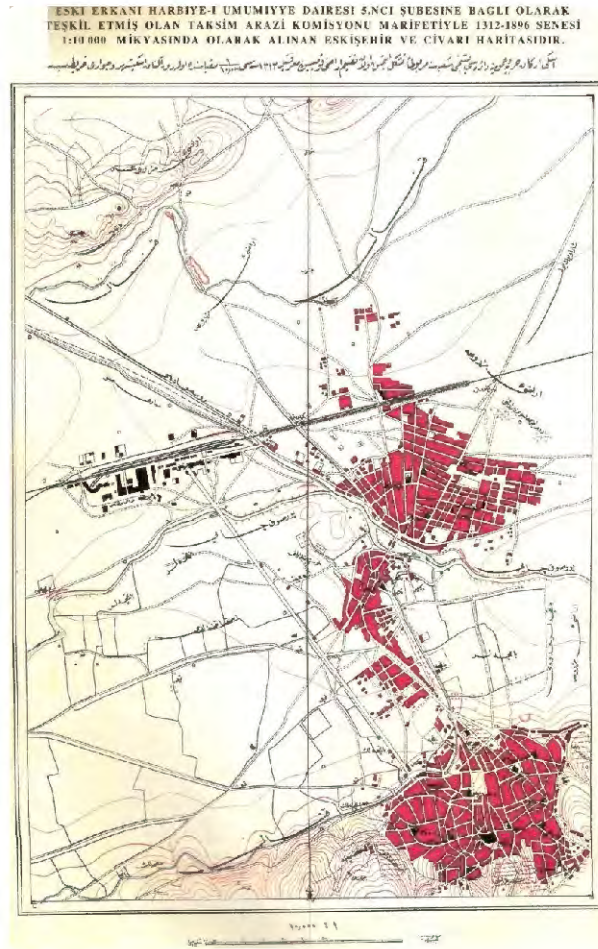
Eskişehir, M.Ö.4000’li yıllara uzanan tarihi ile çeşitli uygarlıklara (Hitit, Frig, Pers, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı) ev sahipliği yapmıştır. Eskiçağ ve Ortaçağlarda Yunanca Dorylaion, Latince Dorylaeum isimleriyle tanınmıştır. Dorylaion kentinin, bugünkü Şarköyük olduğu değişik dönemlerdeki kazı ve bulgularla kanıtlanmıştır. 1176’da Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan’ın Bizanslıları mağlup etmesinden sonra Dorylaion, uzun bir süre yıkılmaya terk edilmiştir. Daha sonra güneyde yeni bir kent, bugünkü Eskişehir kurulmuştur, Dorylaion Harabelerinin "Eskişehir" olarak anılması, sonradan kurulan kentin de adı olarak günümüze gelmiştir (Erdoğan, 2002).

Sit alanı olarak belirlenen Odunpazarı bölgesinin yeri, tarihi kaynaklara göre ilk kez XI. yüzyıl sonlarında Türklerin dikkatini çekmiştir. Anadolu Selçuklu Sultanı I. İzzettin Kılıçarslan’ın 1097 yılında Haçlı Ordusu ile yaptığı ünlü Dorylaeum Savaşı sırasında, bugünkü Odunpazarı bölgesine ordugâh kurmasıyla, bölge Türkler tarafından Sultan Üyüğü olarak anılmaya başlamış ve özellikle XII. yüzyıldan itibaren kaynaklara bu adla geçmiştir. Odunpazarı bölgesi XIV. yüzyıldan itibaren Sultan-önü olarak anılmaya başlamıştır (Sönmez, 1984).

Şekil 4.2. 13.yüzyıl sonunda Eskişehir (Tanyeli, 1986 akt: Özkut ve Yılmaz (Ed) 2011)

Tarihsel süreçte kent oluşurken Porsuk Çayı dikkate alınarak düzenleme yapılmıştır. Porsuk Çayı, kenti ikiye bölerek "Yukarı" ve "Aşağı" olmak üzere ikiye ayırır. Aşağı mahallede kente karakter veren bir unsur olan sıcak sular yer alır. Buna göre; yukarı mahalle olarak tanımlanan Odunpazarı mahallesi konutları; aşağı mahalle olarak tanımlanan kısım ise çarşı ve sıcak suların değerlendirildiği hamamları içerir. Bu yapısıyla Eskişehir, Anadolu öncesi Türk kentlerini oluşturan iki temel ögeyi barındırır: kentin sursuz ve iç kalesiz sivil yerleşimi "Şehristan" yani Odunpazarı; kentin uzağında kurulan "Rabad" yani çarşı bölgesi (Olçay Uçkan ve Uçkan, 2002).

Şekil 4.3. 1896 Eskişehir yerleşim planı (Olçay Uçkan ve Uçkan, 2002)

Osmanlı Döneminde Odunpazarı'nın biçimlenişinde önemli rol oynayan unsur 1525 tarihli Kurşunlu Külliyesi'dir. Odunpazarı bölgesinin odak noktası olan Kurşunlu Külliyesi, günümüzde de geleneksel doku içindeki çekiciliğini

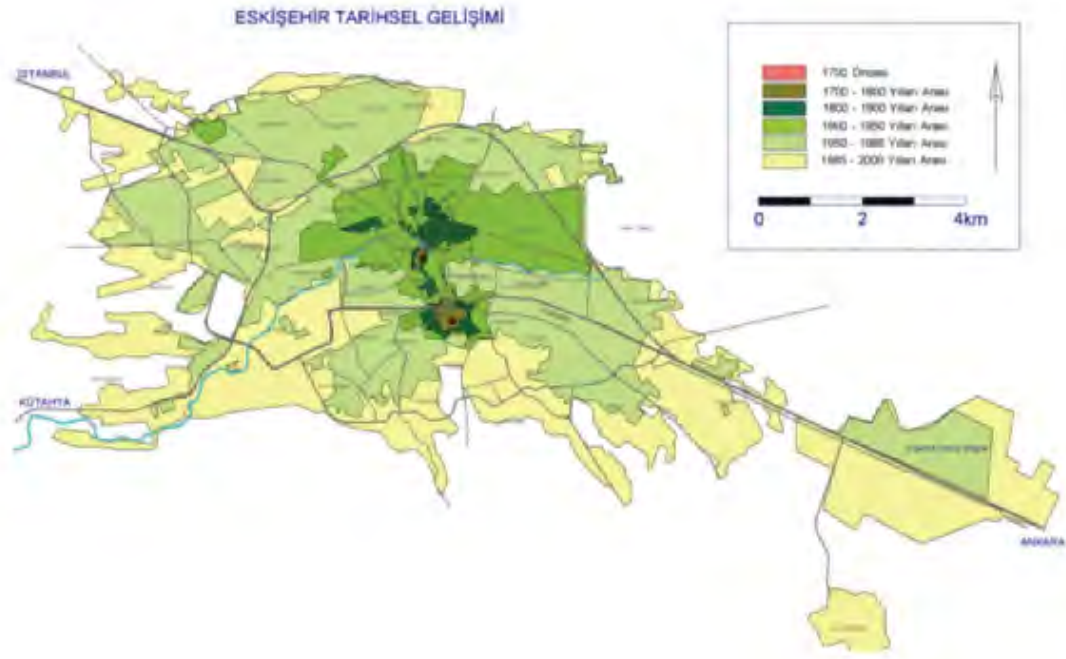
korumaktadır. Yaklaşık olarak 17.yüzyıla kadar gelişimini sürdüren Odunpazarı, bu tarihten sonra duraklama dönemine girmiştir (Uçkan, 2004).

Göçmen mahalleleri dışında, ahşap olduğu bilinen çarşı bölgesindeki konut ve ticaret yapılarının bir kısmı, 1905 yılında çıkan yangında yanmış ve yok olmuştur. 1905- 1922 yılları arasında yeniden kurulmaya çalışılan bu bölgedeki çarşı ve konut alanları, Kurtuluş Savaşı zamanında hasar görmüş 1922 yılında Eskişehir’i terk eden Rumlar tarafından yakılmıştır (Sönmez, 1984). Günümüz verilerine bakılarak, yangınlardan zarar gören ticari ve kamu yapılarının bir kısmının, zamanla Odunpazarı’na doğru kaydığı düşünülmektedir. Ticaretin buraya kaydığını gösteren en somut olgu ise "Odunpazarı" adının semtte yapılan yakacak odun alışverişine dayalı olarak konulmasıdır. Bu oluşum sırasında Odunpazarı içinde bazı el sanatlarına dayalı sokaklar oluşmuştur. Eskişehir için özgün olan Lületaşı yapımı ve ticaretinin de bu bölgede yoğunlaştığı söylenebilir (Olca Uçkan ve Uçkan, 2002).

Şekil 4.4. Yukarı Mahalle, Kurşunlu Cami ve çevresi, 1910–1920 (der:Kılıç, 1997)

20.yüzyılda, özellikle Kurtuluş Savaşı sonrası yerleşim alanı zamanla aşağı şehre kaymış ve özellikle Porsuk Çayı ve istasyon kısmında yoğunlaşmıştır. Bu dönemlerde Odunpazarı'nda evi olanlar, yıkıp yapmak yerine aşağı şehirde yeniden inşa ettikleri evlerine taşınmışlardır. Bu yaklaşım, Odunpazarı'nın dokusunun korunmasında çok önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar (Olçay Uçkan ve Uçkan, 2002). Odunpazarı tarihi yerleşimi 1960 ve 1980'li yılları arasında fiziksel ve sosyal değişim geçirmiştir. Alanın gelir düzeyi yüksek olan kullanıcılarının terk etmesiyle, düşük gelirli kiracılar ikâmet etmeye başlamıştır. Bu durumda yapıların bakımının ve onarımının düzenli olarak yapılamamasına, yerleşimin radikal bir dönüşüm geçirerek gecekondu görünümü almasına sebep olmuştur (Ertin, 1994).

Şekil 4.5. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 1/25000 Nazım İmar Planı (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011)

4.2. Odunpazarı'nda Korumanın Gelişimi ve Yasal Süreçler

Tarihsel süreçte iki bölgeye ayrılan kentte çarşı Taşbaşı olarak adlandırılan bölgede; konutlar ise Odunpazarı'nda yer almıştır. İki bölge Hamamyolu aksı ile birbirine bağlanmıştır. Cumhuriyet dönemine kadar iki bölge arasında kalan bölgede tarım faaliyetleri süregelmiştir. Osmanlı döneminde müslüman ve üst

gelir grubu halkın oturduğu Odunpazarı, Cumhuriyet Döneminde de bu özelliğini sürdürmüştür. Ancak, alınan koruma tedbirleri sonucu, kentin en merkezi yerinde ve doğal olarak rantın en yüksek düzeyde olması gereken kesiminde yer alan Odunpazarı'nda yenileme yapılamamış, koruma, planlamayla birlikte gelmediği için giderek kötüye giden alt yapı ve üst yapısıyla zengin kesimin terk ettiği ve sosyal topografyada gerileyen bir bölge olmuştur (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011).

Odunpazarı 1973 yılında, Kültür Bakanlığı tarafından tarihsel ve kentsel sit alanı olarak belirlenmiştir. İlk aşamada 294 yapı tescil edilmiştir. Ayrıca Odunpazarı Sit Alanı içerisinde her türlü yapılaşmaya sınırlamalar getirilmiştir (Ulu, 1994). Alanda ilk uygulama planı 1956 yılında Melahat Topaloğlu- Bülent Berksan planlarıdır. O tarihte sit alanı olmadığından dolayı, yapılan planlar uygulama imar planı niteliğinde olup kat kararı getirilmemiştir. Kat kararları dönemin mevzuatı gereği yol genişliklerine göre verilmiştir. Dolayısıyla özellikle Alaaddin Parkı karşısındaki ve Çifteler Caddesi kenarındaki 8 katlı yapılaşmalar bu planın ürünleridir. Yine Şeyh Şehabettin Caddesi de 1956 planları çerçevesinde açılmıştır (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011). 1970'te Şeyh Şehabettin Yolunun açılarak kentin merkezi ile Bademlik'teki Mimarlık Fakültesi'ne bağlanması için yapılan yıkım, sadece fiziki dokuyu değil, ticaret fonksiyonunu da etkilemiştir (Ertin, 1994). 1980'li yılların başlarında çeşmeler iptal edilmiştir. Ayrıca konut kullanıcıları talepleri doğrultusunda, Eskişehir Belediyesi tarafından Arnavut Kaldırımları olan sokakların büyük kısmı asfalt kaplanmıştır (Ulu, 1994). Bu uygulamalar geleneksel sokak dokusunu oldukça zedelemiştir.

Alanın Sit Alanı ilanından sonra, ilk koruma planı 1988 yılında Polat Sökmen tarafından yapılmış ve Konya Kültür Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca onaylanmıştır. İkinci koruma planı ise, 1997 yılında Turan Barlas tarafından yapılmış ve Eskişehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca onaylanmıştır. 9 yıl ara ile yapılan her iki koruma planı da ciddi anlamda bir aktif koruma ve sağlıklılaştırma sağlayamamıştır (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011).

1989 yılında Anadolu Üniversitesi tarafından Kurşunlu Cami Sokak'ta bulunan 8 adet ev satın alınıp, bunlardan 6 tanesi restore edilmiştir. Restore edilen binalar günümüzde Anadolu Üniversite Konuk Evi olarak kullanılmaktadır. Uygulama küçük bir ölçekte olmasına rağmen sivil mimari yapıların korunması

konusunda bölgede başlatılan ilk organize çalışmadır ve yöre halkına örnek olması açısından önemlidir. Biçimsel ve işlevsel olarak ciddi değişimlere uğrayan konutlar, fiziksel tahribat yönünden oldukça kötü durumda olduğundan yıkılmış ve rekonstrüksiyon olarak yeniden inşa edilmiştir (Gökaltun, 1989). Koruma bilincinin henüz gelişmediği yıllarda yapılan bu çalışmada, rekonstrüksiyon kavramının daha farklı yorumlandığı görülür. Yeniden inşa edilen konutlar, aslına uygun malzeme ve teknikle yapılmamış; betonarme olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.6.). Anadolu Üniversitesi tarafından yapılan bir diğer koruma çalışması da 2004 yılında iki geleneksel konutun birleştirilip Eğitim Karikatürleri Müzesi olarak yeniden işlevlendirilmesidir. Bu restorasyon çalışması, Odunpazarı'nda yeni işlev verilerek yapılan ilk restorasyon örneklerinden biridir.

(a)

(b)

(c)

Şekil 4.6. Anadolu Üniversitesi Konuk Evi (a) restorasyon öncesi hali (b) restorasyon esnasındaki hali (c) restorasyon sonrasında 2015 tarihli hali (Odunpazarı Belediyesi Arşivi; Kişisel Arşiv)

Daha sonraları, Cam Müzesi ve Babüssade'nin (Restoran ve Otel) bulunduğu alanlarda 2000'li yıllarda yapılan plan değişiklikleri ile bazı adalar Belediye Hizmet Alanı olarak planlanmış, bu adalardaki tescilli binalar restore

edilmiş, diğer alanlara ilişkin yeni projeler üretilmiş ve bu projelere göre yeni yapılaşmaya gidilmiştir (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011).

Son yıllarda Odunpazarı'nda yapılan koruma çalışmaları 3 türdedir: tarihi alanda yeni bina tasarımı, cephe sağlıklılaştırması, bina bazında onarım (basit ve esaslı) çalışmaları⁽²⁾. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından 2002 yılında başlatılan "Tarihi Odunpazarı Evleri Koruma ve Geliştirme Projesi", Atatürk Bulvarına cephe veren alanda tasarlanmıştır. 3 tescilli evin restorasyonunu kapsayan proje, diğer alanlarda cephe düzenleri, arazi kullanımları, kontur ve gabarileri ile geleneksel görüntünün korunmasını amaçlamaktadır (Olçay Uçkan ve Uçkan, 2002). Restore edilen binalar dışındaki yeni yapıların betonarme olarak inşa edildiği görülür.

⁽²⁾ Kültür Bakanlığı, Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu(KTVKYK)'nın 5.11.1999 tarih ve 660 sayılı ilke kararı müdahaleleri bakım, onarım (basit onarım ve esaslı onarım) ve yeniden yapma (rekonstrüksiyon) olarak üç ana gruba ayırmaktadır (URL-10).

Bakım, sadece yapının yaşamını sürdürmeyi amaçlayan, tasarımda, malzemede, strüktürde, mimari öğelerde değişiklik gerektirmeyen müdahalelerdir (Çatı aktarımı, oluk onarımı, boya-badana vb.).

Onarım, yapının yaşamını sürdürmeyi amaçlayan, tasarımda, malzemede, strüktürde ve mimari öğelerde değişiklik gerektiren müdahalelerdir.

Basit Onarım, yapıların; ahşap, madeni, pişmiş toprak, taş vb. çürüyen yada bozularak eksilen mimari öğelerinin, özgün biçimlerine uygun olarak aynı malzeme ile değiştirilmesi, bozulan iç ve dış sıvaların, kaplamaların, renk ve malzeme uyumu sağlanarak, özgün biçimlerine uygun olarak yenilenmesi bu kapsamda tanımlanmıştır.

Esaslı Onarım (Restorasyon), yapının rölöveye dayanan restitüsyon ve / veya restorasyon projeleri ile diğer ilgili belgelerin içerikleri ve ölçekleri koruma kurulunca belirlenen müdahalelerdir. [Sağlamlaştırma (Konsolidasyon), Temizleme (Liberasyon), Bütünleme (Reintegrasyon), Yenileme (Renovasyon), Yeniden Yapma (Rekonstrüksiyon), Taşıma (Moving)]. Projelerin, ekinde verilen "Rölöve - Restitüsyon - Restorasyon - Proje Hazırlama Esasları" na göre hazırlanması, ilan edilmiş turizm alanları ve merkezlerinde yer alan tescilli yapıların, turizm amacıyla kullanılması halinde projelerin, Turizm Bakanlığında görüş alınarak koruma kurulunca karara bağlanması gereklidir.

Şekil 4.7. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nce yapılan yeni yapılar (Kıvılcım,2008)

Şekil 4.8. Tarihi Odunpazarı Evleri Koruma ve Geliştirme Projesi (Kıvılcım, 2008)

Odunpazarı'nda gerçekleştirilen önemli koruma çalışmalarından biri Odunpazarı Belediyesi'nce 21 Haziran 2005 tarihi itibariyle hayata geçirilen "Odunpazarı Evleri Yaşatma Projesi"dir (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011). Projenin ilk etabı, Kurşunlu Cami Sokağı'nın güneybatı kanadında, biri tescilli yedi ev için gerçekleştirilmiştir. Projenin ana ilkesi, tescilli evlerin yanı sıra, yakın geçmişte yapılan ancak biçim ve boyutlarıyla tarihi dokuya uyumlu evleri de kapsayacak şekilde sokak bütününde cephe sağlıklılaştırmasının yapılmasıdır. Uygulama, sokak silüetini ölçek, sıva, malzeme ve renkleriyle geleneksel mimarinin karakter ve ölçeğiyle uyumlu hale getirerek dokuda bütünlük yaratmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu yapılardaki uygulamalar, geleneksel mimariyi taklit

etmeyen, ancak ölçek, detay, malzeme ve renkleriyle Odunpazarı'nın kentsel dokusuna uyumlu olmayı vurgulamaktadır (Uçkan, 2004).

2001 yılında Odunpazarı Belediye Başkanlığı ve Anadolu Üniversitesi işbirliği ile Beyler Sokak Sağlıklaştırma ve Çevre Düzenleme Projesi hazırlanmıştır. Altyapı çalışmalarıyla beraber 27 konutun cephesinin sağlıklaştırılması yapılan söz konusu proje; 2001 yılında onaylanmış olsa dahi, kaynak yetersizliği nedeniyle ancak 2006 yılında uygulanmıştır (Büyükoksal, 2012).

(a)

(b)

Şekil 4.9. Beyler Sokak (a) restorasyon öncesi hali (b) restorasyon sonrası 2015 hali (URL-13; Kişisel Arşiv)

Odunpazarı Evleri Yaşatma Projesi'nin ikinci etabında Koca Müftü Sokak, Arif Bey Sokak ve Işıklar Sokakta bulunan 37 evin cephe sağlıklaştırması gerçekleştirilmiştir. Söz konusu proje Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca 2006 yılında "Koruma ve Restorasyon Projesi Başarı Ödülü"ne ve 2007 yılında, Tarihi Kentler Birliği'nin düzenlediği Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması'nda "Uygulama Ödülü"ne layık görülmüştür (URL-16).

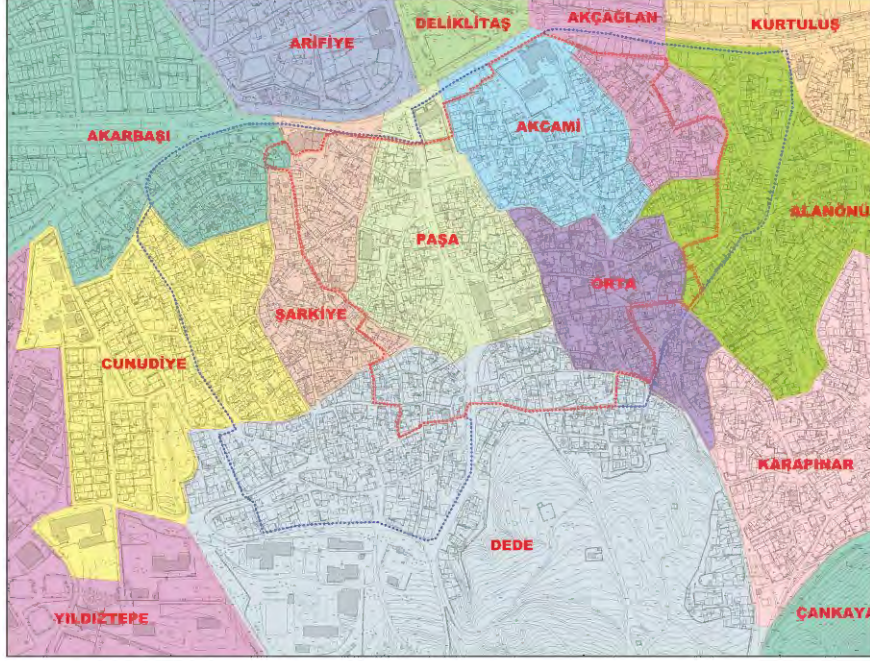
Odunpazarı Evleri Yaşatma Projesi'nin üçüncü etabında, Malhatun Sokak, Mücellit Sokak ve Kurşunlu Cami Sokak'ta bulunan 131 evin cephe sağlıklaştırması yapılmıştır. Malhatun Sokak Sağlıklaştırması kapsamında Yüce Zafer Sokak ve Şekerler Sokak'ta yer alan yapıların da sağlıklaştırması ve çevresinin düzenlenmesi de yapılmıştır (Büyükoksal, 2012). Projenin dördüncü

etabında Pazaroğlu Sokak ve Yeşilefendi Sokak'ta yapılan sağlıklaştırma çalışmaları yer almaktadır (Bykoksall, 2012).

Odunpazarı Evlerini Yaşatma Projesi'nin büyük kısmını cephe sağlıklaştırma çalışmaları oluşturmaktadır. Cephe sağlıklaştırma çalışmalarının yanı sıra nokta bazlı restorasyon çalışmaları da yapılmıştır. Bu alışmalar, kimi zaman detaylı restorasyon kimi zaman basit onarım olarak gerçekleştirilmiştir. Nokta bazlı restorasyonların en büyüğü Kurşunlu Kllyesi restorasyon çalışmasıdır. Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Odunpazarı Belediyesi Başkanlığı'nca 2008–2009 yılında restore edilen Kurşunlu Kllyesi, cami, kütüphane, evlendirme memurluğu, nikh salonu, lületaşı müzesi, Eskişehir el sanatları arsısı ve cam sanatları merkezi işlevlerini bünyesinde barındırmaktadır. Diğer bir çalışma ise Atlıhan rekonstrüksiyonudur. Odunpazarı Belediye Başkanlığı, harabeye dönmüş olan Atlıhan'ın özgün özelliklerine ilişkin herhangi bir belge mevcut olmadığı için, yeniden yapımı söz konusu olduğunda, döneminin diğer hanlarıyla aynı karakterleri barındırdığı varsayımıyla yola çıkmıştır (Bykoksall, 2012). Atlıhan, yeniden yapım projesiyle, geleneksel el sanatları arsısına dönüştürülmüştür.

Odunpazarı'nda hızla gelişen koruma çalışmaları ve turizm sonucunda alanın tekrar ele alınması gerekliliği dşnlmş ve 2011 yılında Eskişehir Odunpazarı Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu hazırlanmıştır. Odunpazarı Kentsel Sit Alanı ve Tampon Bölgesi: Paşa, Akcami, Orta, şarkiye, Dede, Akağlan, Cunudiye, Akarbaşı, Alann mahallelerini kapsamaktadır (şekil 4.10.). Planlama alanında mevcut sit alanı yaklaşık 24 hektar etkileme geçiş alanı ise 20 hektardır. Yapılan planlama çalışmasında sit alanı sınırı tekrar düzenlenerek bazı yapı adaları sit alanı içerisine dâhil edilmiştir. Etkileme geçiş alanı ise güneyde mezarlık alanının bulunduğu şeyh Edebalı türbesinin olduğu kısma kadar genişletilmiştir. neri sit alanı 27 hektar ve etkileme geçiş alanı 28 hektardır. Alanda mevcut tescilli yapı sayısı 205 adet, planla korunacak yapı 113 adet, anıtsal yapı ise 13 adet olmak üzere toplam 331 yapı korunacak yapı durumundadır. Planda ise 278 tescil nerisi bulunmaktadır bunun 25 deti anıtsal yapıdır. Planla korunacak yapı ibaresi kaldırılmıştır. Alanda

güneyde Osmangazi Üniversitesi, Belediye sosyal tesisleri, bademlik ve mezarlık eşik durumdadır (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011).

Şekil 4.10. Odunpazarı kentsel sit alanı mahallelerini gösteren harita (Özkut ve Yılmaz (Ed),2011)

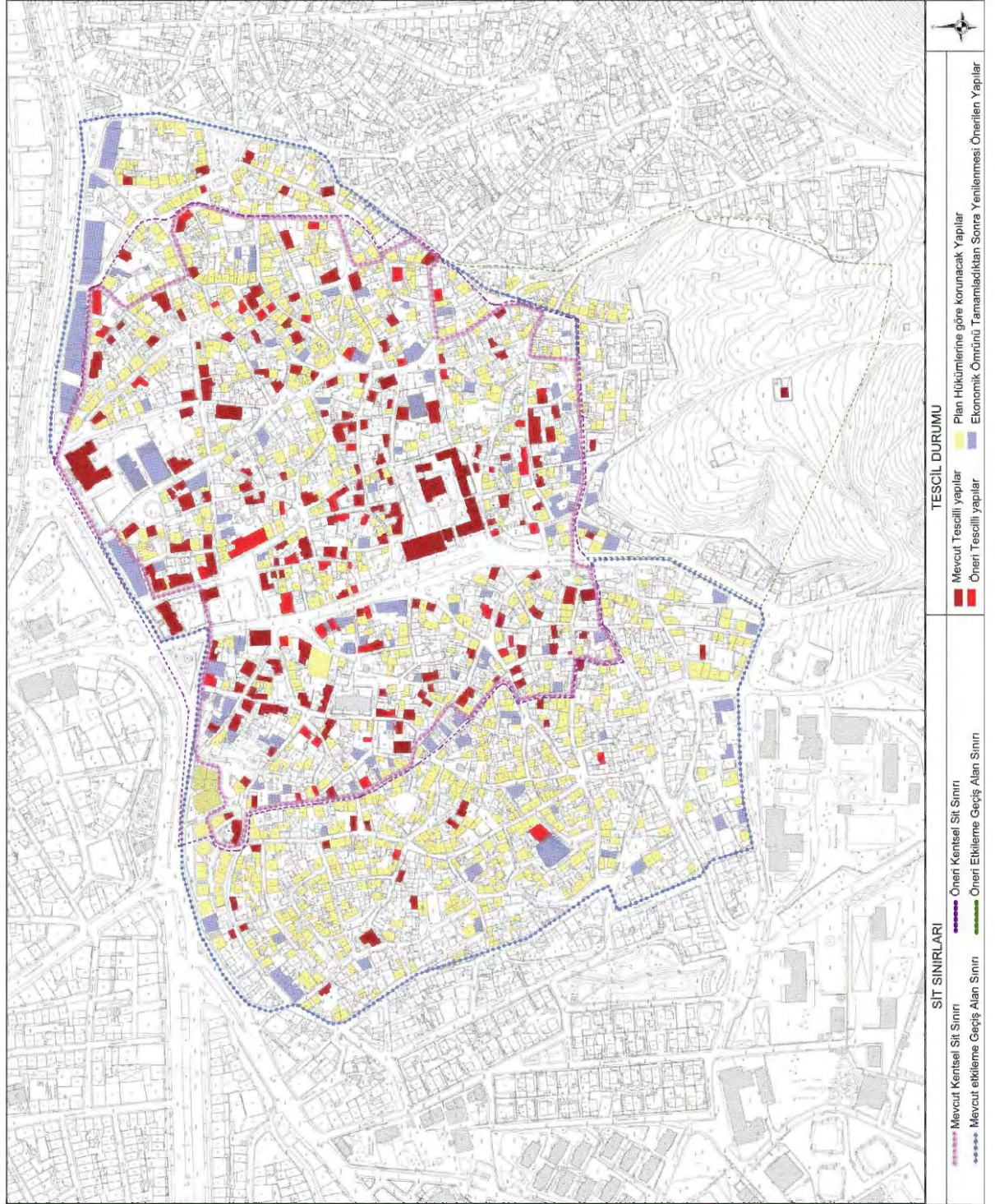
2013 yılında Eskişehir'in Türk Dünyası Kültür Başkent'i olarak seçilmiş ve bu kapsamda bir ajans kurulmuştur. Bu gelişmeye bağlı olarak Odunpazarı'ndaki koruma çalışmaları daha da hızlanmıştır. 2013 yılında yapılan diğer bir çalışma ise Eskişehir Valiliği tarafından Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı 2012 Turizm Tanıtım Mali Programı kapsamında yürütülen ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün ortak olduğu "Eskişehir İli Kültür Mirası Envanterinin Oluşturulması" projesi 26.06.2013 tarihinde başlamıştır. Dijital ortamda kayıt altına alınan bilgiler, kurulan web sitesi aracılığıyla ulusal ve uluslararası alanlarda kullanıma sunulmuştur (URL-11).

Odunpazarı'nda başlayan koruma çalışmaları karşılığını vermiş, Odunpazarı tarihi kent merkezi 2012 yılında Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) Dünya Mirası Geçici Listesine alınmıştır (URL-12).

Odunpazarı bölgesinde günden güne artan turizm ve koruma çalışmaları, beraber artan bir ivme sergilemektedir. Eskişehir'e gelen turist sayısı 2000'de

62.094 (60.024 yerli turist, 2.070 yabancı turist) iken bu sayının 2010 yılında 173.461 (166.195 yerli turist, 7.266 yabancı turist)'e ulaştığı görülür (Anonim, 2011). Üsküdar (2012)'in Eskişehir'deki yerli turistler üzerine yaptığı araştırmada, "Eskişehir size ne çağırıyor? " sorusuna turistlerin verdikleri cevaplarda ilk sırayı % 14,7 oranla Odunpazarı evleri alırken, bunu birbirine yakın oranlarla Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanı Yılmaz Büyükerşen, Porsuk Çayı ve Lületaşı izlemektedir. Bu durum, Odunpazarı evleri kentsel dönüşüm projesinin ulusal ölçekte iyi tanıtıldığını göstermektedir. Eskişehir'e gelen turistler, gelir durumları açısından incelendiğinde, orta sınıf düzeyinde olanların oranı daha yüksektir (Üsküdar, 2012).

Şahin(2012)'in Eskişehir üzerinde hazırlamış olduğu SWOT analizinde, Odunpazarı Kentsel Sit Alanı içerisinde yapılan sokak sağlıklaştırma projelerinin, sadece evlerin dış cepheleri ile sınırlı kalması ve yapılara esaslı bir bakım çalışmasının yapılamaması, sokak aralarında rehabilite edilmeyi bekleyen daha birçok evin bulunması ve bu evlere bir an önce müdahale edilmez ise yok olma tehdidi ile karşı karşıya olmaları kentin zayıflık maddeleri arasında yer almaktadır. Odunpazarı Belediyesi'nin, Odunpazarı Kentsel Siti içerisinde bulunan yapılarda gerçekleştirdiği rehabilitasyon çalışmaları ayrıca kentsel sit içerisinde konaklama, yeme ve içme tesislerin oluşturulması fırsat olarak değerlendirilmiştir. Eskişehir'in sahip olduğu turizm türlerinin çevresinde bulunan diğer illerde de bulunması, Türkiye'de kültür turizmi anlamında tanıtımı çok iyi yapılarak ön plana geçen yörelerin varlığı (İstanbul, Safranbolu, Kapadokya, Beypazarı vb.) da tehditler arasında yer almaktadır (Şahin, 2012).

Şekil 4.11. Odunpazarı mevcut ve öneri sit sınırları (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011)

4.3. Odunpazarı Evleri

Odunpazarı bölgesine bakıldığında farklı özelliklere sahip yapılar saptanabilir. Bunlardan ilki dini ve sosyal amaçlı yapılardır. Osmanlılar genellikle ele geçirdikleri yerlerde külliye tarzında bir yapı inşa edip yerleşimi de bu yapılar topluluğu etrafında şekillendirmişlerdir. Odunpazarı'ndaki dini ve sosyal amaçlı en önemli yapı da Kurşunlu Külliyesi'dir. Külliye, Kanuni Sultan Süleyman'ın vezirlerinden Çoban Mustafa Paşa tarafından 1525 tarihinde yaptırılmıştır (İşcan, 1990z). Odunpazarı'nda görülen bir diğer grup I.Ulusal Mimarlık dönemine ait olan kamu yapılarıdır. Bu yapılar, Seyitgazi Caddesine yakın bölgede konumlanmaktadır. Kentsel sit içinde yer alan bu kamu yapıları: Atatürk Lisesi (Hükümet Konağı), Trafik Şubesi (Turan Numune Mektebi Ek Binası), Cumhuriyet Müzesi (Turan Numune Mektebi) ve Etnografya Müzesi (Malhatun İlkokulu) dir (Uçkan, 2006; Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011). Odunpazarı'nda ticaret için tasarlanmış, günümüze ulaşan tek yapı Pazaroğlu Sokak'ta bulunan Atlıhan Geleneksel El Sanatları Çarşısıdır. 1850 yılında yapılan Atlıhan hem dinlenilip konaklanan, hem hayvanların bakımının yapıldığı hem de içinde çay ocağı bulunmasından dolayı bölge halkının da toplandığı, dönemin bütün sosyal, siyasal ve ekonomik gündeminin olduğu bir mekân olarak kullanılmıştır. Odunpazarı'nda kimi ticaret etkinlikleri için zorunlu olan mekânlar, konutların zemin katlarının iş yeri olarak kullanılmasıyla oluşturulmuş ve böylece sonradan edinilmiş küçük ticaret birimleri ortaya çıkmıştır (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011).

Odunpazarı Kentsel Sit Alanı içerisinde, en önemli grubu şüphesiz ki konutlar oluşturmaktadır. Neslihan Sönmez (1984), Odunpazarı'ndaki konutları geleneksel konutlar, çevreye uyumlu konutlar ve çevreye aykırı konutlar olarak üç gruba ayırmıştır. İlk grup, anıt değeri taşımamakla beraber, biçim ve boyutlarıyla Anadolu-Türk kentine has özellikleri yansıtan geleneksel konutlardır. İkinci grup olan çevreye uyumlu konutlar ise, dokuyu ve ekolojik yapıyı bozmayacak şekilde yapılmış, gecekondular tarzı yapılardır. Kentsel tasarım özellikleri ve yapılanma koşulları, Odunpazarında daha önce biçimlenmiş ada ve parsellerin verileri ile bağımlı yaşam biçimleri açısından geleneksel konutlarla temelde önemli benzerlikler gösterirler. Bu yapılar, daha çok kullanılan yapı teknolojisi ve gereçler yönünden geleneksel konutlardan ayrılırlar. Çevreye aykırı konutlar ise

Odunpazarı'nın dokusunu ve silüetini olumsuz yönde etkileyen, yakın zamanda yapılmış çok katlı apartmanlardır. Odunpazarı Kentsel Sit Alanı çoğunlukla 1 ve 2 katlı yapılardan oluşmaktadır. Etkilenme geçiş bölgesi içinde 3 ve 4 katlı yapılar da görülebilmektedir. Atatürk ve Cumhuriyet Bulvarı cephesinde alanın yapı karakterine aykırı sekizer katlı apartmanlar, sit alanı önünde duvar şeklinde yükselmektedir.

Eskişehir Odunpazarı Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011) hazırlanırken, dokuda yer alan tüm yapıların, yapım tarihlerine, yapım tekniklerine, kullanılan malzemelerine, mimari karakteristiklerine dayanarak yapılar, dört farklı döneme ayrılmıştır. Her dönemin, kendi içinde de üç farklı alt dönemi bulunmaktadır.

—Birinci Dönem (Geleneksel Dönem, 19.yüzyıl ve öncesi); dokunun ilk dönemini oluşturmakta olup 19.yüzyıl ve öncesinde oluşmuş olan geleneksel konutları kapsamaktadır.

—İkinci Dönem (Geçiş Dönemi, 1900–40); 20.yüzyıl başlarında, Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyetin ilk yıllarında oluşmuş olan geçiş dönemi yapılarını kapsamaktadır.

—Üçüncü Dönem (Modern Dönem, 1940–60); Türk Modern Mimarlık dönemi yapılarını kapsamaktadır.

—Dördüncü Dönem (Geç Dönem, 1960–...);Türk Modern Mimarlığının son dönem yapılarını kapsamaktadır

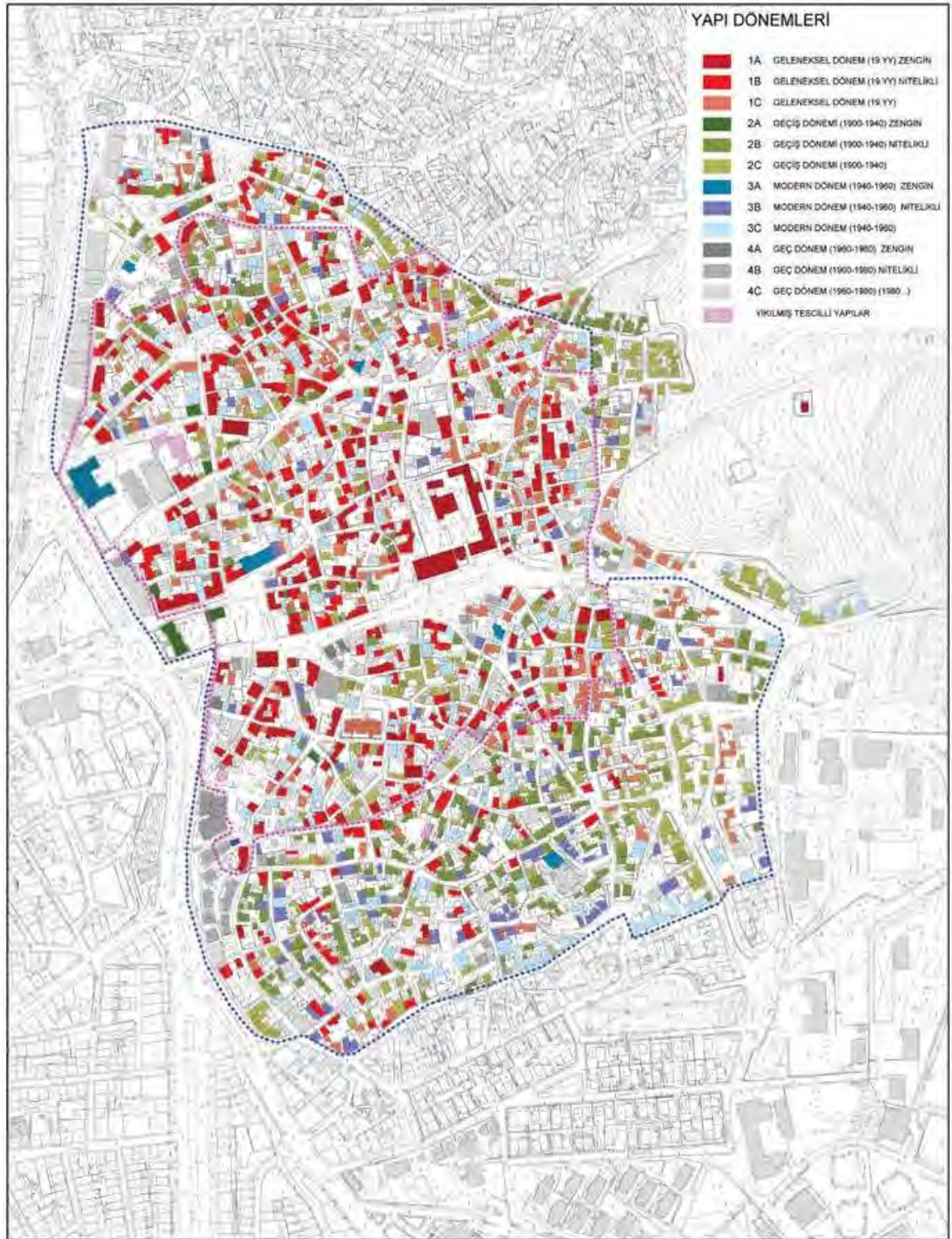
Birinci dönem grubu içerisindeki evler 1A, 2A ve 3A olmak üzere üç alt döneme ayrılmaktadır. 1A grubu, mimari özellikler bakımından korunması gerekli kültür varlığı olarak en zengin grubu oluşturmaktadır. Bugün mevcut olan tescilli yapılar (233 adet) dâhil olmak üzere bu grupta 307 adet yapı bulunmaktadır. Cephe ve kütle özellikleri, mimari karakteri ve yapım tekniği (yığma ya da ahşap karkas) bakımından geleneksel yapı özellikleri gösterirler. Proje kapsamında, mimari karakter, tipolojileri ve mimari elemanları bakımından "zengin" olarak nitelendirilen yapılardır. Bu gruptaki yapılar, genellikle cephe düzeni içinde farklılaşan boyut ve yönlerde çıkmalara, değişik saçak formlarına, ahşap süslemeli ya da fark edilir söve elemanlarına, farklılaşan pencere boyutlarına ve doğrama bölüntülerine sahiptir. Bu cephe elemanları ile cephe düzeni çeşitlilik kazanarak

zenginleşmektedir. Büyük oranda köşe parsellerde ya da büyük parsellerde bulunmaktadırlar (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011).

Şekil 4.12. Odunpazarı, birinci dönem-1A grubu geleneksel yapı (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011)

Odunpazarı Kentsel Sitinde, evler dört döneme ayrılmaktadır (Şekil 4.13). Bu dönemler arasında, 19.yüzyıla ait 1A grubu geleneksel konutlar, bir dokuyu oluşturmaları, tipoloji ve inşaat teknikleriyle estetik ve özgünlük sağlamaları, geçmişe ait tarihsel bilgi kaynağı olmaları, eskiliği ve şehir içinde sembol olma niteliği taşımalarıyla Odunpazarı'nda en önemli kısmı oluşturmaktadır. 5. bölümde, 19.yüzyıl 1A grubu 11 adet geleneksel Odunpazarı konut örneği detaylı olarak incelenecektir.

Şekil 4.13. Odunpazarı evlerinin dönemlemeleri (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011)

4.3.1. Geleneksel Odunpazarı evleri plan tipleri

Odunpazarı kentsel sit alanının çoğunu konut alanları oluşturmaktadır. Konut adaları organik düzende gelişmiş olup çoğunlukla küçük adalar halindedir. Başlangıçta bir kişi ya da ailenin elinde bulunduğu varsayılan büyük bir arazi ile üzerindeki yapı, zaman içinde satış ve veraset yoluyla parçalanmış ve buna bağlı olarak parseller giderek küçülmüştür (Sönmez,1984). Yollar ise, geleneksel dönemine uygun olarak dar ve arazinin topografik yapısı gereği de kısmen eğimlidir.

Odunpazarı'nda evler genelde bahçeli olarak planlanmıştır. Evler yerleşim içindeki konumlarına göre;

- Bahçesi arka planda, doğrudan sokağa açılan evler,
- Bahçesi önde, ev arka planda, girişin bahçeden sağlandığı evler,
- Bahçesi yanda, özellikli cephesi bahçeye bakan, sokak cephesinin sade bırakıldığı evler,
- İki cephesi sokağa, bir cephesi bahçeye bakan köşe evler,
- Bahçesiz, sokaktan girişin sağlandığı evler,

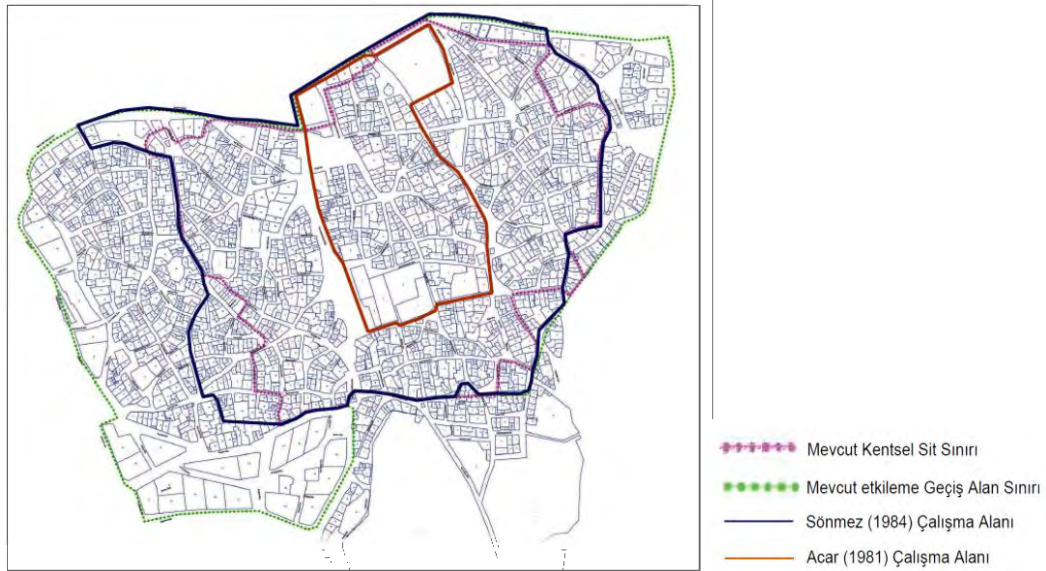
olarak sınıflandırılmaktadır (Uçkan, 2006; Sönmez, 1984).

Genelde iki katlı olan Odunpazarı evleri, yalın giriş katı ve üzerindeki asıl yaşam katından oluşmaktadır. Odunpazarı'nda görülen diğer bir yükseklik biçimi ise, iki katlı konutların subasmanlı çeşitlenmelerinde görülmektedir. Bu örneklerde zemin kat döşemesi kaldırım kotundan yaklaşık 1.20m yükseltilerek, genellikle yakacak depolanmasında kullanılan bir yarım bodrum olarak tasarlanmıştır (Sönmez, 1984). Üç katlı evlerde ise, giriş katı üzerine daha çok kışlık kat diyebileceğimiz ara katların eklendiği görülür. Odunpazarı'nda bulunan kimi yapıların çatı katında, manzaraya hakim olacak şekilde konumlanmış odaların varlığı görülür. Osmanlı konut mimarisinin bir özelliği olarak karşımıza çıkan bu odalar cihannüma olarak adlandırılmaktadır.

Odunpazarı evlerinin katları, geleneksel konutlarda görülen kullanımlar ve plan tipleri ile aynı doğrultuda biçimlenmiştir. Zemin katlar sokak doğrultusu ve topografyaya göre şekillenirken, üst katlar daha çok kare ve dikdörtgen formlardan oluşmaktadır. Zemin katta servis mekânları yer alırken, üst katta asıl yaşama mekânları bulunmaktadır. Zemin katlarda düzenli bir plan şeması

görülmemektedir. Zemin katta depo, ahır, mutfak, çamaşırılık, hayvan barınakları, samanlık, taşlık gibi servis mekânları bulunmaktadır. Sokağa bakan cephelerin mahremiyet gereği olabildiğince kapalı tutulduğu, içe dönük kısımlarda ise avlu veya bahçe ile dışarı açılımın olduğu görülür. Taşlıkların sokak kapısı bulunan cephelerinin penceresiz ya da küçük pencerele oluşuna karşın bahçeye bakan kısımlarda genellikle duvar bulunmaması bu tasarımın anlayışının özgün bir örneğidir (Sönmez, 1984).

Odunpazarı evlerinin plan tiplerinin belirlenmesine yönelik Sönmez (1984) ve Acar (1981)'in yaptığı çalışmalar bulunmaktadır (Şekil 4.14.). Zemin katta düzenli bir plan şeması görülmeyen evlerde, plan tipleri esas kattaki sofanın konumuna göre sınıflandırılmıştır. Sönmez (1984)'in yaptığı incelemeler sonucunda sofasız plan tipi dışındaki tüm plan tiplerinin bölgede denenmiş olduğu görülür. Bölgede en sık görülen dış sofalı ve iç sofalı tasarımlardır. Bölgedeki bitişik nizam konumlanmanın etkisi olarak orta sofalı plan tiplerine çok az sayıda rastlanır.

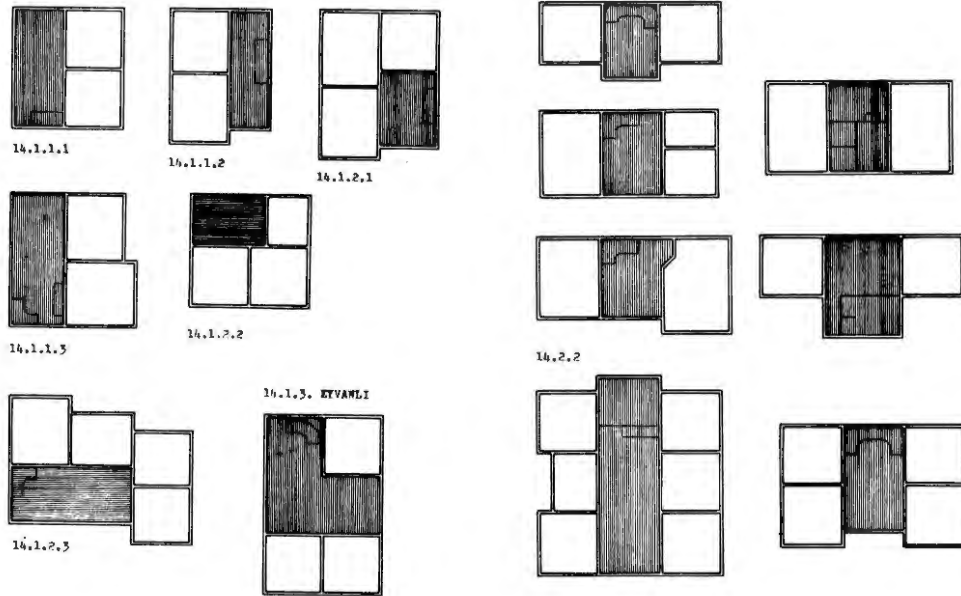

Tablo 3.7.

Ödunpazarı Geleneksel Konutlarında Uygulanan Plan Tiplerine Örnekler

BDA SIRA NO	I. DIŞ SOFALI PLAN TİPİ ÖRNEKLERİ			II. İÇ SOFALI PLAN TİPİ ÖRNEKLERİ		III. ORTA SOFALI PLAN TİPİ ÖRNEKLERİ	
	I/1 - Bir Sıra Odalı	I/2 - İki Sıra Odalı (Köşe Sofalı)	I/3 - Üç Sıra Odalı	II/1 - Sofanın Maks. Bir Yüzeyi Açık	II/2 - Sofanın İki Yüzeyi Açık	III/1 - Dik Açılı Orta Sofalı	III/2 - Köşeleri Polkü Orta Sofalı
A - 1 ODA LI							
B - 2 ODA LI							
C - 3 ODA LI							
D - 4 ODA LI							
E - 5 ODA LI							
F - 6 ve 6+ ODA LI							

Şekil 4.15. Ödunpazarı evleri plan tipleri (Sönmez, 1984)

Dış Sofalı Plan Tipleri

İç Sofalı Plan Tipleri

Şekil 4.16. Ödunpazarı evleri plan tipolojileri (Acar, 1981; İpekoğlu(Acar),1988)

4.3.2. Geleneksel Odunpazarı evleri yapım tekniği ve malzemesi

Hımiş yapım tekniğindeki Odunpazarı konutlarında genelde, temel duvarları moloz taş, taşıyıcı duvarlar yığma kerpiç veya daha çok ahşap iskelet arası kerpiç ya da tuğla dolgu; bölme duvarları ise ahşap karkas arası kerpiç ya da tuğla dolgu veya dolgusuz, iki tarafı ahşap kaplamalı olarak inşa edilmiştir. Duvarların iki yüzü de sıvalıdır (Sönmez, 1984).

Temel duvarlarının örüldüğü moloz taşlar çoğunlukla kentin güneyindeki Osmanlı köyü ya da Akkaya çevresindeki taş ocaklarından sağlanmış ve derzlerde saman karıştırılmış, çamur harç olarak kullanılmıştır. Taşlar üzerinde yapılan dayanıklılık testlerinde değerler oldukça düşük çıkmıştır. Buna göre temel duvarlarının fazla sağlam olmadığı söylenebilir. Genellikle düşük gelir grubunda bulunanların konutlarında görülen yığma kerpiç tekniğine karşın bölgede en çok görülen teknik ahşap karkas arasının kerpiç veya tuğla ile doldurulmasıdır. İskelet sistemi, dikmelerin payandalarla desteklenmesi ve pencerelerin alt ve üstlerinden birbirine bağlanması ile oluşturulmuştur. Çatki arasındaki kerpiç ya da tuğla dolgunun derzleri çamur veya kireç katkılı harçla birleştirilmiş, yüzeyleri bağdadi tekniğinde sıvanmıştır. Dış cephelerde genellikle samanlı çamur, iç yüzlerde ise kireç harçlı sıva kullanımı görülmektedir. Bölme duvarlarının tümü ahşap karkas sistemdedir. Büyük bir çoğunluğunda iskeletin arası tuğla veya kerpiç ile doldurulmuş, ancak dolgu yapılmayan ve iki yüzden ahşapla kaplanan bazı uygulamalara da rastlanmaktadır (Sönmez, 1984).

Döşemeler zemin katta taş, toprak veya ahşap, üst katlarda ise tümüyle ahşaptır. Üst katlarda, gereç özellikleri açısından ahşap karkas sistemin bir devamı niteliği taşıyan bu öğeler, kirişlerin üzerine kaplama tahtalarının çakılması ile oluşturulmuştur. Odaların tümünde sıvalı ya da ahşap tavanlar yapılarak döşeme kirişlerinin altı kapatılmış, sirkülasyon alanlarında (avlu, ahır, odunluk, çamaşırlık vb.) ise tavan kirişlemesi genellikle açık bırakılmıştır (Sönmez, 1984).

4.3.3. Geleneksel Odunpazarı evlerinde mekânlar ve mimari elemanlar

Odunpazarı'ndaki geleneksel evlerde asıl mekânlar olan oda ve sofa dışında, oda içerisindeki mimari elemanlar, bu elemanların düzenleri ve süslemeleri de geleneksel evlerin karakterini tanımlamada önemlidir.

Sofalar, her biri kendi başına ev gibi planlanan odalar ve katlar arasında bağlantıyı sağlayan ve ortak oturma alanı olarak kullanılan mekânlardır. Tüm geleneksel konutlarda olduğu gibi Odunpazarı Evleri plan şemaları da sofanın konumuna göre gruplandırılmıştır. Sofasız plan tipi dışında tüm plan tipleri Odunpazarı evlerinde görülür.

Çizelge 4.1. Odunpazarı geleneksel konutlarının esas katlarında görülen plan tiplerinin dağılımı (Sönmez, 1984)

Plan Tipi	Dış Sofalı	İç Sofalı	Orta Sofalı	Bilinmeyen
Uygulanan Konut Sayısı	121	154	5	14
Uygulama Oranı	%41.16	%52.38	%1.70	%4.76

Sedad Hakkı Eldem (1954), dış sofalı plan tipini, en yalın halinde açık direkli ve yalnız üstü örtülü olarak tanımlamıştır. Yaşam seviyesinin yükselmesiyle açık sofa kapanmaya başlamıştır. Odunpazarı'nda dış sofalı geleneksel konutların sofasının çoğunlukla kapalı olduğu görülür (Sönmez, 1984). Bu durumun Odunpazarı'ndaki iklim ve çevre şartlarından kaynaklandığı söylenebilir.

Odunpazarı sit alanında % 52.38 lik uygulama oranıyla çoğunluğu oluşturan "İç Sofalı" plan tipleri, Türklerin özellikle kentsel yerleşmelerde çok sık kullandıkları bir tasarım biçimidir. Bölgede en çok kullanılan iç sofalı ve sofanın bir yüzünün açık olduğu tasarımlardır. Sofanın bir veya iki yüzünün pencere olması, iç sofalı plan şemalarının oluşumunu etkileyen önemli bir değişken niteliği taşımaktadır. Arsa verilerine ilişkin zorunluluklar nedeniyle sağır tutulan cephelere merdiven ya da servis hacimleri yerleştirilmektedir. Bu tür çözümlerde plan şemalarını zenginleştiren seki, eyvan, köşk gibi mimari öğelere pek fazla rastlanmaz. İki yüzüne pencere açılabilen aydınlık iç sofalarda ise daha değişik bir

mekân algılama etkisi söz konusu olmakta, özellikle pencere önlerinde ilgi çekici oturma köşeleri düzenlenebilmektedir (Sönmez, 1984).

Odunpazarı kentsel siti içinde orta sofalı plan tipinin az uygulanmış olmasının sebebi, bu şemanın bölgedeki yapılanma koşullarına uygun olmamasıyla açıklanabilir (Sönmez, 1984).

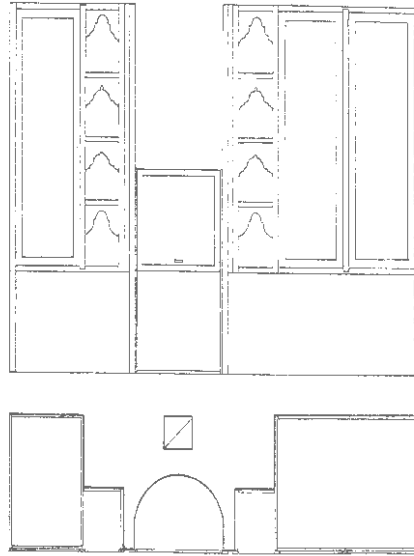
Odunpazarı'nda katlar arasında bağlantıyı sağlayan tüm merdivenler ahşaptır. Merdiven dış sofalı konutlarda çoğunlukla tek kollu olarak düzenlenirken, iç sofalı konutlarda tek kollu, iki kollu, dönel, üç kollu, orta sofalı konutlarda ise genellikle dönel veya üç kollu merdivenlerin tasarlandığı görülür (Sönmez, 1984).

Odunpazarı evlerindeki sofalarda, odalara açılan iç kapıların büyük çoğunluğu tek kanatlıdır. Kapıların sofaya bakan kısmı yoğun biçimde örgelenmiş iken odaya bakan iç kısım daha sade bırakılmıştır.

Odunpazarı'nda 2, 3 ve 4 odalı evlerin çoğunlukta olduğu saptanmıştır (Sönmez, 1984). Geleneksel aile yaşam tarzına göre şekillenen odalar, kareye yakın, dikdörtgen ya da oda girişi pahlanmış bir plan şemasına göre sofa çevresinde yer alırlar. Seki altı uygulamasının yaygın olmadığı Odunpazarı'nda, odalara giriş düzeninde, içteki mekânın algılanmasını denetleyebilmek için çoğunlukla dolaplardan yararlanılmıştır. Bunun için kapı kasası ile dolaplar birlikte tasarlanmıştır. Odalar, içinde yaşayanların oturma, yatma, yeme içme, yıkanma gibi pek çok eylemi yapabilecekleri şekilde tasarlanmışlardır. Bu eylemlere bağlı olarak oda içerisinde sedir, yüklük, raf, ocak gibi mimari elemanlar bulunmaktadır. Mimari öğelerde en dikkat çekici özellik, işlevsel gereksinimlere uygun boyutlarda olmaları ve en yararlı kullanımı sağlayacak şekilde tasarlanmış olmalarıdır.

Odalardaki en önemli mimari eleman yüklük adı verilen, yorgan, yastıkların saklanması için kullanılan gömme dolaplardır. Odunpazarı'ndaki örneklerde en sık rastlanan tasarım biçimi, kapının arkasındaki duvarın boydan boya yüklükle kaplanması olup bu düzen yan yana iki odada sırt sırta kurulmuş iki dolap şeklinde de uygulanabilmektedir. İki duvar arasında boydan boya devam eden yüklüklerin ortasına ocak getirilmesi; kalınlığından yararlanılarak dolaplı duvar yüzeyinin ortasında bir geçit bırakılarak giriş kapısının bu boşlukta yer

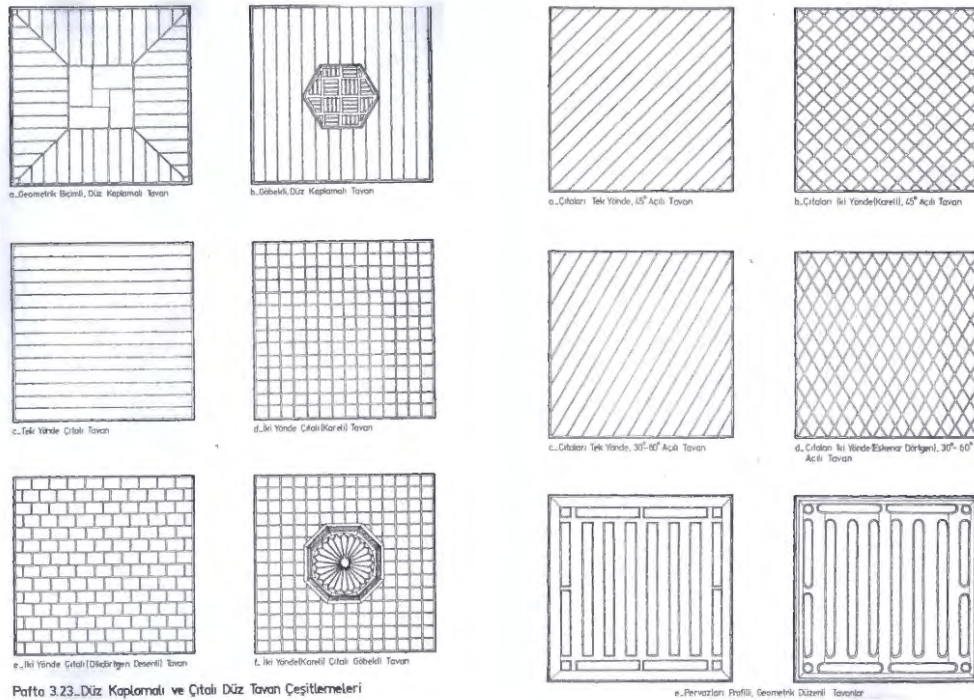
alması gibi uygulamalar da sık rastlanan tasarım biçimleridir. Bu konutlardaki bazı büyük yüklerde, genellikle ocağa yakın olan bir modül, döşemesi çinko ile kaplanarak gusülhane olarak düzenlenmektedir. Odunpazarı geleneksel konutlarında, Türk evlerinde çok sık görülen ve ocağın üst kotundan geçerek odayı çepeçevre dolanan "Yemişlik" ya da "Terek" adlı rafa pek rastlanmamaktadır. Üstteki ve alttaki pencereleri birbirinden ayıran bu rafın yokluğu, bölgede tepe pencerelerinin kullanılmamış olması ile açıklanabilir. Ancak bu rafın işlevini vermek üzere yüklerin değişik yerlerinde, farklı boyut ve biçimlerde, küçük nişler düzenlenmiştir (Sönmez,1984). Oturma alanlarında yapının döşemesi ile birlikte inşa edilen ahşap sedirler görülür. Sedirler 50–60 cm derinliğe ve 20–25 cm yüksekliğe sahiptirler (Acar, 1981). Özellikle pencere önlerinde boydan boya konumlanan sedirler günümüzde işlevini yitirmiş ve çoğunlukla kaybolmuştur.

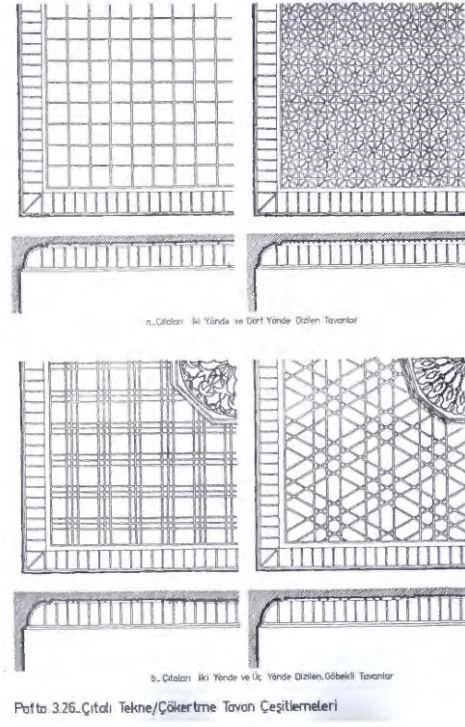
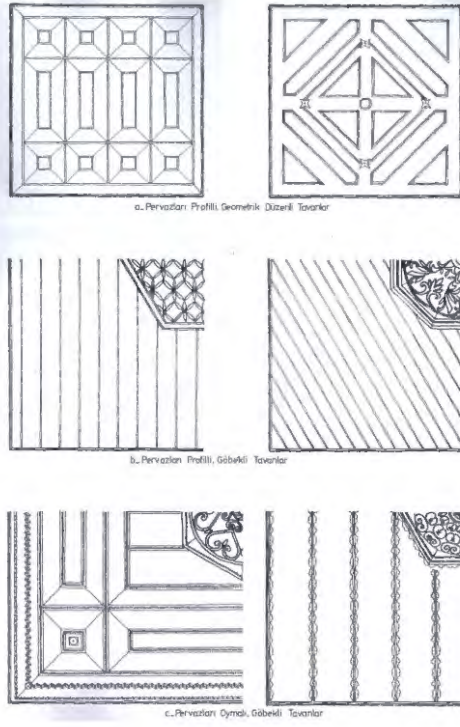
Şekil 4.17. Odunpazarı'nda en sık kullanılan dolap biçimi (Acar, 1981)

Odunpazarı geleneksel konutlarındaki bir diğer önemli eleman ahşap tavanlardır. Bölgedeki konutlarda görülen en ilkel tavan tasarımı üst kat kirişlerinin herhangi bir kaplama gereciyle kapatılmadığı uygulamalardır. Kirişlerin kaplandığı tavanlar ise düz ve tekne tavanlar olarak iki ana gruba ayrılmaktadır. Tüm Türk evlerinde çok sayıda örneği bulunan tekne tavanlar, duvardan üst örtüye geçişi yumuşatmak amacıyla düzenlenmişlerdir. Ayrıca bu

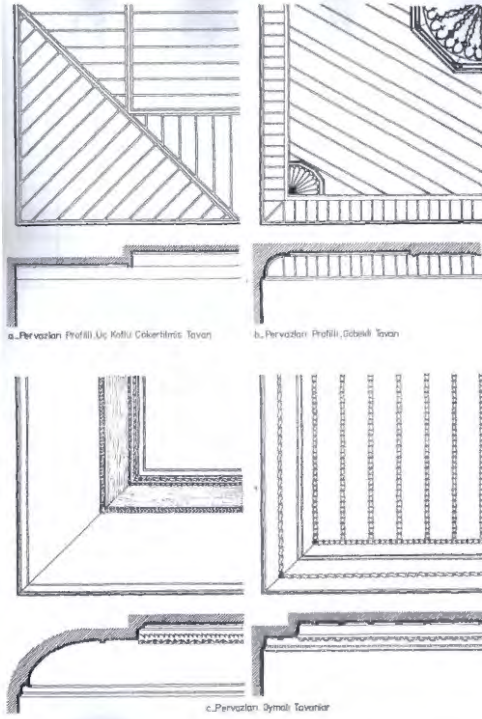
tavanlar dairesel profilli, iki ya da üç kotlu kesitlerde de olabilirler. Genelde ev sahibinin maddi durumuyla paralel olarak tavanlar, bazılarında son derece zengin bazılarında ise daha sade dekorasyona sahiptir. Çıtalar ve küçük ahşap parçaları ile çeşitli tipte tavan bezemeleri gerçekleştirilmiştir. En çok uygulanan tip yarım daire kesitli çıtalarla tüm tavanın değişik geometrik şekillerle doldurulduğu çıtalı tavanlardır. Küçük ahşap parçalarının, geçmelerle birbirine eklenecek çokgen biçimli göbeklerin oluşturulduğu göbekli tip de hem çıtalı hem de düz tavanlarda sıkça uygulanmıştır. Ev sahibinin maddi durumuna göre işçilik ve kullanılan ahşap çeşitlerinde farklılıklar olmakla birlikte ortak bir özellik olarak merkezdeki dairesel alanın daima silmeli bir çokgen çerçeve içine alındığı görülür. Sayıca az olmakla birlikte, varlıklı ailelere ait bazı evlerde tavan ve duvar resimleri de görülmektedir. Bu tarz ev süslemesi, İstanbul'da başlayan batılılaşma etkisiyle ve genellikle de batıya özgü üsluplarda yapılmış olup Anadolu ve Rumeli'nin hemen her yerindeki eşraf konaklarında karşımıza çıkmaktadır (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011).

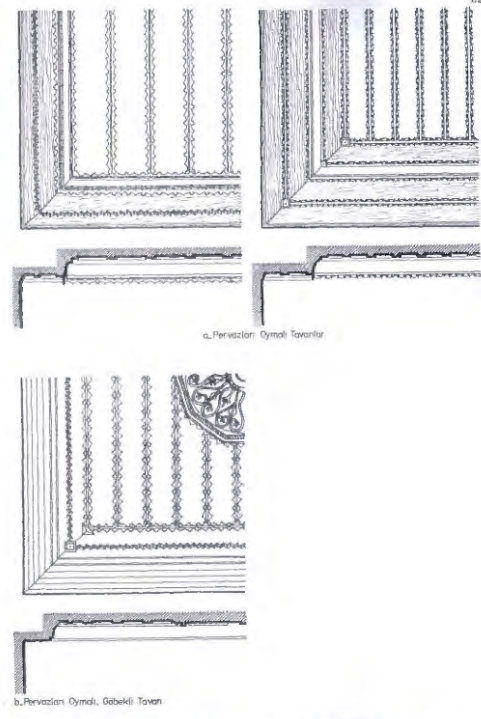
Şekil 4.18. Odunpazarı evleri tavan örnekleri (Sönmez, 1984)

Pafta 3.26_Çiftli Tekne/Çöktürme Tavan Çeşitmeleri

Pafta 3.27_Pervazları Bezemeli Tekne/Çöktürme Tavan Çeşitmeleri

Pafta 3.28_Pervazları Bezemeli Tekne/Çöktürme Tavan Çeşitmeleri

Şekil 4.18. Devam Odunpazarı evleri tavan örnekleri (Sönmez, 1984)

4.3.4. Geleneksel Odunpazarı evlerinde cephe düzeni ve elemanları

Odunpazarı evlerinde cepheler evlerin arsa ve sokak konumlarına, sahibinin ekonomik gücüne, fiziksel ve iklimsel şartlara göre değişmiştir. Acar (1981) ve Özüdoğru (2002) cephelerine göre Odunpazarı'ndaki tarihi evleri 3 gruba ayırmıştır.

a)Zengin cepheli tipler; Odunpazarı'nda daha çok üç katlı evlerde zengin cephe elemanlarına rastlanmaktadır.

b)Daha basit cephe elemanlarına sahip tipler; cephede süsleme öğelerinin daha az görüldüğü, sade görünümlü daha çok iki katlı tiplerdir.

c)Geleneksel mimari özelliklerin bazılarını taşıyan tipler; cephelerinde süsleme elemanları bulunmayan ancak inşaat tekniği açısından geleneksel özellikler taşıyan tiplerdir.

Geleneksel Odunpazarı evlerinde cepheyi oluşturan önemli elemanlar kapılar, pencereler, çıkmalar, duvar silmeleri, köşe dikmeleri, çatı, çatı saçakları ve çeşmelerdir.

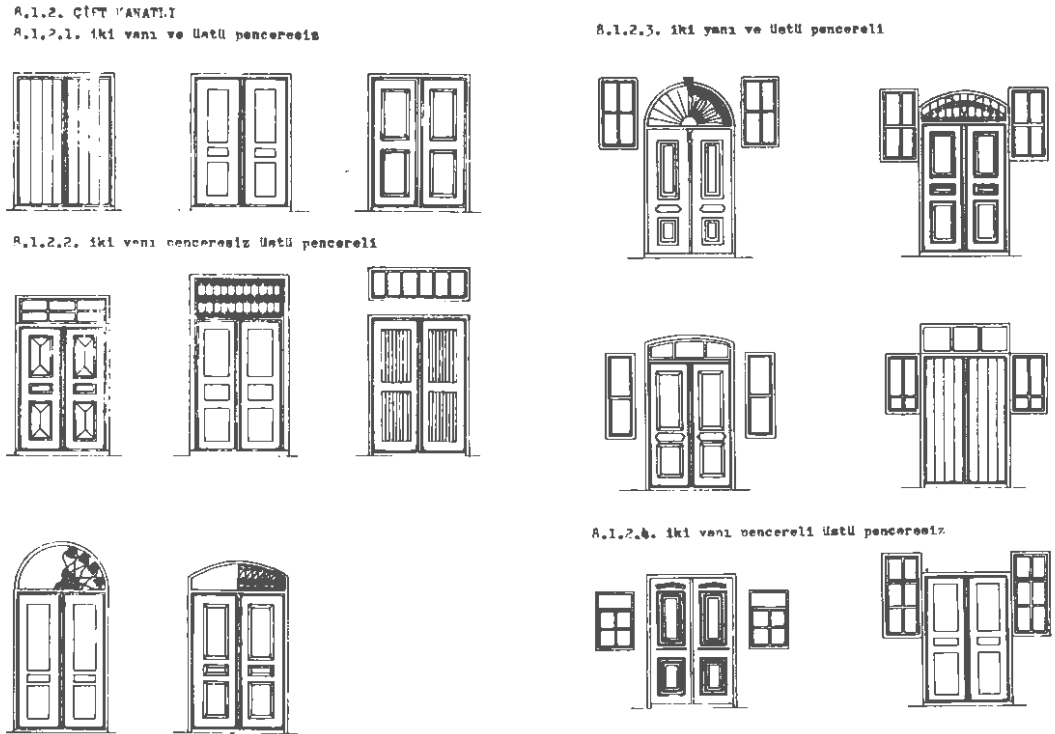

Şekil.4.19 Odunpazarı evlerinde cepheler

Odunpazarı evlerinde kapılar, eve giriş ve bahçe kapıları olmak üzere ikiye ayrılır. Eve giriş kapıları genelde tek veya çift kanatlı ve üzeri pencereli olarak tasarlanmışlardır. Acar (1981) tek kanatlı giriş kapılarını tepe pencereli ve tepe penceresiz olmak üzere ikiye ayırırken, çift kanatlı kapıları ise tepe penceresiz, tepe pencereli, her iki yanı aynı zamanda tepe pencereli ve her iki yanı pencereli olmak üzere dört gruba ayırmıştır. Bahçe kapıları da eve giriş kapıları gibi tek ve çift kanatlı; masif, kuşaklı veya tablalı olarak yapılmışlardır. Kuşakların çakılmasında kullanılan demir başlı çivilerin dizilme düzeni ve kanatların üzerindeki demir kapı tokmaklarından işlevselliği dışında bezeme öğesi olarak da yararlanılmıştır (Sönmez, 1984).

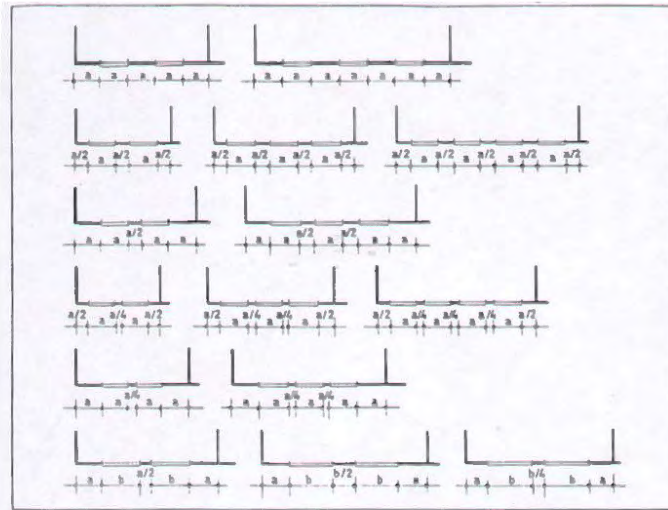

Şekil 4.20. Odunpazarı evlerinde (a) bahçe kapılarını ve (b) tek kanatlı eve giriş kapılarını gösteren tablo (İpekoğlu (Acar), 1988)

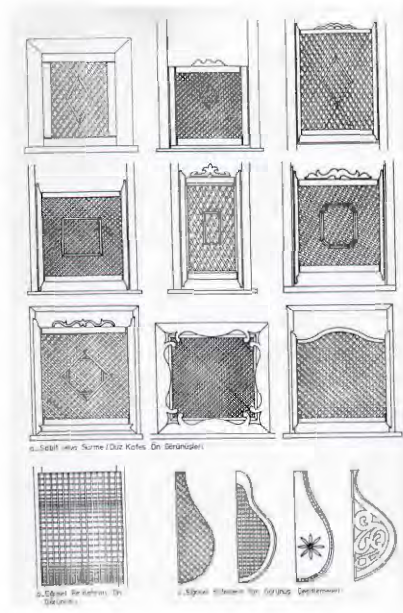

Şekil 4.21. Odunpazarı evlerinde çift kanatlı eve giriş kapılarını gösteren tablo (İpekoğlu (Acar), 1988)

Odunpazarı geleneksel konutlarında en çok kullanılan pencere tipleri, iki ya da dört parçası açılan kanatlı pencereler ve düşey sürme (giyotin) pencerelerdir. Bölgede tepe penceresi uygulamasına hiç rastlanmamış olup bu örneklerin günümüze kadar yok olduğu düşünülmektedir (Sönmez, 1984). Odunpazarında dikdörtgen, basık kemerli dikdörtgen, kare ve basık kemerli kare formlarında pencere örneklerine rastlanmaktadır. Pencere boyutları esas katlarda 60–80cm genişliğinde, 120–180cm yüksekliğindedir. Bodrum katlarda ise kare ya da basık kemerli kare, ya da dikdörtgen küçük pencere tipleri, boyutları 40x40cm ya da 50x50cm olarak değişmektedir (Özüdoğru, 2002). Geleneksel konutta olduğu gibi Odunpazarı evlerinde de zemin katlar olabildiğince dışa kapalı iken üst katlarda mekânlar yoğun şekilde dışa açılım sergilemektedir. Sönmez (1984) Odunpazarı geleneksel konutlarının pencere düzeni seçeneklerini belirlemek için 60–80cm genişliğindeki normal bir pencerenin genişliği (a), az sayıda örneği bulunan 85–160cm arasında genişlikleri değişen pencereleri ise (b) olarak simgelemiştir. Bu ölçülere göre Şekil 4.22’de gösterilen pencere düzenleri Odunpazarı evlerinde görülmektedir. Bölgedeki geleneksel konutlarda en fazla uygulanan doluluk-boşluk düzeni, pencere aralarındaki duvar genişliğinin boşluğun yarısına yakın boyutta olmasıdır (Sönmez, 1984). Geleneksel Odunpazarı evlerinin pencere altlarında, masif ahşap pervazlar görülmektedir. Pencere parmaklıkları ve kafesleri ise günümüzde çok büyük oranda kaybolmuşlardır.

Şekil 4.22. Geleneksel Odunpazarı evlerinde pencere düzeni (Sönmez, 1984)

Şekil 4.23. Geleneksel Odunpazarı evlerinin pencerelerinde görülen pencere kafesi örnekleri (Sönmez, 1984)

Odunpazarı evlerinde çıkma düzeni sokağın yapısına, arsanın yönüne, üst katlarda daha fazla kullanım alanı sağlamak, konutun önemli mekânlarını, dış cephede vurgulamak (baş oda, sofa...) olabildiğince dışarı açılmasına, kadının dinlenmesine ya da sokakla iletişim sağlamasına olanak tanıyan bir biçimdedir (Özüdoğru, 2002). Odunpazarı'ndaki çıkmaların tümünde taşıyıcı sistem ahşaptır. Kimi zaman yapıdaki ahşap taşıyıcı elemanlar bağdadi tekniğiyle sıvanarak dışarıdan algılanamaz duruma getirilmiştir. Acar (1981) Odunpazarı evlerini çıkma düzenine göre çıkmasız ve çıkmalı cepheler olmak üzere 2 ana başlık altında gruplandırır.

a.Çıkmasız cepheler; bu tipteki cephelerde tüm cephe aynı düşey plandadır. Alt gruplarını ise, klasik tipler, balkonlu tipler, girişi girintide olan tipler, orta kısım girintide pedimentli ve profilli tipler ve özel tipler olarak ayırır.

b.Çıkmalı cepheler; tek çıkmalı cepheler, tüm kat çıkmalı cepheler, testere çıkmalı cepheler, çift çıkmalı cepheler ve üç çıkmalı cepheler olarak gruplandırılmıştır.

Odunpazarı geleneksel konutlarındaki balkonlarda ise genellikle, düz ahşap çubukların 10–20cm aralıklarla dizilip alt ve üstten birbirine bağlandığı yalın korkuluk biçimleri uygulanmıştır. Düşey çubukların tornada işlenerek profillendirildiği örneklere de rastlanmaktadır (Sönmez,1984).

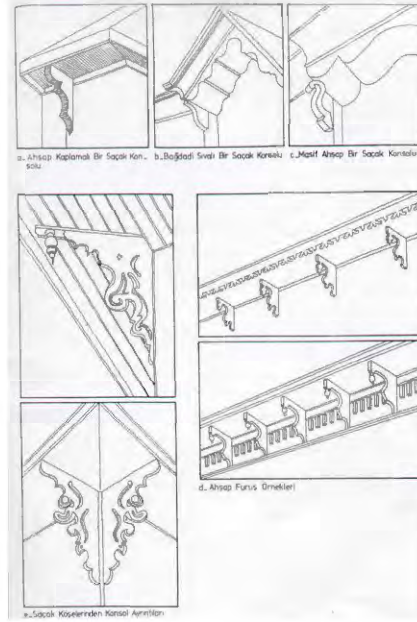
Geleneksel Odunpazarı evlerinde duvar silmeleri, normal katların alt hizalarında ve üst katların üst hizalarında görülür. Basit tipler ve detaylı tipler olarak gruplanmaktadır. Basit tipler duvar boyunca devam eden düz ahşap eleman olup girişlerin ön yüzünü kapatırlar. Detaylı tiplerde ise düz silme üzerinde ahşap işçilikli motifler oluşturulmuştur. Cephe düzenlerinde yaygın olarak köşe dikmelerinin sıvanmayıp açıkta bırakıldığı gözlenir (İpekoğlu(Acar), 1988). Odunpazarı konutlarının cepheleri özgününde pastel renklere sahip iken günümüzde parlak boyalarla yapılan restorasyonlarla cephelerin özgünlüğünü bir ölçüde kaybettiği görülür (Çabuk, 2007).

Odunpazarı'nda çatılar genellikle kırma ve beşik tipte olup alaturka kiremit ile örtülüdür. Yapılarda örtünün eğimi genellikle %30 dolaylarındadır. Bazı konutlarda yöreye özgü bir özellik olarak cephenin ortasındaki çatı bölümü yükseltilerek, üçgen ya da karmaşık profilli alınlar oluşturulmuştur. Konutların çoğunda yağmur oluğu yerleştirilmemiş, özellikle beşik çatılı çözümlerde suyun serbestçe akması sağlanmıştır (Sönmez, 1984).

Kırma çatılı evlerde dört yöne eğimli tipler görülmektedir. Çatıların ön yüzünde kuşkondu denilen "Cihannüma" seyir köşlerine de rastlanmaktadır. Sıcak yaz günlerinde serinlemek, manzara seyretmek amacıyla yapılan bu bölümlere keyif köşkleri de denilmektedir (Özüdoğru, 2002).

Genişliği 60 ile 120cm arasında değişen saçakların altı bazı durumlarda açık bırakılmış ve mertekleri gösterilmiştir. Merteklerin gösterilmek istenmediği örneklerde ise eğrisel profilli, eğilimli veya düz ahşap tavanlar yapılmış; ya da bağdadi sıvalı, içbükey-eğrisel profilli yüzeyler oluşturularak saçığın altı kapatılmıştır. Saçak altları kapatılan konutlarda, yöreye özgü bir özellik olarak cephenin ortasındaki çatı bölümünün yükseltildiği ve dairesel üçgen ya da karmaşık profilli alınlar oluşturulduğu görülür. Düz cephelerde çok az örneği bulunan bu uygulama, simetrik planlı evlerin ortasındaki girişi sofa ya da eyvan bölümlerinin dışarıdan vurgulanmasını sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Mertekleri kapatılmış olan geleneksel konutlarda dikkati çeken bir özellik saçakların bezeme alanına dönüştürülmesi eğilimidir. Genellikle saçak genişliğinin arttığı durumlarda rastlanan ahşap kaplamalı veya masif ahşap konsol ile furuş gibi öğelerin taşıyıcı işlevlerinden çok, görsellik katması amacıyla

kullanıldığı görülür (Sönmez, 1984). Odunpazarında sayıca az bir kısım da olsa kimi yapıların bina cephesi ya da bahçe duvarın cephesinde çeşmeler görülmektedir.

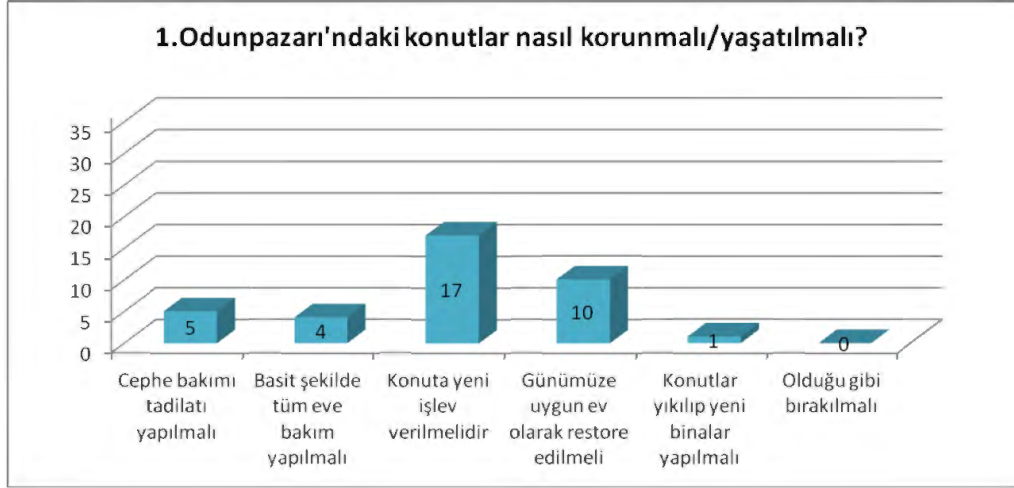

Şekil 4.24. Saçak altlarında yer alan konsollara örnekler (Sönmez, 1984)

4.3.5. Geleneksel Odunpazarı evleri koruma süreci anket çalışması ve değerlendirmesi

Odunpazarı'nda yapılan alan çalışmasında ziyaretçi, çalışan ve işletme sahiplerinden oluşan toplam 37 kişiye anket uygulanabilmiştir. Anketin ilk beş sorusu Odunpazarı evlerindeki korumaya yönelik sorulardan oluşmaktadır (Ek 2).

Anketin birinci sorusu kullanıcıların Odunpazarı'nda görülen koruma çalışmaları tekniklerinden hangisini tercih ettikleri üzerinedir. Bu soruyla kullanıcıların koruma yöntemlerine bakış açıları öğrenilmeye çalışılmıştır. Kullanıcıların neredeyse yarısı, binalara yeni işlevlerin verilerek yaşatılması gerektiği cevabını vermiştir (Şekil 4.25.). Tarihi bölgede yeni işlevler turizm potansiyeli yaratmaktadır. Bu soruya verilen cevapların oranlarından, ankete katılanların Odunpazarı'nda turizmin gelişmesine olumlu baktıkları yargısı çıkartılabilir.

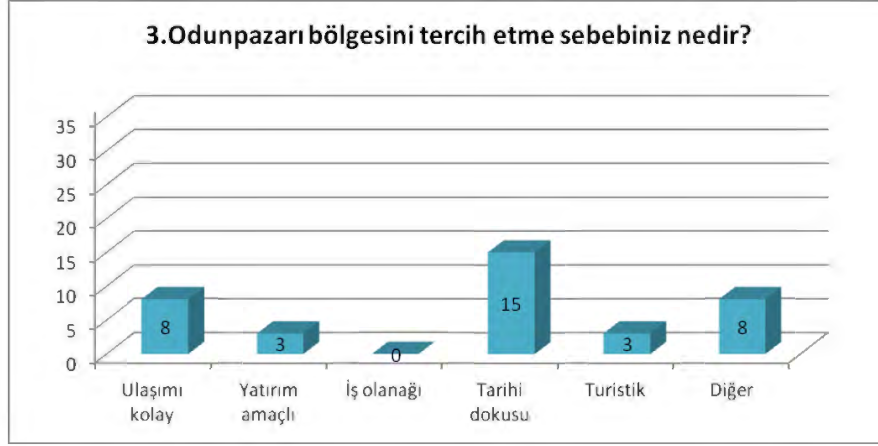
Şekil 4.25. Anketin birinci sorusuna verilen cevapların oranları

Odunpazarı konut ağırlıklı yerleşimin olduğu bir bölgedir ve bölgede tarihi konutlarda gerçekleştirilen koruma çalışmalarının çoğu sokak sağlıklılaştırması yoğunluktadır. Anket katılımcıların bu tarihi konut dokusunu hissedip hissetmedikleri üzerine sorulan soruya verilen cevaplar tarihi konut dokusunun hissedildiği yönündedir (Şekil 4.26.). Bu soruya verilen cevaplarda cephelerde yapılan onarımların etkisi olduğu söylenebilir.

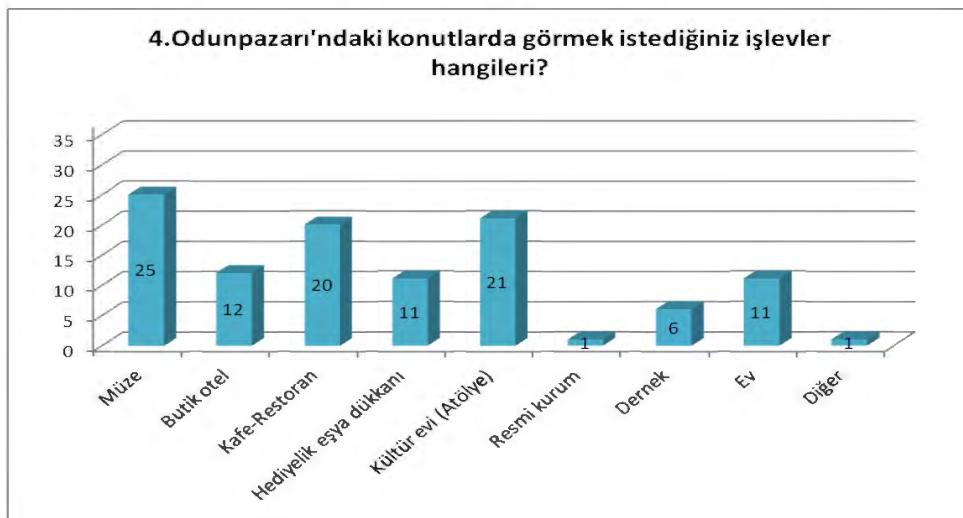
Şekil 4.26. Anketin ikinci sorusuna verilen cevapların oranları

Anketin üçüncü sorusunda bölgeyi tercih etmelerinde tarihi dokunun ve turizmin önemi anlaşılmaya çalışılmıştır. Katılımcıların neredeyse yarısı tercih etme sebeplerinin Odunpazarı'nın tarihi dokusu olduğunu söylerken sadece 3 kişinin turizm cevabını vermesi dikkat çekicidir (Şekil 4.27.).

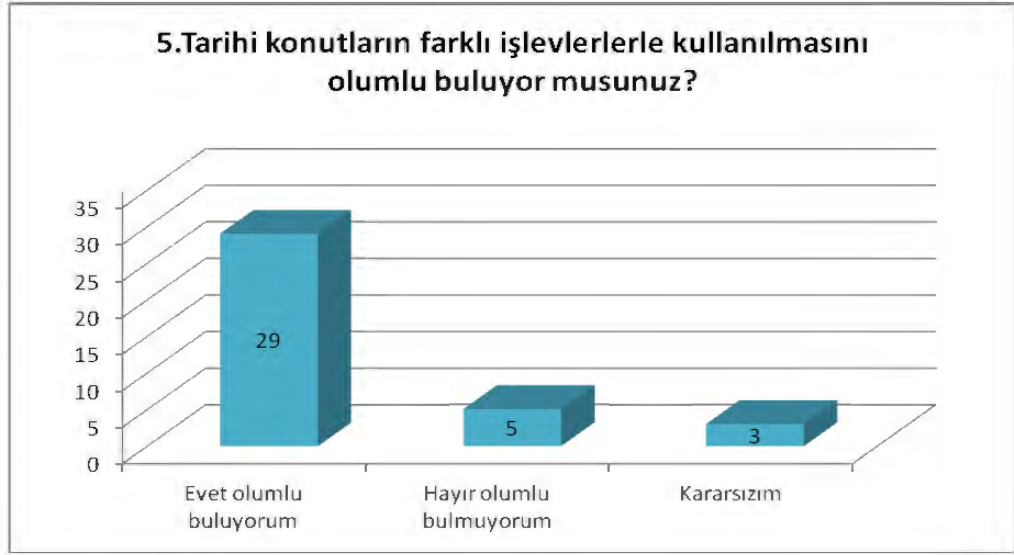
Şekil 4.27. Anketin üçüncü sorusuna verilen cevapların oranları

Odunpazarı'nda turizmin gelişmesiyle tarihi konutlara farklı yeni işlevlerin verildiği görülmektedir. Dördüncü soruda, Odunpazarı'nda bulunan işlevler tespit edilerek seçenekler belirlenmiş ve bu işlevlerden hangilerini görmekten memnun oldukları/olacakları saptanmaya çalışılmıştır. Kullanıcılar soruya birden fazla cevap verebilmişlerdir. Verilen cevaplarda müze, kültür evi ve kafe-restoran işlevleri en çok görmek istenilen işlevler olmuştur. Ev olarak kullanım cevabını verenler ise 11 kişi ile düşük bir oranı oluşturmaktadır (Şekil 4.28.). Bu cevaplardan kullanıcıların tarihi konutları daha çok turizm amaçlı görmek istedikleri anlaşılmaktadır.

Şekil 4.28. Anketin dördüncü sorusuna verilen cevapların oranları

Tarihi konutlara verilen farklı işlevler çeşitli derecede müdahaleleri de beraberinde getirmektedir. Tarihi konutlara ev dışında yüklenen farklı işlevler turizm amaçlı verilmektedir. Kullanıcılara yöneltilen "Tarihi konutların farklı işlevlerle kullanılmasını olumlu buluyor musunuz? " sorusuna katılımcıların çok büyük oranı evet, olumlu buluyorum cevabını vermiştir (Şekil 4.29.).

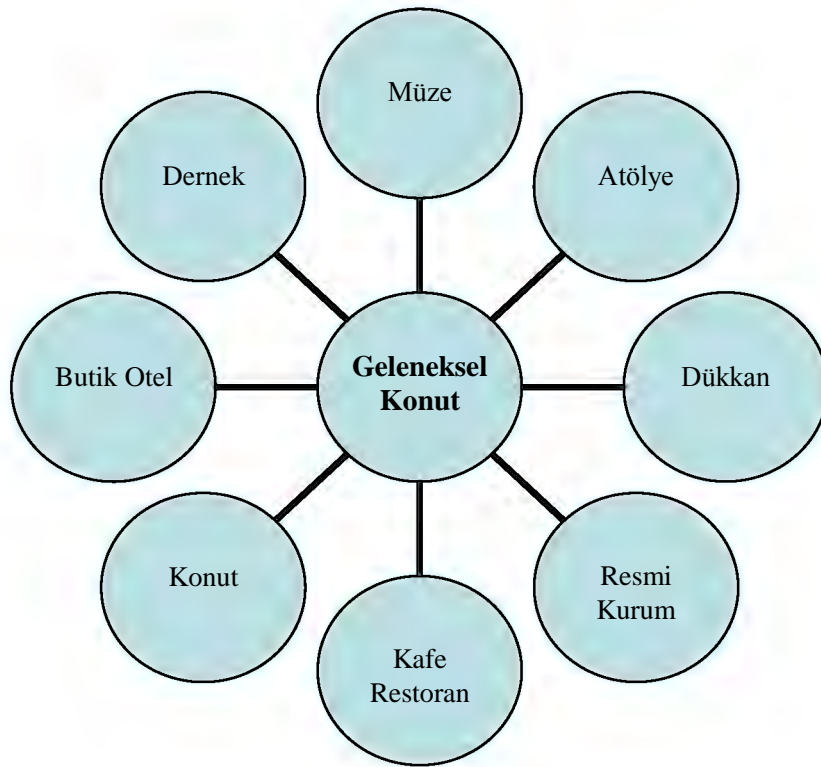

Şekil 4.29. Anketin beşinci sorusuna verilen cevapların oranları

Odunpazarı geneline yönelik sorulan sorular ve alınan cevaplardan, anket katılımcılarının, bölgedeki konutlara farklı işlevlerin verilmesini olumlu buldukları tespit edilmiştir. Bölgede görülmek istenen işlevlerde daha çok turizme yönelik olan sosyal işlevler ön plana çıkarken, konutların yeniden konut olarak kullanılmasını isteyenlerin oranı hayli düşüktür. Ancak, bu sonuçlara varılmasında Odunpazarı'nda ev olarak restore edilen hiç bir örnek olmamasının da etkisi olduğu söylenebilir.

5. GELENEKSEL KONUTTAKİ İŞLEV DEĞİŞİMİN ODUNPAZARI ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ

Eskişehir Odunpazarı Kentsel Siti içerisinde geleneksel konutların çok farklı işlevlerle kullanıldığını görülmektedir. Yapılan alan çalışmasıyla görülen işlevler Şekil 5.1. de görülen işlevler olarak tespit edilmiştir. Kimi konutlar tek bir işlevle kullanılırken, kimi örneklerde ise konut birden fazla işlevle kullanılmaktadır.

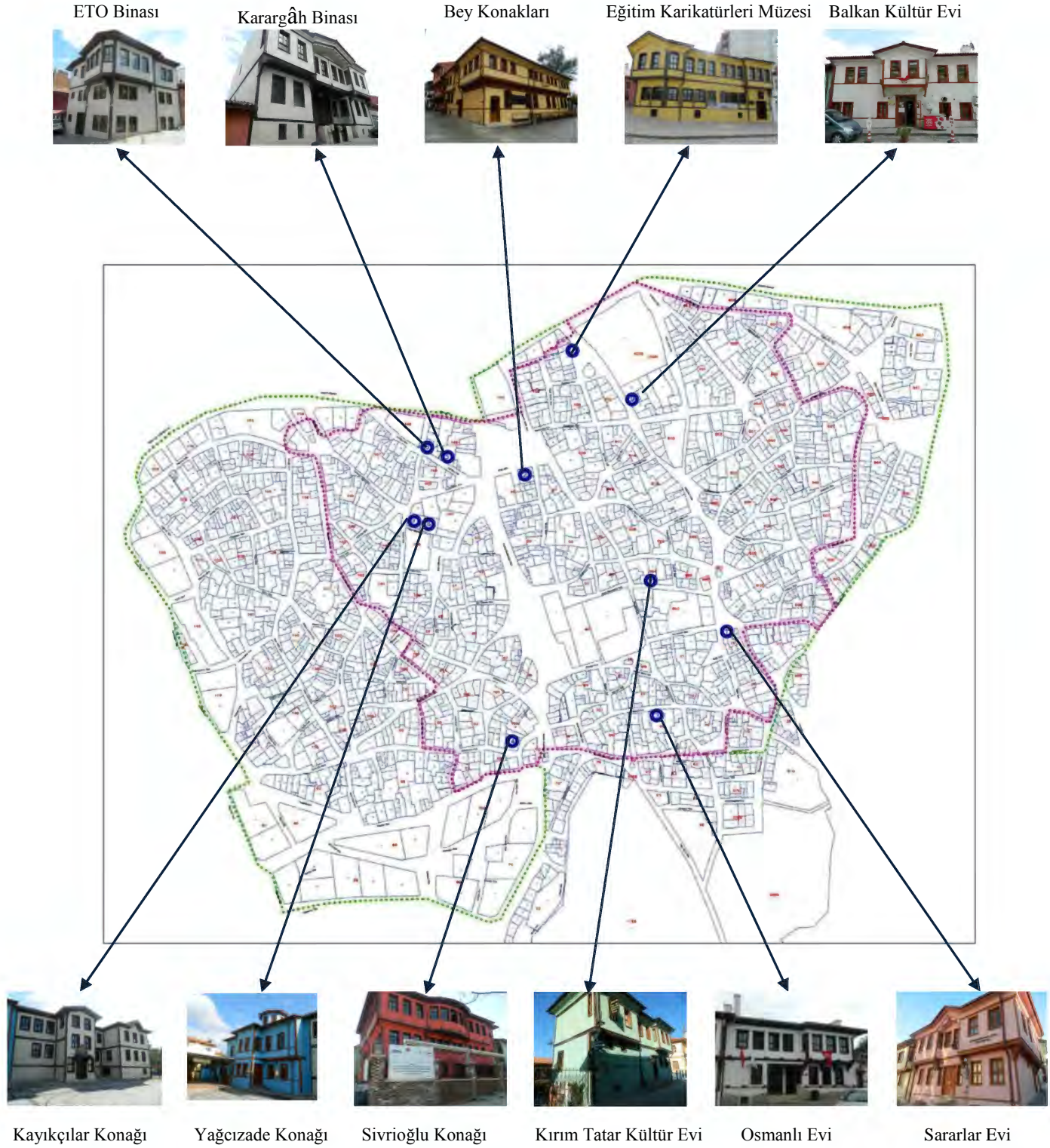

Şekil 5.1. Odunpazarı geleneksel konutlarında görülen işlevler şeması

Odunpazarı bölgesinde incelenecek konutlar seçilirken önce harita üzerinde, Odunpazarı Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011) haritaları referans alınarak, 1A grubu (233 tanesi tescilli, toplam 307 yapı) geleneksel yapılar ve daha sonra alanda etüt yapılarak bu yapılar arasından koruma çalışması görmüş yapılar belirlenmiştir. Eskişehir Koruma Kurulu, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Odunpazarı Belediyesi, Karakamil İletişim Merkezi ve proje müelliflerine ulaşılarak Odunpazarı

bölgesinde restorasyon görmüş binaların projeleri elde edilip incelenmiştir. Rekonstrüksiyon olarak yapılmış binalar çalışmaya dâhil edilmemiştir. İlk olarak detaylı restorasyon görmüş olan Bey Konakları, Sivrioğlu Konağı, Karargâh Binası, ETO Binası, Kayıkçılar Konağı, Yağcızade Konağı, Balkan Kültür Evi, Eğitim Karikatürleri Müzesi ve Kırım Tatar Kültür Evi olmak üzere 9 geleneksel konut belirlenmiştir. Bu örneklerden bir çoğunun sadece rölöve ve restorasyon projeleri var olup restitüsyon projeleri bulunmamaktadır. Restitüsyon projeleri olmayan binalar, rölöve ve şimdiki durumları üzerinden okumalar yapılarak değerlendirilmiştir. Restitüsyon projesi olan yapılarda ise, günümüz hali, rölöve projeleri ve restitüsyon projeleri üzerinden okumalar yapılmış, yanlış olduğu düşünülen ya da eksik görülen yerler yeniden ele alınmıştır. Daha sonra Odunpazarı evlerinin önemli örneklerinden olan Osmanlı Evi çalışmaya dâhil edilmiştir. Rölöve projesi dahi bulunmayan bina, kroki çizimi ve şimdiki durumu üzerinden okumalar yapılarak incelenmiştir. İlk incelendiğinde müze-restoran işleviyle kullanılan bina, günümüzde kamu binası olarak faaliyet göstermektedir. Bu örneğin seçilmesiyle aynı bina üzerinde farklı işlevlerle değerlendirme ve karşılaştırma yapılabilmektedir. Odunpazarı'nda konut işleviyle restorasyon görmüş bir örnek bulunmamaktadır. Bu yüzden, belirlenen örneklere ek olarak, Özer (2006)'in "Eskişehir Odunpazarı Hasan Şefik Evi Restorasyon Önerisi" adlı yüksek lisans tezinde incelediği Sararlar Evi (Hasan Şefik Evi) çalışmaya dâhil edilmiştir. Tezde konut işleviyle restorasyonu önerilen bina, günümüzde sadece cephe sağlıklaştırması görmüştür. Çalışmada toplam 11 geleneksel konut detaylı biçimde incelenmiştir (Şekil 5.2.).

İnceleme föyleri üzerinden binaların plan şeması ve cepheleri incelenmiştir (Ek 1). İnceleme föylerinin hazırlanışı ve yöntemi tezin 1.3.2 'nci bölümünde detaylı olarak anlatılmaktadır. Analizlerdeki değerlendirmeler üç derece üzerinden yapılmıştır: yok olmuş, kısmen bozulmuş ve korunmuş. Her bölüm için ayrı ayrı yapılan analiz verileri daha sonra toplanarak bina geneli korunmuşluk ve bozulmuşluk oranları sayısal verilerine ulaşılmıştır. Ayrıca yapılan görüşmelerle kullanıcı memnuniyeti üzerinden de binanın işlev memnuniyeti saptanmaya çalışılmıştır.

Şekil 5.2. İncelenen binalar ve konumlarını gösteren harita

5.1. Sararlar Evi

Envanter No: 30

Pafta-Ada-Parsel: 116 Pafta 25 Ada 5 Parsel

Adresi: Orta Mh. İsa Çelebi Sk. No:12

İnceleme Tarihi: Mayıs 2015- Haziran 2015

Bugünkü İşlevi: Emirdağlılar Vakfı Kültür Evi

(a)

(b)

Şekil 5.3. Sararlar Evi (a) restorasyon öncesi (Karakamil İletişim Merkezi arşivi) ve (b) restorasyon sonrası 2015 (Kişisel arşiv)

5.1.1. Yapının tarihçesi

Yapım sistemi, plan tipi ve mimari özellikleriyle 19.yüzyıl geleneksel Odunpazarı evlerini yansıtan sivil mimari örneğidir. Yapı ahşap karkas sistemde inşa edilmiştir. Bu ev, Eskişehir'in köklü ailelerinden olan Mehmet Ali Sarar'ın yapının ilk sahibi olması nedeniyle çevre halkınca Sararlar Evi olarak bilinmektedir. Kültür evi olarak kullanılmaya başlanmadan önce sadece konut işleviyle kullanılmıştır.

Zemin+1 kat planına sahip olan konut detaylı restorasyon çalışması geçirmemiş olup Odunpazarı Belediyesi tarafından cephe sağlıklılaştırması yapılmıştır. İç mekânda ise ihtiyaçlara bağlı olarak eklemeler ve onarımlar gerçekleştirilmiştir. Detaylı restorasyon çalışması yapılmayan bu binayı değerlendirmede Özer'in (2006) "Eskişehir Odunpazarı Hasan Şefik Evi

Restorasyon Önerisi" yüksek lisans tezinden yararlanılmıştır. Mekânlar şimdiki işlevi olan kültür evi olarak tanımlanıp değerlendirilecek daha sonrasında tez de önerilen konut işleviyle karşılaştırma yapılacaktır. Bina şimdiki işleviyle de tam olarak faaliyet göstermediği için binada boş, kullanılmayan odalar karşımıza sıklıkla çıkmaktadır.

5.1.2. Yapının fiziksel incelemesi

Bitişik nizam konumlanan iki katlı binanın zemin ve birinci kat planı olmak üzere iki planı ve üç cephesi incelenecektir. Bina, detaylı restorasyon çalışması geçirmemiş olup projesi bulunmamaktadır. İncelemelerde Özer (2006)'in hazırlamış olduğu tezden yararlanılmıştır.

5.1.2.1. Yapının plan incelemesi

Zemin+1 kattan oluşan yapı geleneksel iç sofalı plan tipine sahiptir. Binanın arka cephesinde bir bahçesi bulunmakta ve bahçe içerisinde iki odalı depo olarak kullanılan müstemilat yapısı mevcuttur.

Zemin katta sonradan eklenen ve bölünen alanlarla beraber yedi mekân bulunmaktadır. Kuzeydeki ana giriş kapısından Z1 mekânına girilmektedir. Giriş holü olarak kullanılan mekânın tabanı ahşap parke kaplıdır. Parkede kullanıma bağlı olarak yıpranmalar görülmektedir. Girişteki pabuçluk kısmı korunmuş ancak seramik ile kaplanarak orijinalliğini kaybetmiştir. Mekân içinde Z1'den diğer mekânlara ve dışarıya açılan beş ahşap kapı ve mekânı üst kata bağlayan ahşap bir merdiven bulunmaktadır. Merdiven altı depo olarak kullanılmaktadır. Tavan düz çitalı ahşap, duvarlar alçı plaka kaplıdır. Z2 şuan kullanılmayan bir oda olup ileride sergileme alanı olarak kullanılması düşünülmektedir. Zemin ve tavanı ahşap, duvarlar alçı plaka kaplıdır. Projeler incelendiğinde iç duvarda görülen girintinin gusülhane olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca gusülhanenin yanında bulunan ocağın kapatıldığı görülmektedir. Özer 'in (2006) çizdiği restitüsyon projesine göre mutfak olarak kullanılan mekân bölünerek ve ekleme yapılarak Z3, Z4 ve Z5 mekânları oluşmuştur (Çizelge 5.1.). Z3, tuvalet, mutfak

ve bahçeyi giriş sofasına bağlayan koridor görevi görmektedir. Zemini seramik kaplı olan bölümde, tuvalet önünde bir basamak kot farkı vardır. Bahçeye üç basamak ile ulaşılmakta ve bahçe kotuna ulaşmak için iki basamak daha eklenmiştir. Kot farkına bağlı olarak mekân ortasına gider konmuştur. Duvarlar ve tavan çimento sıvalıdır. Z4 lavabo ve tuvalet olarak kullanılmaktadır. Tuvalet ve lavabo bölücü duvar ile ayrılmıştır. Duvarlar ve zemin seramik kaplı olup tavan çimento sıvalıdır. Mutfak olarak işlevlendirilen Z5, binaya sonradan eklenen bölümde yer almaktadır. Zemini seramik kaplı, duvarlar ve tavanı çimento sıvalıdır. Bir duvar boyunca mutfak tezgâhı ve mutfak dolapları eklenmiştir. Bahçeye bakan duvarda şekil ve malzeme yönünden uyumlu olmayan dikdörtgen formlu, ahşap görünümlü pvc malzemededen bir pencere mevcuttur. İç duvardaki tesisat boruları da göze çarpmaktadır. Z6 mekânı kullanılmayan bir oda-depo şeklindedir. İnce uzun bir forma sahip olan mekânda sokağa açılan ahşap bir kapı ve yanında küçük ahşap bir pencere vardır. Tavanı düz çıtalı ahşap ve duvarları alçı plaka kaplıdır. Zemini seramik döşeli olan mekânda Özer'in (2006) çizdiği restitüsyon projesine göre bir helanın varlığı, sokağa açılan ahşap kapının orijinalinde olmadığı ve zeminin ahşap kaplı olduğu görülmektedir (Ek 4a). Z7 mekânı, aynı Z2 gibi sergi alanına dönüştürülmesi düşünülen şuan kullanılmayan bir odadır. Zemini ahşap parke, tavanı düz çıtalı ahşap ve duvarları alçı plaka kaplıdır. İç duvarda orijinalinde bir yüklüğün varlığından söz edilmektedir (Özer, 2006).

Z1 mekânından ahşap bir merdiven ile ulaşılan birinci katta mekânların zemini ve tavanı ahşap, duvarlar alçıpan kaplıdır. B1 sofası günümüzde oturma mekânı olarak kullanılmaktadır. Sofadan diğer odalara açılan biri çift kanatlı, ikisi tek kanatlı olmak üzere üç kapı mevcuttur. B2 odası, binada orijinalliğini en fazla koruyan odadır. İki iç duvarda bulunan ahşap yüklük ve ocak günümüze kadar gelmiştir. Ayrıca geleneksel konut dokusundaki önemli elemanlardan biri olan gusülhane ocağın yanında yer almaktadır. Sofa ile bir basamak kot farkı bulunan B3 mekânı, günümüzde çalışma ofisi olarak kullanılmaktadır. Bahçe cephesine bakan duvarda, geleneksel konut dokusuyla uyumsuz form ve pvc malzemededen yapılmış bir pencere bulunmaktadır. Diğer odalardan farklı olarak tavanı ahşap kaplı olmayıp çimento sıvalı ve boyalıdır. Tavanından da anlaşılacağı üzere

sonradan değişen mekâna restitüsyon projesinde bakıldığında, mekânın orijinalinde balkon-açık sofa olarak kullanıldığını görölmektedir (Ek 4a). Odadan bahçeye çıkışı sağlayan bir balkon bulunmaktadır. Balkonun zemini seramik kaplıdır ve balkondan bahçeye yedi basamak ile inilmektedir. B3 odasına eklenen B4, tuvalet olarak kullanılmaktadır. Zemini ve duvarları seramik kaplı olan mekânda bir pisuvar ve lavabo mevcuttur. Sofadan ulaşılan ve şuan kullanılmayan B5 odasına ahşap çift kanatlı bir kapı ile girilmektedir. Mekân ortasında içeri giren duvarlardan ve iki farklı tavan kaplamasından da anlaşılacağı üzere iki odanın birleştirilmesiyle bu mekân oluşmuştur.

Binanın arka cephesinde bir bahçe yer almaktadır. Bahçenin güneyinde iki odadan oluşan müstemilat yapısı şuan depo olarak kullanılmaktadır. Bahçe zemininin tamamı seramik kaplı olup doğu cephesine ahşap ve single çatı kaplamalı üst örtü yapılan bahçe, oturma mekânı olarak kullanılmaktadır. Özer'in (2006) çizdiği restitüsyon projesinden bahçenin doğusundan görünen fırın günümüzde yok olmuştur.

Sararlar binasındaki mekânların plan incelemelerine baktığımızda zemin katta bulunan Z1 ve birinci katta bulunan B2 mekânlarının orijinal şemasını koruduğu, ocak ve gusülhanenin yok olduğu Z2, yüklüğün yok olduğu Z7 ve sedirin yok olduğu B1 mekânlarının ise plan şemasını kısmen koruduğu söylenebilir. Bu mekânlar dışında kalan, eklenen ve bölünen mekânların plan şemasının yok olduğu gözlemlenmiştir (Çizelge 5.1). Bahçe şemasının ve kullanımının da orijinal kullanımına göre değiştii görülebilmektedir.

5.1.2.2. Yapının cephe incelemesi

İki katlı binanın bitişik nizam olması ve köşe yapı olmasının sonucu olarak giriş cephesi, yan sokak cephesi ve bahçe cephesi olmak üzere üç cephesi bulunmaktadır. Duvarlar kerpiç sıvalı ve boyalı, çatı alaturka kiremit kaplıdır. Evin ana giriş cephesi olan kuzey cephe iki kat ve düşeyde üç bölümden oluşmaktadır. Orta bölüm, altta ahşap çift kanatlı giriş kapısı ve üstte üçgen bir alınlık ile şekillenir. Bu cephede birinci kat oda döşemeleri dışarıya taşırılarak sağ ve solda simetrik iki konsol çıkma bulunmaktadır. İki cephede devam eden

çıkma ile başoda vurgulanmaktadır. Dört bölmeli ahşap pencere tipolojisi ve düzeni ile geleneksel konut pencere özelliğini yansıtmaktadır; ancak orijinalinde zemin kat pencerelerinde bulunması gereken korkulukların günümüzde yok olduğu görülür. Cepheye eklenen tabela, doğalgaz tesisatı ve aydınlatma elemanları cepheyi bozsa da genel olarak cephe geleneksel karakterini ve düzenini korumaktadır.

Yan sokak cephesine bakan batı cephesinin zemini, kuzeyden güneye doğru yükselen bir eğime sahiptir. Birinci katta ön cephedeki çıkma devam etmekte ve orijinaline uygun ahşap üç pencere bulunmaktadır. Zeminde ise orijinalinde olmayan tek kanatlı ahşap bir giriş kapısı bulunmaktadır. Özer'in (2006) çizdiği restitüsyon projesi ve genel cephe düzeni incelendiğinde orijinalinde kapının olmadığı görülmesine rağmen sonradan eklenen bu kapı cephe sağlıklılaştırması sırasında kaldırılmamıştır. Kapı yanında küçük ahşap bir pencere bulunmaktadır.

Bahçeye bakan güney cephesinin, cephe sağlıklılaştırması ile yenilenen batı ve kuzey cephelerine oranla özgünlüğünü tamamıyla yitirdiği gözlenmektedir. Arka cephede eklenen mutfak, çalışma odası, tuvalet, balkon bölümleri ve cepheleri görülmektedir. Hem cephe düzeni hem de cephe elemanları (pencere, kapı) geleneksel Odunpazarı evlerinin karakterini yansıtmamaktadır.

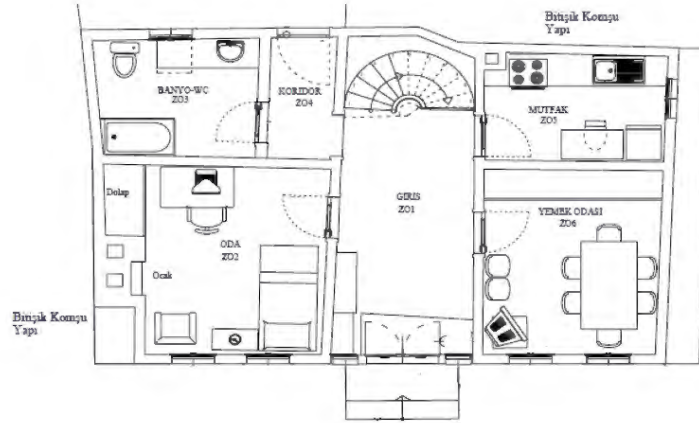
5.1.2.3. Genel değerlendirme

Detaylı bir restorasyon çalışması geçirmeyen Sararlar Evinin plan şeması incelendiğinde, iç sofalı plan tipine sahip olan binanın zemin ve birinci katta eklenen bölümler ile plan şemasının oldukça bozulduğu görülmektedir. Cephe sağlıklılaştırması geçiren binada ön ve yan cephe karakterini korurken müdahale görmeyen arka cephe tümüyle binaya zıt bir karakter sergilemektedir. Yapılan tüm müdahaleler profesyonel olmadığı için yenileme çalışmalarının binaya zarar verdiği ve binanın karakteriyle uyumsuz olduğu gözlenmektedir.

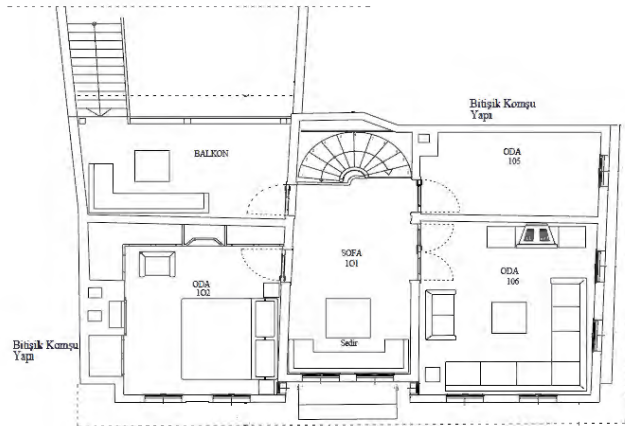
Binaya uygulanan inceleme föyü tespitlerine bakıldığında mevcut plan analizi tespitlerine göre binanın özgün plan şemasının %62 oranda yok olduğu tespit edilmiştir. Binanın üç cephesi üzerindeki incelemeler sonucunda da tümüyle

değişen arka cephe sonuç oranlarını etkilemiş olsa da binanın cephesinin %50 oranda korunduğu sonucuna varılmaktadır (Çizelge 5.1.).

Sararlar evini incelenen yapılar arasına almaktaki amaç, Özer'in (2006) yüksek lisans tezinde ev işleviyle yaptığı restorasyon önerisi ile karşılaştırma yaparak evin orijinal ve uygun işlevle ele alındığında daha olumlu sonuçlar ortaya çıkıp çıkamayacağını görebilmektir. Restorasyon önerisi incelendiğinde değişime daha açık olan zemin katta sofa giriş holü olarak tanımlanmış etrafındaki odalarda mutfak, yemek odası, banyo-tuvalet ve bir oda çözümü yapıldığı görülmektedir (Şekil 5.4.). Islak hacimlerin zemin katta çözümlendiği öneride üst katta oda çözümlenmelerine gidilmiştir (Şekil 5.5.). Bu öneri ile bina hem plan şemasını, hem cephesini hem de içerisindeki mimari elemanları koruyabilmektedir.

Şekil 5.4. Hasan Şefik Evi zemin kat restorasyon önerisi (Özer, 2006)

Şekil 5.5. Hasan Şefik Evi birinci kat restorasyon önerisi (Özer, 2006)

5.1.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi

Kültür evi olarak kullanılması öngörülen bina, günümüzde neredeyse hiç kullanılmamaktadır. Bina kullanıcı ve ziyaretçisine yönelik yapılan anket ve görüşme sadece bir kişi ile yapılabildiğir (Ek 3). Yapılan görüşmede binaya yönelik sorulan sorular sonucunda, kültür evi olarak bu binayı seçmelerindeki amacın Odunpazarı ve evin tarihi doku içinde yer alması olduğu söylenmiştir. Oda sayı ve büyüklüklerinin kullanılan işlev için yeterli hissedildiği binada tek eksikliğin otopark olduğu belirtilmiştir. Binada kullanılan malzemeye yönelik olan sorularda ise kullanıcının binada kullanılan yanlış ve uyumsuz malzemenin farkında olduğu gözlenmiştir. Duvarlarda kullanılan alçıpan kaplamanın verdiği uyumsuzluktan bahseden kullanıcı, ıslak hacimler hariç diğer mekânların ahşap zemin ve tavan kaplamalarından memnundur. Binayı korumaya yönelik olan sorularda ise binanın tarihi yaşatması sebebiyle Odunpazarı'na katkı sağladığı söylenmiştir.

Çizelge 5.1. Sararlar Evi bina inceleme föyü

İnceleme Tarihi : Haziran 2015

Bina Adı: Emirdağlılar Vakfı Kültür Evi/Sararlar Evi

Envanter No:30

Pafta-Ada-Parseli:116 -25 -5

Adresi:Dede Mh İsa Çelebi Sk No :12

İşlevi: Kültür Evi

Önceki İşlevleri: Konut

Fotoğraf

Konumu

PROJE	RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
Zemin Kat			
Birinci Kat			

Şekil 1 Projeleri Gösterir Şablon

Teknik Gereklilikler	Var	Yok
	Elektrik	+
Su	+	
Kanalizasyon	+	
Isınma	+	
Aydınlanma	+	
İnternet	+	

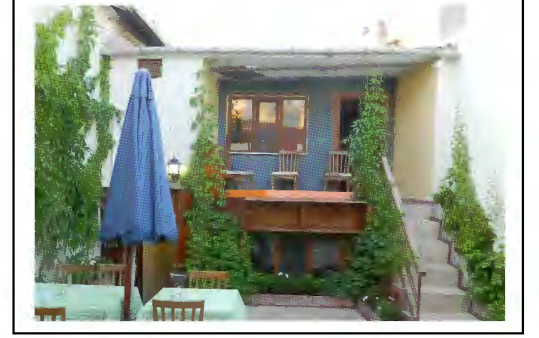
Şekil 2 Teknik Gereklilikler Analiz Şablonu

Çizelge 5.1. (Devam) Sararlar Evi bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

Ön Cephe Fotosu

Arka Cephe Fotosu

Yan Cephe Fotosu (Sağ)

CEPHE ANALİZİ	DUVAR			ÇIKMA			PENCERE			KAFES / KORKULUK			KAPI			ÇATI			MERDİVEN/ BASAMAK			BAHÇE			NOTLAR
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
1(ÖN)		X		X			X	X					X			X	X								Bahçedeki finn yok olmuş. Arka cephedeki balkon kısım kapatılarak içeri alınmış. Yan cephedeki kapı sonradan eklenmiş, orijinal değil.
2(ARKA)	X			X			X	X					X			X	X					X			
3 (SAĞ)			X				X						X			X									
4 (SOL)																									

Şekil 4 Cephe Analiz Şablonu

GENEL DEĞERLENDİRME	MEVCUT PLAN ANALİZİ			MEVCUT CEPHE ANALİZİ			NOT
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
SARARLAR EVİ	%62	%23	%15	%30	%20	%50	

Şekil 5 Genel Değerlendirme Şablonu

Z1

Z1

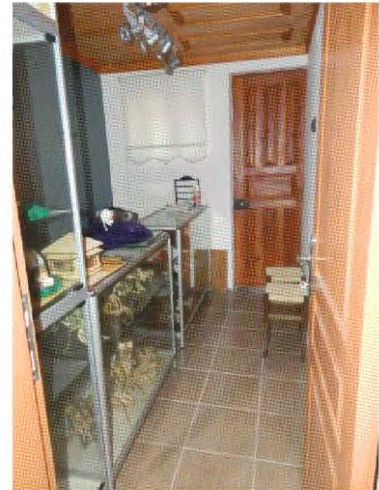
Z2

Z3

Z5

Z6

Şekil 5.6.Sararlar Evi zemin kat iç mekân fotoğrafları

B1

B1

B2

B3 Kapısı

B3

B3

Şekil 5.7. Sararlar Evi birinci kat iç mekân fotoğrafları

5.2. Bey Konakları

Envanter No: 48-49

Pafta-Ada-Parsel: 59-60 Pafta 55 Ada 9-10-11 Parsel

Adresi: Paşa Mh. Beyler Sk. No:2-15

İnceleme Tarihi: Mayıs 2015- Haziran 2015

Bugünkü İşlevi: Hoggah Kafe

(a) Bey Konakları (Kafe işletmecisinin arşivi)

(a) 2010 ve öncesi

(b) 2015

Şekil 5.8. Bey Konakları (a) en eski hali (b) restorasyon öncesi (Karakamil İletişim Merkezi arşivi; URL-13) ve (c) restorasyon sonrası hali (Kişisel arşiv)

5.2.1. Yapının tarihçesi

Bey Konakları adıyla tanınan bina 19.yüzyıl Odunpazarı geleneksel sivil mimarisini yansıtan örneklerden biridir. Günümüzde 9 parselde yer alan konut ile 10–11 parselde yer alan binalar birleştirilerek kafe olarak kullanılmaya başlanmıştır. 9 parselde yer alan bina daha önce sadece konut olarak kullanılırken, 10–11 parseldeki bina ise orijinalinde ticaret+konut işlevlerine sahiptir. Restorasyon geçiren binaya kafe işlevi verilmeden önce 10–11 parseldeki binanın zemin katı geçici sergi alanı olarak kullanılmıştır. 10-11 parseldeki bina Celepciler Evi olarak da tanınmaktadır.

5.2.2. Yapının fiziksel incelemesi

Bey Konakları olarak incelenen yapı, farklı kat sayılarına sahip olan binaların restorasyonla birleştirilmesiyle tek bir bina haline dönüştürülmüştür. Plan şemalarında bina tek bir yapı olarak işlev göstermekte ve kat planları tek yapı olarak incelenecektir. Birleştirilen binalar plan şemasında ayrışmazken cephede binaların ayrımı görülmektedir.

5.2.2.1. Yapının plan incelemesi

Farklı kat sayısına sahip olan binaların birleştirilmesiyle oluşan yapı, restorasyon projesine uygun tek bir bina olarak plan incelenmiş; mekân isimlendirmesi ve anlatımı dolaşım sırasına göre yapılmıştır. Mekân işlevlendirmesinde ise mekânın büyüklüğünden dolayı kullanılmayan, boş mekânlar karşımıza çıkmaktadır.

9 parselde konumlanan binaya, Beyler Sokak'tan giriş kapısı bulunmasına rağmen günümüzde üç basamak ile bahçeden girilmektedir. Z1 mekânının zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. Mekân içinde üst kata ulaşımı sağlayan ahşap bir merdiven mevcuttur. Bahçeden Z1'e girişte sahanlığın devamı niteliğinde olan, depo olarak kullanılan duvarları sıvalı, zemini seramik döşeli Z2 mekânı görülmektedir. Z1'den geçilen Z3 odası üç bölümün birleştirilmesinden meydana gelmektedir. Günümüzde mutfak olarak kullanılan mekânda bahçeye

taşan bölümde kombi bulunmaktadır. İç duvarda mutfak tezgâhı bulunan mekânın duvarları sıvalı, zemini ve tavanı ahşap kaplıdır.

Z1'den merdivenle ulaşılan B1 sofasının duvarları sıvalı, zemin ve tavanı ahşap kaplıdır. B1'in bahçe tarafına bakan tarafında bir balkon ve içerisinde Z2 mekânı ile aynı nitelikte olan bir depo bulunmaktadır. Balkon ve depo zemini seramik kaplıdır. B1'den İ1 sofasına ahşap bir merdiven ile çıkılmaktadır. Sofa birinci kat ile aynı plan şemasına sahiptir. Bu kat kafe sahibinin özel yaşama bölümü olarak kullanılmaktadır. İ1'den bahçe tarafına çıkılan balkon ve deposu birinci kat ile aynı özelliktedir. Sofadan girilen İ2, yatak-dinlenme odası olarak kullanılmakta olup duvarları sıvalı, zemini ve tavanı ahşap kaplıdır. Oda içerisinden geçilen İ3'ün duvarları ve zemini seramik kaplıdır. Mekân tuvalet-banyo olarak kullanılmaktadır. Restitüsyon projesi incelendiğinde ikinci katta bulunan dolapların yok olduğu sofa dışında, plan şemasının bozulduğu görülmektedir (Çizelge 5.2.).

Birinci kata geri dönüldüğünde B1'den tavanı ve zemini ahşap kaplı B2 odasına girilmektedir. Girilen kapının karşısında yan odaya geçişi sağlayan iki basamak ve boşluk bulunmaktadır. Girilen B3 odası aynı zamanda ahşap bir kapı ile B6 sofasına bağlanmaktadır. Restitüsyon projesi incelendiğinde B2 ve B3 odalarındaki dolapların günümüzde yok olduğu ve odaların plan şemalarının bozulduğu görülmektedir. B1 ile B6 sofaları arasında aynı zamanda iki bina arasında bağlantıyı sağlayan zemini ahşap kaplı bir koridor (B5) bulunmaktadır. İki bina arasındaki kot farkında dolayı koridorda iki basamak yer almaktadır. B5'in bahçe tarafında bay ve bayan olmak üzere iki adet tuvalet (B4) konumlanmaktadır. Zemini ve duvarları seramik kaplı olan tuvaletlerin birinde küçük havalandırma penceresi varken diğerinde cephe düzeni gereği geleneksel pencere tipi görülmektedir. B6 mekânı değişimin en fazla yaşandığı bölümdür. B6 mekânı, sofa ve üç odanın birleştirilip tek mekâna dönüştürülmesiyle meydana gelmiştir Zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalı olan bölümde duvarlar, yüklükler, ocaklar yok olmuş; geleneksel plan şemasından eser kalmamıştır (Şekil 5.9.). Birleştirilen mekânlar plan şemasının bozulmasını yanında bina için statik açıdan da olumsuzluklar içermektedir. Bahçeye bakan duvara pencereler eklenmiştir. Sofadan çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilen B7 odası başoda

özellikleri taşımaktadır. Zeminini ahşap kaplı, duvarları sıvalı olan odanın tavanı süslemeli ahşap çıtalı ve yeşil renge boyalıdır. Duvarların tavana yakın bölümlerinde 20.yüzyıl da eklendiği düşünülen duvar resimleri bulunmaktadır. Tavanın eteğini dolaşan nakışlardan günümüze yalnızca köşelerde dört örnek gelebilmiştir. Evin duvar resimlerinin Saray ressamı Sotre'nin yaptığı bilinmektedir (Özüdoğru, 2004). Bu oda ocak, dolap ve raflarının da korunduğu, özgün mekân düzeni bozulmayan tek odadır. Birinci katta bulunan mekânların tamamı boştur ve bu kullanılmayan mekânların ileride servis mekânı olarak kullanılması düşünülmektedir.

Şekil 5.9. B6 sofası altında birleştirilen mekânlar

B6 sofasından ahşap bir merdivenle Z4 mekânına inilmektedir. Merdiven holü ve odanın birleştirilmesiyle oluşan mekânın zeminini ve tavanını ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. Merdivenin karşısında sonradan eklenen bir yüklük bulunmaktadır. Z4 mekânından bahçeye çıkan ahşap bir kapı ve merdiven altında yedi basamakla sokağa çıkılan ikinci bir ahşap kapı bulunmaktadır. Z4'den geçilen Z5 ve Z6 olmak üzere iki oda mevcuttur. Zeminini ve tavanını ahşap kaplı, duvarları sıvalı olan bu iki odanın orijinalinde tek oda olduğu görülmektedir (Çizelge 5.2.). Z4'den yedi basamakla inildiğinde, merdiven altından ahşap bir kapı ile bodrum kata inilmektedir. Z4, Z5 ve Z6 mekânlarının tam altında bulunan alçak bodrum katın plan şeması, üst kat ile aynıdır. Tavanını ahşap kaplı, duvarları

serpme sıvalı ve zemini şaptır. Aynı birinci katta olduğu gibi zemindeki Z4, Z5, Z6 ve bodrum kat kullanılmamaktadır.

Z4'den bahçeye seramik kaplı beş basamaklı bir merdivenle inilmektedir. Karo taş kaplı bahçenin Z4 merdiveni önündeki bölümde, ahşaptan bir çardak bulunmaktadır. Bahçeden sokağa geçişi sağlayan fakat günümüzde kullanılmayan zemini karo taş kaplı bir giriş bulunmaktadır. Bahçe oturma-servis bölümü olarak kullanılmaktadır (Şekil 5.10.).

Şekil 5.10. Bey Konakları bahçesi

Meydandan ve bahçeden girişi olan asıl servis mekânı (Z7), daha önceleri ticaret yapılan bölümlerin ve zemin kat sofasının birleşiminden oluşmaktadır. Zemini ve tavanı ahşap kaplı olan mekânın duvarları sıvalı ve iç duvarlar yeşil renge boyalıdır. Meydandan geleneksel kapıya uymayan bir formda olan ahşap bir kapıyla girilmektedir. Girişin hemen karşısında yazarkasa yer almakta ve üç basamak ile servis mekânına geçilmektedir. Restitüsyon projesi incelendiğinde yok olan mekânlar ve mimari elemanlar görülebilmektedir. Z7 mekânının yan sokağa açılan bir kapısı var olsa da günümüzdeki işlevi gereği kullanılmamaktadır. Aynı birinci katta B6 mekânında olduğu gibi Z7 de plan şemasını ve özgünlüğünü tamamıyla yitirmiştir. Sonradan eklendiği düşünülen, Z7'den geçilen ve bahçeye bağlanan Z8 mekânında bay ve bayan tuvaletleri bulunmaktadır. Zemini ve duvarları seramik, tavanı ahşap kaplıdır. Z7'den ahşap tek kanatlı bir kapıyla ve bahçeden çift kanatlı ahşap bir kapıyla girilebilen Z9

mekânı nargilelerin hazırlanma yeri olarak işlev görmektedir. Sonradan eklendiği düşünülen tek katlı bölümün tavanı ahşap, zemini seramik kaplıdır.

5.2.2.2. Yapının cephe incelemesi

Ahşap karkas tekniğinde inşa edilen yapılardan 10–11 parselde bulunan yapının Beyler Sokak cephesi iki normal, bir bodrum katlı, diğer cepheler alt katı daha yüksek iki katlı görünmektedir. 9 parselde bulunan yapı ise zemin+2 kat planına sahiptir. Cephe incelemesi yapılırken 9 parselde bulunan yapı ön ve arka cephe olmak üzere iki, 10–11 parseldeki yapı ise ön, bahçe ve yan cepheler olmak üzere toplamda altı cephe ele alınmıştır. Cepheler sıvalı olup ahşap çatıları alaturka kiremit kaplıdır.

Restorasyon çalışmasında tek binaymış gibi plan şeması kurgulanan binalardaki bu düşünce cephelerde ayrışmaktadır. 9 parsel üzerindeki kırmızı boyalı bina, ön ve arka cephesinde diğer binadan ayrı görünmektedir. Bu kırmızı binanın zemin katta cephenin solunda ahşap, üst pencere, tek kanatlı bir giriş kapısı ve geleneksel formda iki adet penceresi bulunmaktadır. Kapının orijinalinde üst penceresi demir parmaklıklara sahip iken, günümüzde ahşap parmaklık ile değiştirilmiştir. Zemin kat pencerelerinde bulunan demir parmaklıklar işlemelidir ve orijinalinde 19.yüzyıl döneminde görülen parmaklıklar gibi daha sade parmaklıkların olması gerekmektedir. Yapının üst iki katı testere tipi çıkmalı olup çıkmalarda üzerinde üç ahşap pencere bulunmaktadır. Çıkmalarda üçer adet işlemeli eliböğründeler ile desteklenmektedir. Binanın beşik çatısı alaturka kiremit kaplıdır. Çatı saçaklarının altında on bir adet ahşap furuş bulunmaktadır. Sıvalı dış yüzeyi, çıkmaları, pencere düzeni ve malzemesiyle ön cephe, orijinal cephe düzenini muhafaza etmektedir.

9 parseldeki binanın bahçe cephesi de ön cephesi kadar dikkat çekicidir. Bahçe ile kot farkından dolayı zemin kata, seramik kaplı üç basamaklı bir merdiven ile çıkılmaktadır. Cephenin orta kısmında birinci ve ikinci katta ahşap korkuluklu balkon bulunmakta olup korkulukların orijinal şekli bilinmemektedir. Balkonların sağ ve solunda ahşap havalandırma pencereleri yer almaktadır.

Cephede zemin katta görülen doğalgaz borusu hariç, cephenin genel karakterini koruduğu gözlenmektedir.

10–11 parselde bulunan binanın meydana bakan ön cephesine bakıldığında, geniş cephenin en solunda üst kısmı camlı ahşap bir giriş kapısı bulunmaktadır. Zemin katta konumlanan ahşap pencereler işlemeli demir korkuluklara sahiptir. Hayli uzun olan cephenin restitüsyon projesine bakıldığında cephenin orta kısmındaki kapının kapatılarak pencereye dönüştürüldüğü görülmektedir. Birinci katta boyu boyunca uzanan çıkma yan cephelerde de devam etmektedir. Çıkma üzerinde üçerli düzende sıralanan ahşap pencereler yer almaktadır. Cepheye eklenen yeni kafe tabelası cephe düzenini bozmaktadır. Odunpazarı bölgesinde en dikkat çeken alanda yer alan binanın ön cephesi, giriş kapısı ve kafe tabelası dışında özgün karakterini yansıtmaktadır.

Binanın Beyler Sokak cephesine bakıldığında, binanın bir tarafının bodrum+2 kat, diğer tarafının iki kat olduğu görülmektedir. Ortadan ve yandan olmak üzere, biri binaya diğeri bahçeye geçişi sağlayan iki adet ahşap giriş kapısı bulunmaktadır. Zemin katta, kapının yanında demir parmaklıklı iki adet ahşap pencere görülmektedir. 10-11 parseldeki binanın bodrum kat ve zemin kat hizasında, ahşap kafes ile örtülü iki adet küçük ahşap pencere bulunmaktadır. Pencerelerin orijinalinde demir parmaklıklı oldukları düşünülmektedir. Birinci katta biri köşede devam etmekte olan iki adet çıkmanın üzerinde ikişer adet ve iki çıkma arasında bir adet ahşap pencere bulunmaktadır. Cephe genelinde özgün karakterin yansıdığı görülmektedir.

Binanın batı cephesinde, yandaki nargile kafenin ön bahçe kullanımı, cephenin tam görünüp algılanmasını engellemektedir. Zemin katta, cumba altında üstü camlı ahşap bir kapı bulunmaktadır. Kapı sağ ve solunda bulunan ahşap pencereler, diğer zemin kat pencerelerinde olduğu gibi işlemeli demir parmaklıklara sahiptir. Birinci katta bulunan iki cumbanın üzerinde üçer adet ve iki cumba arasında iki adet ahşap pencere bulunmaktadır. Bu cephede ana binanın yanında ek yapılan tek katlı binanın cephesi görülmektedir. Ana bina ile ek bina arasında malzeme ve yapımdan kaynaklı duvar çatlağı göze çarpmaktadır. Cephesinde ahşap bir kapı bulunan ek binanın yerinde, orijinalinde bahçeye geçiş

kapısının bulunduğu bahçe duvarının olduğu, restitüsyon projesinde görülmektedir.

10–11 parseldeki binanın bahçeye bakan doğu, güney ve batı cepheleri tek cephe olarak değerlendirilmiştir. Zemin kat güney tarafında, biri merdivenle ulaşılan iki adet ahşap kapı bulunmaktadır. Güney cephede, biri havalandırma penceresi olmak üzere zeminde iki, üst katta beş adet ahşap pencere bulunmaktadır. İç cephenin doğu tarafına bakıldığında zemin katta çift kanatlı ahşap bir giriş kapısının ve üst katta iki ahşap pencerenin restitüsyon projesinde olmadığı görülmektedir. İç batı cephesi önünde sonradan eklenen bir çardak bulunmaktadır. Cephenin sağ tarafında sokağa çıkan bir koridor yer almaktadır. Zemin ve birinci katta görülen üç ahşap pencerenin sonradan eklendiği restitüsyon projesinde görülmektedir. Orijinalinde daha sade bir tutumla ele alınan cephenin açılan pencerelerle farklılaştığı gözlenmektedir.

5.2.2.3. Genel değerlendirme

9–10–11 parsellerdeki yapıların birleştirilmesi şekliyle restore edilen Bey Konakları plan şemalarında çokça değişikliklerin yapıldığı görülmektedir. 9 parseldeki bina plan şeması olarak daha az bozulurken 10–11 parseldeki yapıda neredeyse tüm mekânlar birleştirilerek tek mekân haline dönüşmüştür. Bu birleşmeler sonucunda mimari elemanların da yok olduğu gözlenmektedir. Yapılan müdahaleler, kaldırılan duvarlar bina kimliğini bozarken, aynı zamanda binayı statik açıdan da olumsuz etkilemektedir.

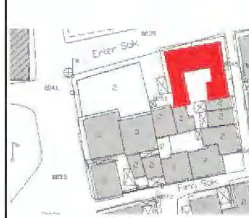
9 parseldeki bina hem ön, hem de arka cephe karakterini korurken, 10–11 parselde bulunan binanın sokağa bakan cepheleri geleneksel cephe karakterini yansıttığı, bahçe cephelerinin ise orijinalinden farklılaştığı gözlenmektedir.

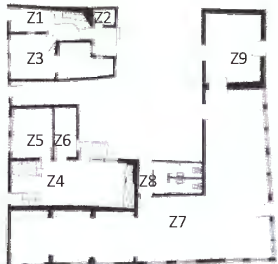

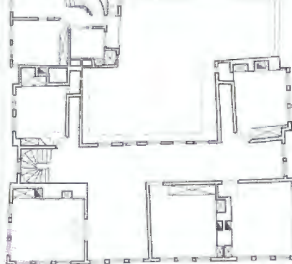
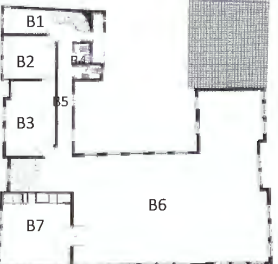
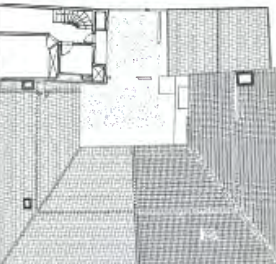
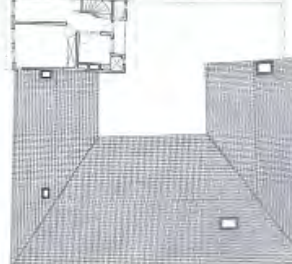
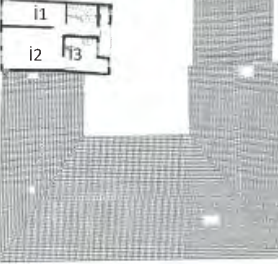
Bina inceleme föyüne bakıldığında plan şeması olarak birleşen mekânlar tek bir mekân olarak incelenebildiği için oranlarda sapmalar gözlenmektedir. Bu sapmalara rağmen plan şemasının yok olduğu %46 oranla matematiksel olarak da görülebilmektedir. Cephe incelemesine bakıldığında plan şemasının aksine cephelerin düzen ve karakterini %74 oranda koruduğu, %18 oranda kısmen bozulmaya uğradığı ve % 8 oranda yok olduğu tespit edilmiştir.

5.2.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi

İnceleme tarihi itibariyle tam anlamıyla faaliyete geçmeyen binada beş kişi ile görüşme yapılabilmıştır (Ek 3). Bina işletmecisiyle yapılan görüşmede, binayı tercih etme sebeplerinin tarihi dokusu olduğunu söylerken, ziyaretçiler ise kafe işlevinden dolayı tercih ettiklerini söylemişlerdir. Görüşmeye katılan beş kişiden dördü binanın içerisinde tarihi dokuyu kesinlikle hissettiklerini belirtirken en uygun işlevin kafe olup olmadığının sorulduğu soruya ise herkes en uygun işlevin kafe olduğu cevabını vermiştir. Kullanıcılar otopark eksikliğini dile getirmişlerdir. Binanın Odınpazarı'na en büyük katkısının turizme katkı sağlaması olduğu söylenmiştir. Anket çalışmasından anlaşılacağı üzere yapının tarihi bir bina olmasından çok, turizm odaklı bir yapı olarak hissedildiği tespit edilmiştir.

Çizelge 5.2. Bey Konakları bina inceleme föyü

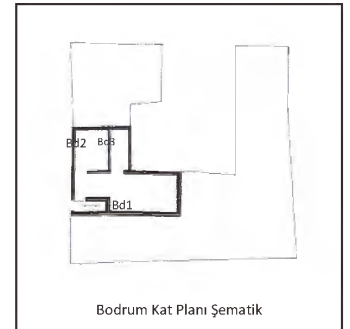
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
İnceleme Tarihi : Haziran 2015		
Bina Adı: Bey Konakları		
Envanter No:48-49		
Pafta-Ada-Parseli:60 Pafta-55 Ada-9-10-11 Parsel		
Adresi: Paşa Mh.Beyler Sk No:2-15		
İşlevi: Kafe-Restoran		
Önceki İşlevleri:		
		
	Fotoğraf	Konumu

PROJE	RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
Zemin Kat			
Birinci Kat			
İkinci Kat			

Şekil 1 Projeleri Gösterir Şablon

Teknik Gereklilikler	Elektrik	Var	Yok
	Su	+	
	Kanalizasyon	+	
	Isınma	+	
	Aydınlanma	+	
	İnternet	+	

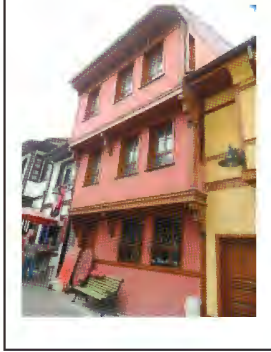
Şekil 2 Teknik Gereklilikler Analiz Şablonu

1

Çizelge 5.2.(Devam) Bey Konakları bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

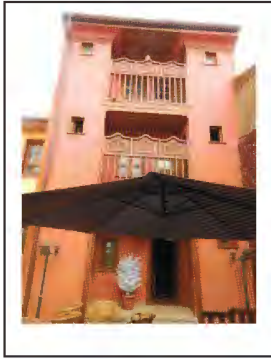
9 Nolu Bina Ön Cephe Foto

10 Nolu Bina Ön Cephe FOTOSU

10 Nolu Bina Yan Cephe FOTOSU (Sol)

9 Nolu Bina Arka Cephe FOTOSU

10 Nolu Bina Bahçe Cephe FOTOSU

10 Nolu Bina Yan Cephe FOTOSU (Sağ)

CEPHE ANALİZİ	DUVAR			ÇIKMA (BALKON)			PENCERE			KAFES / KORKULUK			KAPI			ÇATI			MERDİVEN/ BASAMAK			BAHÇE			NOTLAR
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş				
1(ÖN)		X		X			X	X			X		X			X									
2(ÖN)		X		X			X	X	X				X			X									
3 (YAN)		X		X			X	X			X		X			X									
4 (ARKA)		X		X			X		X		X		X	X		X	X				X				
5(BAHÇE)		X					X			X			X	X		X	X				X				
6 (YAN)		X		X			X	X			X		X			X									

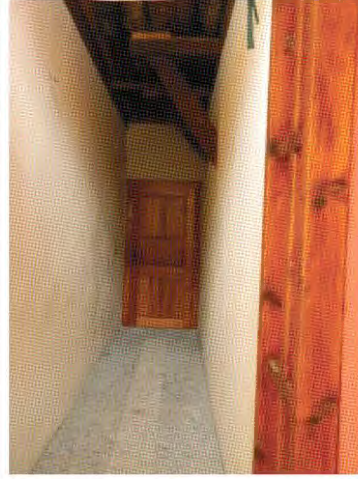
Şekil 4 Cephe Analiz Şablonu

GENEL DEĞERLENDİRME	MEVCUT PLAN ANALİZİ			MEVCUT CEPHE ANALİZİ			NOT
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
BEY KONAKLARI	%46	%27	%27	%8	%18	%74	

Şekil 5 Genel Değerlendirme Şablonu

Bd1

Giriş 2

Z1

Z3

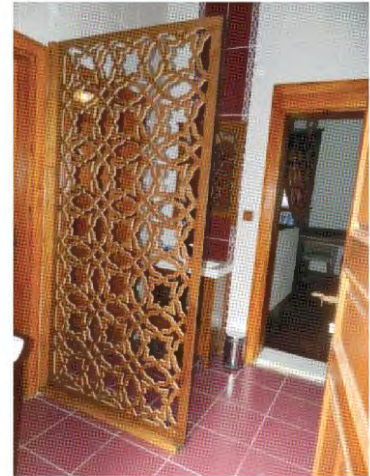
Z6

Z7

Z7

Z8

Şekil 5.11. Bey Konakları bodrum kat ve zemin kat iç mekân fotoğrafları

B1

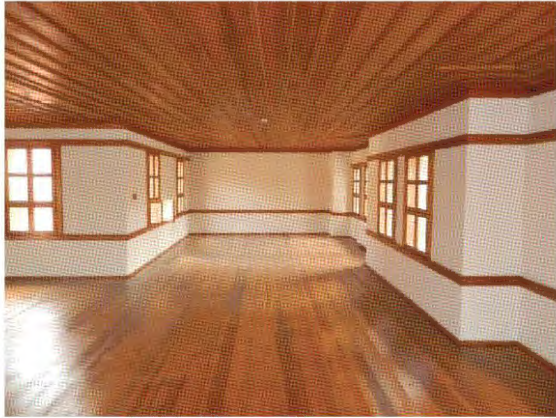
B2

B3

B4

B6

B7

Şekil 5.12. Bey Konakları birinci kat ve ikinci kat iç mekân fotoğrafları

5.3. Osmanlı Evi

Envanter No: 92

Pafta-Ada-Parsel: 134 Pafta 83 Ada 13 Parsel

Adresi: Dede Mh. Yeşil Efendi Sk. No: 22

İnceleme Tarihi: Mayıs 2015- Haziran 2015

Bugünkü İşlevi: Odunpazarı Belediyesi Turizm Danışma Bürosu ve Karakamil İletişim Merkezi

(a)

(b)

Şekil 5.13. Osmanlı Evi (a) eski hali (Karakamil İletişim Merkezi arşivi) ve (b) 2015 hali (Kişisel arşiv)

5.3.1. Yapının tarihçesi

19.yüzyıl konut mimarisinin önemli örneklerinden biri olan Osmanlı Evi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 1.dönem milletvekillerinden "Yeşil Efendi" lakaplı Halil İbrahim Efendi (Sipahioğlu) tarafından tek çatı altında ikiz bina olarak yaptırılmış olup Yeşil Efendi Konağı adıyla tanınmaktadır.⁽³⁾ Kurtuluş Savaşı sırasında Mustafa Kemal Atatürk'ü misafir etmiş olması sebebiyle önem taşımaktadır (URL-13). Bina yapıldığı ve yansıttığı döneme bağlı olarak "Osmanlı Evi" olarak da bilinmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından alınan konak, geçirdiği restorasyonun ardından, 1984 yılında müze haline getirilmiştir. Bu dönemde, ait olduğu yüzyılın ev yaşamını hissettirecek şekilde dizayn edilen müze, içerisinde

çok sayıda yöresel eser bulundurmaktadır. Bu eserler, daha sonradan Etnografya Müzesine teslim edilmiştir (Özden, 2009). 2004 yılında Odunpazarı Belediyesi'nce gerçekleştirilen proje kapsamında restore edilen bina 2005–2014 yılları arasında müze-restoran işleviyle faaliyet göstermiştir. 2015 yılı itibariyle süslemeleriyle göz kamaştırıcı ana bina Odunpazarı Belediyesi Turizm Danışma Bürosu, müştemilat binası ise Karakamil İletişim Merkezi olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. Osmanlı evine yapılan müdahaleler esaslı onarım olmayıp projesiz basit onarım şeklinde yapılmıştır.

⁽³⁾ Ermeni usta Yeşil Efendi Konağının tavan ve dolap süslemelerini çırağı Sadık Özyapı ile birlikte yapmayı kabul etmiştir. Sadık Özyapı, Ermeni ustanın yanında çocuk yaşta çırak olarak çalışmaya başlamıştır. Usta, atölyesinde motif ve desen çizimleri yaparken Sadık Özyapı onu gizli gizli seyrederek, fakat usta onu her görüşünde çizimlerini saklamış. Sonunda Ermeni usta dayanamayarak " Sen gerçekten iyi bir ahşap ustası olmak istiyor musun? " diye sormuştur. Sorusunun cevabı olumlu olarak gelince de, Sadık Özyapıyı yetiştirmeye başlamıştır. Yeşil Efendi Konağı'nın ahşap süslemeleri için Ermeni ustaya teklif gelince de, çırağına burada maharetlerini göstermesi için kendisi ile birlikte çalışmasına izin vermiştir. Konağa geldiklerinde usta, Sadık Özyapıya girişin solundaki oda ile onun tam üstündeki odayı kendisinin tek başına yapmasını, böylelikle işinde ne kadar ilerlediğini kanıtlaması istemiştir. Ermeni usta da girişin sağındaki oda ve onun üst kısmını yapmış, konağın sofa bölümlerini ise çırağı ile ortak olarak tamamlamıştır. Yeşil Efendi Konağının iç süsleme işi bittikten sonra yan evin içinin de yapımını üstlendiler de, Yeşil Efendi Konağının zenginliği, ince işçiliği, göz kamaştırıcılığı Yeşil Efendinin kardeşine ait olan evde görülmemektedir. Bu da iki kardeş arasındaki maddi durumun farklılığından kaynaklanmaktadır (URL-13).

5.3.2. Yapının fiziksel incelemesi

Osmanlı Evi, 2015 yılında faaliyete geçen kamu binası işleviyle incelenirken aynı zamanda binanın bir önceki işlevi olan müze-restoran işlevindeki plan şemasına da değinilecektir. Projesi olmayan binanın incelemesi taslak proje ve bina üzerindeki okumalar üzerinden yapılacaktır.

5.3.2.1. Yapının plan incelemesi

Arsa içerisinde, ana bina ve müştemilat yapısı olmak üzere iç sofalı, zemin+1 katlı iki bina bulunmaktadır. Turizm Danışma Birimi olarak faaliyet gösteren Osmanlı Evine sokaktan yan yana biri çift biri tek kanatlı olan iki ahşap kapıdan girilmektedir. Günümüzde tek kanatlı kapı kullanılmaktadır. Zemin kat mekânlarının zemini ahşap parke kaplı, tavanı çıtalı ahşap ve duvarları sıvalıdır. Sofa ve odaların ahşap tavanların ortasında işlemeli ahşap tavan göbeği bulunmaktadır. Zemin kat sofası Z1, günümüzde danışma olarak işlev göstermektedir. Sokaktan sofaya giriş zemininde pabuçluk kısmı korunmuş olup ahşap kaplıdır. Ana giriş kapısının karşısında bahçeye çıkılan çift kanatlı ahşap kapısı mevcuttur. Sofanın etrafında özgün tek kanatlı ahşap kapılarla girilen dört oda bulunmaktadır. Her bir oda giriş kapısının yanında sofaya açılan ahşap servis penceresi görülmektedir. Mekân içinde üst kata ulaşımı sağlayan ahşap merdiven bulunmaktadır. Konutun müze-restoran olarak faaliyet gösterdiği dönemde Z1’de yemek bölümü ve kasa yer almaktaydı (Şekil 5.14.). Z2 yeni işleviyle vezne olarak faaliyet göstermektedir. Önceki işlevinde mutfak olarak kullanılan mekânın zemini ahşap parke, duvarları seramik ve tavanı ahşap kaplıdır. Mutfak işlevinden kalan ocak hâlâ varlığını sürdürmektedir. Mekânda mutfak tezgâhı kaldırılıp yerine masa konularak yeni işlevi için düzenleme yapılmıştır. Önceki işlevinde sergileme odası olarak faaliyet gösteren Z3, günümüzde idari çalışma odası olarak kullanılmaktadır. Mekânda ahşap bir yüklük, ocak ve dolaplar bulunmaktadır. Yüklüğün sadece dış kapakları korunmuş, pencere önünde izi bulunan sedir yok olmuş ve ocağın önü kullanıma bağlı kapanmıştır. Mekândaki karmaşık kullanım düzeni mekânın algısını engellemektedir. Daha önce yemek bölümü olarak işlev

gösteren Z4, çalışma odası olarak faaliyet göstermekte olup Z3 ile benzer özellikler taşımaktadır. Mekân içinde yüklük, ocak ve dolapların yanında yüklük içinde bakımsız gusülhanesi bulunmaktadır. Sedir yeri belli olsa da günümüzde işlevini yitirmiştir. Mimari elemanlarda eksilme olmamasına karşın, kullanıma bağlı olarak mekân içinde mimari elemanlar kaybolmuştur. Tuvalet olarak kullanılan Z5'in zemini seramik, duvarları kâğıt kaplı, tavanı alçı sıvalıdır. İhtiyaca göre şekillenen mekânda, kullanılan malzemelerdeki uyumsuzluk göze çarpmaktadır. Diğer zemin kat odalarından farklı olarak tavanı işlemeli olan Z6 mekânı, yönetici odası olarak kullanılmaktadır. Odada ocak ve ahşap dolaplar bulunmaktadır. İç duvarda, yanında konumlanan ıslak hacimden kaynaklanan rutubetlenme görülmektedir. Diğer çalışma odalarına göre daha az mobilyaya sahip olmasına rağmen ocağın önü kullanıma bağlı kapanmıştır. Zemin kat odalarında bulunan servis pencereleri, ocak ve sergenlerden dikkate alındığında, orijinal işlevinde zemin katta servis mekânlarının ve mutfağın yer aldığı anlaşılmaktadır.

Şekil 5.14. Osmanlı Evinde Z1 sofasının müze-restoran işleviyle kullanımı (Kişisel arşiv, 2013)

Zemin kat sofasından ahşap bir merdivenle çıkılan birinci kat, zemin kat ile aynı plan şemasına sahiptir. Zeminin ahşap kaplı, duvarların sıvalı olduğu katta düz çıtalı ahşap tavana sahip olan sofa dışında, odalardaki işlemeli ahşap tavanlar göz kamaştırıcıdır. Müze-restoran işlevinde yemek bölümü olarak faaliyet göstermiş olan B1 sofası, günümüzde sergi alanı olarak kullanılmaktadır. Sokağa bakan pencerelerin önünde bulunan sedir işlevini sürdürmektedir. Sofadan odalara açılan işlemeli ahşap kapılar dikkat çekicidir. Önceki işlevinde yemek bölümü olarak faaliyet gösteren B2, toplantı odası olarak kullanılmaktadır. Tavanda iki kapı arasında kalan kısım düz çıtalı ahşap olup diğer kısım işlemelidir. Odaya giriş kapısının karşısında arkası kapatılmış ahşap bir kapı, biri kapatılmış ahşap iki dolap bulunmaktadır. Duvardaki dolap düzeni incelendiğinde dolapların arasında bir ocağın olduğu tahmin edilmektedir. İç duvarda kapatılmış bir pencere görülmektedir. B2’de kapatılan kapı, pencere ve dolap Osmanlı evinin yan bina ile ikiz bina olarak tasarlandığının bir göstergesidir. Atatürk Odası olarak bilinen B3 mekânında, önceki işlevinde geleneksel bir oda sergilenirken, günümüzde ahşap masa ve sandalyeler sergilenmektedir. Tavan işlemesi göz alıcı olup B2 odasındaki gibi iki kısımdan oluşmaktadır. İçerisinde sedir, ocak, yan dolaplar ve yüklük bulunan oda, geleneksel oda planını yansıtmaktadır. B4 alt katta bulunan tuvaletin üst kattaki simetriği şeklindedir. Koridor kısmında zemin seramik, duvarlar kâğıt kaplı, tavan alçı sıvalıdır. Tuvalet kısmında ise, zemin seramik, duvarların alttan yaklaşık 1 metrelik kısmı ahşap üst kısmı kağıt kaplı, tavan ahşaptır. B5 mekânı, müze-restoran işlevinde yemek bölümü olarak faaliyet gösterirken, şimdi yönetici odası olarak kullanılmaktadır. Cumba ile dışarı taşan başodanın tavan işlemesi göz kamaştırıcıdır. Sedir, yüklük, işlemeli ocak ve dolapların bulunduğu oda geleneksel oda dokusunun iyi korunduğu örneklerdendir.

Genel olarak asıl binaya bakıldığında zemin ve birinci katta iç sofalı plan tipini korunduğu görülmektedir. İkiz bina olarak tasarlanan yapının 15 parselde bulunan yan bina ile geçişi kapatılarak özgün plan şeması kısmen bozulmuştur. Birinci katta göz alıcı işlemlere sahip olan tavan, kapı ve dolaplar orijinalliğini korurken zemin döşemesi orijinalliğini yitirmiştir. Yüklük içerisindeki rafların orijinalliğini kaybettiği ve cam rafların kullanıldığı görülmektedir. Üst katta her

bir odada farklı işlemlere sahip olan tavanlarda iki farklı bölüm olması zeminde bir seki ya da farklılaşma olduğunun göstergesi niteliğindedir.

Asıl bina ile müştemilat yapısı arasında bulunan bahçenin zemini, orta kısmı taş, diğer kısımlar mermer ve seramik kaplıdır. Bahçeden sokağa çıkan altı basamaklı taş bir merdiven bulunmaktadır. Bahçenin iç duvarında bir çeşme ve ocak bulunmakta olup üstüne çardak şeklinde ahşap üst örtü yapılmış ve günümüzde personelin oturma-dinlenme bölümü olarak kullanılmaktadır.

Avludan geçilen müştemilat, müze-restoran işleviyle faaliyet gösterirken servis ve personel ihtiyaçları için kullanılmaktaydı. Zemin katta yer ve duvar döşemesi seramik kaplı olan mekân mutfak olarak faaliyet gösteriyordu. Üst kat ise boş ve kullanılmamaktaydı. Günümüzde Karakamil İletişim Merkezi olarak kullanılan binaya giriş ahşap çift kanatlı bir kapıyla sağlanmaktadır. Zemini ahşap parke kaplı olan Z7'de seramik kaplı pabuçluk bölümü bulunmaktadır. Önceki işlevinde mutfak olarak faaliyet gösteren Z8 ve Z9 mekânlarından, Z8 mutfak olarak faaliyetini sürdürürken Z9 arşiv olarak kullanılmaktadır. Duvar ve zemini seramik kaplı olan mekânların tavanları ahşap kaplamalıdır. Her iki mekânda seramik kaplı birer ocak ve iki mekân arasında şuan kapatılmış olan bir servis penceresi bulunmaktadır.

Z7'den ahşap bir merdiven ile ulaşılan B6 sofası toplantı odası olarak faaliyet göstermektedir. Zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalı olan mekânda, merdiven ucunda bir lavabo yer almaktadır. Lavabonun yanında kapatılmış ahşap bir kapı ve kapının üst hizasında yandaki bina duvarının görüldüğü ahşap iki üst pencere bulunmaktadır. Duvarlarda bulunan ahşap lambalıklar ve servis pencereleri orijinalliğini korumaktadır. Sofadan ahşap kapıyla girilen dört oda, idari oda olarak faaliyet göstermektedir. Odaların zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. B7 odasında kapaklarının çoğu olmayan ahşap bir yüklük bulunmaktadır. Odada bulunan üç ahşap pencere bahçe içine bakmaktadır. B8 odası içinde kapakları yok olmuş bir yüklük, dolap, ocak ve köşeye konumlanmış orijinalinde banyo olduğu düşünülen zemini beton kaplı bir bölme bulunmaktadır. Bölme üzerinde bir havalandırma penceresi ve odadan yan bina duvarının görüldüğü demir parmaklıklı iki pencere bulunmaktadır. Diğer odalara kıyasla çok küçük hacme sahip olan B9 odasında bir havalandırma

penceresi ve B10'a geçişi sağlayan bir kapı yer almaktadır. Sofa ve B9'dan girilebilen B10 odası çalışma odası olarak kullanılmakta olup ahşap bir yüklüğü bulunmaktadır.

Bahçeden girilen Z10 tuvalet ve depo holü olarak kullanılmaktadır. Zemini seramik kaplı, duvar ve tavanı sıvalı olan mekânda bir lavabo bulunmakta olup duvardaki tesisat boruları dikkat çekmektedir. Depo olarak kullanılan Z11 mekânının zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. Z11 içinde daha önce helâ olarak kullanılmış, duvarı seramik kaplı bir bölüm bulunmaktadır. Duvarları ve zemini seramik kaplı olan Z12 mekânı bay ve bayan tuvaleti olarak kullanılmaktadır.

5.3.2.2. Yapının cephe incelemesi

Osmanlı Evi giriş cephesi, bahçe cephesi, yan cephesi ve müştemilat cephesi olarak ele alınacaktır (Çizelge 5.3.). Zemin+1 düzeninde iki katlı olan asıl bina ve müştemilatın duvarları sıvalı olup çatısı alaturka kiremit kaplıdır.

Ön cephesi sokağa bakan yapının biri çift biri tek kanatlı olan ahşap giriş kapılarına üç basamaklı bir merdiven ile ulaşılmaktadır. Kapıların üst pencereleri demir parmaklıklıdır. Cephede bulunan iki sıralı ahşap pencere düzeninde pencerelerin alt pervazları oymalı bir görüntüye sahiptir. Zemin katta bulunan dört ahşap pencere demir parmaklıklıdır. Zemin kat altında içerisine girilemeyen bodrumun ahşap penceresi görülmektedir. Zemin kat hizasında cephede görülen ahşap bant orijinal halinde sıvalıdır ve bant altında yer alan taş kaplamayla oluşturulan desen, görselliği arttırsa da dönemi yansıtmamaktadır. Üst katta bulunan çıkma en çok pencereyle dışarıya açılımın sağlandığı bölüm olup başodayı da vurgulamaktadır. Çıkma, ahşap eliböğründeler ile desteklenmektedir. Subasman seviyesindeki taş kaplama ve ahşap bant dışında ön cephe özgün karakterini en iyi şekilde yansıtmaktadır.

Osmanlı Evi bahçe cephesine bakıldığında ön cephedeki süslemeli cephe karakterinin burada da devam ettiği görülmektedir. Cephe üç düşey bölümden oluşmaktadır. Orta kısımda bahçeye çıkan çift kanatlı ahşap kapı ve yan pencerelerin olduğu bölüm içeri doğru girinti yapmaktadır. Demir parmaklıklılı

olan zemin kat pencereleri, ön cephedeki pencereler ile aynı pencere tipine sahiptir. İki yanda görülen çıkıntılar ile odaların ihtişamı dışa yansımaktadır. Çeşme önündeki üst örtü, cephenin bütün algılanmasını engellemektedir.

Bir yanı bitişik nizam olan binanın sade yan cephesi düz sıvalıdır ve tuvaletlerin havalandırma pencereleri yer almaktadır.

Konumuna bağlı olarak tek cephesi incelenebilen müstemilat yapısının zemin katında, biri çift kanatlı binaya girişi sağlayan diğeri de tuvaletlere geçişi sağlayan toplam iki ahşap kapı bulunmaktadır. Giriş kapısının üstünde alaturka kiremit kaplı üst örtü görülmektedir. Ana binaya göre daha sade olan ahşap pencereler üst katta, iki yanda üçer ortada dört pencere düzeninde sıralanırken alt katta pencerelerin düzeni ve şekli farklılık göstermektedir. Cephede tuvalet ve deponun olduğu sağ kısım dışında, cephe karakterini korumaktadır.

5.3.2.3. Genel değerlendirme

Ana bina ve müstemilattan oluşan yapı iç sofalı plan karakterini korumaktadır. Ana binada çok fazla bir değişme olmamakla beraber, 15 parselde bulunan ikiz binayla olan bağlantısı kesilerek kısmen özgün plan şemasının kaybolduğu gözlenmektedir. Kapı, tavan, dolap gibi gösterişli geleneksel mimari elamanlara sahip olan binada bu elamanlar korunmaktadır. Islak hacimlere dönüştürülen mekânlar, tekrar ele alınarak bina dokusuna uygun olacak şekilde revize edilmelidir. Asıl bina kadar nitelikli olmayan müstemilatta, plan şemasının üst katta korunurken zemin katta oldukça değiştiği görülmektedir.

Birlikte yapıldığı 15 parseldeki komşu bina ile aynı karakteri yansıtan ana binanın ön cephesindeki birlik, günümüzde de anlaşılabilir; ancak farklı kullanımlara ve mülkiyete sahip olan binalarda zaman içinde farklılaşmalar olduğu görülebilmektedir. Cephedeki taş kaplama genel cephe karakterini bozmaktadır. Yapılan değişikliklere rağmen ön cephe, cephe girişi ve pencereleriyle geleneksel dokusunu korumaktadır. Düzen ve cephe karakteriyle arka cephe de nitelikli karakterini günümüzde yansıtmaktadır.

Bina inceleme föyünde ana bina ve müstemilat birleşik olarak ele alınmıştır. Binaların verileri ayrı ayrı değerlendirilmişse de sonuç (sayısal veri

olarak) aynı çıkmaktadır. Plan şeması açısından her iki binanın da % 54 oranda plan şemasını koruduğu sonucu çıkmaktadır. Binaların %23 oranda kısmen bozulmaya uğradığı görülür. Cephe analizinde ise yapılan müdahalelere rağmen mimari elamanlarını kaybetmeyen cephelerde kısmen bozulmalar olsa da, geleneksel cephe düzeninin ve karakterinin %73 oranda koruduğu, % 27 oranda kısmen bozulmalara uğradığı tespit edilmiştir.

Osmanlı evi genel karakteri ve nitelikli mimari elemanlarıyla dönemini en iyi yansıtan ve herkesin görmek isteyebileceği sivil mimari örneklerindedir. Bu nitelikli yapıyı hem korumak hem de yaşatmak için verilecek işlev büyük önem taşımaktadır. Daha sade bir yapıya sahip olan müstemilat da ana binaya verilecek işleve bağlı olarak işlevlendirilmelidir.

5.3.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi

Kamu binası olarak işlevlendirilen Osmanlı Evinde, çalışan sekiz kişi ile görüşme yapılmıştır (Ek 3). Görüşmeye katılan çalışanlar konut içerisinde tarihi dokuyu hissettiklerini dile getirirken binaya verilen işlevin uygun olmadığını söylemiş ve farklı bir işlevle kullanılmasını önermişlerdir. Binaya verilmesi istenilen işlevler arasında en yüksek orana sahip olan işlev müzedir. Kamu binası işleviyle kullanılan binada mekân sayısı yeterli görülürken mekân büyüklüklerini beş kişi yeterli bulmuş, üç kişi ise mekânların küçük geldiğini dile getirmiştir. Bu tutarsız sonucun sebebi kimi odalardaki kullanıcı sayısı ve mobilyalara bağlı kaynaklanan sıkışıklık ve kimi boş odalardır. Binadaki tavan, zemin, kapı ve pencerelerdeki malzemelerinin bina işlevi için uygun olduğunu dile getirmişlerdir. Bunlara rağmen alt yapının yetersizliğinden kaynaklanan sorunlarla karşılaşmaktadır. Osmanlı Evinin Odunpazarına en büyük katkısı sorulduğunda ise beş kişi tarihi yaşatmaktadır cevabını verirken üç kişi turizme katkı sağlaması olarak değerlendirmiştir.

Çizelge 5.3. Osmanlı Evi bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
İnceleme Tarihi : Haziran 2015		
Bina Adı: Osman Evi		
Envanter No:92		
Pafta-Ada-Parseli:134 Pafta- 83 Ada-13 Parsel		
Adresi: Dede Mh. Yeşil Efendi Sk. No:22		
İşlevi: Kamu Binası		
Önceki İşlevleri: Konut, Restoran, Müze		
 <p>Fotoğraf</p>		 <p>Konumu</p>

PROJE	RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	KROKİ
Zemin Kat			
Birinci Kat			

Şekil 1 Projeleri Gösterir Şablon

		Var	Yok
Teknik Gereklilikler	Elektrik	+	
	Su	+	
	Kanalizasyon	+	
	Isınma	+	
	Aydınlanma	+	
	İnternet	+	

Şekil 2 Teknik Gereklilikler Analiz Şablonu

Çizelge 5.3. (Devam) Osmanlı Evi bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
------------------------------------	--------------------	--------------------

Ön Cephe Fotosu

Arka Cephe Fotosu

Yan Cephe Fotosu (Sağ)

Müştemilat Fotosu

CEPHE ANALİZİ	DUVAR			ÇIKMA			PENCERE			KAFES / KORKULUK			KAPI			ÇATI			MERDİVEN/ BASAMAK			BAHÇE			NOTLAR
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
1(ÖN)		X			X			X		X				X		X		X							Ön cephedeki subasman seviyesindeki taş kaplama orijinal değil.
2(ARKA)			X		X						X			X		X							X		
3 (YAN)		X						X								X									
4 (MÜŞ.)			X					X		X				X		X							X		

Şekil 4 Cephe Analiz Şablonu

GENEL DEĞERLENDİRME	MEVCUT PLAN ANALİZİ			MEVCUT CEPHE ANALİZİ			NOT
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
OSMANLI EVİ	%23	%23	%54	%0	%27	%73	Bina değerlendirmesinde ana bina ve müştemilat yapısındaki değerler birbirine yakın çıktığı için birlikte ele alınmıştır.

Şekil 5 Genel Değerlendirme Şablonu

Z1

Z1

Z2

Z3

Z4

Z5

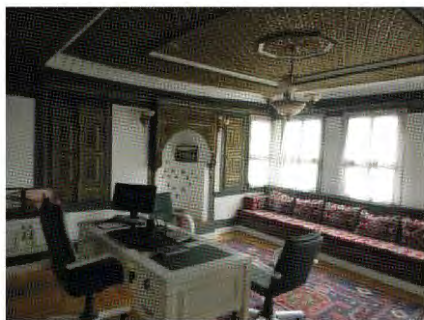
Z6

B1

B2

B3

B5

B5

Şekil 5.15. Osmanlı Evi zemin ve birinci kat iç mekân fotoğrafları

Z7

Z8

Z9

Z10

Z11

B6

B7

B8

Şekil 5.16. Osmanlı Evi müştemilatı zemin ve birinci kat iç mekân fotoğrafları

5.4. Sivrioğlu Konağı

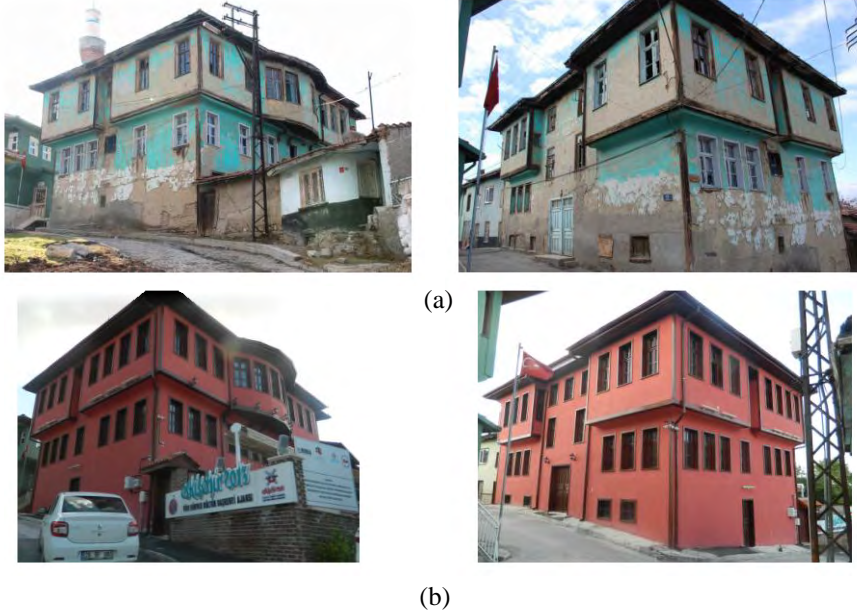
Envanter No: 112

Pafta-Ada-Parsel: 83 Pafta 103 Ada 20 Parsel

Adresi: Dede Mh. Sivrioğlu Sk. No:2

İnceleme Tarihi: Mayıs 2015- Haziran 2015

Bugünkü İşlevi: Eskişehir Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı

Şekil 5.17. Sivrioğlu Konağı (a) restorasyon öncesi (URL-13) ve (b) restorasyon sonrası 2015 hali (Kişisel arşiv)

5.4.1. Yapının tarihçesi

Kafkas göçmeni Sivrioğlu Kadı Ali Bey Eskişehir'e geldikten sonra Hacı Süleyman Camii'ne (Bugünkü Sivrioğlu Camii) komşu olan beş dönüm araziye satın almış ve yerleşmiştir.⁽⁴⁾ Ali Bey Eskişehir'de kârlı bir iş kolu olan lüle taşı ihracatına başlamış ve mal varlığını artırmış, Hacı Süleyman Camii'nin yakınına bir konak yaptırarak yerleşmiştir. 1900 yılında yapıldığı bilinen bu konak Sivrioğlu Konağı olarak tanınmaktadır (Doğru, 2005). 2013 yılında butik otel olarak restore edilen bina Kültür Başkenti Ajansı olarak faaliyet göstermektedir.

⁽⁴⁾ 1767'de şeyh El-Hac Süleyman tarafından yaptırılan Hacı Süleyman Camii, 1900'de Sivrioğlu Kadı Ali Bey tarafından yeniden inşa ettirilmiştir (Özkut ve Yılmaz (Ed), 2011).

5.4.2. Yapının fiziksel incelemesi

Butik otel olarak restore edilen bina, günümüzde ajans olarak kullanılmaktadır. Binanın butik otel olarak hazırlanan projeleri üzerinden incelemeler yapılarak üç kat plan şeması ve üç cephesi incelenecektir.

5.4.2.1. Yapının plan incelemesi

İç sofalı plan tipine sahip olan konak zemin+2 katlıdır. Sokak cephelerinden ve bahçe cephesinden olmak üzere toplam üç girişi olan binaya günümüzde kuzeydeki bahçe cephesinden çift kanatlı ahşap bir kapıyla girilmektedir. Hol görevi gören zemini seramik kaplı Z1’de birinci kata çıkan ahşap bir merdiven bulunmaktadır. Z1’den geçilen Z2, çalışma odası olarak kullanılmaktadır. Restitüsyon projesinde sonradan bölündüğü görülen odanın zemini seramik, tavanı ahşap kaplı ve duvarları sıvalıdır. Depo olarak kullanılan Z3 odasının seramik kaplı olan zeminin yarısı bir basamak yükseltilmiştir. Odanın giriş kapısı karşısında bahçeye çıkan tek kanatlı ahşap bir kapısı daha bulunmaktadır. Arşiv ve depo olarak kullanılan Z4 mekânı birden fazla mekânın birleştirilmesinden oluşmaktadır. Zemini seramik, tavanı ahşap kaplı olan geniş mekânda dolaplar yardımıyla bölmeler oluşturulmuştur. Sokağa çıkan ahşap bir kapısı bulunan mekânda sokaktan birinci kata girişi sağlayan merdivenin altı görülmektedir. Tuvalet ve lavabonun bulunduğu Z5’in zemini ve duvarları seramik kaplı olup tavanı ahşaptır. Dinlenme odası olarak kullanılan Z6 odası ve mutfak olarak kullanılan Z7 odası rölövede yer alan mekânların farklı boyutlandırılmasından oluşmaktadır. Zemini seramik, tavanı ahşap kaplı olan mekânların duvarları sıvalıdır. Z6’da giriş kapısı dışında biri mutfaka diğeri bahçeye açılan iki ahşap kapı daha bulunmaktadır. Rölöve-restitüsyon-restorasyon projeleri incelendiğinde zemin kat plan şemasının oldukça değiştiği tespit edilmiştir. Projeleri butik otel olarak hazırlanan binanın zemin kat restorasyon projeleri incelendiğinde Z1’in hol, Z2’nin mutfak, Z3’ün ofis, Z4’ün yemek salonu, Z5’in tuvalet, Z6’nın sekreteryaya ve Z7’nin ofis olarak tasarlandığı görülmektedir (Ek 7a).

Z1'den ahşap bir merdiven ile ulaşılan B1 sofasının güney cephede sokaktan sağlanan asıl girişi, çift kanatlı ahşap bir kapı ve sonrasında ahşap beş basamak ile sağlanmaktadır. Zemini ve tavanı ahşap kaplı olan mekân, oda ve sofanın birleştirilmesinden meydana gelmiştir. Zemin kat ile bağlantıyı sağlayan merdivenin üstünde üç basamak ile ulaşılan ahşap bir seki bulunmaktadır (Şekil 5.18.). B1 sofası günümüzde çalışma ofisi olarak faaliyet göstermektedir. Özgün konumunda olmasına rağmen restorasyon projesinde sofa ile birleştirilen B2 odası kullanıma bağlı olarak tekrar camlı profil ile sofadan ayrılmış ve çalışma odası olarak kullanılmaktadır. Çalışma odası olarak kullanılan B3 odasının zemini ve tavanı ahşap kaplıdır. Giriş kapısının karşısındaki duvarda kullanılan mobilyaların önünü kapattığı ocak ve yan dolaplar bulunmaktadır. Ayrıca yan mekâna açılan pencere kapatılarak yüzeyi ayna ile kaplanmıştır. İki oda arasında bulunan B4'e ahşap bir kapı ile girilmekte olup tuvalet-lavabo holü olarak kullanılmaktadır. Zemini ve tavanı ahşap olan B4 mekânının bir duvarında girinti yapılarak eklenmiş bir lavabo bulunmaktadır. Tuvaletin yer aldığı B5 mekânının zemini ve duvarları seramik kaplıdır. Sofadan tek kanatlı ahşap bir kapıyla girilen B7, çalışma odası olarak kullanılmaktadır. Zemini ve tavanı ahşap kaplı olan mekânın kapı girişinde, kapakları değişmiş olan bir yüklük, bir ocak ve yan dolabı bulunmaktadır. B6'dan geçilen B7 mekânının zemini ve tavanı ahşap kaplı olup arşiv olarak kullanılmaktadır. Çalışma katı olarak kullanılan birinci katta birleştirilen mekânlar ile sofa-oda ayrışmasının kısmen bozulduğu ve plan şemasının değiştiği gözlenmektedir.

Şekil 5.18. B1 sofasından görüşmeler (Kişisel arşiv)

B1'den ahşap bir merdiven ile ulaşılan, cephede yaptığı oval çıkma ile dışarı taşan İ1 sofası danışma ve toplantı bölümü olarak faaliyet göstermektedir. Zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalı olan mekânda restorasyon projesinde sedir önerilmesine karşın şimdiki kullanıma bağlı olarak sedirin yok olduğu görülmektedir. Sofadan mekânlara açılan altı adet tek kanatlı ahşap kapı görülmektedir; ancak bunlardan iki tanesinin arkası kapatılmış olup günümüzde bu kapılar kullanılmamaktadır. Sofaya açılan dört odanın zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. Sofada bulunan arkası kapatılmış kapıların mekânları, odalara bağlanarak banyo-tuvalet dönüşürülmüştür. Bu mekânların zemini ve duvarları seramik kaplı olup tavanları ahşaptır. Sofadan girilen İ2 odası genel müdür odası olarak simetriği olan İ4 odası ise çalışma odası olarak faaliyet göstermektedir. Odalardan girilen İ3 ve İ5 tuvalet-banyo olarak kullanılmaktadır. Sofadan girilen diğer bir oda olan İ6, çalışma odası olarak kullanılmaktadır. Oda içerisinde giriş kapısı karşısında bulunan ocağın bir yanında dolap diğer yanında günümüzde dolap olarak kullanılan gusülhane bulunmaktadır. Gusülhanenin yan duvarındaki kapıdan girilen İ7 mekânına, diğer ıslak hacimlerden farklı olarak duşa kabin eklendiği görülmektedir. Uzman odası olarak kullanılan İ8 odası içerisinde ahşap bir dolap bulunmaktadır. İ8'den girilen İ9 ıslak hacmi, İ7 ile aynı özelliklere sahiptir. İkinci kat plan şemasına bakıldığında sofa oda bağlantısının korunduğu gözlenmektedir. Sedirlerin yok olduğu kullanımda, bina butik otel olarak düşünüldüğünde odaların ıslak hacimleriyle beraber iyi çözümlendiği gözlemlenmekte ancak şimdiki işleviyle ıslak hacim çözümlerinin uygun olmadığı görülmektedir.

Sivrioğlu Konağının kuzeyde bulunan avlusunun bahçe duvarları tuğla kaplı ve demir ferforjelidir. Zemini mermer kaplı olan bahçe içerisinde mermer kaplı bir süs havuzu bulunmaktadır.

Şekil 5.19. Sivrioğlu Konağı bahçesi

5.4.2.2. Yapının cephe incelemesi

Konumu ve bitişik nizam olması sebebiyle üç cephesi bulunan Sivrioğlu Konağı, büyüklüğü ve cephe karakteriyle bulunduğu çevrede dikkat çekmektedir. Binanın cephesi sıva üzeri kırmızı boyalı, ahşap çatısı alaturka kiremit kaplıdır.

Bahçeden girişin sağlandığı kuzey cephe en dikkat çekici olandır. Diğer cephelerde dışarı çıkan odaların aksine, kuzey cephedeki ikinci kat sofası, oval olarak daha çok dışarı taşmaktadır. Zemin katta cephenin ortasında binaya girişin sağlandığı ahşap çift kanatlı kapının yanı sıra odalara girilen ahşap tek kanatlı iki adet kapı yer almaktadır. Cephe düşeyde üç bölüme ayrılmaktadır. Sağ ve sol kısımda ahşap pencereler üçerli konumlanırken orta kısımda beşli pencere düzeni bulunmaktadır. Cephenin sağ bölümünde ıslak hacimlerde bulunan ahşap havalandırma pencereleri görülmektedir. İkinci kat orta bölümde bulunan çıkma ahşap eliböğründeler ile desteklenmektedir. Bahçe ile bina girişi arasındaki kot farkı cephedeki mermer iki basamak ile dengelenmiştir. Zemini mermer kaplı olan bahçede mermer kaplaması basamak ile devam etmekle beraber aynı zamanda cephenin alt kısmına da kaplanmıştır (Şekil 5.20.). Üst katlarda düzen ve karakterini koruyan cephenin zemin katında değişiklikler görülmektedir.

Şekil 5.20. Sivrioğlu Konağı kuzey cephesindeki basamaklar (Kişisel arşiv)

Sokaktan çift kanatlı ahşap kapıyla girişin sağlandığı güney cephede, yolun eğimine göre boyutu ve konumu şekillenen ahşap havalandırma pencereleri yer almaktadır. Bodrum pencereleri süslemeli demir parmaklıklıdır. İkinci katta

iki çıkması bulunan cephede, üçerli düzende ahşap pencereler görülmektedir. Cephe özgün karakterini yansıtmaktadır.

Arka sokak cephesiyle benzerlik gösteren doğu cephede binaya giriş için yapılmış ancak günümüzde kullanılmayan tek kanatlı ahşap bir kapı bulunmaktadır. Rölöve ve restitüsyon projelerinde kapının yerinde, orijinalinde pencere olduğu görülmektedir. Cephede, ikinci katın sağ ve solunda olmak üzere iki çıkma bulunmaktadır. Üst katta solda 3, ortada 1, sağda 4 düzeninde, alt katta ise solda 3, ortada 1 ve sağda 3 düzeninde geleneksel tarzda, çift kanatlı 6 bölmeli ahşap pencereler yer almaktadır. Kapı üzerinde ve çıkmalarda bulunan floresan lambalar ve doğalgaz tesisatı cepheyi bozsa da yapı genel olarak karakterini yansıtmaktadır.

Üç cephesi çıkmalarla süslenmiş olan bina görselliğiyle ve büyüklüğüyle dikkat çekmektedir. Üst katlarda cephe karakterini koruyan binanın zemin katında bazı değişimler olduğu gözlenmektedir. Günümüzde kullanılmasa da çatı üzerinde bacaların yer aldığı görülmektedir. Cephelerin çeşitli yerlerinde konumlanan aydınlatmalar bina ile uyum sağlamamaktadır. Zemini mermer kaplı ve içerisinde havuzun bulunduğu bahçenin duvarları tuğla kaplı olup orijinal dokusundan uzaklaşmıştır.

5.4.2.3. Genel değerlendirme

İç sofalı plan tipinin görüldüğü üç katlı konak, büyüklüğüyle dikkat çekmektedir. Ajans olarak kullanılan binanın hem projelerinden hem de binadaki mekân kurgusundan butik otel olarak tasarlandığı anlaşılmaktadır. Zemin ve birinci kat plan şemalarının oldukça değiştiği görülmektedir. Üst kat planındaki odaların çözümleri, butik otel olarak düşünüldüğünde, plan şemasını bozmadan yapılmış iyi çözümler olarak görülmektedir. Üç cephede çıkmalarla dışarı taşan cephelerden, bahçe cephesinin zemin katı hariç, cepheler özgün karakterini korumaktadır.

Bina inceleme föyüne bakıldığında mimari elemanların yok olduğu ve özellikle zemin ve birinci katta plan kurgusunun değiştiği görülen binanın plan şemasını %70 gibi çok büyük oranda kaybettiği tespit edilmiştir. Binanın plan

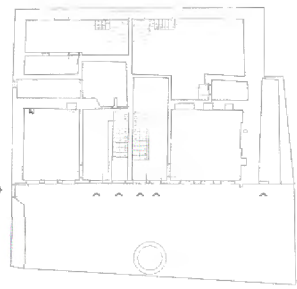
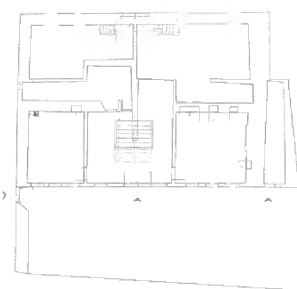
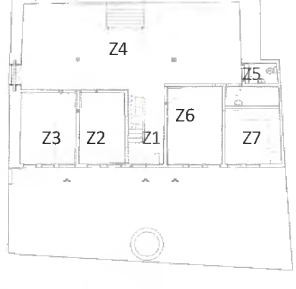

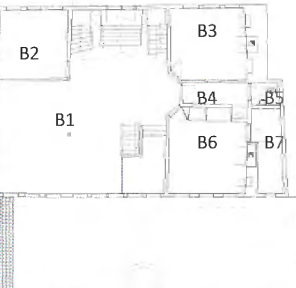
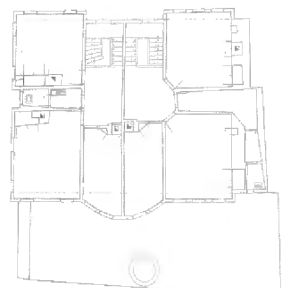
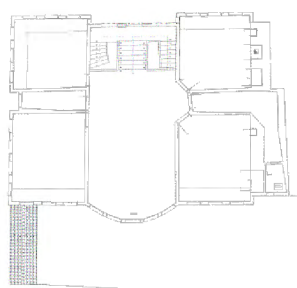

şemasının bozulmasının sebebi orijinal işlev, projelendirilen işlev ve kullanılan işlev arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Plan şemasının aksine incelenen üç cephede yapılan küçük eklemelere rağmen binanın cephe karakterini yansıttığı sonucu matematiksel olarak da görülmektedir. Binanın % 82 oranla cephesini koruduğu, % 12 oranda kısmen bozulmaya uğradığı ve % 6 oranda yok olduğu tespit edilmiştir.

5.4.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi

Bina kullanıcısı olan sekiz kişi ile anket görüşmesi yapılarak kullanıcıların bina memnuniyeti ve karşılaştıkları sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır (Ek 3). Ajans çalışanları bina içerisindeyken konut dokusunu hissettiklerini belirtirken bina için en uygun işlevin günümüzde kullanıldığı ajans işlevi olduğunu düşünmektedirler. Görüşülen iki kişi ise kültür evi olarak kullanılmasının daha uygun olacağını belirtirken ankete katılan kimsenin restore edildiği butik otel işleviyle kullanılmasını önermemesi dikkat çekicidir. Mekân sayısı yeterliliği sorusuna beş kişi yeterli cevabını verirken, üç kişi ise yetersiz olduğunu söylemiştir. Mekân sayısının yeterliliği sorusunda kararsız kalan kullanıcılar mekân büyüklüklerinin işlev için yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Bina kullanıcıları tarafından binanın otopark eksikliği dile getirilmiştir. Binadaki genel malzeme kullanımının uygun bulunduğu binada, altı kişi binanın Odunpazarına en büyük katkısının tarihi yaşatması olduğu cevabını verirken iki kişi iş gücü sağlaması olarak değerlendirmiştir.

Çizelge 5.4. Sivrioğlu Konağı bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
İnceleme Tarihi : Haziran 2015		
Bina Adı: Sivrioğlu Konağı		
Envanter No: 112		
Pafta-Ada-Parseli:83 Pafta- 103 Ada-20 Parsel		
Adresi: Dede Mh. Sivrioğlu Sk. No:2		
İşlevi: Kamu Binası (Vakıf Binası)		
Önceki İşlevleri: Konut	Fotoğraf	Konumu

PROJE	RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
Zemin Kat			
Birinci Kat			
İkinci Kat			

Şekil 1 Projeleri Gösterir Şablon

		Var	Yok
Teknik Gereklilikler	Elektrik	+	
	Su	+	
	Kanalizasyon	+	
	Isınma	+	
	Aydınlanma	+	
	İnternet	+	

Çizelge 5.4. (Devam) Sivrioğlu Konağı bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

Ön Cephe Fotosu

Arka Cephe Fotosu

Yan Cephe Fotosu (Sol)

CEPHE ANALİZİ	DUVAR			ÇIKMA			PENCERE			KAFES / KORKULUK			KAPI			ÇATI			MERDİVEN/ BASAMAK			BAHÇE			NOTLAR		
	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş			
1(ÖN)			X			X			X						X			X							X	Binanın bahçe zeminine taş döşenmiş.	
2(ARKA)			X			X			X					X			X										
3																											
4 (SOL)			X			X			X					X			X										

Şekil 4 Cephe Analiz Şablonu

GENEL DEĞERLENDİRME	MEVCUT PLAN ANALİZİ			MEVCUT CEPHE ANALİZİ			NOT
	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	
SİVRİOĞLU KONAĞI	%70	%26	%4	%6	%12	%82	

Şekil 5 Genel Değerlendirme Şablonu

Z1

Z1

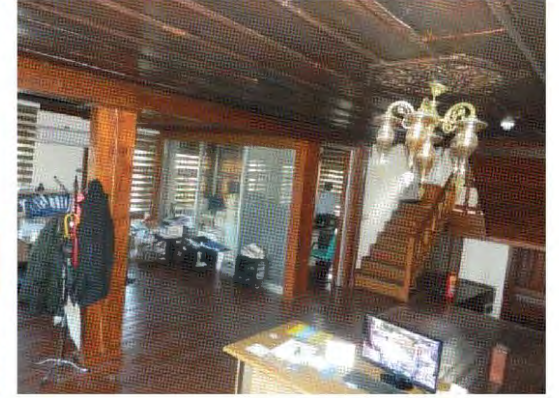
Z1

Z2

Z3

B1

B1

B1

Şekil 5.21. Sivrioğlu Konağı zemin ve birinci kat iç mekân fotoğrafları

B3

B6

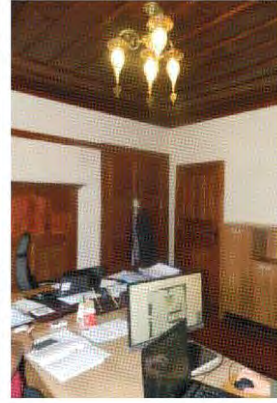
İ1

İ1

İ2

İ6

İ7

Şekil 5.22. Sivrioğlu Konağı birinci ve ikinci kat iç mekân fotoğrafları

5.5. Karargâh Binası/ Mestanoğlu Halil Evi

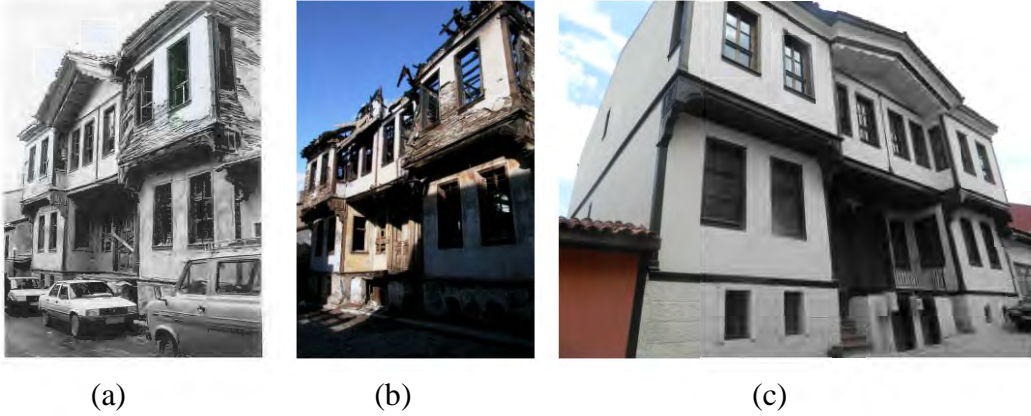
Envanter No: 152

Pafta-Ada-Parsel: 27 Pafta 149 Ada 4 Parsel

Adresi: Şarkıye Mh. Arif Bey Sk. No:6

İnceleme Tarihi: Mayıs 2015- Haziran 2015

Bugünkü İşlevi: Boş

Şekil 5.23. Karargâh Binası (a) yangın öncesi ve (b) yangın sonrası hali (Eskişehir Büyükşehir Belediyesi arşivi), (c) restorasyon sonrası hali (Kişisel arşiv)

5.5.1. Yapının tarihçesi

Eskişehir’de 19.yüzyıl ortalarında görülen ekonomik gelişmeler sonucu hali vakti yerinde olanlar çoğunlukla iki katlı ev tipleri arasında daha gösterişli boyutlarda, taşra kentlerine özgü eşraf konakları yaptırmışlardır. Bu evler geleneksel Türk evi strüktürünü yaşatırken, süslemelerindeki batı etkili nakış ve resimleriyle de başkentten gelen modayı uyguladıklarını da açıkça göstermektedir. Karargâh Binası da Eskişehir’de bulunan eşraf konaklarının bir örneğidir. Tapu kayıtlarında evin ilk sahibinin 1880 yılında vefat eden Mestanoğlu Halil Bey olduğu bilinen bina, 19.yüzyıl ikinci yarısında yaptırılmıştır (Özüdoğru, 2000). Kurtuluş savaşı sırasında garp cephesi komutanı İsmet İnönü’nün karargâh binası olarak kullandığı bilinen bina, geçirdiği yangında oldukça hasar görmüştür. Müze işlevi verilerek projeleri hazırlanan bina 2006 yılında restore edilmiştir. Bina günümüzde kullanılmamaktadır.

5.5.2. Yapının fiziksel incelemesi

Müze olarak projesi hazırlanan simetrik binanın üç kat plan şeması ve iki cephesi incelenecektir. İki sağır cephesi sıvalı olan binanın sağır cepheleri inceleme föylerine dahil edilmemiştir.

5.5.2.1. Yapının plan incelemesi

Eşraf konaklarının bir örneği olan binanın plan tipi, haremlik ve selamlığa ait iki kat üzerinde iki sofalı tiptir (Özüdoğru, 2000). İç sofalı plan tipinin ilginç örneklerinden olan bina yarım bodrum +2 kattan oluşmaktadır. Çift girişli olan binanın haremlik ve selamlık olarak ayrıldığı düşünülebilir. Bina her katta simetrik plan şemasına sahiptir. Zemin kattan çıkılan bahçenin bina çıkışındaki 50 santimetrelik bölüm taş ile kaplanmış diğer yerleri çim ekilidir

Sokak döşemesinin alt kotunda kalan bodruma sokaktan giriş için simetrik ahşap iki kapı ve kapıların önünde kot farkından dolayı birer metal üst kapak bulunmaktadır (Şekil 5.24.). Bodrum kat orijinalinde yakacakların konulduğu depo olarak kullanılmaktaydı. Bodrum katta tüm mekânların zemini seramik kaplı, tavanı ahşap ve duvarları sıvalıdır. Depo olarak tasarlanan Bd1 ve Bd5 mekânları ortadaki tuğla kaplamalı duvar ile birbirinden ayrılmaktadır. Her iki mekânda da üst kata bağlanan ahşap dönel merdiven bulunmaktadır. Bd1’de bulunan merdivenin başlangıcında ahşap bir niş görülmektedir. Bd1’den girilen Bd2, projede kazan dairesi olarak tasarlanmıştır. Bd2 mekânının simetriği olan Bd8 depo olarak kullanılmaktadır. Her iki mekânın sokağa bakan ahşap küçük pencereleri bulunmaktadır. Arşiv olarak projelendirilen Bd3 mekânında giriş karşısında bir ocak, ocağın yanında girinti olduğu ve iç duvara mutfak tezgâhı eklendiği görülmektedir. Simetrik olan Bd4 ve Bd6 mekânlarının duvarları seramik kaplı olup tuvalet-lavabo olarak işlevlendirilmiştir. Her iki tarafta da lavaboların yanından bahçeye geçişi sağlayan tek kanatlı ahşap kapılar bulunmaktadır. Simetrik olan bodrum katta, aradan geçiş olmayıp geçişler bahçeden, üst kattan ya da sokaktan sağlanmaktadır.

Şekil 5.24. Karargâh Binası bodrum kat girişi ve açılan kapaklar (Kişisel arşiv)

Sokaktan sağlı sollu merdivenle çıkılan zemin katta, ahşap çift kanatlı iki giriş kapısı bulunmaktadır. Zemin katın zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. Bodrum kat plan şeması bu katta da devam etmektedir. Z1 ve Z6 sofası simetrik olup ortadan bir duvar ile ayrılmaktadır. Duvarın bir ucunda, Z1 ve Z6 arasında geçişi sağlayan boşluk bulunmaktadır. Bu boşluk ikili sofa düzenini kısmen bozmaktadır. Giriş hollerinde pabuçluk kısımlarının korunduğu görülmektedir. Z6 sofası duvarlarının rölövede maviye boyalı olduğu ve üstünde figürlerin yer aldığı görülmesine rağmen, restorasyon sonrasında sadece Z12 ile ortak olan duvarın orijinalliğini koruduğu orta duvarın beyaza boyandığı gözlenmektedir (Şekil 5.25.). Sofadan girilen odalarda seki altı-seki üstü ayrımı yapılmadığı görülür. Projelendirmesinde yönetim olarak kullanılması düşünülen Z2’de ahşap bir dolap bulunmaktadır. Yönetim işleviyle düşünülen diğer bir oda olan Z3 giriş kapısının karşısında ocak ve nişli ahşap bir dolap yer almaktadır. Ayrıca odadan geçilen Z4 depo olarak planlanmış olup, Z2 mekânı ile ayrımı duvar ile değil Z2’de bulunan dolap ile sağlanmaktadır. Z4’de yan cepheye bakan ahşap bir pencere ve merdiven tarafında bir aydınlatma penceresi bulunmaktadır. Simetrik olan Z5 ve Z8 tuvalet holü, hollerden girilen Z6 ve Z9 tuvalet-lavabo olarak kullanılmaktadır. Z6 ve Z9 ıslak hacimlerinin zemini ve duvarları seramik kaplıdır. Sergi bölümü olarak planlanan Z10 odasının giriş kapısının karşısında ocak ve ahşap bir dolap görülmektedir. Ocağın üstünde yer alan yıldızlı duvar

resmi dikkat çekici olup resmin sadece bir kısmı korunabilmiştir. Simetrik olan binada Z11 depo olarak kullanılmayıp, Z10 ile Z12 arasında geçişi sağlayan hol olarak tasarlanmıştır. Z11 merdiven duvarında aydınlatma penceresi ve ahşap bir niş yer almaktadır. Sofadan ve Z11'den girilebilen Z12 odası duvar resimleriyle göz kamaştırmaktadır⁽⁵⁾. Odada ayrıca ahşap bir dolap yer almaktadır.

Şekil 5.25. Karargah Binasi Z7 sofası (a) yangın sonrası (Eskişehir Büyükşehir Belediyesi arşivi) ve (b) restorasyon sonrası 2015 hali (Kişisel arşiv)

⁽⁵⁾ Karşılıklı duvarlarda biri sahilde bir kütük üzerinde oturan pembe dekolte yakalı kadın figürü hafif yana dönük olarak resimlenmiştir. Uzun siyah saçları rüzgarda savrulurken, başındaki kırmızı başlığı ve buğulu bakışlarıyla uzakta dalgalar arasında dumanlar çıkararak ilerleyen bir gemiyi bekleyen bir ifadeyle gösterilmiştir. Diğer duvarda yer alan resimde görülen kayıktaki kadın ise, uzun kollu pembe, ipek elbisesi, başında ipek beyaz örtüsüyle martıların uçuşlarını sevgiyle izlemektedir. Durgun bir deniz ve karşı kıyıda görülen evlerle, adeta İstanbul'u anımsatmaktadır. Her iki resimde de gerek konu ve gerekse gölge-ışık ve renk değerleri 20. yüzyıla tarihlenebileceğini göstermektedir. Her iki duvarda da yalnızlık çeken belki hasret dolu iki kadın figürü dikkati çekmektedir. Bu konaktaki C ve S kıvrımlı madalyonlar arasındaki çiçek desenlerinin benzerleri çok yakındaki Celepcigil konağının başodasında da görülmektedir. Celepcigil konağındaki bu resimleri 1919 yılında Odunpazarı'na İstanbul'dan gelen Rum asıllı Sotre ya da Sotri adında bir ressamın yaptığını evin sahipleri anlatmaktadır (Özüdoğru, 2000).

Birinci kat, yangından en çok etkilenen bölüm olmuştur. Birinci katın zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. Z1 ve Z7 sofalarından simetrik olarak ahşap dönel merdivenle B1 sofasına çıkılmaktadır. Bodrum ve zemin kattan farklı olarak rölövede yer alan bölücü duvar yıkılarak sofaların birleştirildiği görülmektedir. Sergi salonu olarak tasarlanan oldukça büyük mekânın ortasında üç adet ahşap dikme yer almaktadır. Sofanın etrafında tek kanatlı ahşap kapılarla girilen dört oda bulunmaktadır. Sivil toplum örgütlerine ayrılan B2 odası, sokak cephesine bakmakta olup odanın iç duvarında ahşap bir yüklük bulunmaktadır. B3 odası seminer odası olarak düşünülmüş ve yan cephe duvarında baca yer almaktadır. Bacanın yan kısmındaki boşlukta orijinalinde ocak ya da dolabın yer aldığı düşünülmektedir. B3 odasından girilen B4 depo olarak tasarlanmış olup bir duvarında B2’de bulunan dolabın arkası görülmektedir. B3 odası ile simetrik olan B5 odası dia (fotoğrafçılık) odası olarak tasarlanmıştır. B5’den girilen B6 odası, B4 deposuyla malzeme ve plan şeması yönünden aynı özelliktedir. B2’nin simetriği olan B7 odası kütüphane olarak düşünülmüştür. Çıkmaıyla sokak cephesinde taşan odanın içerisinde ahşap bir dolap mevcuttur.

5.5.2.2. Yapının cephe incelemesi

Yarım bodrum+2 kat düzeninde üç katlı inşa edilen bina çift girişlidir. Konumu gereği iki cephesi incelenen binanın, sokaktan giriş cephesi ve bahçe cephesi bulunmaktadır. Duvarları sıvalı olan binanın ahşap çatısı alaturka kiremit kaplıdır.

Sokaktan bodrum ve zemin kata girişlerin sağlandığı ön cephede, bodrum kat cephesine serpmeye sıva ile şekil verilmiştir. Cephenin bodrum kata açılan orta kısmında ahşap tek kanatlı iki adet kapı bulunmakta olup kapıların bir kısmı yol kotu altında kalmakta ve kapıların önünde çinko yatay kapaklar bulunmaktadır. Bodrum kat cephesinin sağ ve solunda yer alan ahşap bodrum pencereleri lokma demir parmaklıklılıdır. Bodrum pencerelerinden sol taraftaki düz lentoya sahip iken sağ taraftakiler kemerli yapıdadır. Tuğla kaplı sağlı sollu çıkılan merdiven ile zemin kattaki ahşap çift kanatlı iki giriş kapısına ulaşılmaktadır. Bina girişi içeri doğru bir boşluk ve merdiven ile dikkat çekmektedir. Sekizer basamak ile çıkılan

merdiven ve sahanlığı demir korkuluklara sahiptir. Birinci kat cephesinin sağ ve solunda bulunan odalar, çıkmalar yaparak vurgulanmaktadır. Çıkmaların altı ahşap eli böğründeler ile desteklenmektedir. Orta kısımda giriş ve girişin üstünde kalan sofa üçgen alınlık ile tamamlanır. Zemin ve bodrum kattaki simetrik giriş kapıları ile ayrılan bina, birinci katta sofanın ortasındaki ahşap dikmenin dışarıdan gösterilmesiyle, binanın simetrikliği ve ayrımı üst katta da dışarı yansıtılmıştır. Ön cephede, zemin kattaki giriş kapılarının yanında birer adet, odaların ise önde ikişer ve yanda birer adet olmak üzere üçer adet çift kanatlı ahşap penceresi bulunmaktadır. Üst katta ise çıkmalar üzerinde ikişer adet, çıkma yanlarında birer adet ve sofa kısmında dört adet ahşap giyotin pencere görülmektedir. Ön cephe, binanın simetrik yapısının ve iç düzenin dışı yansıdığı önemli örneklerden biridir.

Ön cepheye göre daha sade olan ve bahçeye açılan arka cephede, ön cephede olduğu gibi binanın simetrikliği vurgulanmaktadır. Bodrum katta ahşap tek kanatlı iki adet kapı ve dört adet daha küçük boyutlarda ahşap pencere bulunmaktadır. Birinci katta, sağ ve solda çıkma yaparak dışarı taşan odaların arasında kalan sofanın üzerinde üçgen alınlık yer almaktadır. Arka cephenin birinci katında, ön cephe ile aynı düzene sahip on iki ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Zemin katta altı adet ahşap çift kanatlı geleneksel pencere ve iki adet ıslak hacimlere ait ahşap havalandırma penceresi görülmektedir.

Binanın her iki yan cephesinde, aydınlatma ve havalandırma amaçlı küçük ahşap pencereler bulunmaktadır.

5.5.2.3. Genel değerlendirme

Geçirdiği yangın sonucu oldukça zarar gören binanın büyük kısmı rekonstrüksiyona yakın bir tarzda yeniden yapılmıştır. Dolap, kapı, pencere gibi mimari elamanların orijinalleri yangında çok büyük hasar görmüş ya da yok olmuştur. Bu yüzden ahşap elemanların hepsinin, yeni malzeme ile orijinal formuna uygun olarak yenilendiği görülmektedir.

Konak, haremlik ve selamlık bölümlerinin ayrıştığı eşraf konakları örneklerindedir. İki sofalı simetrik plan şemasına sahip olan bina, bodrum ve zemin katta iki sofalı plan şemasını korurken üst katta iki sofa birleştirilerek tek

sofa haline getirilmiştir. Zemin katta sofalar arasında geçişi sağlayan boşluğun ikili sofa düzenini kısmen bozduğu görülür. Birinci kat ilk bakışta geleneksel iç sofalı plan tipine sahip olarak görülse de orijinalinde ikili sofa tipine sahip olduğu için birinci kat plan şemasının bozulduğu tespit edilmiştir.

Binanın simetrik yapısının cephe düzenine de yansıdığı görülmektedir. Ön cephede subasman seviyesinde görülen serpme sıvalar ve doğalgaz boruları bina cephesi ile uyumsuzluk göstermektedir. Sokak kotunun yükselmesi sonucu bodrum kat kapılarının bir kısmı yol kotu altında kalmıştır. Yapılan küçük müdahalelere rağmen ön cephede geleneksel cephe düzeninin korunduğu gözlenmektedir. Daha sade bir tutumla ele alınan arka cephede, simetrik ve geleneksel cephe düzeninin korunduğu görülür.

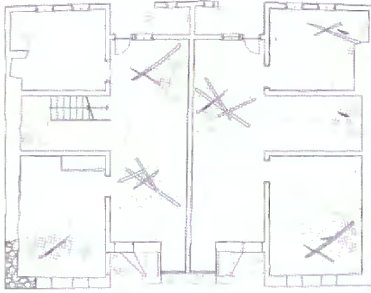
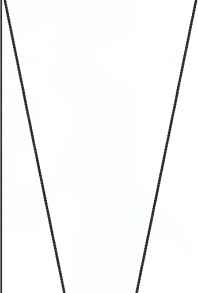
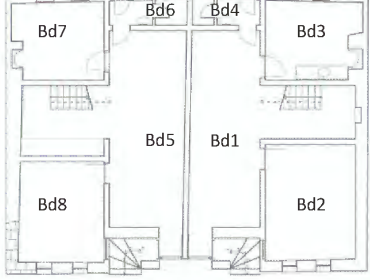
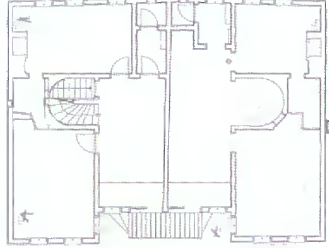
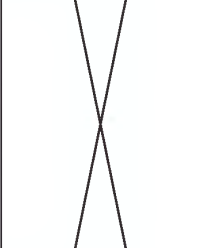
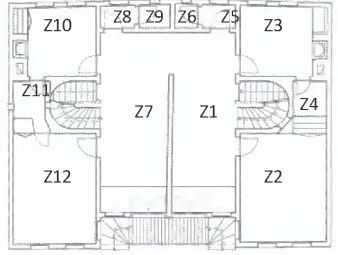
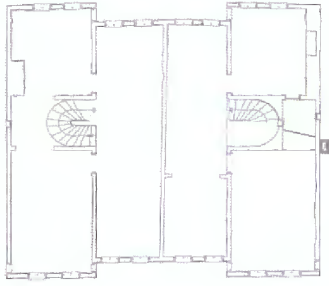
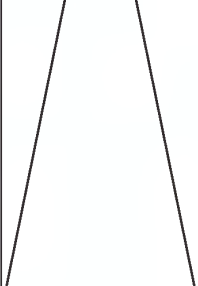
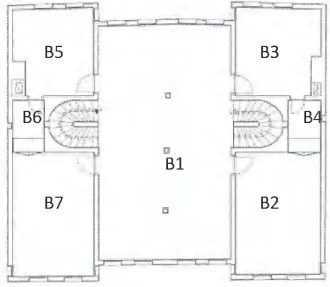
Bina inceleme föyü incelendiğinde tüm mekânların analizi sonucunda binanın %69 oranında plan şemasını koruduğu, %27 oranında kısmen bozulmaların olduğu saptanmıştır. Simetrik cephe düzenine sahip olan binanın cephe analiz föyü incelendiğinde %77 oranında cephelerin korunduğu tespit edilmiştir.

5.5.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi

Müze işlevi verilerek restore edilen bina günümüzde kullanılmadığı için anket çalışması yapılamamıştır.

Çizelge 5.5. Karargâh Binası bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
İnceleme Tarihi : Haziran 2015		
Bina Adı: Karargah Binası		
Envanter No: 152		
Pafta-Ada-Parseli:27 Pafta 149 Ada 4 Parsel		
Adresi: Şarkıye Mh. Arif Bey Sk No:6		
İşlevi: Boş- Müze olacak		
Önceki İşlevleri: Konut		
 <p>Fotoğraf</p>		 <p>Konumu</p>

PROJE	RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
Bodrum Kat			
Zemin Kat			
Birinci Kat			

Şekil 1 Projeleri Gösterir Şablon

Teknik Gereklilikler	Var	Yok
	Elektrik	+
Su	+	
Kanalizasyon	+	
Isınma	+	
Aydınlanma	+	
İnternet		

Şekil 2 Teknik Gereklilikler Analiz Şablonu

Çizelge 5.5.(Devam) Karargâh Binası bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

Ön Cephe Fotosu

Arka Cephe Fotosu

CEPHE ANALİZİ	DUVAR			ÇIKMA			PENCERE			KAFES / KORKULUK			KAPI			ÇATI			MERDİVEN/ BASAMAK			BAHÇE			NOTLAR	
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş		
1(ÖN)		X		X			X	X				X		X		X									Ön cephede zemin kattaki pencerelerin demir parmaklıkları yok olmuş.	
2(ARKA)		X		X			X					X		X								X				
3																										
4																										

Şekil 4 Cephe Analiz Şablonu

GENEL DEĞERLENDİRME	MEVCUT PLAN ANALİZİ			MEVCUT CEPHE ANALİZİ			NOT
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
KARARGÂH BİNASI	%4	%27	%69	%0	%23	%77	

Şekil 5 Genel Değerlendirme Şablonu

Bd1

Bd2

Bd3

Bd4

Bd5

Bd7

Z1

Z3

Z4

Z7

Z10

Şekil 5.26. Karargâh Binası bodrum ve zemin kat iç mekân fotoğrafları

Z12

Z12

Z12

B1

B5

B7

Şekil 5.27. Karargâh Binası zemin ve birinci kat iç mekân fotoğrafları

5.6. ETO Binası

Envanter No: 153

Pafta-Ada-Parsel: 27 Pafta 146 Ada 6 Parsel

Adresi: Şarkıye Mh. Işıklar Sk. No:5

İnceleme Tarihi: Mayıs 2015- Haziran 2015

Bugünkü İşlevi: Ticaret ve Sanat Müzesi

(a)

(b)

Şekil 5.28. ETO Binası (a) restorasyon öncesi (Karakamil İletişim Merkezi arşivi) ve (b) restorasyon sonrası hali (Kişisel arşiv)

5.6.1. Yapının tarihçesi

19. yüzyıl geleneksel konut örneklerinden biri olan bina, Eskişehir Ticaret Odası (ETO) tarafından alınmış ve 2014 yılında restore edilmiştir. Kültür evi olarak projeleri hazırlanan bina, inceleme tarihi itibariyle kullanıma açılmamış olup yakın zamanda müze işleviyle faaliyete geçmesi planlanmaktadır.

5.6.2. Yapının fiziksel incelemesi

Bahçe cephesi orjinal olmayan binanın üç kat plan şeması ve üç cephesi incelenecektir.

5.6.2.1. Yapının plan incelemesi

Zemin+2 kat planından oluşan bina, restorasyon öncesinde iki ailenin yaşadığı iki farklı konut olarak kullanılmaktaydı. Binanın zemin kat tavanları ve

zemini ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. Restorasyon projesinde zemin katta zemin kaplaması olarak karo mozaik önerildiği, karo mozaik yapılmasına rağmen daha sonra ahşap kaplandığı görülmektedir (Şekil 5.29.). Sokaktan ahşap çift kanatlı bir kapıyla girilen Z1, kabul salonu olarak tasarlanmıştır. Restorasyon projesinde tasarlanmasına rağmen girişte pabuçluk bölümünün yapılmadığı göülür. Z1 mekânı, iki mekânın birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Z1’de üst kata bağlanan çelik strüktür üzerine ahşap kaplı dönel bir merdiven bulunmaktadır (Şekil 5.30.). Z1’den ahşap tek kanatlı bir kapıyla girilen, ofis olarak tasarlanan Z2 odasının sokak cephesine bakan ahşap çift kanatlı üç penceresi bulunmaktadır. Pencerelerin yol kotunda olduğu görülmektedir. Odanın içerisinde bir ocak ve ocak yanlarında ahşap iki dolap yer almaktadır. Daha önce tuvalet ve merdivenin yer aldığı Z3 mekânı, mutfak olarak tasarlanmıştır. Odanın bir ucunda yer alan girintide tesisat sayaçları yer almaktadır. Z3’ün karşısında yer alan Z4 mekânı, bay ve bayan tuvalet olarak tasarlanmış olup zemini seramik kaplıdır. Duvarların yarısı seramik kaplı, üst kısımları sıvalıdır. Bahçeye, Z3 ve Z4 mekânları arasında bulunan koridordan, çift kanatlı ahşap bir kapı ile ulaşılır. Bahçe zemini şap olup, bahçe duvarında üç adet ahşap pencere ve sokağa açılan ahşap tek kanatlı bir kapı bulunmaktadır.

(a)

(b)

Şekil 5.29. ETO Binası Z1 (a) restorasyon sonrası ilk hali (2014) ve (b) restorasyon sonrası zemin kaplamasının değiştirilmiş hali (Kişisel arşiv)

Şekil 5.30. ETO Binası Z1’deki merdivenin restorasyon esnasındaki hali (Kişisel arşiv, 2014)

Z1'den dönel merdivenle çıkılan birinci katın zemini ve tavanları ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. B1 sofası, çevresindeki ahşap tek kanatlı kapılar ile üç odaya açılmaktadır. Ofis olarak tasarlanan B2 odasında ocak, iki ahşap dolap ve ahşap yüklük bulunmaktadır. Odada bulunan geleneksel konut elamanları konum olarak korunmuş olup yeni malzemeyle yeniden yapılmıştır. Sofadan çift kanatlı ahşap kapıyla girilen B3, eğitim salonu olarak tasarlanmıştır. İki mekânın birleştirilmesiyle oluştuğu, odanın ortasındaki dikme ve kirişten, ayrıca tavan bölmesinden anlaşılmaktadır. Bahçe cephesine bakan B4 odası, sergi salonu olarak tasarlanmıştır. Projede tek mekân olarak görülen B4 odasının bir kısmı duvar ile ayrılarak depo olarak kullanılması düşünülen B5 mekânı oluşturulmuştur. B4 ve B5 zeminleri ahşap olmasına karşın zemindeki renk farklılıkları dikkat çekicidir.

Geleneksel konutta asıl yaşama katı olan ikinci kata ahşap dönel bir merdivenle çıkılmaktadır. İkinci katın zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. İ1 sofası ahşap tek kanatlı kapılarla dört odaya açılmaktadır. Sofadan tek kanatlı ahşap bir kapıyla girilen, ofis olarak tasarlanan İ2 odasında üstü nişli bir ocak ve her iki yanında ahşap dolaplar yer almaktadır. Sofadan çift kanatlı ahşap kapıyla girilen, oldukça geniş olan İ3 odası kabul-sergi salonu olarak tasarlanmıştır. Restorasyon projesinde iki mekânın birleştirilmesiyle oluşan mekân uygulamada mutfak olarak tasarlanan bölümün de mekâna eklenmesiyle daha da geniş boyutlara ulaşmıştır. İki sokağa cephesi bulunan mekânda, sokak cephelerine köşe çıkma yapılarak mekân dışarı taşırılmıştır. Plan özelliği değişen mekânda, çıkmalı bölümün orijinal işlevinde başoda olduğu anlaşılmaktadır. İ4 odası projeye göre farklılaşmış, bir kısmı İ3 odasına eklenmiş mekânın kapısında hamam olarak düşünüldüğü yazmaktadır. İçerisinde yer kotuna yakın musluklar bulunmaktadır. Sofadan girilen İ5, tuvaletlere açılan hol olarak kullanılmaktadır. Bay ve bayan tuvaletlerin olduğu İ6'nın zemini ve duvarların alt kısmı seramik kaplı, duvarın üst kısımları ise sıvalıdır.

Rölöve projesi incelendiğinde bahçeye bakan cephesinin diğer duvarlardan farklı olarak tuğla duvar olduğu görülmektedir. Bahçe cephesine bakan mekânların boyutlarındaki küçüklük de dikkate alındığında, binanın şuan iç sofalı olan plan tipinin orijinalinde dış sofalı plan tipine sahip olabileceği

düşünülmektedir. Sönmez'in (1984) Odunpazarı evleri üzerindeki çalışmada hazırlanmış olduğu plan tipleri şemasında ETO binasının dış sofalı plan tipine benzerlik göstermesi, binanın dış sofalı olduğunu kanıtlar niteliktedir. Sofanın açık ya da kapalı olmasıyla ilgili herhangi bir veriye ulaşılamamıştır.

5.6.2.2. Yapının cephe incelemesi

Köşe parselde konumlanan binanın ikisi sokak, biri bahçe tarafına bakan üç cephesi bulunmaktadır. Zemin+2 kat planı düzeninde 3 kattan oluşan binanın cephesi sıvalı olup ahşap çatısı alaturka kiremit kaplıdır.

Sokaktan binaya giriş ön cephedeki çift kanatlı ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır. Cephede giriş kapısının sol kısmında, binaya sonradan eklenen bölümde ahşap havalandırma pencereleri yer almaktadır. Sonradan eklenen kısmın çatısındaki eğim farklılığı en çok bu cephede anlaşılmaktadır. Cephedeki geleneksel çift kanatlı ahşap pencereler arasında ikinci kat pencereleri, zemin ve birinci kat pencerelerinden daha yüksek ebatlara sahiptir. Zemin kat pencerelerindeki demir parmaklıkların yok olduğu görülmektedir. İkinci kat cephesindeki çıkma, ahşap eliböğründelerle desteklenmekte olup orijinal işlevdeki başodayı göstermektedir. Bu cephede yer alan sıvalı bahçe duvarının üzeri alaturka kiremit örtülüdür. Bahçe duvarında, bahçeye girişi sağlayan ahşap tek kanatlı bahçe kapısı ve üç ahşap pencere bulunmaktadır. Plan şemasındaki değişimlere bağlı olarak cephe karakterinin de değiştiği ve geleneksel konutlardaki plan şemasının dışarıya aktarıldığı cephe karakterini kısmen yitirdiği gözlenmektedir.

Arif Bey Sokak'a bakan güney cephede, sokağın eğimine bağlı olarak cephe yükseklik algısının değiştiği görülmektedir. Cephenin zemin kat sağ kısmındaki pencereler yol kotu ile aynı hizadadır. Cephe genel olarak ikişerli pencere dizilimine sahiptir. İkinci katta ön cephede başlayan çıkma köşeyi dönerek bu cephede de devam etmektedir. Zemin kat pencerelerinin yok olan demir parmaklıkları dışında, cephe genel karakterini korumaktadır.

Kuzeydeki bahçe cephesinde binaya sonradan eklenen bölüm görülmektedir. Orijinal cepheye ait herhangi bir bölüm görülmemekte olup cephe tamamıyla orijinalliğini kaybetmiştir. Özgün olmayan cephede zemin katta binaya

girişini sağlayan ahşap çift kanatlı bir kapı bulunmaktadır. Zemin katta bir, birinci katta beş ve ikinci katta bulunan yedi çift kanatlı ahşap pencere diğer cephelerdeki pencereler ile benzerlik göstermektedir.

5.6.2.3. Genel değerlendirme

Zemin+2 katlı olan binada, bahçe bölümüne yapılan ek bölüm ile binanın plan şemasının değiştiği tespit edilmiştir. Restitüsyon projesine ulaşılamayan binanın restorasyon projesi ve uygulaması arasında farklılıklar görülmektedir (Ek 9a).

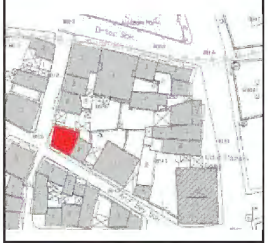
Binanın giriş cephesinin solunda görülen ek bölüm, geleneksel cephe düzenini bozmaktadır. Yine ön cephede görülen bahçe duvarı, düzen ve malzeme yönünden geleneksel bahçe duvarlarından farklılaşmaktadır. Arif Bey Sokak'a bakan cephede, yol kotunun yükselmesi sonucunda zemin kat pencerelerinin yol kotunda kaldığı görülmektedir. Cephe genel olarak geleneksel düzen ve karakterini korusa da yol kotunda kalan pencerelerin tekrar düşünülmesi gerekmektedir. Bahçe cephesinin ise eklenen bölüm ile tamamen özgünlüğünü yitirdiği görülmektedir.

Bina inceleme föyü incelendiğinde, eklenen ve birleştirilen mekânlara sahip olan binanın %80 oranında plan şemasının bozulduğu tespit edilmiştir. Cephe inceleme föyünde ise eklenen bölüm, bahçe cephesinde tümüyle değişmeye neden olduğu için binaların tüm cepheleri hakkında genel bir yargıya varmanın yanlış olacağı sonucuna varılmıştır. Cephelerin ayrı ayrı inceleme verilerine bakıldığında ön cephenin kısmen bozulduğu, Arif Bey Sokak cephesinin korunduğu ve bahçe cephesinin yok olduğu tespit edilmiştir.

5.6.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi

İnceleme tarihi itibarıyla kullanılmayan binada anket görüşmesi yapılamamıştır.

Çizelge 5.6. ETO Binası bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
İnceleme Tarihi : Haziran 2015		
Bina Adı: ETO Binası	 <p>Fotoğraf</p>	 <p>Konumu</p>
Envanter No: 153		
Pafta-Ada-Parseli:27 Pafta 149 Ada 6 Parsel		
Adresi: Şarkıye Mh. Işıklar Sk. No:5		
İşlevi: Boş-Müze olacak		
Önceki İşlevleri: Konut		

PROJE	RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
Zemin Kat		X	
Birinci Kat			
İkinci Kat			

Şekil 1 Projeleri Gösterir Şablon

Teknik Gereklilikler		Var	Yok
	Elektrik	+	
	Su	+	
	Kanalizasyon	+	
	Isınma	+	
	Aydınlanma	+	
İnternet			

Çizelge 5.6. (Devam) ETO Binası bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
------------------------------------	--------------------	--------------------

Ön Cephe Fotosu

Yan Cephe Fotosu (Sağ)

Yan Cephe Fotosu (Sol)

CEPHE ANALİZİ	DUVAR			ÇIKMA			PENCERE			KAFES / KORKULUK			KAPI			ÇATI			MERDİVEN/ BASAMAK			BAHÇE			NOTLAR
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
1(ÖN)		X			X		X							X		X									
2																									
3 (SAĞ)			X		X			X	X								X								
4 (SOL)	X						X					X				X								X	

Şekil 4 Cephe Analiz Şablonu

GENEL DEĞERLENDİRME	MEVCUT PLAN ANALİZİ			MEVCUT CEPHE ANALİZİ			NOT
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
ETO BİNASI	%80	%0	%20	%33	%27	%40	

Şekil 5 Genel Değerlendirme Şablonu

Z1

Z1

Z2

Z3

Z4

B2

B2

Şekil 5.31. ETO Binası zemin kat ve birinci kat iç mekân fotoğrafları

B3

B4

B5

i1

i2

i3

i3

Şekil 5.32. ETO Binası birinci kat ve ikinci kat iç mekân fotoğrafları

5.7. Kayıkçılar Konağı

Envanter No: 162

Pafta-Ada-Parsel: 27 Pafta 153 Ada 23–24 Parsel

Adresi: Şarkiye Mh. Işıklar Sk. No:15

İnceleme Tarihi: Mayıs 2015- Haziran 2015

Bugünkü İşlevi: Eskişehir Sanayici ve İşadamları Derneği

(a)

(b)

Şekil 5.33. ESİAD Binası (a) restorasyon öncesi (Karakamil İletişim Merkezi arşivi) ve (b) restorasyon sonrası hali (Kişisel arşiv)

5.7.1. Yapının tarihçesi

1892 yılında yapılan evin ilk sahipleri, büyükbaş hayvancılıkla uğraştıkları için "Öküzçüler" olarak bilinen bir ailedir. Bu evde iki kardeş birlikte yaşamaktadır. Çevre sakinlerinden edinilen bilgiye göre bu iki kardeş oldukça şişmandır. Porsuk çayında kayığa binerken kayığı batırmaları bu iki kardeşin "kayıkçılar" olarak anılmasına neden olmuştur (URL-13).

Bina Eskişehir Sanayici ve İş Adamları Derneği (ESİAD) tarafından satın alınarak 2009 yılında restore edilmiştir. Günümüzde dernek binası olarak kullanılan binanın yakın çevresinde Atlıhan çarşısı, Yağcızade Konağı gibi niteliği yüksek yapılar yer almaktadır.

5.7.2. Yapının fiziksel incelemesi

ESİAD hizmet binası olarak kullanılan binanın restorasyonu esnasında bütün bina kabuğu açılmış, ana karkasta, çatıda, ara kat zeminlerinde ve bağdadi yapının onarımı sırasında taş yünü ile ısı yalıtımı yapılmış, aynı zamanda tüm tesisatın döşenmesi sağlanmıştır (Şekil 5.34.). Ardından tüm iç ve dış cepheler rabis tel ile kafeslenerek sıvaya hazır hale getirilmiştir. Sıva işi püskürtme makine sıvası ile yapılmış (Şekil 5.35.) ve ardından boya ve ahşap cila işleri tamamlanmıştır (URL-14). Yapılan bu müdahaleler binada yapılan değişiklikler hakkında ön bilgi niteliğindedir.

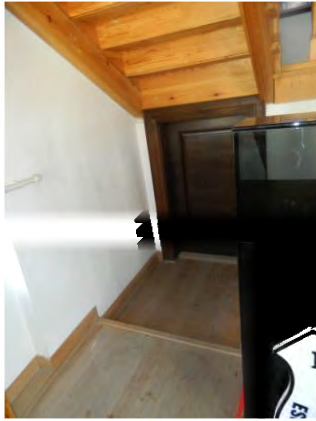
Şekil 5.34. ESİAD Binası restorasyon esnasında bina kabuğunun kaldırılmış hali (ESİAD arşivi)

Şekil 5.35. ESİAD Binası restorasyon esnasında cephenin sıvanması (ESİAD arşivi)

5.7.2.1. Yapının plan incelemesi

İç sofalı plan tipine sahip olan bina, bodrum+2 kat plan düzeninden oluşmaktadır. Binaya, ön cepheden, bodrum kat seviyesine yakın ahşap çift kanatlı bir kapıdan girilmektedir. Bodrum katın iki bölümden oluştuğu binada, Bd1'e giriş kapısı karşısındaki merdivenin altından küçük ahşap bir kapıdan ulaşılır. Depo olarak kullanılan mekânın zemini şap, duvarları serpme sıvalı ve tavanı ahşap olup tavanda yalıtım malzemesi taş yünü görülmektedir (Şekil 5.36.). Bodrumun diğer kısmı olan Bd2 mekânına ise sokaktan cephenin içeri girinti yapan kısmından pencereye benzer ahşap bir kapıdan geçilmektedir. Daha yüksek tavana sahip olan mekân, Bd1 ile aynı zemin, tavan ve duvar malzemelerine sahip olup depo olarak kullanılmaktadır. Restorasyon projesinde tasarlanan bodrum kat ile şimdiki planının hiçbir benzerliği bulunmamaktadır (Çizelge 5.7. ve Ek 10a).

(a)

(b)

Şekil 5.36. Bd1 (a) giriş kapısı ve (b) tavanında taş yünüyle yapılan izolasyon (Kişisel arşiv)

Giriş kapısından ahşap bir merdiven ile ulaşılan zemin kattaki mekânların zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. İç sofa olan Z1'de rölövede yer alan pencerenin kapatıldığı görülmektedir. İçerisinde üst katlara bağlanan çift kollu ahşap bir merdiveni bulunan sofa, tek kanatlı ahşap kapılar ile yan odalara bağlanmaktadır. Sofadan girilen, restorasyon projesinde mutfak olarak planlanan mekân bölünerek bay-bayan tuvalet ve hol olarak ayrılmıştır. L şeklinde olan hol, pencere önünde kullanışsız bir alana dönüşmektedir. Tuvaletlerin yer aldığı Z3 mekânının zemini ve duvarları seramik kaplıdır. Sofadan girilen Z4 restorasyon

projesinde tuvalet-banyo olarak tasarlanmış olsa da günümüzde mutfak olarak kullanılmaktadır (Çizelge 5.7 ve Ek 10a). Mutfak tezgâhı eklenen dış duvarın orijinalinden farklılaşmış inceltildiği saptanmıştır. Sofadan girilen Z5 idari oda olarak kullanılmaktadır. Restorasyon projesinde korunması planlanan ocak ve dolap olmasına rağmen, günümüzde odadaki geleneksel mimari elemanların yok olduğu görülür. Z5 mekanı tek kanatlı ahşap kapılarla iki odaya bağlanmaktadır. Kütüphane olarak kullanılan Z6 odasındaki ocak ve dolap yok olmuştur. Orijinalinde ocağın da olması gereken duvarın, tamamen değişip incelendiği görülmektedir. Rölövede mutfak ve sofa olarak kullanılan Z7 odası sekreterlik olarak kullanılmaktadır. Projelerde Z7’de bodrum ve üst kata ulaşımı sağlayan merdiven görülmesine rağmen günümüzde merdiven bulunmamaktadır. Zemin kat incelendiğinde, restorasyon projesinde korunan plan şemasının uygulanmadığı ve geleneksel plan şemasının tümüyle bozulduğu görülür (Çizelge 5.7. ve Ek 10a).

Z1 sofasından çıkılan birinci katın zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. B1 sofasında rölöve projesinde bulunan ocak ve yan dolapların yok olduğu görülmektedir. Sofa içerisinde bulunan merdivenden beş basamakla çıkılan, ön cepheye bakan ahşap bir köşk bulunmaktadır (Şekil 5.37.). Sofa tek kanatlı ahşap kapılarla iki odaya açılmaktadır. Projelerde kapı yanlarında servis pencereleri görülmesine rağmen günümüzde pencereler bulunmamaktadır. Sofadan girilen B2 odası, genel müdür odası olarak kullanılmaktadır. Rölöve projesinde, arka cephe duvarında yer alan yüklüğün günümüzde yok olduğu görülür. Sofadan girilen diğer bir oda olan B3 iki odanın birleştirilmesiyle oluşmuş ve seminer salonu olarak işlevlendirilmiştir. Diğer odalardan farklı olarak B3 duvarları, duvar kağıdı ile kaplıdır. Seminer salonundan girilen B4 oturma odası olarak kullanılmaktadır. Mekan içerisinden odayı alt katlara bağlayan merdiven yok olmuş, B3 ile arasındaki servis-havalandırma penceresi korunmuştur (Çizelge5.7 ve Ek 10a). Birinci kat şeması da zemin kat ile benzer özellikler göstermekte olup özgün mimari elemanlarını ve plan şemasını kaybetmiştir.

Şekil 5.37. ESİAD Binası B1 sofasından görünüm (Kişisel arşiv)

Bahçe şemasına ait kesin bir bilgi olmasa da ön cephe önündeki alanın daha önce binaya ait avlu olduğu bilinmektedir. Avlu günümüzde kamulaştırılarak Atlıhan Çarşısına geçiş sağlayan yol niteliğindedir.

5.7.2.2. Yapının cephe incelemesi

Bodrum+2 kat planı olmak üzere 3 kattan oluşan binanın üç cephesi bulunmaktadır. Cepheler sıvalı, ahşap çatının üstü alaturka kiremit kaplıdır. Çatıdaki bacaların restorasyon sonrası kaldırıldığı görülmektedir. Bina, büyüklüğüyle ve yıpranmamış olan cephesiyle dikkat çekicidir.

Binaya girişin tek kanatlı ahşap bir kapıyla sağlandığı önce cephe, avluya bakmaktadır. Düşeyde dört bölümden oluşan cephe, girintili çıkıntılı bir forma sahiptir. Bodrum katta ahşap küçük havalandırma penceresi bulunan cephede, yaşama katlarında dört bölmeli kanatlı ahşap pencereler bulunmaktadır Rölöve-restorasyon projelerine ve eski fotolara bakıldığında, orijinal pencerelerin cephenin sol kısmında altı bölmeli ve ahşap kanatlı olduğu görülürken, cephenin sol kısmında ise günümüzdeki gibi dört bölmeli ve kanatlı olduğu görülür (Şekil 5.38.). Girintili çıkıntılı cephede, öne çıkan kütlelerden cephenin sağ kısmında kalan kütlelerin üzerinde üçgen alınlık görülmektedir.

Şekil 5.38. ESİAD Binası pencere tipleri (ESİAD arşivi)

Sokağa bakan yan cephe, yoldaki eğime bağlı olarak yarım bodrum+2 kat gibi görünmektedir. Cephedeki pencereler, ahşap dört bölmeli ve kanatlı tiptedir. Ahşap bodrum pencereleri yol kotundaki yükselmeden dolayı ön cephedeki pencerelere göre daha küçük boyuttadır. Restorasyon projesinde olmasına rağmen, uygulama esnasında bodrum ve zemin kat pencerelerindeki demir korkulukların yok olduğu görülmektedir. Birinci kattaki oda, çıkma ile dışarı doğru taşmaktadır. Çıkma ahşap eliböğründeler ile desteklenmektedir.

Kapalı bir anlayışla ele alınan arka cephede, yol kotunun yükselmesine bağlı olarak bina iki katlı gibi algılanmaktadır. Arka cephede birinci katta bulunan çıkmanın yan penceresinden başka, mimari bir eleman bulunmamaktadır. Cephede klima motoru ve doğalgaz borusu görülmektedir.

5.7.2.3. Genel değerlendirme

Odunpazarı'nda incelediğimiz restore edilen konutlardan farklı olarak yalıtımın yapıldığı binada, restorasyon esnasında cephede ve duvarlarda kerpiç sıva uygulanmamış ve böylece bina cephe malzemesi özgünlüğünü tümüyle yitirmiştir. Binada aslına uygun olan ahşap malzeme kullanılsa da, malzemenin yeniliği, cinsi ve cilası dikkat çekicidir. Ahşap elamanlar (zemin, tavan, merdiven, pencere, kapı vs) tamamen yeni malzemeyle yeniden yapılmış, hiçbir özgün malzeme günümüze kadar gelmemiştir. Birbirine uyumlu olarak hazırlanan rölöve ve restorasyon projelerine karşın, uygulama esnasında restorasyon projesine bağlı

olmaksızın plan şemasında önemli değişikliklerin yapıldığı görülmektedir. Bu değişiklikler odaların birleştirilmesi, mekânların bölünmesi, merdiven, dolap ve ocakların yok olması olarak sıralanabilir. Bu değişimlere bağlı olarak binanın plan şemasının özgünlüğünü yitirdiği söylenebilir.

Plan şeması oldukça değişen binanın cephelerindeki değişim daha azdır. Cephede malzeme yönünden değişen sıva ve mimari elamanlar, form ve konum yönünden karakterini korumaktadır.

Plan ve cephede görülen değişimler incelendiğinde, binada karşılaştığımız en büyük sorun, restorasyon projesi ile uygulama sonrası binada görülen farklılıklardır.

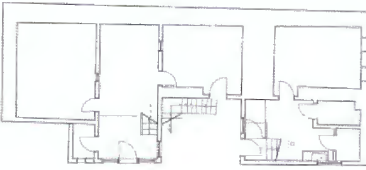
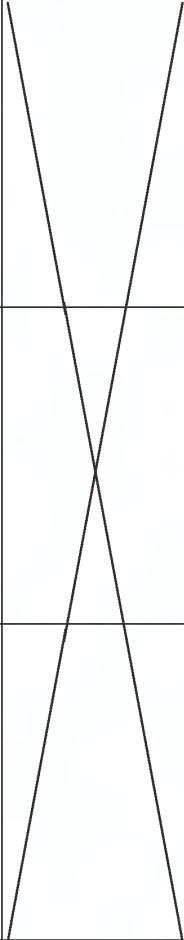

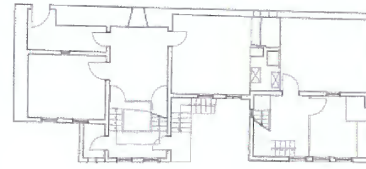
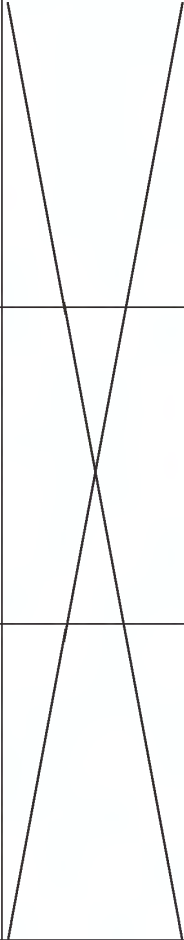
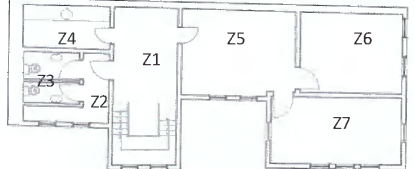
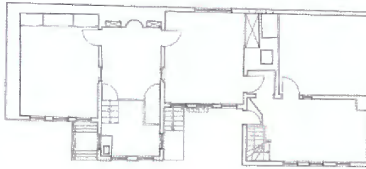
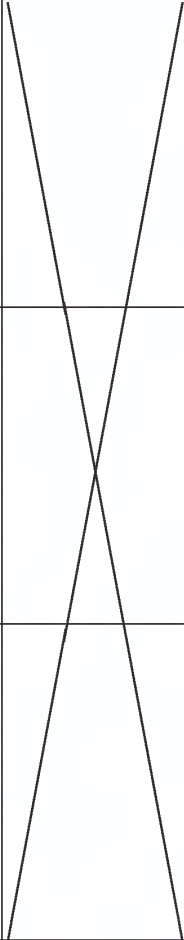
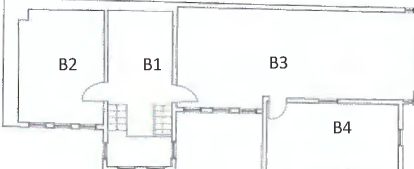
Bina inceleme föyü analiz edildiğinde özgün elamanların yok olduğu, mekânlarda yapılan birleştirme ve bölünmelerin sonucu olarak binanın plan şemasının %69 oranla yok olduğu tespit edilmiştir. Cephe analizinde binanın üç cephesi incelenmiştir. Cephedeki sıva türünün değiştiği, bahçenin bozulduğu, pencerelerin tek tipe indirildiği görülmüştür. Cephe analiz sonuçlarına göre binanın %46 oranla korunduğu, %39 oranla kısmen bozulmaya uğradığı ve %15 oranla yok olduğu sonuçlarına varılmıştır.

5.7.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi

Toplantılar dışında kullanılmayan binada bir çalışan bulunmaktadır. Tek kişi ile yapılan anket görüşmesinde, görüşülen kişi, binanın tarihi yapısını hissettiğini, mekân sayısı ve büyüklüklerinin işlev için uygun olduğunu, binada kullanılan malzemelerden memnun olduklarını söylemiştir. Genel olarak yapının olumlu niteliklerinden bahseden bina kullanıcısı, tek sorunun otopark eksikliği olduğunu belirtmiştir (Ek 3).

Çizelge 5.7. Kayıkçılar Konağı bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
İnceleme Tarihi : Haziran 2015		
Bina Adı: EŞİAD BİNASI		
Envanter No: 162		
Pafta-Ada-Parseli:27 Pafta 153 Ada 23-24 Parsel		
Adresi: Şarkiye Mh Işıklar Sk. No:15		
İşlevi: Dernek		
Önceki İşlevleri: Konut		
		
	Fotoğraf	Konumu

PROJE	RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
Bodrum Kat			
Zemin Kat			
Birinci Kat			

Şekil 1 Projeleri Gösterir Şablon

		Var	Yok
Teknik Gereklilikler	Elektrik	+	
	Su	+	
	Kanalizasyon	+	
	Isınma	+	
	Aydınlanma	+	
	İnternet	+	

Çizelge 5.7.(Devam) Kayıkçılar Konağı bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

Ön Cephe Fotosu

Arka Cephe Fotosu

Yan Cephe Fotosu (Sağ)

CEPHE ANALİZİ	DUVAR			ÇIKMA			PENCERE			KAFES / KORKULUK			KAPI			ÇATI			MERDİVEN/ BASAMAK			BAHÇE			NOTLAR
	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	
1(ÖN)	X						X							X			X		X		X				
2(ARKA)	X																X								
3 (SAĞ)	X				X			X	X								X								
4																									

Şekil 4 Cephe Analiz Şablonu

GENEL DEĞERLENDİRME	MEVCUT PLAN ANALİZİ			MEVCUT CEPHE ANALİZİ			NOT
	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	
ESİAD BİNASI	%69	%23	%8	%15	%39	%46	

Şekil 5 Genel Değerlendirme Şablonu

Bd1

Z1

Z2 -Z3

Z4

Z5

Z7

Şekil 5.39. Kayıkçılar Konağı zemin kat iç mekân fotoğrafları

B1

B1

B1

B3

B3

B4

Şekil 5.40. Kayıkçılar Konağı birinci kat ve ikinci kat iç mekân fotoğrafları

5.8. Yağcızade Konağı

Envanter No: 166

Pafta-Ada-Parsel: 27 Pafta 153 Ada 48 Parsel

Adresi: Şarkiye Mh. Işıklar Sk.

İnceleme Tarihi: Mayıs 2015- Haziran 2015

Bugünkü İşlevi: Boş

(a)

(b)

Şekil 5.41. Yağcızade Konağı ön ve arka cephesi (a) restorasyon öncesi (Özden, 2009) ve (b) restorasyon sonrası (Kişisel arşiv)

5.8.1. Yapının tarihçesi

Yağcızade Konağı olarak tanınan konağın yapım tarihi 1800'lü yıllara denk gelmektedir.⁽⁶⁾ Konut üst katında bulunan cihannümasından dolayı Cihannümalı Ev olarak da bilinmektedir. Farsça'da "dünyayı gören" anlamında cihannüma; Osmanlı konut mimarisinde, çoğunlukla çatı arasına yerleştirilmiş, manzaraya hâkim, cephesi veya etrafı camekânla çevrili odalara denilmektedir. Çoğunlukla çevreyi seyretmek ve dinlenmek için kullanılan cihannüma, konutu ve sokağı güzelleştiren bir unsur olmasının yanı sıra, geleneksel Osmanlı konut mimarisinin belirleyici özelliklerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Çetin, 2008).

Atlihan Çarşısı ile Kayıkçılar gibi dikkat çeken yapılar arasında bulunan konak özellikle cihannüması ile dikkat çekmektedir. Müze işlevine göre projelendirilen bina 2010 yılından restore edilmiş ve kafe-restoran olarak faaliyet göstermiştir. Uzun süredir boş olan, kullanılmayan bina Ağustos 2015 tarihinde Odunpazarı Belediyesi'nce kiralama usulü ihaleye çıkarılmış olup sonuca göre bir işlev verilecektir (URL-15).

⁽⁶⁾ Yağcızade Konağı zengin bir yağ tüccarı tarafından 1754 yılında yaptırılmıştır. Rivayete göre yağ tüccarı bey sevdiği eşini erken yaşta sebebi bilinmeyen bir hastalıktan dolayı kaybeder. Eşinden kalan tek yadigâr güzeller güzeli kızıdır. Ne çare ki, kızı da aynı eşi gibi genç yaşta hasta olur. Onun da derdinin dermanı hekimler tarafından bulunamaz. Kızının güzelliğine değen nazarlardan dolayı hasta olduğuna inanan tüccar, narin, alımlı kızını evden dışarı çıkarmamaya karar verir. Bu sayede onu bütün kötü gözlerden koruyacağını ve kızının iyileşeceğini düşünür. Sevgili kızının evde sıkılmaması ve etrafı seyretmesi için evin çatısına şehri bütün açılardan görebileceği pencereleri olan "Seyir Köşkü"nü yaptırır. Böylece kızı, hem dış dünyadan ayrı kalmayacak hem de bütün kötü gözlerden korunacaktır (Yağcızade binasının kapısı önündeki bilgilendirme tabelası, 2015).

5.8.2. Yapının fiziksel incelemesi

Zemin kat, birinci kat ve cihannüma katı olmak üzere üç katlı plan şemasına sahip olan binaya, tek katlı bir yapının eklendiği görülmektedir. Asıl binaya bağlanan ek yapı incelenmiş, ancak yeni yapı olması sebebiyle geleneksel konutla karşılaştırması yapılmamıştır.

5.8.2.1. Yapının plan incelemesi

İç sofalı plan tipine sahip olan binanın, kuzey ve güney cepheden olmak üzere iki giriş kapısı bulunmaktadır. Binadaki bu ayrımın haremlik ve selamlık olarak ayrılmasından kaynaklandığı düşünülebilir (URL-13). Avlu yönünden, ahşap tek kanatlı bir kapı ile girilen zemin katın, zemini ve tavanları ahşap kaplı, duvarları sıva ve boyalıdır. Zemin katta bulunan Z1 sofası, ahşap tek kanatlı kapılarla odalara açılmaktadır. Z3 ve Z4 odasından, sofaya açılan ahşap servis pencereleri bulunmaktadır. Sofanın duvarları kırmızı boyalıdır. Sofa duvarlarında, tavadan yaklaşık 25cm aşağıya kadar bordür şeklinde duvar resimleri görülmektedir (Şekil 5.42.). Sofa içerisinde bulunan simetrik ahşap merdiven, mekânı üst katlara bağlamaktadır. Merdivenden dört basamak çıkıldığında, sokaktan girişi sağlayan çift kanatlı ahşap kapı bulunmaktadır. Merdiven altı, geleneksel konuta uygun olarak depo-dolap olarak kullanılmaktadır. Sofadan geçilen Z2 odasının zemini seramik kaplıdır. Depo olarak tasarlanan odanın rölöve ve restitüsyon projesinde Z3'e bağlanan bir kapısı bulunmaktadır. Sofadan girilen Z3 mekânı, güvenlik odası olarak tasarlanmıştır. Şuan depo olarak kullanılan Z3 odasında, duvarların üst kısmında bordür şeklinde duvar resimleri görülmektedir. Oda içerisinde geleneksel mimari elemanlardan ocak bulunmaktadır. Sofadan girilen Z4, müdüriyet olarak tasarlanmıştır. Mekân içerisinde ahşap bir dolap ve duvarın üst kısımlarında bordür şeklinde duvar resimleri bulunmaktadır. Restitüsyon projesi incelendiğinde, sofadan girilen Z5 mekânının yerinde, orijinalinde küçük bir kömürlük olduğu görülür. Restorasyon sonrasında, Z4 odasındaki dolapların, Z5'e eklenmesiyle bu alan koridora dönüşmüştür. Bu koridor tek katlı olan ek yapıya geçişi sağlamaktadır. Eklenen

yapıda bulunan mekânların, zemini ve duvarları seramik kaplı, tavanları sıvalıdır. Zemin, duvar ve tavan özellikleri tüm ek yapıda aynı niteliktedir. Restitüsyon projesinde de var olan ek yapının, bina içindeki bağlantısı dışında, avludan da bir girişi bulunmaktadır. Orijinal bir plan şeması olmayan ek yapıda mutfak, tuvalet ve duş çözümlenmesi yapılmıştır (Ek 11b). Zemin kat plan şemasına genel olarak bakıldığında, eklenen yapı ve bağlantısı ile plan şemasının kısmen değiştiği görülmektedir.

Şekil 5.42. Yağcızade Konağı Z1 sofasındaki ve Z3 odasında görülen duvar bordürleri
(Kişisel arşiv)

Sokaktan girişi sağlayan çift kanatlı kapıdan ve Z1 sofasından ahşap merdiven ile ulaşılan birinci katın, zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. Z1 sofasına merdivenden sonra, ahşap çift kanatlı bir kapı ile girilmektedir. Çift kanatlı kapının her iki yanında yer alan tek kanatlı kapılardan üst kata devam eden merdivene ve B4 mekânına geçilmektedir. Kapılar bütünüyle, bir paravan işlevi görmektedir (Şekil 5.43.). Cephede dışa doğru taşan B1 sofasının pencerelerinin önünde, orijinal olmayan ahşap bir sedir bulunmaktadır. Sofanın, kırmızı boyalı duvarlarının üst kısımlarında, zemin katta görülen bordür şeklindeki duvar resimlerinden görülmektedir. Bu bordürler, birinci kat odalarında da devam etmektedir. Sofa, tek kanatlı ahşap kapılarla, sergi salonu olarak tasarlanan iki odaya açılmaktadır. İki odanın birleştirilmesiyle oluşan B2 odasının tavanının tek bir parça halinde yenilendiği görülür. Oda girişinin karşısındaki duvar üzerinde, küçük iki ahşap dolap ve giriş kapısı üzerinde bir klima bulunmaktadır. Sergi salonu olarak tasarlanan bir diğer oda olan B3'te, restoran işlevinden kalan mutfak malzemeleri depolanmaktadır. Odanın yan cephe duvarında küçük ahşap bir dolap

bulunmaktadır. Projelerde sedirin korunduğu görölse de, uygulama esnasında sedirin yok olduğu görölmektedir. B3 odasını, B4 mekânına bağlaması amacıyla bulunan çift kanatlı ahşap kapının günümüzde arkası kapatılmış ve kullanılmamaktadır. Kapı üzerinde bir klima bulunmaktadır. Merdiven holünden girilen B4 mekânı, projede sergi salonu olarak düşünölmüş olsa da, tuvalet olarak uygulaması yapılmıştır. Bay ve bayan tuvaletin yer aldığı B4 mekânının zemini seramik, duvarları duvar kâğıdı kaplı ve tavanı sıvalıdır. Birinci katın iç sofalı plan şemasına bakıldığında, çizilen restitüsyon projesinde B1 sofasının iki mekan halinde bölündüğü görölmektedir; ancak orijinal formunun günümüzdeki şekli gibi bölmesiz olduğu düşünölmektedir (Çizelge 5.8. ve Ek 11a). Özden'in (2009), Yağcızade Konağıyla ilgili, tezindeki tasvirlerle göre, duvar resimlerinin de orijinalinde olmadığı anlaşılmaktadır.

Şekil 5.43. Yağcızade Konağı birinci kata girişte bulunan kapılar (Kişisel arşiv)

Merdivenle ulaşılan cihannüma katında, merdiven holünden üç basamak çıkılarak, ahşap çift kanatlı bir kapıyla asıl bölüme ulaşılmaktadır. Sekizgen forma sahip olan mekân, geleneksel formdaki beş ahşap giyotin pencere ile dışarı açılmaktadır. Seyir bölümü olarak kullanılan mekânda bulunan sedirin boyutu ve malzemesinden anlaşılacağı üzere, sedirin sonradan eklenmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Zemin ve birinci katın plan şemasında değışimler gözlenmektedir. İşleve (restoran işlevi) uyum sağlamak amacıyla yapılan bu değışikliklerin binaya en az zarar verecek şekilde yapıldığı düşünölebilir. Cihannüma katı boyutu ve yapısı

gereği aslını en iyi koruyan kattır. Plan şemasındaki çözümlerinin dışında binadaki sedir, dolap gibi geleneksel mimari elemanların büyük ölçüde yok olduğu görülür. Restorasyon sonrası eklenen, sofaların renkli boyalı duvarları ve bordür şeklindeki duvar resimleri orijinal olmayıp, aynı zamanda binanın özgünlüğünü bozmaktadır.

5.8.2.2. Yapının cephe incelemesi

Binanın şimdiki konumu itibariyle, ön cephe diyebileceğimiz avlu cephesi ve asıl giriş kapısının bulunduğu sokak cephesi olmak üzere iki cephesi bulunmaktadır. Cepheler sıvalı olup ahşap çatısı alaturka kiremit kaplıdır. Binaya eklenen müstemilat yapı, cephe rengi ve düzeniyle Yağcızade Konağı ile bütünlük sağlamaktadır.

Konutun ön cephesi, düşeyde üç bölümden oluşur ve orta bölüm bütünüyle dışarı taşkındır. Avludan binaya girişin sağlandığı, ahşap çift kanatlı kapının önünde, ahşap kaplı iki basamak bulunmaktadır. İkili pencere düzeni olan cephede, birinci kat pencereleri ahşap giyotin pencere iken zemin kat pencereleri, dışarı taşan bölümde ahşap giyotin, yan kısımlarda ise ahşap çift kanatlı pencere formundadır. Rölövede görülen, zemin kat pencerelerindeki demir korkulukların, restorasyon sonrası kaldırıldığı görülmektedir. Birinci kat sofasının, sağındaki ve solundaki odalar zemin kat üzerinde çıkma yapmaktadır. İkinci katta yer alan cihannümada, üstü eğrisel ahşap giyotin pencereler bulunmaktadır. Cihannümanın sekizgen yapısı, binayı dikkat çekici kılmaktadır. Cihannüma katında, asıl mekân üstündeki sekizgen ve holdeki beşik çatı, cihannüma katının planını dışarı yansıtmaktadır. Yağcızade Konağı yanına eklenen tek katlı yapı, asıl bina ile aynı renkte boyanmıştır. Günümüzde yapının cephesinde, ahşap tek kanatlı iki kapı, ahşap çift kanatlı üç pencere ve bir ahşap havalandırma penceresi bulunmaktadır. Bina restoran işleviyle kullanılırken, avluda açık yeme bölümü olarak kullanılmak üzere bir üst örtü yapılmıştır. Bu eklenen çelik strüktür çadır, ek yapı ve asıl bina cephelerinin bir kısmının algılanmasını engellemektedir (Şekil 5.44.). Binanın avlusu, günümüzdeki kullanıma bağlı, Atlıhan Çarşısı ile sokağı bağlayan yol niteliğindedir. Diğer binalarda eksikliği hissedilen bilgilendirme yazısının bu

binada olması olumlu görülse de, binaya çakılan tabelanın uygulaması daha farklı düşünölmelidir.

Şekil 5.44. Yağcızade Konağı'nın ön cephesindeki çelik ströktür çadır sistem (Kişisel arşiv)

Binanın Hacı Ebe Sokağı'na bakan güney cephesi, daha sade bir tutumla ele alınmıştır. Binanın orta kısmında, binaya girişı sağlayan ahşap çift kanatlı bir kapı bulunmaktadır. Cephenin zemin katında, yol kotunun etkisiyle geleneksel pencere yerine, dört adet ahşap havalandırma ve aydınlatma penceresi görölmektedir. Birinci katta ise geleneksel ahşap giyotin pencereler görölmektedir. Cihannüma katında, iki adet ahşap havalandırma penceresi bulunmaktadır. Bu cephede, ek yapının sadece arka duvarının bir kısmı ve çatısı görölmektedir. Cephede yer alan, klima motoru ve tesisatlar cephe düzenini bozmaktadır.

5.8.2.3. Genel değerlendirme

Zemin kat, birinci kat ve cihannüma katı olmak üzere üç katlı olan Yağcızade Konağı, geleneksel konutun iç sofalı plan şemasını yansıtmaktadır. Binanın yanına yapılan ek yapı, zemin katta bir koridor ile asıl binaya bağlanmaktadır. Islak hacimlerin büyük çoğunluğunun ek binada çözümleninin, binadaki tesisat donanımının çözümlenini kolaylaştırdığı söylenebilir. Binada, geleneksel konutta görölen yüklüğün bulunmaması dikkat çekicidir.

Binanın cephelerine bakıldığında, düşeyde üç bölümden oluşan ön cephenin orta kısmının dışarı taşması, birinci katlardaki odaların çıkma yapması ve üst katta bulunan cihannüma ön cepheye hareket katmaktadır. Zemin kat pencerelerindeki demir parmaklıkların yok olması dışında bina geleneksel cephe düzenini yansıtmaktadır. Yapılan ek bina, dış cephe rengi ve mimari elemanlarıyla asıl bina ile uyum içinde görülse de, ek binanın cephe düzeni asıl bina ile uyum sağlamamaktadır. Avluya yapılan üst örtülü yarı açık mekân, kısmen asıl binanın cephe algısını engellemektedir. Daha sade bir tutuma sahip olan arka cephede görülen klima motoru, doğalgaz tesisatı gibi eklemeler binanın cephesini bozmaktadır.

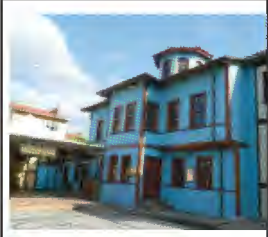

Bina analiz edilirken, binaya eklenen tek katlı yapıdaki mekânlar, inceleme föyü kriterlerine göre incelenmesine rağmen, plan şeması ve cephedeki genel değerlendirmede sadece asıl yapı ele alınmıştır. Odaların birleştirilmesi, ek yapıya geçişin sağlanması, ıslak hacim çözülmesi gibi değişimlerin görüldüğü binada, plan şemasının %40 oranda korunduğu, %30 oranda bozulmaya uğradığı ve %30 oranda yok olduğu sonucuna varılmıştır. Plan şeması veri sonuçlarındaki belirsizliğin aksine, cephe analiz verileri sonuçlarında %70 oranla binanın cephelerinin korunduğu tespit edilmiştir.

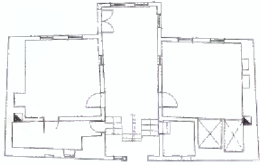

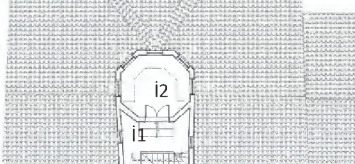
İnceleme tarihlerinde kullanılmayan binaya önceden yapılan olumlu ve olumsuz müdahaleler inceleme ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Binaya verilecek olan uygun işlev ve yapılacak müdahaleler ile binanın özgün haline dönüşebileceği düşünülmektedir.

5.8.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi

İnceleme tarihleri itibarıyla kullanılmayan binada, anket görüşmesi yapılamamıştır.

Çizelge 5.8. Yağcızade Konağı bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
İnceleme Tarihi : Haziran 2015		
Bina Adı: Yağcızade Konağı		
Envanter No:166		
Pafta-Ada-Parseli: 27 Pafta 153 Ada 48 Parsel		
Adresi: Şarkiye Mh Işıklar Sk		
İşlevi: Boş		
Önceki İşlevleri: Konut		
	Fotoğraf	Konumu

PROJE	RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
Zemin Kat			
Birinci Kat			
İkinci Kat			

Şekil 1 Projeleri Gösterir Şablon

Teknik Gereklilikler		Var	Yok
	Elektrik		
Su			
Kanalizasyon			
Isınma			
Aydınlanma			
İnternet			

Çizelge 5.8. (Devam) Yağcızade Konağı bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
------------------------------------	--------------------	--------------------

Ön Cephe Fotosu

Arka Cephe Fotosu

Müştemilat Yapının Ön cephesi

CEPHE ANALİZİ	DUVAR			ÇIKMA			PENCERE			KAFES / KORKULUK			KAPI			ÇATI			MERDİVEN/ BASAMAK			BAHÇE			NOTLAR	
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş		
1(ÖN)			X		X			X	X					X			X		X				X			Müştemilat yeni yapı olduğu için değerlendirilmeye alınmamıştır
2(ARKA)			X					X	X					X			X									
3																										
4																										

Şekil 4 Cephe Analiz Şablonu

GENEL DEĞERLENDİRME	MEVCUT PLAN ANALİZİ			MEVCUT CEPHE ANALİZİ			NOT
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
YAĞCIZADE BİNASI	%30	%30	%40	%15	%15	%70	Değerlendirmede sadece ana yapı esas alınmıştır.

Şekil 5 Genel Değerlendirme Şablonu

Z1

Z1

Z2

Z4

Z5

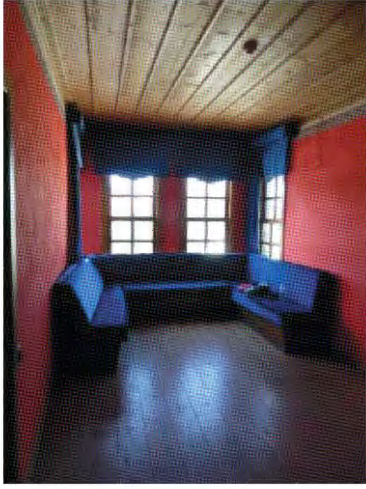

B1

B1

Şekil 5.45. Yağcızade Konağı zemin kat ve birinci kat iç mekân fotoğrafları

B1

B2

B3

B4

İ1

İ2

Şekil 5.46. Yağcızade Konağı birinci kat ve ikinci kat iç mekân fotoğrafları

5.9. Balkan Kültür Evi

Envanter No: 173

Pafta-Ada-Parsel: 1 Pafta 156 Ada 8–9 Parsel

Adresi: Akcami Mh. Malhatun Sk. No:5

İnceleme Tarihi: Mayıs 2015- Haziran 2015

Bugünkü İşlevi: Balkan Kültür Evi ve Restoran

(a)

(b)

Şekil 5.47. Balkan Kültür Evi (a) restorasyon öncesi (Karakamil İletişim Merkezi arşivi) ve (b) restorasyon sonrası 2015 hali (Kişisel arşiv)

5.9.1. Yapının tarihçesi

Malhatun Sokak'ta bulunan iki katlı bina, Odunpazarı 19.yüzyıl geleneksel sivil mimari örneklerinden biridir. Restorasyon öncesi oldukça harap durumda olan yapı 2014 yılında restore edilerek kültür evi ve restoran olarak kullanılmaya başlanmıştır.

5.9.2. Yapının fiziksel incelemesi

Bitişik nizam konumlanan iki katlı yapıya restorasyon ile yeni bölümlerin eklendiği görülür. Plan ve cephe incelemesine yeni eklenen bölümler de dahil edilmiştir. Binanın iki kat plan şeması ve yeni eklenen bölüme bağlı olarak üç cephesi incelenecektir.

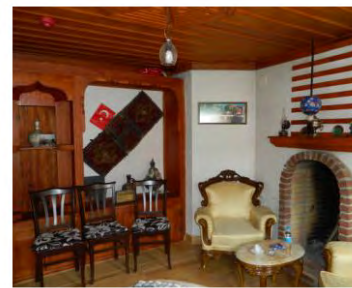
5.9.2.1. Yapının plan incelemesi

İç sofalı plan tipine sahip bina zemin kat ve birinci kat olmak üzere iki kattan oluşmaktadır. Sokaktan ahşap çift kanatlı bir kapıyla girilen Z1, servis mekânı olarak hizmet görmektedir. Zemini desenli karo taş kaplı olan Z1 mekânının, tavanı ahşap, duvarları sıvalıdır. Rölövede, Z1 mekânının zemini şap, restitüsyon projesinde ise ahşap olarak belirtilmiştir. Yol kotundan zemin kata merdivensiz girildiği dikkate alındığında ise Z1 mekânının orijinalinde taşlık olabileceği ve zemin kaplamasının toprak ya da taş olabileceği de düşünülmektedir. Restitüsyon ve restorasyon projelerine bakıldığında, sofa olarak kullanılan Z1 mekânında, ahşap merdivenin olduğu kısmın sonradan mekana eklendiği anlaşılmaktadır. Z1'den, tek kanatlı ahşap bir kapıyla girilen Z2 odası, bulaşık bölümü olarak kullanılmaktadır. İşleve bağlı olarak duvara çinko mutfak tezgâhı eklenmiştir. Odanın zemini, Z1 mekânındakinden farklı desende, karo taş kaplı ve tavanı ahşaptır. Z1'den girilen diğer bir oda olan Z3, depo olarak kullanılmaktadır. Zemini karo taş döşeli ve tavanı ahşap olan mekânda, orijinaline uygun yeni malzeme ile yeniden yapılmış olan bir yüklük bulunmaktadır. Sofadan girilen, servis alanı olarak kullanılan Z4, asıl oda ve ek mekânın birleşmesinden oluşmaktadır. Zemini karo taş kaplı olan mekânın, tavanı ahşap kaplı ve duvarları sıvalıdır. Oda içerisinde, iki ahşap dolap ve eklenen yeni kısımda bahçeye çıkan tek kanatlı ahşap bir kapı bulunmaktadır. Z1'de görülen form değişikliğine bağlı olarak odanın iki penceresi bahçeye bakması gerekirken günümüzde Z1 mekânının içine bakmaktadır. Bay ve bayan tuvaletlerinin olduğu Z5, tek mekân olarak tanımlanmıştır. Sofanın bir kısmının ayrışmasıyla oluşan mekânın, zemini ve duvarları seramik, tavanı ahşap kaplıdır. Sofadan girilen Z6, mutfak olarak kullanılmaktadır. İç duvarına mutfak tezgâhı eklenen mekânda, kapakları olmayan, raf niteliğinde iki adet ahşap dolap bulunmaktadır. İşlevin gereksinimlerine bağlı şekillenen mekân, hem işlevi için yeterli olmamakta hem de özgünlüğünden çok uzaklaşmaktadır. Zemin kat şemasına genel olarak bakıldığında, eklenen bölümler ile plan şemasının oldukça değiştiği gözlenmektedir.

Z1'den L şeklindeki ahşap bir merdiven ile çıkılan B1 sofası, orijinal sofanın, eski çatı arasının ve ek yapılan binanın birleşmesinden oluşmaktadır. Oldukça büyük hacme sahip olan mekânın, sokak cephesine bakan kısmı sergi alanı olarak kullanılırken diğer kısımlar servis alanı olarak hizmet vermektedir. Sofa, konsollarla çıkma yaparak ön cephede dışa taşmaktadır. Zemini ahşap, duvarları sıvalı olan mekânın, tavanının büyük kısmı ahşap kaplı olup çıkmanın olduğu kısımda tavan alçı sıvalıdır. Sofadan girilen B2, servis mekânı olarak kullanılmaktadır. Zemini ve tavanı ahşap olan mekânın tavanında ahşap işlemeli bir tavan göbeği bulunmaktadır. Orijinal olmayan sedirlerin kullanıldığı mekânda, geleneksel mimari eleman olan sedir yaşıtmak istenmiştir. Sofadan girilen B3 odası, aslında çatı arası olan bölümün odaya dönüştürülmesiyle oluşturulmuştur. İdari oda olarak kullanılan mekânın zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. Orijinalinde B6 odasındaki dolaptan girilen gusülhane, restorasyon sonrasında sofadan girilen ve duş olarak kullanılan bir ıslak hacme dönüştürülmüştür. Mekânın zemini ve duvarları seramik kaplı olup tavanı ahşaptır. Restitüsyon projesinde, çatı arasına geçişi sağlayan koridor konumundaki B5, restorasyon sonrasında tuvalet olarak işlevlendirilmiştir. Mekânın zemini ve duvarları seramik, tavanı ahşap kaplıdır. Sofadan girilen B6, oturma odası olarak kullanılmaktadır. Zemini ve tavanı ahşap kaplı olan mekânın tavanının ortasında işlemeli bir tavan göbeği bulunmaktadır. Odanın giriş kapısının karşısındaki duvarda bir ocak görülmektedir. Ocağın yanında ahşap bir dolap ve kapının yan tarafında ahşap bir yüklük bulunmaktadır. Yüklüğün gusülhane olan kısmı, mekânsal olarak yok olurken aynı zamanda gusülhaneye açılan dolap kapaklarının da yok olduğu görülür (Şekil 5.48.).

(a)

(b)

Şekil 5.48. Balkan Kültür Evi B6 odasına bulunan dolap ve gusülhanenin (a) restorasyon öncesi (Karakamil İletişim Merkezi Arşivi) ve (b) restorasyon sonrası 2015 durumu (Kişisel arşiv)

Binaya ait olan avlu duvar ile çevrili olup zemini seramik kaplıdır. Avludan sokağa demir bir bahçe kapısı ile çıkılmaktadır. Açık servis alanı olarak hizmet veren avlunun bir kısmında çocuk bahçesi ve küçük bir depo bulunmaktadır.

5.9.2.2. Yapının cephe incelemesi

Bitişik nizam olarak konumlanan yapı, iki kattan oluşmaktadır. Binanın, biri sokağa ve diğeri avluya bakan orijinal cephelerin dışında binaya eklenen bölümden dolayı bir de yan cephesi bulunmaktadır. Cepheler sıvalı olup ahşap çatı alaturka kiremit kaplıdır.

Ön cephede sokaktan binaya giriş, birinci kat çıkmasının altındaki, çift kanatlı ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır. Rölövede ön cephede, biri ahşap diğeri demir tek kanatlı iki kapı görülmektedir. Restitüsyon projesinde, demir kapı iptal edilerek pencereye dönüştürülmüştür. Restorasyon projesi ve uygulama sonrasında ise, zemin kattaki iki kapının kaldırılarak cephenin ortasına ahşap çift kanatlı bir kapının eklendiği görülür. Odunpazarı geleneksel konutlarının cepheleri, kapılarının konumu ve şekli ile karşılaştırma yapıldığında, yeni yapılan ahşap çift kanatlı kapının doğru bir karar olduğu söylenebilir. Kapıya eklenen rüzgârlık, cephenin ve kapının karakterini bozmaktadır. Geleneksel konuta uygun olarak binanın zemin katında çift kanatlı ahşap pencereler ve üst katında ise ahşap giyotin pencereler bulunmaktadır. Zemin kat cephesinin sol tarafındaki pencerelerin konumu, cephe düzeni ile uyumsuzluk göstermektedir. Birinci kat sofasının yaptığı çıkmanın altı sıvalı olup çıkma iki ahşap eliböğünde ile desteklenmektedir. Çıkmanın üstü üçgen bir alınlık ile tamamlanır. Cepheye fazlaca eklenen tesisat boruları cephe düzenini bozmaktadır.

Avluya bakan cephenin rölövesi incelendiğinde, önceki bina kullanıcılarının binayı büyük oranda değiştirdiği görülebilmektedir (Şekil 5.49.). Binanın zemin katında, binadan avluya açılan tek kanatlı ahşap bir kapı bulunmaktadır. Zemin ve birinci katta görülen ahşap çift kanatlı pencereler, geleneksel pencere tipi ile uyumludur. Binaya yapılan ek bölüm, dışa doğru bütünüyle taşmaktadır. Eklenen yapıya bağlı olarak cephe, arkalı önlü düzene

gelerek değişmiştir. Birinci kattaki çatı aralarının, odaya dönüştürülmesiyle de cephe tümüyle özgünlüğünü kaybetmiştir.

Şekil 5.49. Balkan Kültür Evi restorasyon öncesi avlu cephesi (Karakamil İletişim Merkezi arşivi)

Eklenen yapıya bağlı olarak oluşan, özgün olmayan yan cephede, binadan avluya çıkışı sağlayan tek kanatlı ahşap bir kapı ve yapının diğer cephelerinde de görülen çift kanatlı ahşap pencereler bulunmaktadır.

5.9.2.3. Genel değerlendirme

Kat planları incelenen binanın plan şemasının, yapılan eklemelerle oldukça değiştiiği, hatta yok olduğu gözlenmektedir. Eklenen yeni binaya bağlı olarak plan şemasının dikdörtgen formdan L şekline dönüştüğü görülmektedir. Aynı zamanda uygulamada kullanılan ahşabın zemin, tavan, dolap, merdiven gibi farklı yerlerde sürekli değişen rengi bütünlüğü bozmaktadır. Aydınlatmada kullanılan avizelerin uyumsuzluğu dikkat çekicidir.

Önceki kullanıcıların yaptığı müdahalelerle plan şeması oldukça değişen yapıda, yapılan müdahalelerin etkileri cephelerde de görülmektedir. Ön cephede, tek kanatlı iki kapıdan, ortada çift kanatlı bir kapıya dönüşüm gerçekteleşmiştir. Cepheye fazlaca eklenen tesisat boruları cephenin karakterini bozmaktadır. Avlu cephesine bakıldığında ise, yeni eklenen yapı ve çatı aralarının odaya çevrilmesiyle cephe özgünlüğünden uzaklaşmıştır.

Bina inceleme f6y6 ile mekânların analiz edilmesi sonucunda, plan şemasının %58 oranında yok olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan bu y6zdeliğe rağmen, eklenen b6l6mlerin, orijinal mekân hacimlerine olan oranın y6ksek olması fakt6r6 g6z 6n6ne alındığında, bu yok olma oranının daha da artması gerekmektedir. Eklenen tesisatlar dışında, 6n cephenin korunduğu, eklenen yapı ile arka cephenin fazlaca değiştiği g6r6lmektedir. İncelenen 6ç cephenin analiz sonuçlarına g6re bina cephelerinin yaklaşık %57 oranında yok olduğu, %7 oranında kısmen bozulduğu ve %36 oranında korunduğu tespit edilmiştir .

5.9.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi

Kafe ve k6lt6r evi olarak kullanılan binada biri işletme sahibi, ikisi çalışan olmak 6zere 6ç kişi ile anket g6r6şmesi yapılabilmiştir (Ek 3). G6r6ř6len kişiler, bina içerisinde tarihi konut dokusunu hissettiklerini ve bina için en uygun işlevin kullanılan işlevi olduğunu s6ylemişlerdir. İşletme sahibi ile yapılan g6r6şmede, binayı tercih etme sebebini, binanın kafe ve k6lt6r evi işlevi için uygun oluşu olarak belirtmiştir. Bina kullanıcıları, genel olarak binadaki mekân sayısı, mekân hacmi ve binada kullanılan malzemelerden memnun olduklarını s6ylemişlerdir. Binanın Odunpazarı'na katkısı sorulduğunda ise, g6r6şmeye katılanlardan ikisi en b6y6k katkısının tarihi yaşatmak olduğunu s6ylerken, bir kişi turizme katkı sağlaması olarak değerlendirmiştir.

Çizelge 5.9. Balkan Kültür Evi bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
İnceleme Tarihi : Haziran 2015		
Bina Adı: Balkan Kültür Evi		
Envanter No: 173		
Pafta-Ada-Parseli:1 Pafta 156 Ada 8-9 Parsel		
Adresi: Akcami Mh. Malhatun Sk No:5		
İşlevi: Restoran		
Önceki İşlevleri: Konut		
		
	Fotoğraf	Konumu

PROJE	RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
Zemin Kat			
Birinci Kat			

Şekil 1 Projeleri Gösterir Şablon

Teknik Gereklilikler		Var	Yok
	Elektrik	+	
Su	+		
Kanalizasyon	+		
Isınma	+		
Aydınlanma	+		
İnternet	+		

Şekil 2 Teknik Gereklilikler Analiz Şablonu

Çizelge 5.9. (Devam) Balkan Kültür Evi bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

Ön Cephe Fotosu

Arka Cephe Fotosu

Yan Cephe Fotosu (Sol)

CEPHE ANALİZİ	DUVAR			ÇIKMA			PENCERE			KAFES / KORKULUK			KAPI			ÇATI			MERDİVEN/ BASAMAK			BAHÇE			NOTLAR
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
1(ÖN)			X		X			X	X			X					X								Ön cephede şeffaf rüzgarlık kapı ve doğal gaz tesisatı uyumsuz. Arka cephedeki kütle ek yapılmış.
2(ARKA)	X					X							X		X										
3																									
4 (SOL)	X					X						X			X										

Şekil 4 Cephe Analiz Şablonu

GENEL DEĞERLENDİRME	MEVCUT PLAN ANALİZİ			MEVCUT CEPHE ANALİZİ			NOT
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
BALKAN KÜLTÜR EVİ	%58	%0	%42	%57	%7	%36	

Şekil 5 Genel Değerlendirme Şablonu

Z1

Z2

Z3

Z4

Z5

Z6

Şekil 5.50. Balkan Kültür Evi zemin kat iç mekân fotoğrafları

B1

B1

B2

B3

B4

B6

B6

Şekil 5.51. Balkan Kültür Evi birinci kat iç mekân fotoğrafları

5.10. Eğitim Karikatürleri Müzesi

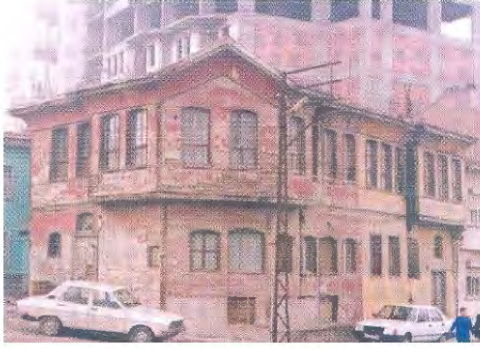
Envanter No: 197

Pafta-Ada-Parsel: 1 Pafta 160 Ada 37 Parsel

Adresi: Akcamı Mh. Malhatun Sk. No:6

İnceleme Tarihi: Mayıs 2015- Haziran 2015

Bugünkü İşlevi: Eğitim Karikatürleri Müzesi

(a)

(b)

Şekil 5.52. Eğitim Karikatürleri Müzesi binası (a) restorasyon öncesi (Özer, A., 2006) ve (b) restorasyon sonrası 2015 hali (Kişisel arşiv)

5.10.1. Yapının tarihçesi

19. yüzyıl geleneksel sivil mimarlık örneklerinden olan iki konutun birleştirilmesiyle oluşan bina, 80'li yıllara kadar konut özelliğini sürdürmüş ve 1980 yılında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından koruma altına alınmıştır (Özden, 2009). 2004 yılında Anadolu Üniversitesi tarafından, Karikatür Müzesi olarak restore edilen yapı, Odunpazarı'nda yapılan ilk restorasyon örneklerinden olup günümüzde de müze işlevini sürdürmektedir.

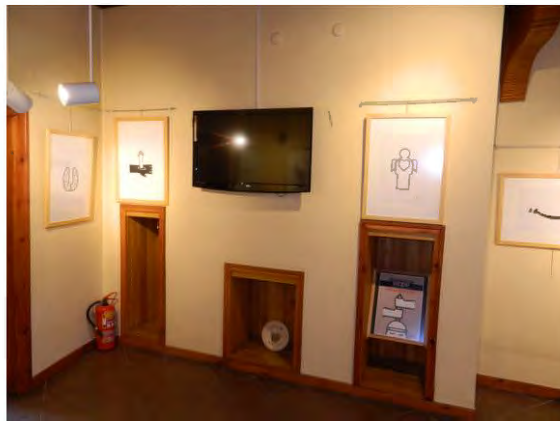
5.10.2. Yapının fiziksel incelemesi

İki binanın birleştirilmesiyle oluşan yapının incelemesi yapılırken binadaki farklı iki konutun plan şemasından bahsedilecek, ancak bina tek yapı olarak analiz edilecektir.

5.10.2.1. Yapının plan incelemesi

Dış sofalı plan tipine sahip iki konutun birleşiminden oluşan yapı, yarım bodrum üstü iki katlıdır. Binayı, 1 nolu ve 2 nolu konut olarak incelediğimizde, zemin katta bulunan Z1, Z3, Z4 ve birinci katta sofanın bir kısmı (B1), B2 ve B3 1 nolu yapıya ait mekânlardır. Zemin katta bulunan Z2, Z5, Z6 ve Z7 birinci katta sofanın bir kısmı (B1), B4, B5 ve B6 ise 2 nolu binaya ait olan mekânlardır.

Binanın, biri Demirler Sokak'tan diğeri Malhatun Sokak'tan olmak üzere iki girişi bulunmaktadır. Ziyaretçi girişi, ahşap çift kanatlı bir kapıyla Demirler Sokak'tan sağlanmaktadır. Binanın giriş kısmı seramik kaplı olup sonrasında üç ahşap basamak ile Z1 sofasına ulaşılmaktadır. Danışma ve güvenliğin yer aldığı bölüm olan Z1 sofası, aynı zamanda geçici sergileme alanı olarak kullanılmaktadır. Zemini ve tavanı ahşap olan mekânın duvarları sıvalıdır. Z1'in devamı niteliğinde olan Z2 bölümünde, zemini ahşap kaplı olan kısma iki basamak kot farkı ile geçilmektedir. Ahşap kaplı bölümden, iki basamak kot farkı ile Z2'nin zemini seramik kaplı olan bölümüne ulaşılmaktadır. 2 nolu yapının Malhatun Sokak üzerindeki giriş kapısı Z2'ye açılmaktadır. Giriş kapısından sonra dört basamak ile üst kota çıkılmaktadır. Orijinalinde taşlık olan Z2 bölümünde, ocak ve yan dolapların restorasyon sonrasında konumları korunarak, sergileme rafına dönüştürüldüğü görülmektedir (Şekil 5.53.). İki bina arasındaki kot farkları, zemin kat planına yansımıştır. Rölöve ve restorasyon projelerinde görülen, mekânlardaki iki dönel merdiven kaldırılarak Z2 içerisinde zemin katı üst kata bağlayan, daha düz tek kollu bir merdiven tasarlanmıştır (Çizelge 5.10.).

Şekil 5.53. Eğitim Karikatürleri Müzesinde Z2'de bulunan raflar (ocak ve dolaplar) (Kişisel arşiv)

Z1 sofasından girilen Z3 odası, idari oda olarak kullanılmakta olup zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. Z3 odasından sofaya açılan ahşap bir servis penceresi bulunmaktadır. Z4 odası, işlevi, zemin, tavan ve duvar kaplaması yönünden Z3 ile aynı özelliklere sahiptir. Müdür odası olarak işlevlendirilen Z5 odasının içerisinde, ahşap bir yüklük bulunmaktadır. Z5'in zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. Z2'den geçilen, Z6 ve Z7 mekânları binaya sonradan eklenen bölümlerdir. İki mekân bir koridor ile ayrılmaktadır. Koridor sonundaki ahşap tek kanatlı bir kapı ile arka bahçeye ulaşılır. Z6 tuvalet olarak işlevlendirilmiş olup zemini ve duvarları seramik kaplı, tavanı sıvalıdır. Duvar boyunca tezgâh eklenen Z7, mutfak olarak kullanılmaktadır. Zemini seramik kaplı olan mekânın duvarları ve tavanı sıvalıdır. Zemin kat planı incelendiğinde, iki yapının birleşmesi, birleşmeye bağlı görülen kot farkları, değişen merdiven ve eklenen mekânlar gibi değişikliklerin yapıldığı görülmekte ve bu müdahaleler zemin kat planının genel karakterini bozmaktadır.

Zemin kattan ahşap bir merdiven ile ulaşılan birinci katın zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. İki sofanın birleşmesiyle oluşan B1 sofası, sergi alanı olarak kullanılmaktadır. Mekânda bulunan iki duvar ile üç bölüme ayrılan sofanın, birleşme yerleri algılanabilmektedir (Şekil 5.54.). Sofa, tek kanatlı ahşap kapılar ile beş odaya açılmaktadır. Sergileme alanı olarak kullanılan her oda, farklı bir isimle adlandırılmıştır. Sofanın bir ucundan girilen B2 odası, binanın köşesinde konumlanmakta ve köşe çıkma yaparak dışarı taşmaktadır. İçerisinde herhangi bir geleneksel mimari elemanı bulunmayan odanın konumu gereği orijinalinde başoda olduğu söylenebilmektedir. 1 nolu binaya ait olan diğer bir oda B3 içerisinde, kapı üstü ile birleşik olarak tasarlanan ahşap bir yüklük bulunmaktadır. 2 nolu binaya ait olan B4 odası içerisinde ahşap bir yüklük yer almak olup rölövede görülen sedirin, restorasyon sonrasında yok olduğu görülmektedir. B5 odası, diğer odalar gibi sergi alanı olarak kullanılmakta ve çıkma ile dışarı taşmaktadır. Çıkma yapan odanın konumu gereği 2 nolu evin başodası olabileceği düşünülmektedir. Diğer odalara göre daha küçük hacme sahip olan B6 odasında bir ocak ve ahşap ocak yanı dolapları bulunmaktadır. Dolaplardan birinin boyutu ve ocağın yanında yer alması düşünüldüğünde, bu dolabın orijinalinde gusülhane olduğu söylenebilir (Şekil 5.55.). Birinci kat

planına genel olarak baktığımızda, iki sofanın birleşerek daha büyük bir sofa haline geldiği görülmektedir. Birinci kat planında, binanın iki konutun birleşmesiyle oluştuğu hissedilmemekte ve sofa etrafına dizili odalar ile tek bir geleneksel konut algısı oluşturmaktadır (Sofa içerisindeki bölücü duvarlar hariç).

Şekil 5.54. Eğitim Karikatürleri Müzesi B1 sofası ve içerisindeki duvarlar (Kişisel arşiv)

Şekil 5.55. Eğitim Karikatürleri Müzesi B6 odasında bulunan ocak ve yan dolapları (Kişisel arşiv)

1 nolu bina, yarım bodrum üzerine inşa edilirken 2 nolu binanın bodrumu bulunmamaktadır. 1 nolu binanın bodrum katına, Z1 tabanından ahşap bir kapak açılarak inilmektedir. 1 nolu yapının zemin kat plan şemasına göre şekillenen bodrum kat, depo olarak kullanılmaktadır. Temele yakın kısımlarda, duvarların kalınlaştığı görülmektedir. Bodrumun zemini şap, tavanı ahşap ve duvarları serpme çimento sıvalıdır. Bd2 ve Bd3 mekânlarında, sokağa açılan ahşap kapaklı pencereler bulunmaktadır. Z2'nin ahşap kaplı olan bölümünün altı, kot farkından yararlanılarak depo olarak kullanılmaktadır. Bu depoya, zemindeki ahşap kapak

açılarak ulaşılmaktadır. Yaklaşık 50cm yüksekliğindeki bu alana girilememektedir.

Demirler Sokak cephesinde binanın dışarıdan girilen bir bahçesi varmış gibi görünse de, binanın bahçesine Z6 ve Z7 arasında bulunan koridordan ulaşılmaktadır. Orijinalinde 2 nolu binaya ait olan avlunun zemini, kısmen seramik kaplanarak üzerine tesisat donanımı yerleştirilmiştir. Çim ekilmiş olan bahçenin duvarları tuğla kaplı olup karikatür teması duvarda da devam ettirilmiştir (Şekil 5.56.).

Şekil 5.56. Eğitim Karikatürleri Müzesinin bahçesinden bir görünüm (Kişisel arşiv)

5.10.2.2. Yapının cephe incelemesi

Binanın Malhatun Sokağı'na bakan geniş cephesi, Demirler Sokağı'na bakan 1 nolu evin cephesi ve avlu cephesi olmak üzere üç cephesi bulunmaktadır. İki sokak arasındaki cephe, pahlanarak birleşmektedir. Pah üstündeki alaturka kiremit kaplı çatının, üçgen alınlık yaptığı görülmektedir.

İki bina cephesinin de görülebildiği, Malhatun Sokak cephesi, ön cephe olarak düşünülebilir. Ön cephenin sağ kısmında, eskiden 2 nolu binaya ait olan çift kanatlı ahşap bir kapı ve kapı üzerinde demir parmaklıklı ahşap bir pencere görülmektedir. Sokağın eğimli olduğu cephede, ikisi daha büyük olmak üzere üç adet demir parmaklıklı ahşap bodrum penceresi bulunmaktadır. Cepheye genel olarak bakıldığında, orijinalinde farklı pencere tiplerine sahip olan binaların, restorasyon esnasında aynı tip pencerelerle düzenlendiği görülmektedir. Zemin katın ahşap pencereleri, üstü basık kemerli, iki kanatlı ve demir parmaklıklıdır.

Zemin kat pencerelerinin tümü, aynı tipte olmasına rağmen pencerelerde genişlik farklılıkları görülmektedir. Birinci katta, daha yüksek ve daha dar bir forma sahip olan ahşap giyotin pencereler bulunmaktadır. Birinci kat cephesinde iki oda, çıkma ile dışarı taşmaktadır. Pahlı bölümdeki çıkma, dönerek diğer cephede de devam etmektedir. Cephe genel olarak, iki farklı binanın değil, tek bir geleneksel konutun cephesi gibi anlaşılmaktadır.

Demirler Sokak cephesinde, müzeye ziyaretçi girişinin sağlandığı, çift kanatlı ahşap bir kapı ve üzerinde demir parmaklıklı ahşap bir pencere bulunmaktadır. Kapının yanında demir parmaklıklı ahşap küçük bir pencere yer almaktadır. Birinci kattaki köşe pahındaki çıkmanın, bu cephede de devam ettiği görülmektedir. Cephe yanında görülen bahçe girişi, bina ile aynı renkte boyalı olup yan parselde aittir. Orijinalinde 1 nolu binaya ait olan cephenin, genel cephe düzenini koruduğu söylenebilir.

Avlu cephesine bakıldığında, tek katlı ek yapının cephesi görülmektedir. Zemin katta, avludan binaya girişi sağlayan, ahşap tek kanatlı bir kapı, kapının bir yanında ahşap havalandırma penceresi ve diğer yanında ahşap bir pencere yer almaktadır. Ek binanın arkasında kalan birinci kat cephesi, daha kapalı bir yapıya sahiptir. Üst katta dört adet ahşap giyotin pencere ve 1 nolu yapıya ait kısımda küçük ahşap bir pencere görülmektedir. Avlu cephesindeki tüm pencereler demir parmaklıklıdır. Konumu gereği avlu cephesi tümüyle algılanamamaktadır. Yapılan ek bina ile cephenin genel karakterini kaybettiği söylenebilir.

5.10.2.3. Genel değerlendirme

Odunpazarı'nda yapılan ilk restorasyon örneklerinden biri olması sebebiyle önemli bir başlangıç olarak kabul edilen binada, restorasyon esnasında önemli değişiklikler yapılmıştır. İki konutun birleşiminden oluşan bina, günümüzde tek bir yapı olarak algılanmaktadır. Birleşmeye bağlı olarak binanın plan şemasının oldukça değiştiği görülmektedir. Tüm binada yeni malzemelerin ve yeni tarzdaki aydınlatmaların kullanılması, bina içindeki dokuyu bozmaktadır.

Cephelere bakıldığında, tek bir bina olarak algılanan yapının orijinalinde ayrı iki konut olduğu bilinmektedir. Ön ve yan cephede geleneksel tarzda ahşap

kapı ve pencereler görülmektedir. Cepheler tarihi dokuyu yansıtsa da, iki binanın ayrı algılanamaması cephelerin özgünlüğünü kaybettiğini göstermektedir. Avlu cephesindeki ek yapı, cephe düzenini tamamen bozmaktadır.

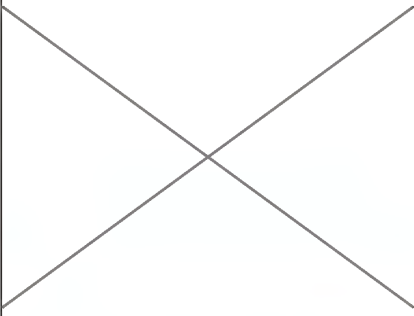
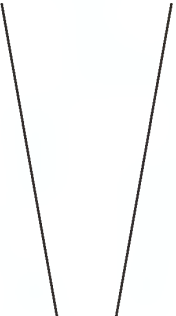

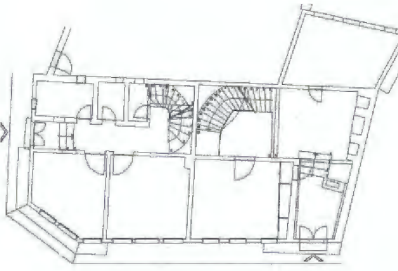
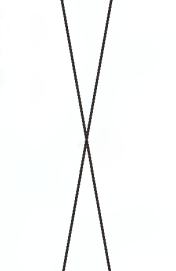
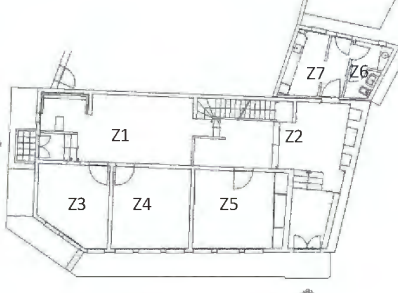
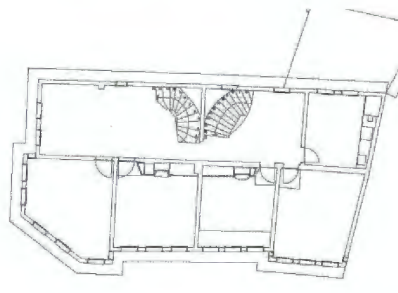
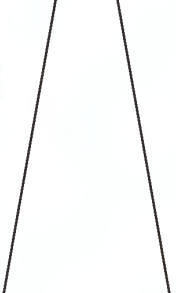
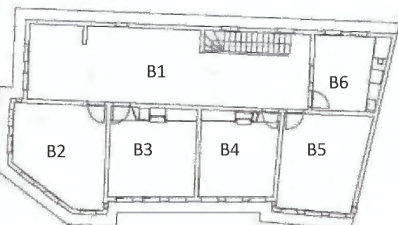
Bina inceleme föyüne bakıldığında, binanın plan şemasının %47 oranında korunduğu, %20 oranında kısmen bozulduğu ve %33 oranında yok olduğu tespit edilmiştir. Mekânların plan şemaları ayrı ayrı değerlendirildiğinde ise odaların plan şemasını koruduğu, sofaların plan şemasının ise bozulduğu görülmüştür. Cephe analizleri sonuçlarına göre ise, cephelerin %50 oranında korunduğu, % 40 oranında kısmen bozulduğu ve %10 oranında yok olduğu görülmektedir.

5.10.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi

Müzedede bir yönetici, iki çalışan ve bir ziyaretçi olmak üzere dört kişi ile anket görüşmesi yapılabildiği görülmüştür (Ek 3). Yönetici, müze olarak bu binayı seçme sebeplerinin, binanın tarihi yapısı olduğunu söylemiştir. Görüşmeye katılan dört kişi de, bina için en uygun işlevin müze olduğunu düşünmektedir. Asıl bina kullanıcıları, binadaki mekân sayısı ve hacminin yeterli olduğunu, binada kullanılan malzemelerin işlevi için uygun olduğunu, binanın Odunpazarı'na en büyük katkısının tarihi yaşatması olduğunu söylemişlerdir. Müze yöneticisi, bina içinde bedensel engelli ziyaretçilere dolaşım olanağı sağlayacak bir donanım ve tasarımın planlanmamış olmasının binadaki en büyük eksiklik olduğunu vurgulamıştır.

Çizelge 5.10 Eğitim Karikatürleri Müzesi bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
İnceleme Tarihi : Haziran 2015		
Bina Adı: Eğitim Karikatürleri Müzesi		
Envanter No: 197		
Pafta-Ada-Parseli: 1 Pafta 160 Ada 37 Parsel		
Adresi: Akcami Mahallesi Malhatun Sk No:6		
İşlevi: Müze		
Önceki İşlevleri: Konut		
		
	Fotoğraf	Konumu

PROJE	RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
Bodrum Kat			
Zemin Kat			
Birinci Kat			

Şekil 1 Projeleri Gösterir Şablon

		Var	Yok
Teknik Gereklilikler	Elektrik	+	
	Su	+	
	Kanalizasyon	+	
	Isınma	+	
	Aydınlanma	+	
	İnternet	+	

Çizelge 5.10.(Devam) Eğitim Karikatürleri Müzesi bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
------------------------------------	--------------------	--------------------

Ön Cephe Fotosu

Arka Cephe Fotosu

Yan Cephe Fotosu (Sol)

CEPHE ANALİZİ	DUVAR			ÇIKMA			PENCERE			KAFES / KORKULUK			KAPI			ÇATI			MERDİVEN/ BASAMAK			BAHÇE			NOTLAR
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
1(ÖN)			X		X		X			X			X			X		X							
2(ARKA)		X					X			X		X				X					X				
3																									
4 (SOL)			X		X			X		X			X			X		X							

Şekil 4 Cephe Analiz Şablonu

GENEL DEĞERLENDİRME	MEVCUT PLAN ANALİZİ			MEVCUT CEPHE ANALİZİ			NOT
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
KARİKATÜR MÜZESİ	%33	%20	%47	%10	%40	%50	

Şekil 5 Genel Değerlendirme Şablonu

Bd1

Bd2-Bd3

Z1

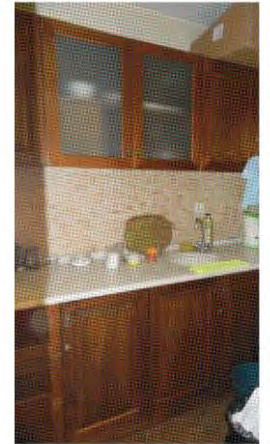
Z2

Z2

Z6

Z7

Şekil 5.57. Eğitim Karikatürleri Müzesi bodrum kat ve zemin kat iç mekân fotoğrafları

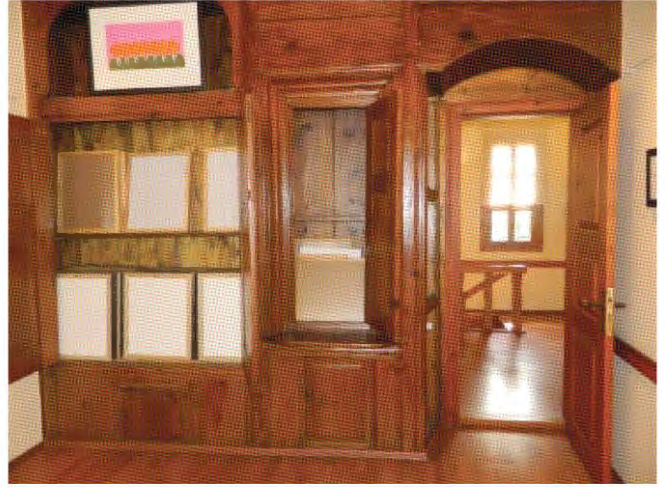
B1

B2

B3

B4

B5

B6

Şekil 5.58. Eğitim Karikatürleri Müzesi birinci kat iç mekân fotoğrafları

5.11. Kırım Tatar Kültür Evi

Envanter No: 272

Pafta-Ada-Parsel: 116 Pafta 25 Ada 5 Parsel

Adresi: Orta Mh. Şeyh Şemsettin Sk. No:11

İnceleme Tarihi: Mayıs 2015- Haziran 2015

Bugünkü İŐlevi: Ćibrek Evi, Sanat Atölyesi, Kültür Evi

(a)

(b)

Şekil 5.59. Kırım Tatar Kültür Evi (a) restorasyon ncesi (Karakamil İletişim Merkezi arşivi) ve (b) restorasyon sonrası 2015 hali (Kişisel arşiv)

5.11.1. Yapının tarihąesi

Konut, 19.yüzyıl geleneksel sivil mimari örneklerinden biridir. BeŐi tescilli, biri cephe düzeni ve ą de niteliksiz olmak üzere, sekiz yapılı bir adanın, kent meydanı oluŐurma tarzında yapılan restorasyon ąalıŐması kapsamında, incelediğimiz bina da restore edilerek kullanıma aąılmıŐtır. 961 Ada Kentsel Tasarım Projesi olarak adlandırılan ąalıŐma, Odunpazarı Belediyesine 2012 yılında Tarihi Kentler BirliĐi tarafından süreklilik dln kazandırmıŐtır (URL-17). Bina günümüzde ąibrek evi, sanat atölyesi ve kültür evi olarak kullanılmaktadır.

5.11.2. Yapının fiziksel incelemesi

Ayrık nizam konumlanan yapının üç kat plan şeması ve dört cephesi incelenecektir. Plan incelemelerinde, odalarda bulunan cam paravanlar taşınabilir olduğu için bozulma sebebi sayılmayacaktır.

5.11.2.1. Yapının plan incelemesi

İç sofalı plan tipine sahip olan bina, bodrum kat, zemin kat ve birinci olmak üzere üç katlıdır. Avlu tarafındaki merdiven altından girilen bodrum kat, çibörek evinin mutfağı olarak hizmet vermektedir. Orijinalinde taşlık olarak kullanılan bodrum katın zemin döşemesi beton olup üzeri ahşap parke ile kaplıdır. Mutfak olarak kullanılan Bd1 mekânının duvarına, L şeklinde servis tezgâhı eklenmiştir. Tezgah seviyesinin üstündeki duvar seramik kaplıdır. Bd1'den Bd4'e geçişi sağlayan ahşap tek kanatlı bir kapı görülmektedir; ancak günümüzde kapı kullanılmamaktadır. Bulaşık ve pişirme alanı olarak kullanılan, hem avludan hem de Bd3'den girilebilen Bd2 mekânının zemini ve duvarları seramik kaplıdır. Avlu tarafına bakan iç duvarda, düz bir mutfak tezgâhı yer almaktadır. Köşede konumlanan Bd3 odasına, Bd2 ve Bd1'den kapı kasaları ile oluşturulmuş boşluklar ile geçilebilmektedir. L şeklinde mutfak tezgâhının bulunduğu odada, sokak cephesine bakan ahşap küçük bir pencere bulunmaktadır. Plan şemasına göre bodrumdaki tüm mekânlar birbirine bağlanabilse de, günümüzdeki kullanımı gereği, sanat atölyesi olarak kullanılan Bd4'e avludan ahşap tek kanatlı bir kapı ile girilebilmektedir. Avlu zemini ile Bd4 zemini arasında üç basamak kot farkı görülür. Bd4 mekânının tavanı ve zemini ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. Odanın sokağa bakan duvarının iç cephesine, ihtiyaca bağlı olarak bir lavabo eklendiği görülmektedir. Mekânın ön ve yan cepheye bakan iki adet küçük ahşap penceresi bulunmaktadır.

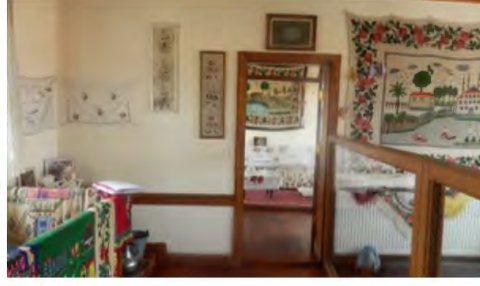
Hem avlu tarafında hem de sokak cephesinde, zemin kata ulaşılan iki giriş kapısı bulunmaktadır. Günümüzde zemin kata giriş için, avlu cephesindeki ahşap merdivenle ulaşılan tek kanatlı ahşap kapı kullanılmaktadır. Bu katın zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. Servis alanı olarak kullanılan Z1 sofasında,

ön cepheden girişi sağlayan kapının arkasına yerleştirilen buzdolabı, kapının kullanımını engellemektedir (Şekil 5.60.). Sofa, ahşap tek kanatlı kapılar ile üç odaya bağlanmaktadır. Z2 odası, sergileme alanı olarak kullanılmaktadır. Odanın giriş kapısı karşısındaki duvarda ocak ve ahşap dolap bulunmaktadır. Giriş kapısının yer aldığı duvarın bir kısmı seramik kaplıdır. Bu kaplamanın, odanın daha önce kullanıldığı mutfak işlevinden kalan bir iz olduğu söylenebilir. Duvarında çeşitli panoların görüldüğü Z3 odası, servis mekânı olarak kullanılmaktadır. Sofadan girilen Z4 odası, camekânla bölünerek sergileme alanına çevrilmiştir. Z1 sofasında, üst kata ulaşımı sağlayan ahşap bir merdiven bulunmaktadır. Merdivenden dört basamak çıkıldığında, sağ tarafta tuvalet olarak kullanılan Z5 mekânına ulaşılır. Zemini ve duvarları seramik, tavanı ahşap kaplı olan mekânın, ön cepheye açılan bir ahşap havalandırma penceresi bulunmaktadır.

Şekil 5.60. Kırım Tatar Kültür Evi Z1 sofasından bir görünüm (Kişisel arşiv)

Merdivenle ulaşılan birinci kat, sergileme katı olarak işlevlendirilmiştir. Birinci katın zemini ve tavanı ahşap kaplı, duvarları sıvalıdır. B1 sofası, orta yükseklikte bir camekânla bölünerek sergileme alanı oluşturulmuştur (Şekil 5.61.). Sofa duvarında çatlama görülmektedir. B1 sofası, tek kanatlı ahşap kapılarla iki odaya açılmaktadır. İki odanın birleştirilmesiyle oluşan B2 odası, yüksek camekânla bölünmüştür ve sergileme alanı olarak kullanılmaktadır. Rölövede, birleştirilen iki odada görülen ocak, dolap ve yüklüğün günümüzde yok olduğu görülmektedir. B3 odası da, yüksek camekân ile bölünmüş ve sergileme alanı olarak kullanılmaktadır. Birleştirilen odalar, camekânla yapılan sergileme alanları ve kaybolan mimari elemanlar ile birinci kat plan şemasının önemli değişimlere uğradığı gözlenmektedir. Camekânların kaldırılması mekân algısını kolaylaştıracaktır.

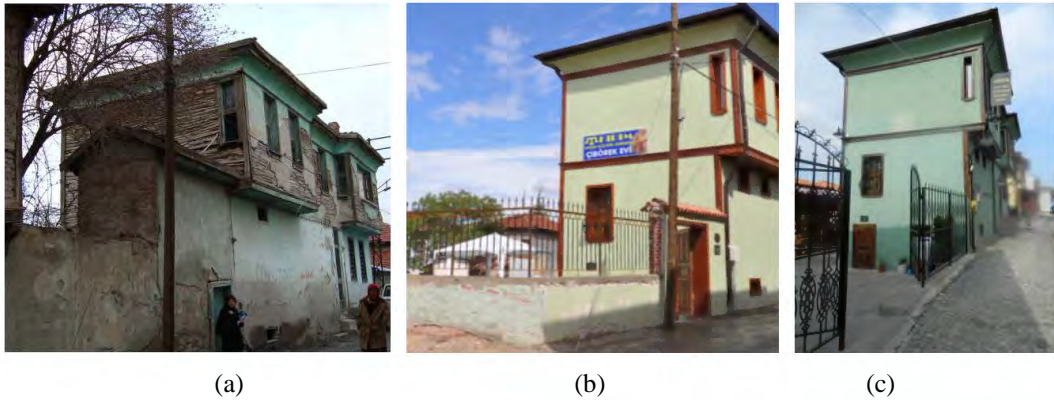

Şekil 5.61. Kırım Tatar Kültür Evi B1 sofasından bir görünüm

5.11.2.2. Yapının cephe incelemesi

Bodrum üstü iki kattan oluşan binanın ayırık nizam konumu gereği, dört cephesi bulunmaktadır. Cepheleri sıvalı olan binanın ahşap strüktür kırma çatısı alaturka kiremit ile örtülüdür.

Sokağa bakan ön cephenin orta kısmında, simetrik beton merdivenle ulaşılan, ahşap tek kanatlı giriş kapısı yer almaktadır. Yol kotunda demir parmaklıklı üç adet ahşap bodrum penceresi bulunmaktadır. Cephenin zemin kat hizasında, sağ tarafta demir parmaklıklı iki adet ahşap pencere, sol tarafta iki adet ahşap havalandırma penceresi görülmektedir. Birinci kattaki iki oda, simetrik çıkma ile dışarı taşmaktadır. Çıkma üzerinde ve sofada, geleneksel dört bölmeli, kanatlı ahşap pencereler bulunmaktadır. Cephede görülen doğalgaz tesisatı cephe karakterini bozmaktadır. Ön cephedeki avluya açılan bahçe duvarı, başta duvar ve ahşap kapı olarak restore edilse de, sonradan demir kapı ve çit ile değiştirilmiştir (Şekil 5.62.).

Şekil 5.62. Kırım Tatar Kültür Evi bahçe girişinin (a) restorasyon öncesi (Karakamil İletişim Merkezi arşivi), (b) restorasyon sonrası ilk hali (Eskişehir Koruma Kurulu arşivi) ve (c) 2015 hali (Kişisel arşiv)

Geleneksel konuta uygun olarak avlu cephesinde dışa açılımın daha fazla olduğu görülmektedir. Cephenin zemin katında bulunan giriş kapısına ahşap bir merdiven ile ulaşılmaktadır. Cephedeki merdivenin altından, bodrum kata giriş sağlanmaktadır. Zemin katta, giriş kapısının her iki yanında birer tane ahşap pencere görülür. Zemin katta, geleneksel dört bölmeli, kanatlı toplam 6 adet ahşap pencere var olup pencereler yeni tarzda işlemeli demir parmaklıklıdır. Kademeli bir yapıya sahip olan cephe, birinci katta üç bölüme ayrılır. Cephenin sol kısmı en önde konumlanmaktadır. Birinci kattaki sofa, çıkma yapmakta ve böylece giriş vurgulanmaktadır. Çıkma altı, bir adet ahşap eliböğünde ile desteklenmektedir. Cephenin önündeki avlu, açık servis alanı olarak kullanılmaktadır. Avluya yapılan açılır-kapanır üst örtü, açıldığında cephenin bütünüyle görülmesini engellemektedir. Binanın bahçesinin, ada halinde restore edilen alanda, gelenekselliğini yitirerek bir meydana dönüştüğü görülür.

Binanın yan cepheleri daha yalın bir tutumla ele alınmıştır. Binanın batı cephesinde, bodrum kattaki atölyeye girişi sağlayan ahşap tek kanatlı bir kapı ve yanında küçük ahşap bir pencere görülmektedir. Zemin katta ise demir parmaklıklılı, dört bölmeli ahşap bir pencere ve birinci katta çıkmanın ahşap yan penceresi bulunmaktadır. Birinci kat kotunda, daha önce asılan bir tabelanın izi dikkat çekmektedir. Binanın doğu cephesinde ise, sadece birinci kat çıkmasının ahşap yan penceresi görülmektedir.

5.11.2.3. Genel değerlendirme

Üç farklı işlevle kullanılan binada, işlevlere bağlı olarak farklı değişikliklerin yapıldığı görülmektedir. Mutfak olarak işlevlendirilen bodrum katta, işlevin verdiği yoğunluğa bağlı bir karmaşa hakimdir. Zemin katta plan şemasının korunduğu gözlenirken, üst katta ise mekânların birleştirilmesi sonucunda plan şemasının kısmen bozulduğu görülür. Binada sergi alanı olarak kullanılan bölümlerdeki bölücü camekânlar, mekânın algılanmasını engellemektedir.

Rölöve ve restorasyon projeleri üzerinde cepheler incelendiğinde, rölövede görülen yapının batı cephesindeki binaya ait olmayan ek kısmın ve arka cephedeki merdivenin restorasyon esnasında kaldırıldığı görülmektedir. Genel olarak cephe

düzenlerinin korunduğu görünen binada, ön cephedeki tesisat boruları ve beton merdiven, konutun cephe karakterini bozmaktadır.

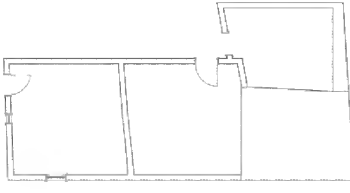
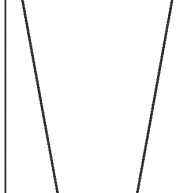
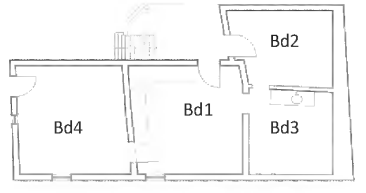
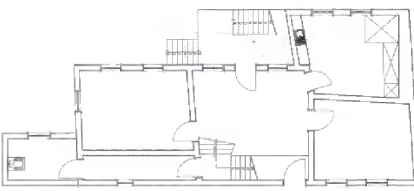
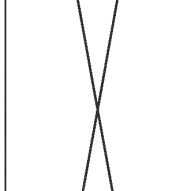
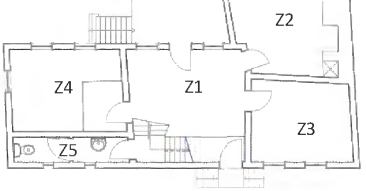
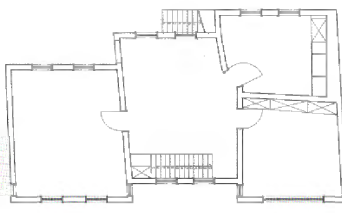
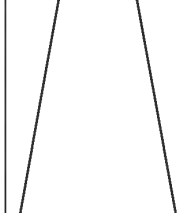
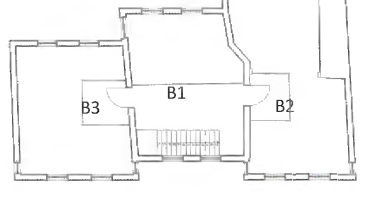
Bina incelenirken, sergileme alanlarında bölücü olarak kullanılan camekânlar, plan şemasını kalıcı olarak değiştirmedeği için mekân plan şemasını bozan bir etken olarak değerlendirilmemiştir; ancak mekânların bütün olarak algılanabilmesi için camekânların kaldırılması gerekmektedir. Bina inceleme foyü analizlerine göre, binanın plan şemasının %50 oranda korunduğu, %42 oranda kısmen bozulduğu ve %8 oranda yok olduğu sonuçlarına varılmıştır. Cephe analiz verilerine göre ise, cephelerin %78 gibi yüksek bir oranda korunduğu, %18 oranda kısmen bozulduğu ve %4 oranda yok olduğu tespit edilmiştir.

5.11.3. Kullanıcı memnuniyet anketi ve değerlendirmesi

Binada üçü ziyaretçi, ikisi çalışan ve ikisi işletme sahibi olmak üzere toplam yedi kişi ile anket görüşmesi yapılmıştır (Ek 3). Katılımcılar bina içindeyken konutun tarihi dokusunu hissettiklerini söylemişlerdir. Binayı tercih etme sebepleri sorulduğunda ise, işletme sahipleri ve iki ziyaretçi binanın tarihi dokusu cevabını verirken, bir ziyaretçi turistik olarak cevaplandırmıştır. Üç farklı işlevle kullanılan bina için altı kullanıcı en uygun işlevin şimdiki kullanılan işlevi olduğunu söylerken, bir kullanıcı is müze ve atölye olarak kullanılmasının binaya daha uygun olacağını söylemiştir. Ziyaretçilerin dışındaki dört bina kullanıcısı, ıslak hacim, hizmet mekânları ve otoparkın eksikliğinden bahsetmiş ve işlev için binadaki hacimlerin küçük kaldığını söylemişlerdir. Binanın Odunpazarı'na en büyük katkısı sorulduğunda ise, üç kişi işgücü sağlaması olarak değerlendirirken, bir kişi tarihi yaşatması olarak değerlendirmiştir.

Çizelge 5.11. Kırım Tatar Kültür Evi bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
İnceleme Tarihi : Haziran 2015		
Bina Adı: Kırım Tatar Kültür Evi		
Envanter No: 272		
Pafta-Ada-Parseli:67 Pafta 961 Ada 2 Parsel		
Adresi: Orta Mh. Şeyh Şemsettin Sk. No:11		
İşlevi: Kültür Evi, Çibörek Evi, Ebru Atölyesi		
Önceki İşlevleri: Konut		
		
Fotoğraf		Konumu

PROJE	RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
Bodrum Kat			
Zemin Kat			
Birinci Kat			

Şekil 1 Projeleri Gösterir Şablon

Teknik Gereklilikler	Var	Yok
	Elektrik	+
Su	+	
Kanalizasyon	+	
Isınma	+	
Aydınlanma	+	
İnternet	+	

Çizelge 5.11.(Devam) Kırım Tatar Kültür Evi bina inceleme föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

Ön Cephe Fotosu

Arka Cephe Fotosu

Yan Cephe Fotosu (Sağ)

Yan Cephe Fotosu (Sol)

CEPHE ANALİZİ	DUVAR			ÇIKMA			PENCERE			KAFES / KORKULUK			KAPI			ÇATI			MERDİVEN/ BASAMAK			BAHÇE			NOTLAR
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
1(ÖN)		X		X			X	X				X		X		X			X						Bahçesi meydana dönüşerek değişmiş.
2(ARKA)		X		X			X	X				X		X			X	X							
3 (SAĞ)		X					X							X											
4 (SOL)		X					X	X				X		X											

Şekil 4 Cephe Analiz Şablonu

GENEL DEĞERLENDİRME	MEVCUT PLAN ANALİZİ			MEVCUT CEPHE ANALİZİ			NOT
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
KIRIM KÜLTÜR EVİ	%8	%42	%50	%4	%18	%78	

Şekil 5 Genel Değerlendirme Şablonu

Bd1

Bd2

Bd3

Bd4

Z1

Z1

Şekil 5.63. Kırım Tatar Kültür Evi bodrum kat ve zemin kat iç mekân fotoğrafları

Z2

Z2

Z3

Z4

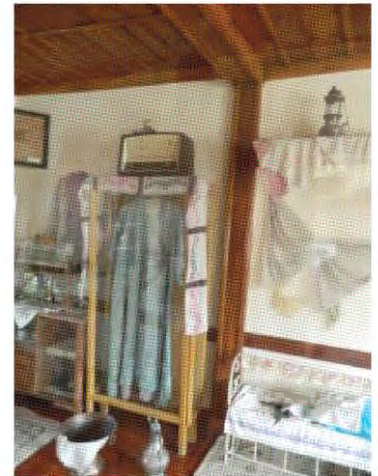
Z5

B1

B1

B2

Şekil 5.64. Kırım Tatar Kültür Evi zemin kat ve birinci kat iç mekân fotoğrafları

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Koruma çalışmaları kapsamında geleneksel konutların yeniden işlev kazandırılarak yaşatılması çabası anlamlı ve değerlidir. Ancak kültürel mirasın tarihselliğine ve özgünlüğüne bir müdahale biçimi olan restorasyon çalışmasının yapının tasarım ve biçimi, malzeme ve yapım teknolojisi, kullanım ve konumu gibi özelliklerini gözeterek gerçekleştirilmesi gereği açıktır. Koruma faaliyetlerinin amacı belirli bir tarihsel dönemin kültürel varlıklarını özgün değerlerini koruyarak geleceğe aktarmaktır. Ancak küreselleşen dünyanın kültürel, sosyal ve ekonomik koşullarına paralel olarak artan kültür turizmi ile birlikte sit alanlarında hızlı bir koruma çalışması süregelmektedir. Bu süreçte önemli rol oynayan geleneksel konutlara, özgün işlevi dışında turizm odaklı olarak kafe, restoran, müze, resmi kurum, dernek, butik otel gibi farklı işlevler verilmektedir. Bu işlevlerin verilmesinde ve binaya yapılan müdahalelerde belediye kararlarının, mal sahibinin isteğinin ve bütçesinin, koruma kurulu kararlarının, bilimsel verilerin (projelerin), şantiye uygulamalarının etkin rol aldığı görülür. Verilen bu farklı işlevlerin yapıya ve geleneksel dokuya olan etkilerini tespit edebilmek için Odunpazarı bölgesinde restorasyon ile yeni bir işlev kazandırılmış olan 11 adet 19.yüzyıl geleneksel konutu detaylı olarak incelenmiştir.

Odunpazarı bölgesinde yapılan çalışmaların sokak sağlıklılaştırması yoğunluklu olduğu ve kapsamlı restorasyon çalışmalarının daha çok anıtsal yapılarda (özellikle cami) gerçekleştirildiği görülmüştür. Odunpazarı'nda bakımlı cephelere sahip olan çokça geleneksel konut görülmesine rağmen çoğunun içi bakımsız ve harap haldedir. Esaslı onarım geçirmiş geleneksel konutlar arasında ev işleviyle restore edilmiş ve kullanılan bir örnek olmaması dikkat çekicidir. Bu örnek eksikliğinin giderilmesi durumunda örnek konutun, konut kullanıcılarını teşvik edeceği ve böylece bölgedeki koruma çalışmalarının daha sürdürülebilir olacağı düşünülmektedir.

Odunpazarı'nda geleneksel konutlar üzerinde yapılan çalışmada karşılaşılan belli başlı sorunlar:

-Bölgedeki çoğu yapının rölövesinin dahi olmamasına rağmen basit onarım adı altında restore edilmesi (Osmanlı Evi)

-Birçok yapının rölöve ve restorasyon projeleri olmasına rağmen restitüsyon projelerinin olmaması (Karargâh Binası, ETO Binası, Kayıkçılar Konağı, Kırım Tatar Kültür Evi)

-Hazırlanan restorasyon projeleri ile şantiye uygulamaları arasında farklılıkların olması (Bey Konakları, Sivrioğlu Konağı, ETO Binası, Kayıkçılar Konağı, Yağcızade Konağı, Kırım Tatar Kültür Evi)

-Restorasyon projelerinin işlev verilmeden hazırlanması

-Kiraya verilen geleneksel konutlarda, işletmecinin kendi isteği doğrultusunda binaya herhangi bir işlev vermesi ve işletme sahibi her değiştiğinde işlev değişikliğine bağlı olarak binadaki mekânların değişmesi olarak sıralanabilir.

Çizelge 6.1. Analiz sonuçları genel tablosu

Genel Değerlendirme	Mevcut Plan Analizi			Mevcut Cephe Analizi		
	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş
Sararlar Evi (Kültür Evi)	%62	%23	%15	%30	%20	%50
Bey Konakları (Kafe)	%46	%27	%27	%8	%18	%74
Osmanlı Evi (Kamu)	%23	%23	%54	%0	%27	%73
Sivrioğlu Konağı (Ajans)	%70	%26	%4	%6	%12	%82
Karargah Binası (İşlevsiz-müze)	%4	%27	%69	%0	%23	%77
ETO Binası (İşlevsiz-müze)	%80	%0	%20	%33	%27	%40
Kayıkçılar Konağı (ESİAD Demek)	%69	%23	%8	%15	%39	%46
Yağcızade Konağı (İşlevsiz)	%30	%30	%40	%15	%15	%70
Balkan Kültür Evi (Kafe- Restoran)	%58	%0	%42	%57	%7	%36
Karikatür Müzesi	%33	%20	%47	%10	%40	%50
Kırım Kültür Evi (Restoran, atölye, müze)	%8	%42	%50	%4	%18	%78

Odunpazarı'nda geleneksel konutlar üzerinde yapılan incelemeler sonucunda, işlevi her ne olursa olsun cephelerin büyük oranda korunduğu tespit edilmiştir. Cephelerdeki korunma oranının aksine plan şemalarının bozulduğu görülür. Geleneksel konuttaki mimari elemanların başta sedir olmak üzere yok

olduğu tespit edilmiştir. Yeni işlev verilen konutlarda yeni eklenen elemanların binayla uyumsuzluk gösterdiği örneklere sıklıkla rastlanmıştır.

İncelenen binalarda, her farklı işlevde ihtiyaca göre farklı değişiklik ve müdahalelerin yapıldığı görülür. Aynı işleve sahip binalarda dahi, farklı bozulma oranları saptanmıştır. Bu yüzden, geleneksel konutlara işlev verilmeden önce verilecek olan işlevin, binayla uyum sağlayıp sağlamayacağı, hangi oranda değişikliklerin yapılması gerektiği önceden analiz edilmeli, uyum oranına göre bina işlevlendirilmelidir. Her bina kendi içinde, özel bir analiz gerektirmektedir. Bu analizler binayla beraber çevresini de kapsamalıdır.

Kültür turizminin etkisiyle koruma çalışmalarının hızla sürdüğü Odunpazarı bölgesinde yapılan çalışmaların turizm baskısı altında kalmaması ve asıl kullanıcıları olan bölge halkını aşmaması için geleneksel konut dokusunun sürdürülebilirliğinin sağlanması adına evlerin konut olarak restore edilmesi teşvik edilmelidir.

Geleneksel konutların korunmaması yok olma sebebi olduğu kadar yanlış yapılan koruma çalışmaları da kültürel miraslarımız olan evlerin yok olma sebebidir. Yanlış koruma, binayı bir süre fiziksel olarak yaşatmayı sağlasa da tarihi kültürel kimliğini hızlı şekilde kaybetmesine sebep olabilmektedir. Bu yüzden binaların rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hassasiyetle hazırlanmalı, projelere uygun şantiye uygulamaları yapılmalı, verilecek işlevlerin çevreyle uyumu analiz edilmelidir. Bu çalışmada elde edilen verilerin, daha doğru ve sürdürülebilir koruma çalışmalarının yapılması için referans oluşturması amaçlanmıştır.

KAYNAKLAR

- Abacılar,P.,(2008), *Doğal ve Kentsel Sit Alanlarında Kültür Turizmi ve Yönetimi*
‘‘Boğaziçi-Arnautköy Örneği’’, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik
Üniversitesi, Fen BilimleriEnstitüsü, İstanbul
- Acar,B.,(1981), *The Preservation And Development Plan Of Eskişehir –Historic
Site, Paşa, Orta, Akcami Districts*, Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik
Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, 1981
- Ahunbay,Z.,(2004), *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, Yem Yayın, İstanbul
- Akçoral,B., Eğitim Karikatürleri Müzesi Rölöve -Restorasyon Projesi, Birol
Akçoral Arşivi, 199x
- Akkurt,H.B.,(2010), "*Mimari Koruma Disiplininde Sürdürülebilirlik; Hedefler,
Olasılıklar*", *Mimari Korumada Güncel Konular* (Ed: Özaslan, N. ve
Özkut, D.), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 153-175.
- Altinkaya Özmen,C.,(2007), *Yerel Ekonomik Kalkınma Girişimi Ve Etkileri*
Beypazarı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri
Enstitüsü, Ankara
- Altınoluk,Ü.,(1998), *Binaların Yeniden Kullanımı*, Yem Yayın, İstanbul
- Anonim, (2011), *Eskişehir Turizm Master Planı 2011-2015*,Anadolu Üniversitesi
Yayınları, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Aydın, D. ve Yıldız,E.,(2010), "*Yeniden Kullanıma Adaptasyonda Bina
PerformansınınKullanıcılar Üzerinden Değerlendirilmesi*", ODTÜ
Mimarlık Fakültesi Dergisi (METU JFA), Sayı 1 Cilt:27, 1-22
- Bektaş ,C., (1996), *Türk Evi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Bektaş, C.,(2001), *Koruma Onarım*, Literatür Yayıncılık, İstanbul
- Bozkurt,B.,(2014), *Çamlıhemşin Konaklar Mahallesi Konak Yapılarının Koruma
Sorunları Ve Yeniden Kullanım Önerileri*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz
Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- Büyükoksal,T.,(2012), *Kentsel Korumanın Sürdürülebilirliğinin Olabilirliği
Üzerine Bir Yaklaşım Önerisi, Eskişehir Odunpazarı Örneği*, Uzmanlık
Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları Ve Müzeler Genel
Müdürlüğü, Ankara

- Çabuk, A., (2007), *Eskişehir Odunpazarı Tarihi Kent Dokusu İçinde Tescilli Resmi Yapıların Belgelemesi*, Bilimsel Araştırma Projesi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Çalışkan,S., (2009), *Tarihi Konut İşletmeciliği Ve Kültür Turizmi İlişkisi BeypazarıÖrneği*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Çelik,E.,(2008), *Tarihi Yapıların Turizm Amaçlı Değerlendirilmesi: Beypazarı Örneği*, Uzmanlık Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Ankara
- Çetin,Y.,(2008), "Osmanlı Konut Mimarisinde Cihannümalar (Seyir Köşkları) ", EgeÜniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları Sanat Tarihi Dergisi, Sayı 17, 43-58
- Doğru, H.,(2005), *XVI.yüzyılda Eskişehir ve Sultan önü Sancağı* , Odunpazarı Belediyesi Kültür Yayınları, Eskişehir
- Eldem, S.H.,(1954), *Türk Evi Plan Tipleri*, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul Erdoğan, M.(Ed),(2002), *Kentimiz Eskişehir*, Ticaret Odası Yayını, Eskişehir
- Ertin,G., (1994), *Eskişehir Kentinde Yerleşmenin Evrimi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir
- Eskişehir Büyükşehir Belediyesi KUDEB Arşivi, *Karargâh Binası Projeleri*
- Eskişehir Koruma Kurulu Arşivi, *Eskişehir Odunpazarı Envanter Fişleri*
- Eyüce,A.,(2005), *Geleneksel Yapılar ve Mekanlar*, Birsan Yayınevi, İstanbul
- Gazi,A. ve Elvin Boduroğlu,E., (2015), "*İşlev Değişikliğinin Tarihi Yapılar ÜzerineEtkileri; Alsancak Levanten Evleri Örneği*", Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi (MEGARON), Sayı 1 Cilt :10, 257-69
- Gökaltun, E.,(1993), *Korunması Gerekli Konutlarda Zaman İçinde Ortaya Çıkan Değişimler*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir
- Günay, R.(1989), *Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara

- Gürsel, D., (2015), www.arkitera.com/haber/24954/tarihi-sogukcesme-sokakta-rant-sesleri-yukseliyor, (erişim 2015)
- Hasol,D.,(2014), *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, Yem Yayın, İstanbul
- İpekoğlu (Acar),B.,(1988), "*Eskişehir-Tarihi Sit Alanı Paşa, Orta, Akcami Mahalleleri Koruma ve Geliştirme Planı Tespit Çalışmalarının Yöntem Sonuçları*", Türk Etnografya Dergisi, Sayı 18, 153-211
- İşcan, N.,(1990z), *Eskişehir Kurşunlu Cami ve Külliyesi*, İşcan Yayınları, Eskişehir
- Kılıç, L. (der),(1997), *Anılarda Eskişehir*, Anadolu Rotary Kulübü Yayını, Eskişehir, 1997
- Kıvılcım,F.,(2008), *A Research On Design Principles In Historic Built Landscapes Case Study: Odunpazarı, Eskişehir*, Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Köse,A.,(2011), *Kentsel Alanlarda Turizmin Planlanması Ve Yönetimi: Beypazarı Örneği*, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon
- Kuban,D.,(2012), *Türkiyede Kentsel Koruma Kent Tarihleri ve Koruma Yöntemleri*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul
- Küçükerman,Ö.,(1988), *Turkish House In Search Of Spatial Identity, Kendi Mekânının Arayışı İçinde Türk Evi*, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul
- Madran, E. ve Özgönül, N.,(2011), *Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması*, TMMOB Mimarlar Odası, İstanbul
- Makas,M.,(2004), *Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Korumada Yerel Yönetimlerin Yeri Ve Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Odunpazarı Belediyesi Proje Arşivi, *Bey Konakları, Sivrioğlu Konağı, ETO Binası, Yağcızade Konağı, Balkan Kültür Evi, Kırım Tatar Kültür Evi Projeleri*
- Odunpazarı Belediyesi Karakamil İletişim Merkezi Arşivi, *Osmanlı Evi Krokisi, Kayıkçılar Konağı*

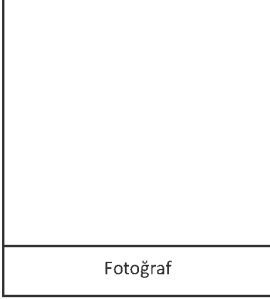
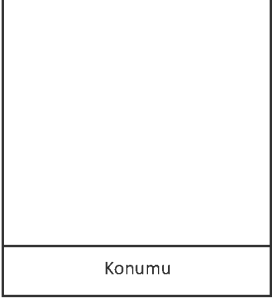
- Olçay Uçkan, Y. ve Uçkan,E.,(2002), *Eskişehir Odunpazarı Evleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Eskişehir
- Orbaşlı,A.,(2008), *Architectural Conservation, Principle and Practice*, Blackwell Science, Malden, ABD
- Özaslan,N.,(2010), "*Mimari Koruma Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi*", *Mimari Korumada Güncel Konular* (Ed:Özaslan, N. ve Özkut, D.), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1-16.
- Özdemir,Ü., (2011), "*Safranbolu'nun Kültürel Miras Kaynakları ve Korunması*", *Doğu Coğrafya Dergisi*, Sayı:26, 129-143
- Özden, Z.,(2009), *Eskişehir Odunpazarı Geleneksel Türk Konut Mimarisi Örnekleri*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Özelçi Eceral, T. ve Altınkaya Özmen,C.,(2009), "*Beyazarı'nda Turizm Gelişimi Ve Yerel Ekonomik Kalkınma*", *Ekonomik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, 46-74
- Özer, A.,(2006), "*Anadolu Üniversitesi'ne Bağlı Bir Mekan: Eğitim Karikatürleri Müzesi*", *Anadolu Üniversitesi Anadolu Sanat; Süreli Sanat ve Kültür Dergisi*, Sayı:17,113-118
- Özer,Z.,(2006), *Eskişehir Odunpazarı Hasan Şefik Evi Restorasyon Önerisi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Özgüven,S.,(1994), *Tarih-Kültür Varlıkları Eski Yapıların Korunması, Yeniden Kullanımı ve Turizm Açısından Önemi, Özgün Bir Örnek: Soğukçeşme Sokağı Ve Evleri*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Özkut, D. ve Yılmaz, R.(Ed), (2011), *Odunpazarı Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu*, Ülkü Ofset, Eskişehir
- Öztürk,A.H.,(2013), *Turizm Gelişiminin Girişimcilik Faktörleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi: Beyazarı Ve Safranbolu Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Çalışma*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara

- Öztürk,Y.,(2012), *Turizmde Destinasyon Markalaşması Üzerine Bir Araştırma: Beypazarı Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Özüdoğru,Ş.,(2000), "*Odunpazarı Mestanoğlu Halil Evi*", Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 2, 277-294
- Özüdoğru,Ş., (2002), *Eskişehir Odunpazarı Ve Sivrihisar Evlerinin Cephe Örnekleri Araştırması*, Bilimsel Araştırma Projesi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Özüdoğru,Ş., (2004), "Eskişehir Odunpazarı Evleri Tavan Resimleri", *I. Uluslararası Düünden Bugüne Eskişehir Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 473-483
- Perker,Z.S.,(2010), *Geleneksel Anadolu Konutunun Güne Uyarlanmasında Yapısal Bir Model*, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bursa
- Perker, Z.S.ve Akıncıtürk, N.,(2011), "*Geleneksel Konutlarda Fiziksel Değişim: Bursa'da Üç Örnek Yapı*", Uludağ Üniversitesi Müh. Mim. Fak. Dergisi, Cilt:16/1, 29-39
- Selçuk,M., (2006), *Binaların Yeniden İşlevlendirilmesinde Mekansal Kurgunun Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya
- Sönmez,N.,(1984), *Eskişehir'de Odunpazarı Tarihi Yerleşiminin Fiziksel Gelişimi ve Geleneksel Konut Dokusunda Dizgesel Çözümler*, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Şahin, F.,(2012), *Eskişehir İlinin Kültür Turizmi Potansiyeli: Mevcut Durum Ve Öneriler*, Uzmanlık Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür ve Turizm Bakanlığı, Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Eskişehir
- Tuztaşı, U. ve Aşkun, İ.Y.(2013), "*Türk Evi İdealleştirilmesinde Osmanlı Evi Ve Anadolu Evi Kavramlarının Ortaklıklarına İlişkin İşlevsel Açıklamalar*", Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi Sayı:66, 273-296

- Uçkan,E., (2006), "*Cephe Elemanları*", *Odunpazarı 2006 Tarihin Kapıları Aralanıyor Bin Yılın Mirası Yaşayan Anıtlar Odunpazarı Evleri*, Eskişehir Odunpazarı Belediyesi Yayını, Eskişehir, S:39-40
- Uçkan,Y. ve Uçkan,E.,(2004), "*Tarihi Kent Dokularının Korunması Ve Geleceğe Taşınmasında Bir Örnek Olarak Eskişehir Odunpazarı Kentsel Siti*", *I. Uluslararası Dünden Bugüne Eskişehir Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, S: 447-461
- Ulu,A.,(1994), *Sit Alanını Koruma Politikası İçin Bir Model Denemesi, ÖrneklemeOdunpazarı*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- URL-1 ICOMOS Tüzükleri,
<http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Tuzukler1&dil=tr> (erişim 2015)
- URL-2 Atina Tüzüğü (Carla Del Restaura), (1933),
<http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Tuzukler2&dil=tr> (erişim 2015)
- URL-3 Venedik Tüzüğü, (1964),
<http://www.icomos.org/venicecharter2004/turkish.pdf> (erişim 2015)
- URL-4 International Cultural Tourism Charter, (1999),
http://www.icomos.org/charters/tourism_e.pdf
- URL-5 Burra Tüzüğü, (1999),
<http://www.kumid.net/euproject/admin/userfiles/dokumanlar/K-Burra-Tuzu%C4%9Fu,-ICOMOS-1999.pdf>
- URL-6 Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (2863 Sayılı) , (1983),
www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2863.doc (erişim 2015)
- URL-7 Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu (KTVKYYK)'nun 720 Sayılı İlke Kararları, (2006),
<http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,13939/720-nolu-ilke-karari-kentsel-sitler-koruma-ve-kullanma-.html>(erişim 2015)
- URL-8 Türkiye'deki Sit Alanlarının Dağılımı,
<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44973/turkiye-geneli-sit-alanlari-istatistikleri.html> (erişim Ağustos 2015)
- URL-9 Soğukçeşme Sokağı, http://www.celikgulersoyvakfi.org/?page_id=65# (erişim 2015)

- URL-10 Kültür Bakanlığı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu (KTVKYK) 660 Nolu İlke Kararı, Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakım Ve Onarımları,
<http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,13918/660-nolu-ilke-karari-tasinmaz-kultur-varliklarinin-grup-.html> (erişim2015)
- URL-11 Eskişehir Kültür Mirası Envanteri,
<http://eskisehirkulturenvanteri.gov.tr/anit.aspx?DID=1> (erişim 2015)
- URL-12 UNESCO Dünya Mirası ve Geçici Listesi
<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44394/dunya-miras-listesinde-turkiye.html> (erişim 2015)
- URL-13 Odunpazarı Evleri, <http://odunpazarihouses.com/wp/> (erişim 2015)
- URL-14 ESİADKatalog, <http://www.esiad.web.tr/images/katalog.pdf>(erişim 2015)
- URL-15 Odunpazarı Belediyesi, (2015), Duyurular,
<http://www.odunpazarı.bel.tr/Duyurular.aspx> (erişim 2015)
- URL-16 Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını zendirme Yarışması, 2007, <http://www.cekulvakfi.org.tr/haber/tkb-ozendirme-projeleri-bir-kitapta-toplandi> (erişim 2015)
- URL-17 Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını zendirme Yarışması, 2012, <http://www.tarihikentlerbirligi.org/doc/TKB2012.pdf> (erişim 2015)
- skdar,Ş.,(2012), *Eskişehir'in Kültür Turizmi Potansiyeli Ve Yerli Turistlerin Buna İlişkin Algıları zerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir
- Yüceer,H.,(2010), "*Tarihi Yapıların Yeniden Kullanımı ve Kültür Turizmi*"; *Mimari Korumada Güncel Konular* (Ed: zaslan, N. ve zkut, D.), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 193-213.
- Yüksel,İ.,(2009), *Eski Türk Evi'nin Butik Otele Dönüşümünde Karşılaşılan Problemler(Safranbolu Evleri ve Soğukçeşme Sokağı Karşılaştırmalar Dahilinde)*, Sanatta Yeterlilik Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Zakar,L., ve Eyüpgiller,K.K.,(2015), *Mimari Restorasyon Koruma Teknik ve Yöntemleri*, Yem Yayın, İstanbul

Ek- 1 Bina İnceleme Föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
İnceleme Tarihi : **/**/2015		
Bina Adı:		
Envanter No:		
Ada-Pafta-Parseli:		
Adresi:		
İşlevi:		
Önceki İşlevleri:	Fotoğraf	Konumu

PROJE	RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
Zemin Kat			
Birinci Kat			
İkinci Kat			

Şekil 1 Projeleri Gösterir Şablon

		Var	Yok
Teknik Gereklilikler	Elektrik		
	Su		
	Kanalizasyon		
	Isınma		
	Aydınlanma		
	İnternet		

Şekil 2 Teknik Gereklilikler Analiz Şablonu

Ek- 1 (Devam) Bina İnceleme Föyü

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN	İŞLEV ANALİZİ			MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR			
	ANALİZİ	Orjinal İşlev		Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Restorasyon Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş				
							İyi	Orta	Kötü										
ZEMİN KAT	Z1			Zemin															
				Tavan															
				Duvar															
				Kapılar															
				Pencereler															
ZEMİN KAT	Z2			Dolaplar															
				Zemin															
				Tavan															
				Duvar															
				Kapılar															
ZEMİN KAT	Z3			Pencereler															
				Dolaplar															
				Zemin															
				Tavan															
				Duvar															
				Kapılar															
				Pencereler															
				Dolaplar															
				Zemin															
				Tavan															
				Duvar															
				Kapılar															
				Pencereler															
				Dolaplar															
				Zemin															
				Tavan															
				Duvar															
				Kapılar															
				Pencereler															
				Dolaplar															
				Zemin															
				Tavan															
				Duvar															
				Kapılar															
				Pencereler															
				Dolaplar															
				Zemin															
				Tavan															
				Duvar															
				Kapılar															

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 1 (Devam) Bina İnceleme Föyü

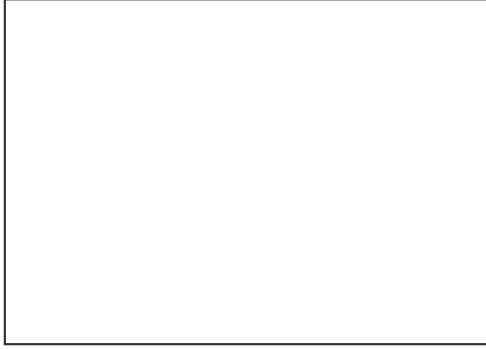
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

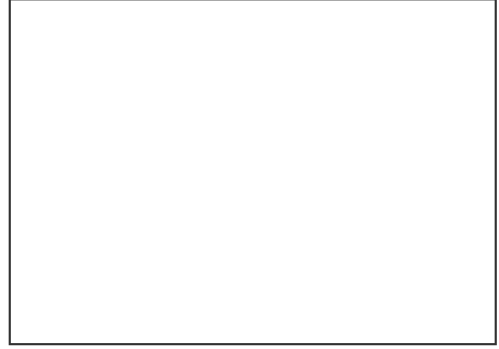
Ön Cephe Fotosu

Arka Cephe Fotosu

Yan Cephe Fotosu (Sağ)

Yan Cephe Fotosu (Sol)

CEPHE ANALİZİ	SÜSLEME			ÇIKMA			PENCERE			KAPI			DUVAR			ÇATI			MERDİVEN			BAHÇE			NOTLAR
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş				
1(ÖN)																									
2(ARKA)																									
3 (SAĞ)																									
4 (SOL)																									

Şekil 4 Cephe Analiz Şablonu

GENEL DEĞERLENDİRME	MEVCUT PLAN ANALİZİ			MEVCUT CEPHE ANALİZİ			NOT
	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	
X BİNASI							

Şekil 5 Genel Değerlendirme Şablonu

Ek- 2 Anket ve Görüşme Formu

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA		ODUNPAZARI TARİHİ KORUMA ALANI		ANKET FORMU	
Ada :	Parsel:	Envanter No:	Tarih:		
Mahalle	Sokak	Kapı No	Günümüzdeki İşlevi	Önceki İşlevleri	
Görüşülen Kişi	Cinsiyet		Binayla Bağlantısı		Mesleği
	K	E	Müdür/patron		
			Çalışan		
			Ziyaretçi/Turist		

Bilgi 1: Eskişehir, Odunpazarı sit alanı 19. yy ve öncesi Osmanlı dönemi konutlarının bulunduğu tarihi bir bölgedir.Bölgede 2000li yıllar yıllardan itibaren hızlı koruma/yenileme çalışmaları yapılmaktadır.

1-Odunpazarı'ndaki konutlar sizce nasıl yaşatılmalıdır/korunmalıdır?

- Cephe bakımı/ tadilatı yapılmalıdır.
- Basit şekil tüm eve bakım yapılmalıdır.
- Konutun tadilatı için teknik projeler hazırlanıp, konuta yeni işlev verilmelidir.
- Konutun teknik projeleri hazırlanarak günümüze uygun ev olarak restore edilmelidir.
- Konutlar yıkılıp yerine yeni binalar yapılmalıdır.
- Evlere olduğu gibi bırakılmalıdır.

2-Odunpazarı'nda dolaşırken tarihi konut dokusunu/yaşantısını hissedebiliyor musunuz?

- Kesinlikle hissediyorum.
- Hissediyorum.
- Hissetmiyorum.

3-Odunpazarı bölgesini tercih etme sebebiniz nedir?

- Ulaşımı kolay
- Yatırım amaçlı
- İş olanağı
- Tarihi dokusu
- Turistik
- Diğer

4-Odunpazarı'ndaki konutlarda görmek istediğiniz işlevler hangileridir?(Birden fazla şık işaretlenebilir)

- Müze
- Kafe-Restoran
- Kültür Evi (Atölye)
- Dernek
- Diğer
- Butik Otel
- Hediyelik Eşya Dükkanı
- Resmi Kurum
- Ev

5.Tarihi konutların farklı işlevle kullanılmasını olumlu buluyor musunuz?

- Evet, olumlu buluyorum.
- Hayır, olumlu bulmuyorum.
- Kararsızım.

Bilgi 2: Bu bina 19.yy ve öncesi geleneksel konutlarından biridir. Şuan .....işleviyle kullanılmaktadır.

6- Bina içinde iken tarihi konut dokusunu hissediyor musunuz?

- Kesinlikle hissediyorum.
- Hissediyorum.
- Hissetmiyorum.

7-Sizce binaya en uygun işlev kullanılan işlevi midir?

- Evet ,en uygun işlevdir.
- Hayır, en uygun işlev değildir.

8- En uygun işlev değilse hangi işlevin verilmesini isterdiniz?

- Müze
- Hediyelik Eşya Dükkanı
- Dernek
- Butik Otel
- Kültür Evi (Atölye)
- Ev
- Kafe-Restoran
- Resmi Kurum
- Diğer

9-Bu binaya gelme/kullanma / tercih etme sebebiniz nedir? (Sadece ziyaretçiler tarafından cevaplanacaktır.)

- Binanın işlevi
- Tarihi yapısı
- Turistik
- Diğer

Ek- 2 (Devam) Anket ve Görüşme Formu

Bilgi 3: Aşağıdaki sorular sadece bina kullanıcısı (sahibi, çalışan) tarafından cevaplanacaktır.

10-Bu binayı tercih etme sebebiniz nedir? (Sadece yetkili kişi tarafından cevaplanacaktır.)

- a)İşlev için uygun oluşu
- b)Tarihi Yapısı
- c)Yatırım Amaçlı
- d)Diğer

11-Binadaki oda (mekan) sayısı işlev için yeterli oluyor mu?

- a)Evet, mekan sayısı yeterlidir.
- b)Hayır, mekan sayısı yeterli olmuyor.

12-Binada eksik olduğunu düşündüğünüz bir birim var mı? Varsa nedir?

- a)Evet, eksik birimler var.....
  - Hizmet Mekanları (odalar).....
  - İdari Odalar.....
  - Islak Hacimler.....
  - Otopark.....
  - Diğer.....
- b)Hayır, gerekli tüm birimlere sahiptir.

13-Binadaki mekan büyüklükleri (hacmi) kullanılan işlev için yeterli oluyor mu?

- a)Evet, mekan büyüklükleri yeterli büyüklüktedir.
- b)Hayır, mekanlar işlev için büyük geliyor.
- c)Hayır, mekanlar işlev için küçük geliyor.

14-Binada kullanılan yapım sistemi (duvarlar) kullanılan işlevi için uygun mu? (Not: Uygun değilse hangi malzemeyi tercih edersiniz?)

- a)Evet, uygundur.
- b)Hayır, uygun değil.....

15-Binada kullanılan pencere/kapı malzemesi (ahşap) kullanılan işlevi için uygun mu? (Not: Uygun değilse hangi malzemeyi tercih edersiniz?)

- a)Evet, tüm mekanlar için uygundur.
- b)Islak hacimler hariç diğer mekanlar için uygundur. Islak hacimlerde başka malzeme isterdim.
- C)Hayır, tüm mekanlar için uygun değildir.

16-Binada kullanılan zemin döşemesi malzemesi kullanılan işlevi için uygun mu? (Not: Uygun değilse hangi malzemeyi tercih edersiniz?)

- a)Evet, tüm mekanlar için uygundur.
- b)Islak hacimler hariç diğer mekanlar için uygundur. Islak hacimlerde başka malzeme isterdim.
- C)Hayır, tüm mekanlar için uygun değildir.

17-Binada kullanılan tavan döşemesi malzemesi (ahşap) kullanılan işlevi için uygun mu? (Not: Uygun değilse hangi malzemeyi tercih edersiniz?)

- a)Evet, tüm mekanlar için uygundur.
- b)Islak hacimler hariç diğer mekanlar için uygundur. Islak hacimlerde başka malzeme isterdim.
- C)Hayır, tüm mekanlar için uygun değildir.

18-Sizce bu binanın kullanılan işleviyle Odunpazarı'na katkısı var mıdır?

- a)Evet, vardır.
- b)Hayır, katkısı yoktur.

19-Binanın Odunpazarı'na katkısı VARSA en büyük katkısı nedir?

- a)Tarihi yaşatmaktadır.
- b)Turizme katkı sağlamaktadır.
- c)İşgücü sağlamaktadır.

NOTLAR: (Binada karşılaştığınız bir sorun varsa belirtiniz)

Ek- 4 (Devam) Sararlar Evi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR		
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş				
					İyi	Orta	Kötü										
Zemine... KAT	Z6	Oda / Hela	Baş / Depo	Zemin	ahşap	seramik	X				X				Sakaja acılan kapısı var ancak kullanılmıyor. Bu kapı orjinal değil. T22 çalısmasında mükonda bir heli bütümün varlığı tespit edilmiş.		
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	alçıpan											
				Kapılar	ahşap	ahşap	X					X					
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafılar													
Zemine... KAT	Z7	Oda	Baş Oda Serisi Alın yapılacaktır	Zemin	ahşap	ahşap	X				X				Tezde normal yüklet den b3- lünde orjinalde de yüklet olduğu şüpheli ile edilmiştir.		
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	alçıpan	X				X						
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap	ahşap						X						
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafılar													
Bircinsisi... KAT	B1	Sofa	Sofa / Oda Mükon	Zemin	ahşap	ahşap	X				X						
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	alçıpan	X					X					
				Kapılar													
				Pencereler	ahşap	ahşap					X						
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir	ahşap						X						
				Gusulhane													
				Nişler/Rafılar													
Bircinsisi... KAT	B2	Oda	Baş Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X				X						
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	alçıpan	X					X					
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap			X				X				
				Ocak		+			X				X				
				Sedir													
				Gusulhane		+				X		X					
				Nişler/Rafılar													
Bircinsisi... KAT	B3	Açık Sofa / Balkon	Çalışma Odası	Zemin	ahşap	ahşap		X			X			Oda için balkon olarak bir kısmı balkon alın bittir.			
				Tavan	ahşap	alçıpan	X				X						
				Duvar	sıva	alçıpan	X					X					
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X						
				Pencereler		pimpen	X				X						
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafılar													

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

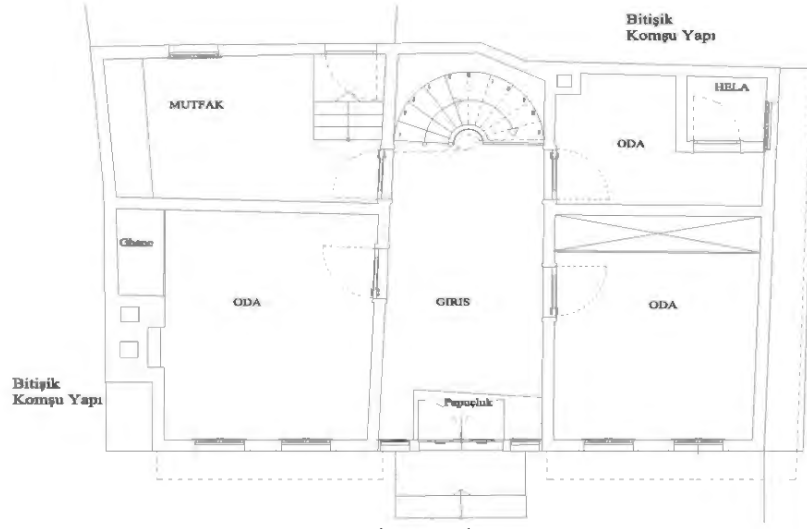
Ek- 4 (Devam) Sararlar Evi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

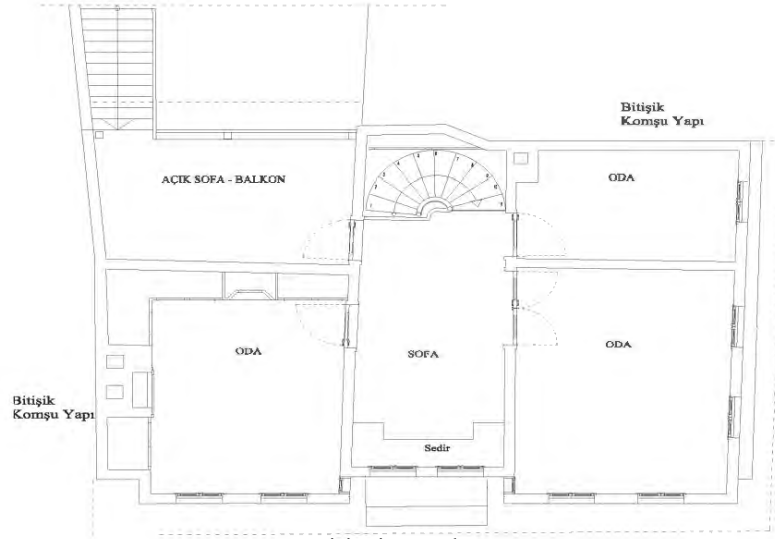
PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
Birinci.. KAT	B4	—	X/C	Zemin	Seramik		X									B3'ten geliyor.
				Tavan	çimento sıva		X									
				Duvar	Seramik		X									
				Kapılar	ahşap		X									
				Pencereler	ahşap		X									
				Yüklük/Dolap	—											
				Ocak	—											
				Sedir	—											
				Gusulhane	—											
				Nişler/Rafar	—											
Birinci... KAT	B5	2 farklı Oda	Boş Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X		X							Gift konatlı kapılar var. İki mekan birleştirilmiş.
				Tavan	ahşap	ahşap	X		X							
				Duvar	Sıva	algıfın	X			X						
				Kapılar	ahşap	ahşap	X		X							
				Pencereler	ahşap	ahşap	X		X							
				Yüklük/Dolap	—											
				Ocak	—											
				Sedir	—											
				Gusulhane	—											
				Nişler/Rafar	—											
Birinci.. KAT	Balkon			Zemin	ahşap	Seramik	X		X							
				Tavan	ahşap	çimento sıva	X		X							
				Duvar	Sıva	çimento sıva	X		X							
				Kapılar	—	—										
				Pencereler	—	—										
				Yüklük/Dolap	—	—										
				Ocak	—	—										
				Sedir	—	—										
				Gusulhane	—	—										
				Nişler/Rafar	—	—										
..... KAT				Zemin												
				Tavan												
				Duvar												
				Kapılar												
				Pencereler												
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
..... KAT				Zemin												
				Tavan												
				Duvar												
				Kapılar												
				Pencereler												
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 4a Sararlar Evi Restitüsyon Planları (Özer, 2006)

Zemin Kat Planı

Birinci Kat Planı

Ek-5 Bey Konakları İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orijinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orijinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
Bodrum... KAT	Bd1	Bodrum	Bodrum	Zemin	çöp	X			X							Duvarın sıvası orijinal değil. Sıva çöktürmeler var.
				Tavan	ahşap	ahşap	X		X							
				Duvar	sıva	çimento sıva		X		X						
				Kapılar	ahşap	ahşap	X		X							
				Pencereler												
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Bodrum... KAT	Bd2	Bodrum	Bodrum	Zemin	çöp	X			X							Duvarın kemele inen kısmında duvardaki bulunmaları görülmüştür. Duvar kemele için delinmiş.
				Tavan	ahşap	ahşap	X		X							
				Duvar	sıva	çimento sıva		X		X						
				Kapılar												
				Pencereler	ahşap	ahşap	X		X							
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Bodrum... KAT	Bd3	Bodrum	Bodrum	Zemin	çöp	X			X							Duvarın kemele inen kısmında bulunmaları görülmüştür. Mekan ortasında ahşap dikme var. Ayarda tesisat boruları mevcut.
				Tavan	ahşap	ahşap	X		X							
				Duvar	sıva	çimento sıva		X		X						
				Kapılar												
				Pencereler	ahşap	ahşap	X		X							
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Zemin... KAT	Z1	Giriş	Merdive Hali	Zemin	ahşap	ahşap		X	X							Merdive altı depo olarak kullanılıyor. Zeminde cisimlerle aşınmalar var. Sokağa çıkış kapısı var ancak kullanılmıyor.
				Tavan	ahşap	ahşap	X		X							
				Duvar	sıva	akı sıva	X			X						
				Kapılar	ahşap	ahşap	X		X							
				Pencereler												
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Zemin... KAT	Z2	Depo	Depo/Giriş	Zemin	seramik		X		X							
				Tavan	ahşap	ahşap	X		X							
				Duvar	sıva	akı sıva	X			X						
				Kapılar	ahşap	ahşap	X		X							
				Pencereler	ahşap	ahşap	X		X							
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 5 (Devam) Bey Konakları İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR				
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş						
					İyi	Orta	Kötü												
Zemin... KAT	23	Odalar	Mutfak	Zemin	ahşap	ahşap	X				X							3 mekan birleştirilmiş.	
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X								
				Duvar	Sıva	alçı sıva	X					X							
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X								
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X								
				Yüklük/Dolap															
				Ocak															
				Sedir															
				Gusulhane															
				Nişler/Rafılar															
Zemin... KAT	24	Giriş / Oda	Mercivan Hali / Giriş	Zemin	ahşap	ahşap	X				X								2 mekan birleştirilmiş. Yüklük yeni yapılmış.
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X								
				Duvar	Sıva	alçı sıva	X					X							
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X								
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X								
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X				X								
				Ocak															
				Sedir															
				Gusulhane															
				Nişler/Rafılar															
Zemin... KAT	25	Oda	Baş Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X				X								Rolöve ve restorasyonda görülen ta duvardaki dolap ve baskınları kaldırılarak yandaki oda z6'ya genişletilmiş.
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X								
				Duvar	Sıva	alçı sıva	X					X							
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X								
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X								
				Yüklük/Dolap	ahşap						X								
				Ocak															
				Sedir															
				Gusulhane							X								
				Nişler/Rafılar															
Zemin... KAT	26	—	Baş Küçük Oda	Zemin		ahşap	X				X								
				Tavan		ahşap	X				X								
				Duvar		alçı sıva	X				X								
				Kapılar		ahşap	X				X								
				Pencereler		ahşap	X				X								
				Yüklük/Dolap															
				Ocak															
				Sedir															
				Gusulhane															
				Nişler/Rafılar															
Zemin... KAT	27	—	Servis Mekanı	Zemin	ahşap	ahşap	X				X								Bir duvar plastik boya ile yeşile boyanmış. (14)
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X								
				Duvar	Sıva	alçı sıva	X				X								
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X								
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X								
				Yüklük/Dolap															
				Ocak															
				Sedir															
				Gusulhane															
				Nişler/Rafılar															

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 5 (Devam) Bey Konakları İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ			MALZEME ANALİZİ					ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev		Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş		
						İyi	Orta	Kötü								
Birinci... KAT	Z8	Oda	WC (2)	Zemin	ahşap	seramik	X				X					
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	sıva	seramik	X				X					
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X					
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X					
				Yüklük/Dolap							X					
				Ocak							X					
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Birinci... KAT	Z9	Nergizle Hazırlama Odası		Zemin		seramik	X				X					Yeni eklenen bir mekan. Duvarların zeminle yakın bölgede bulunması mevcut.
				Tavan	ahşap		X				X					
				Duvar	oluklu sıva	seramik	X				X					
				Kapılar	ahşap		X				X					
				Pencereler												
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Birinci... KAT	B1	Sofa	Merdiven Holü	Zemin	ahşap	ahşap	X				X					mekandan yan binaya geçiş için koridor açılmış
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	sıva	oluklu sıva	X				X					
				Kapılar												
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X					
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Birinci... KAT	B2	Balkon	Balkon/Depo	Zemin	ahşap	seramik	X				X					
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	sıva	oluklu sıva	X				X					
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X					
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X					
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 5 (Devam) Bey Konakları İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR		
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş				
					İyi	Orta	Kötü										
Birinci... KAT	B3	Oda	Bas Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X				X						B2 ile bağlantı sağlamak için 3 basamak eklenmiş.
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	algı sıva	X					X					
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap	ahşap	-					X						
				Ocak	-	-					X						
				Sedir	-	-					X						
				Gusulhane	-	-					X						
				Nişler/Raflar	-	-					X						
Birinci... KAT	B4	Oda	WC (x2)	Zemin	ahşap	seramik	X				X						WC'lerden birisi deki orjinal farklı pencereyi korumak için buzdun kullanılmış. Diğerinde küçük korumalar mevcut.
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	seramik	X				X						
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap	ahşap	-					X						
				Ocak	-	-					X						
				Sedir	-	-					X						
				Gusulhane	-	-					X						
				Nişler/Raflar	-	-					X						
Birinci... KAT	B5	Koridor	Koridor	Zemin	ahşap	ahşap	X				X						
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	algı sıva	X					X					
				Kapılar	ahşap	-					X						
				Pencereler	-	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap	-	-					X						
				Ocak	-	-					X						
				Sedir	ahşap	-					X						
				Gusulhane	-	-					X						
				Nişler/Raflar	-	-					X						
Birinci... KAT	B6	Sofo / Odalar	Servis Mekanı (abzekt)	Zemin	ahşap	ahşap	X				X						Mekansız birleştirilerek tek mekan haline getirilmiştir.
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	algı sıva	X					X					
				Kapılar	ahşap	-					X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap	-	-					X						
				Ocak	-	-					X						
				Sedir	ahşap	-					X						
				Gusulhane	-	-					X						
				Nişler/Raflar	-	-					X						
Birinci... KAT	B7	Bas Oda	Bas Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X				X						Tavanı islemelidir. Gift konatlı kapağı var.
				Tavan	ahşap	ahşap	X					X					
				Duvar	sıva	algı sıva	X					X					
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X				X						
				Ocak	-	+	X				X						
				Sedir	-	-					X						
				Gusulhane	-	-					X						
				Nişler/Raflar	ahşap	ahşap	X				X						

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

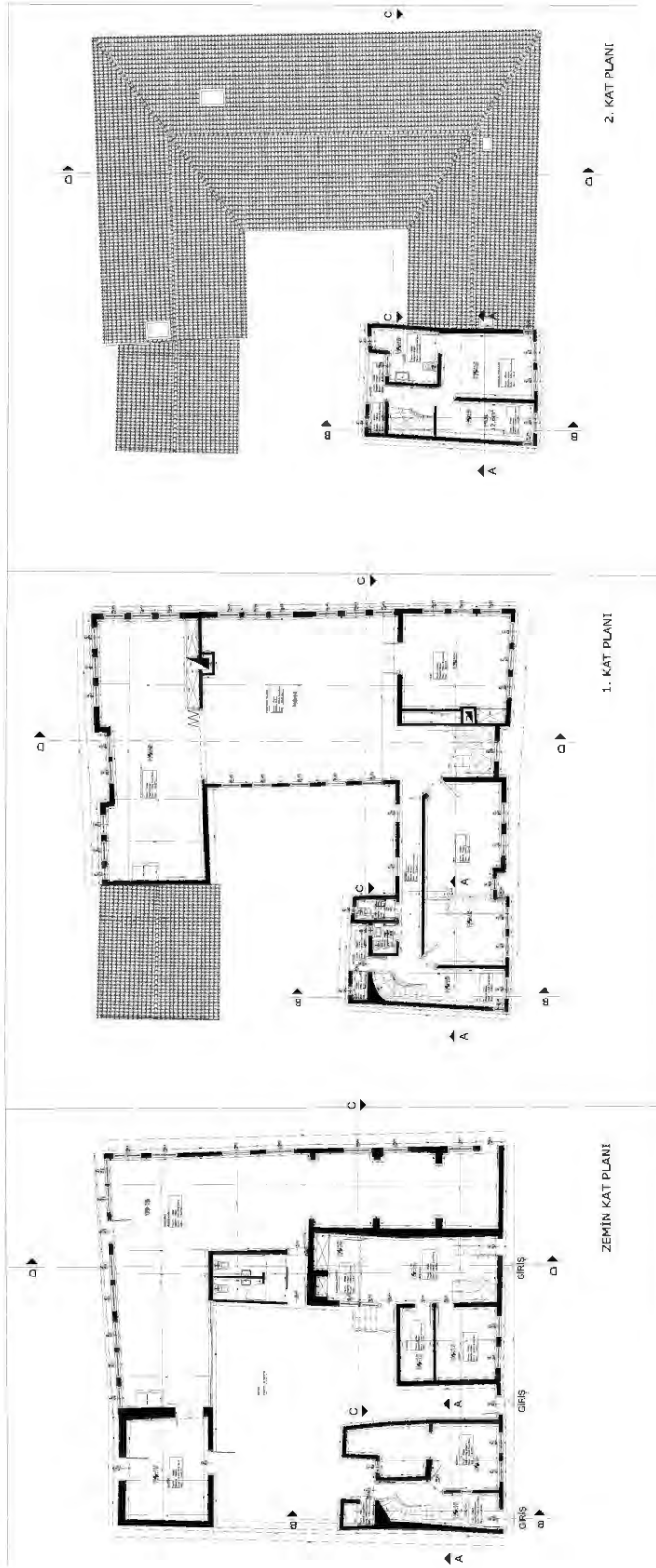
Ek- 5 (Devam) Bey Konakları İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
------------------------------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR						
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş								
					İyi	Orta	Kötü														
1. KİTAPLIK KAT	11	Sofa	Merdiven Holü	Zemin	ahşap	ahşap	X			X											
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X											
				Duvar	sıva	ahşap	X					X									
				Kapılar	ahşap	ahşap	X					X									
				Pencereler	ahşap	ahşap	X					X									
				Yüklük/Dolap																	
				Ocak																	
				Sedir																	
				Gusulhane																	
				Nişler/Rafar																	
				2. KİTAPLIK KAT	Balık	Balık/Depo	Balık/Depo	Zemin	ahşap	seramik	X			X							
Tavan	ahşap	ahşap	X							X											
Duvar	sıva	kirli sıva	X										X								
Kapılar	ahşap	ahşap	X									X									
Pencereler	ahşap	ahşap	X									X									
Yüklük/Dolap																					
Ocak																					
Sedir																					
Gusulhane																					
Nişler/Rafar																					
3. KİTAPLIK KAT	12	İsteme	Özel Od					Zemin	ahşap	ahşap	X			X							
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X											
				Duvar	sıva	ahşap	X					X									
				Kapılar	ahşap	ahşap	X					X									
				Pencereler	ahşap	ahşap	X					X									
				Yüklük/Dolap	ahşap							X									
				Ocak																	
				Sedir	ahşap							X									
				Gusulhane																	
				Nişler/Rafar																	
				4. KİTAPLIK KAT	13	Banyo	Banyo	Zemin	ahşap	seramik	X			X							
Tavan	ahşap	ahşap	X							X											
Duvar	sıva	seramik	X									X									
Kapılar	ahşap	ahşap	X									X									
Pencereler	ahşap	ahşap	X									X									
Yüklük/Dolap	ahşap											X									
Ocak												X									
Sedir																					
Gusulhane												X									
Nişler/Rafar																					
Bahçe KAT 1	Bahçe Giriş 2							Zemin		kara taş	X			X							
				Tavan	ahşap	ahşap	X					X									
				Duvar	sıva	kirli sıva	X						X								
				Kapılar	ahşap	ahşap	X					X									
				Pencereler																	
				Yüklük/Dolap																	
				Ocak																	
				Sedir																	
				Gusulhane																	
				Nişler/Rafar																	

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 5a Bey Konakları Restorasyon Projesi (Odunpazarı Belediyesi Arşivi)

Ek- 6 (Devam) Osmanlı Evi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş		
					İyi	Orta	Kötü								
Zemin... KAT	Z6	Velikli / İdari Oda	Zemin	ahşap	X				X						Kullanımdan kaynaklı açığın sıkı kapatılmış.
			Tavan	ahşap	X						X				
			Duvar	Sıva	X										
			Kapılar	ahşap	X							X			
			Pencereler	ahşap	X							X			
			Yüklük/Dolap	ahşap	X							X			
			Ocak	+	X							X			
			Sedir	-	X										
			Gusulhane	-	X										
			Nişler/Rafar	ahşap	X							X			
			Birinci... KAT	B1	Sofa	Zemin	ahşap	X				X			
Tavan	ahşap	X									X				
Duvar	Sıva	X										X			
Kapılar	ahşap	X										X			
Pencereler	ahşap	X										X			
Yüklük/Dolap	-	X													
Ocak	-	X													
Sedir	ahşap	X										X			
Gusulhane	-	X													
Nişler/Rafar	-	X													
Birinci... KAT	B2	Toplantı Odası				Zemin	ahşap	X				X			
			Tavan	ahşap	X						X				
			Duvar	Sıva	X							X			
			Kapılar	ahşap	X							X			
			Pencereler	ahşap	X							X			
			Yüklük/Dolap	ahşap	X						X				
			Ocak	-	X										
			Sedir	ahşap	X							X			
			Gusulhane	-	X										
			Nişler/Rafar	ahşap	X							X			
			Birinci... KAT	B3	Sergi Alanı	Zemin	ahşap	X				X			
Tavan	ahşap	X									X				
Duvar	Sıva	X										X			
Kapılar	ahşap	X										X			
Pencereler	ahşap	X										X			
Yüklük/Dolap	ahşap	X									X				
Ocak	+	X										X			
Sedir	ahşap	X										X			
Gusulhane	+	X													
Nişler/Rafar	-	X													
Birinci... KAT	B4	WC				Zemin	Seramik	X				X			
			Tavan	ahşap	X				X						
			Duvar	keçi taşı	X			X							
			Kapılar	ahşap	X						X				
			Pencereler	ahşap	X							X			
			Yüklük/Dolap	-	X										
			Ocak	-	X										
			Sedir	-	X										
			Gusulhane	-	X										
			Nişler/Rafar	-	X										

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 6 (Devam) OsmanlıEvi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
Birinci... KAT	B5	İdari Oda	Zemin	ahşap	X			X								Tavanı işlenelidir. Yüklük kapıları açılmıyor. Dolapın yerine B4 nekani yapılmış. Bina kısmı korusaldan dolayısı yük-lük detaylı incelenemedi.
Zemini... KAT	Z7 (Müst.)	Giriş Holü	Zemin	seramik ahşap			X	X								
Zemini... KAT	Z8 (Müst.)	Mutfak	Zemin	seramik	X			X								Mutfak işlenmiş dolayısı yeni malzeme ile dolap ve tezgah eklenmiş.
Zemini... KAT	Z9 (Müst.)	Depo	Zemin	seramik	X			X								mutfakla ortak olan duvarda 2 adet pencere kasası var. Arkası dolap ile kapatılmış.
Zemini... KAT	Z10 (Müst.)	WC Holü	Zemin	seramik	X			X								Duvar ve tavan duvarı tesisat boruları geçiriyor.
Zemini... KAT	Z11 (Müst.)		Tavan	ahşap	X											
Zemini... KAT	Z12 (Müst.)		Duvar	sıva	X											
Zemini... KAT	Z13 (Müst.)		Kapılar	ahşap	X											
Zemini... KAT	Z14 (Müst.)		Pencereler	ahşap	X											
Zemini... KAT	Z15 (Müst.)		Yüklük/Dolap	ahşap	X											
Zemini... KAT	Z16 (Müst.)		Ocak	ahşap	X											
Zemini... KAT	Z17 (Müst.)		Sedir	ahşap	X											
Zemini... KAT	Z18 (Müst.)		Gusulhane	ahşap	X											
Zemini... KAT	Z19 (Müst.)		Nişler/Rafalar	ahşap	X											

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 6 (Devam) Osmanlı Evi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş		
					İyi	Orta	Kötü								
Zemin... KAT Z11 (Müst.)	Depo	Zemin	ahşap			X				X				Önceden WC olarak kullanılan küçük bir mekan var ve duvarları seramik kaplı.	
		Tavan	ahşap		X					X					
		Duvar	Siva seramik			X				X					
		Kapılar	ahşap		X				X						
		Pencereler	ahşap		X						X				
		Yüklük/Dolap	-												
		Ocak	-												
		Sedir	-												
		Gusulhane	-												
		Nişler/Rafar	-												
Zemin... KAT Z12 (Müst.)	WC	Zemin	Seramik		X				X						
		Tavan	Siva		X				X						
		Duvar	Seramik		X				X						
		Kapılar	ahşap		X				X						
		Pencereler	-												
		Yüklük/Dolap	-												
		Ocak	-												
		Sedir	-												
		Gusulhane	-												
		Nişler/Rafar	-												
Birinci... KAT B6 (Müst.)	Sofa	Toplantı Odası/Sofa	Zemin	ahşap		X			X					Merdiven başlangıcına lavaboya eklenmiş. Lambalıklar var. Lavabonun yanında orkeza çelme duvarında kapatılmış bir kapı var.	
		Tavan	ahşap		X										
		Duvar	Siva		X										
		Kapılar	-												
		Pencereler	ahşap		X						X				
		Yüklük/Dolap	-												
		Ocak	-												
		Sedir	-												
		Gusulhane	-												
		Nişler/Rafar	-												
Birinci... KAT B7 (Müst.)	İdari Oda	Zemin	ahşap		X				X						
		Tavan	ahşap		X										
		Duvar	Siva		X										
		Kapılar	ahşap		X										
		Pencereler	ahşap		X										
		Yüklük/Dolap	ahşap				X		X						
		Ocak	-												
		Sedir	-												
		Gusulhane	-												
		Nişler/Rafar	-												
Birinci... KAT B8 (Müst.)	İdari Oda	Zemin	ahşap		X				X					Yüksek kapakları yok. Tesisat araç gereçlerinin altında bir baskın var. Orjinal işlevi banyo/gusulhane olabilir. Ahşap pencerelerde demir yeni yapılmış parmaklıklar var.	
		Tavan	ahşap		X										
		Duvar	Siva		X										
		Kapılar	ahşap		X										
		Pencereler	ahşap		X										
		Yüklük/Dolap	ahşap				X		X						
		Ocak	+		X										
		Sedir	-												
		Gusulhane	+				X		X						
		Nişler/Rafar	-												

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 6 (Devam) Osmanlı Evi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
Birinci KAT	B9 (Müst.)	İdari Oda	Zemin	ahşap	X			X								Sadece üst penceresi var. Yan odaya açılan bir kapısı var.
Birinci KAT	B10 (Müst.)	İdari Oda	Zemin	ahşap	X			X								Ayrıca lambakların olduğu hi-zada duvara lambalar monte edilmiş.
Bahçe / Ahşap KAT		Bahçe / Ahşap	Zemin	taş mermer												
			Tavan													
			Duvar	taş												
			Kapılar	ahşap												
			Pencereleler													
			Yüklük/Dolap	mermer												
			Ocak	taş k.												
			Sedir													
			Gusulhane													
			Nişler/Rafılar													
			Zemin													
			Tavan													
			Duvar													
			Kapılar													
			Pencereleler													
			Yüklük/Dolap													
			Ocak													
			Sedir													
			Gusulhane													
			Nişler/Rafılar													

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 7 Sivrioğlu Konağı İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR			
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş					
					İyi	Orta	Kötü											
Zemin.. KAT	Z1	Giriş /Sofa	Giriş Holü	Zemin	ahşap	seramik	X				X						merdiven değişmiş.	
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X							
				Duvar	sıva	sıva	X						X					
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X							
				Pencereler														
				Yüklük/Dolap														
				Ocak														
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafar														
Zemin.. KAT	Z2	Sofanın Arkanı	Gözetme Odası	Zemin	ahşap	seramik	X				X							Restorasyondan da anlaşılacağı üzere sanardan bölünmüş bir odadır.
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X							
				Duvar	sıva	sıva	X						X					
				Kapılar		ahşap	X				X							
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X							
				Yüklük/Dolap														
				Ocak														
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafar														
Zemin.. KAT	Z3		Arşiv	Zemin	ahşap	seramik	X				X							Zeminin yarıısı yükseltilmiştir. Zeminde 2 farklı çeşit seramik döşenmiştir. Restorasyon buca düşünülüşünde ocakın olması gerekir.
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X							
				Duvar	sıva	sıva	X						X					
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X							
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X							
				Yüklük/Dolap	ahşap						X							
				Ocak							X							
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafar														
Zemin.. KAT	Z4		Arşiv /Depo	Zemin	toprak	seramik	X				X							Bölücü duvarlar kaldırılarak tek mekan haline getirilmiş. Mekan dolaplar ile ayrılmış.
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X							
				Duvar	kerpiç	sıva	X						X					
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X							
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X							
				Yüklük/Dolap														
				Ocak														
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafar														
Zemin.. KAT	Z5		WC/Laabo	Zemin	toprak	seramik	X				X							WC'nin hemen yanındaki başlığı tavaba eklenmiş.
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X							
				Duvar	kerpiç	seramik	X				X							
				Kapılar		ahşap	X				X							
				Pencereler														
				Yüklük/Dolap														
				Ocak														
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafar														

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 7 (Devam) Sivrioğlu Konağı İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuştur	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
Zemin... KAT	Z6	Oda	Dinlenme Odası	Zemin	ahşap	seramik	X			X						
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X						
				Duvar	sıva	sıva	X				X					
				Kapılar	ahşap	ahşap	X									
				Pencereler	ahşap	ahşap	X			X						
				Yüklük/Dolap	ahşap	-				X						
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Zemin... KAT	Z7	Köprük	Mutfak	Zemin	toprak	seramik	X			X						
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X						
				Duvar	kerpiç	sıva	X				X					
				Kapılar	-	ahşap	X			X						
				Pencereler	-	ahşap	X			X						
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Birinci... KAT	B1	Şaşe / Odalar	Çalışma B. / Ofis	Zemin	ahşap	ahşap		X		X						merdivenin bir yanındaki bölünmüş bölümlerle ahşap seki yapılmış. Soluk cephesine çıkan 6 basamaklı tavan çift katlı ahşap bir kapı var.
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X						
				Duvar	sıva	sıva	X			X						
				Kapılar	ahşap	-										
				Pencereler	ahşap	ahşap	X			X						
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir	ahşap	-				X						
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Birinci... KAT	B2	Oda	İdari Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X			X						Çamdan ile beşerme mekandır.
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X						
				Duvar	sıva	ahşap cam	X			X						
				Kapılar	ahşap	ahşap cam	X			X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X			X						
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir	ahşap	-				X						
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Birinci... KAT	B3	Oda	İdari Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X			X						Acığın önü kırılgan yapıda korunmuş. Ara duvardaki pencere için bir adet ahşap kapı var. Acığın yanındaki dolapların kapakları yok.
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X						
				Duvar	sıva	sıva	X									
				Kapılar	ahşap	ahşap	X					X				
				Pencereler	ahşap	ahşap				X						
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap		X		X						
				Ocak		+		-	-		X					
				Sedir	ahşap	-				X						
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 7 (Devam) Sivrioğlu Konağı İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
Birinci... KAT	B4	WC Holü	WC Holü	Zemin	ahşap	seramik	X									WC zemindeki boşluklar kaba elelenmiş.
				Tavan	ahşap	ahşap			X							
				Duvar	sıva	sıva	X					X				
				Kapılar	sıva	ahşap	X					X				
				Pencereler	ahşap	ahşap			X							
				Yükük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Raflar												
Birinci... KAT	B5	WC Holü Devamı	WC	Zemin	ahşap	seramik	X									
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X						
				Duvar	sıva	seramik	X			X						
				Kapılar		ahşap	X			X						
				Pencereler												
				Yükük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Raflar												
Birinci... KAT	B6	Oda	İdari Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X									Oda'nın ön kısmında kullanılan mobilyalarda abajur kullanılmış.
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X						
				Duvar	sıva	sıva	X					X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X					X				
				Pencereler	ahşap	ahşap	X			X						
				Yükük/Dolap	ahşap	ahşap		X		X						
				Ocak	+	+				X						
				Sedir	ahşap					X						
				Gusulhane												
				Nişler/Raflar												
Birinci... KAT	B7	WC	Arşiv	Zemin	ahşap	ahşap	X									
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X						
				Duvar	sıva	sıva	X					X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X			X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X			X						
				Yükük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Raflar												
İkinci... KAT	İ1	Sofa	Denizine Toplantı B.	Zemin	ahşap	ahşap	X									
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X						
				Duvar	sıva	sıva	X					X				
				Kapılar												
				Pencereler	ahşap	ahşap	X			X						
				Yükük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir	ahşap					X						
				Gusulhane												
				Nişler/Raflar												

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 7 (Devam) Sivrioğlu Konağı İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR		
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş				
					İyi	Orta	Kötü										
İkinci... KAT	12	Oda	Genel Müdür Odası	Zemin	ahşap	ahşap	X			X							
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X							
				Duvar	sıva	sıva	X							X			
				Kapılar	ahşap	ahşap	X							X			
				Pencereler	ahşap	ahşap	X			X							
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir	ahşap					X							
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													
İkinci... KAT	13	Kilerin Yarısı	WC/Duş	Zemin	ahşap	seramik	X			X							
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X							
				Duvar	sıva	seramik	X			X							
				Kapılar		ahşap	X			X							
				Pencereler	ahşap	ahşap	X			X							
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													
İkinci... KAT	14	Oda	İdari Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X			X							
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X							
				Duvar	sıva	sıva	X							X			
				Kapılar	ahşap	ahşap	X							X			
				Pencereler	ahşap	ahşap	X			X							
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir	ahşap					X							
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													
İkinci... KAT	15	Kilerin Yarısı	WC/Duş	Zemin	ahşap	seramik	X			X							
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X							
				Duvar	sıva	seramik	X			X							
				Kapılar	ahşap	ahşap	X			X							
				Pencereler													
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													
İkinci... KAT	16	Oda	İdari Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X			X							
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X							
				Duvar	sıva	sıva	X							X			
				Kapılar	ahşap	ahşap	X							X			
				Pencereler	ahşap	ahşap	X			X							
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X			X							
				Ocak		+								X			
				Sedir	ahşap												
				Gusulhane	+	+								X			
				Nişler/Rafar													

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

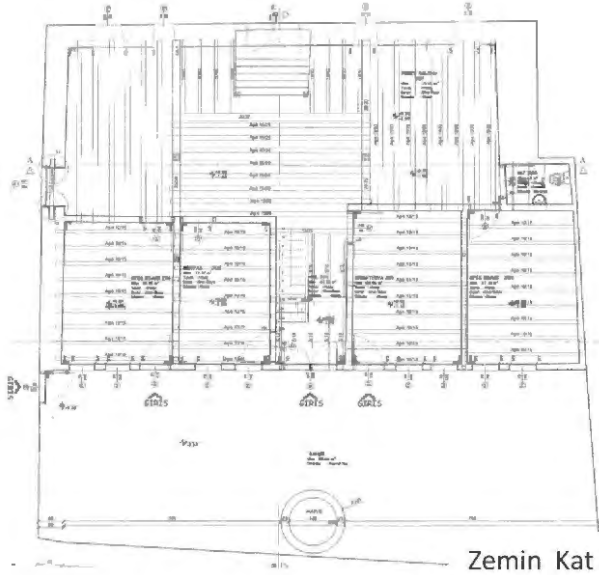
Ek- 7 (Devam) Sivrioğlu Konağı İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

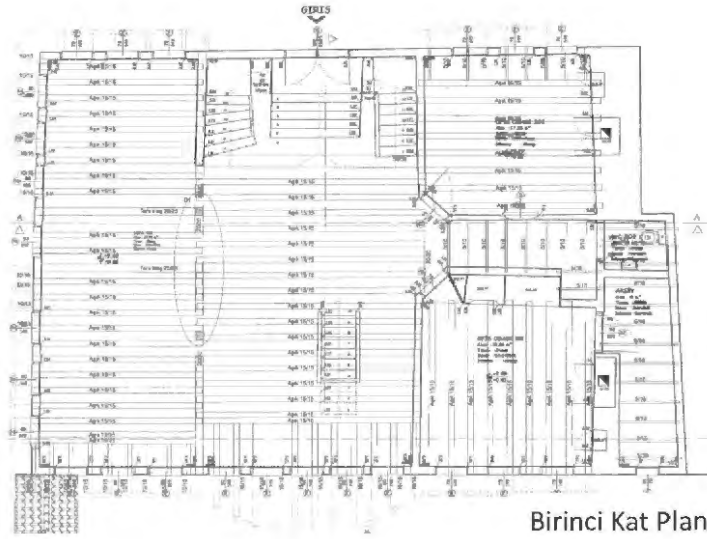
PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
1. Kat	17	WC Holü	WC/Duş	Zemin	ahşap	seramik	X				X					İİ'e çıkışı olan kapının arkası seramik ile kaplanarak kapatılmış.
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	sıva	seramik	X				X					
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X					
				Pencereler	-	-										
				Yüklük/Dolap	-	-										
				Ocak	-	-										
				Sedir	-	-										
				Gusulhane	-	-										
				Nişler/Rafılar	-	-										
2. Kat	18	Oda	İdari Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X				X					Simdi dolap olan bölüm bnceden gusulhaneymiş. Dolap olan bölüm ise kapı yapılarak yan mekana bağlanmış.
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	sıva	sıva	X				X					
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X					
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X					
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X				X					
				Ocak	-	-										
				Sedir	ahşap	-					X					
				Gusulhane	+	-					X					
				Nişler/Rafılar	-	-										
3. Kat	19	WC	WC/Duş	Zemin	ahşap	seramik	X				X					
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	sıva	seramik	X				X					
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X					
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X					
				Yüklük/Dolap	-	-										
				Ocak	-	-										
				Sedir	-	-										
				Gusulhane	-	-										
				Nişler/Rafılar	-	-										
4. Kat				Zemin												
				Tavan												
				Duvar												
				Kapılar												
				Pencereler												
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafılar												

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

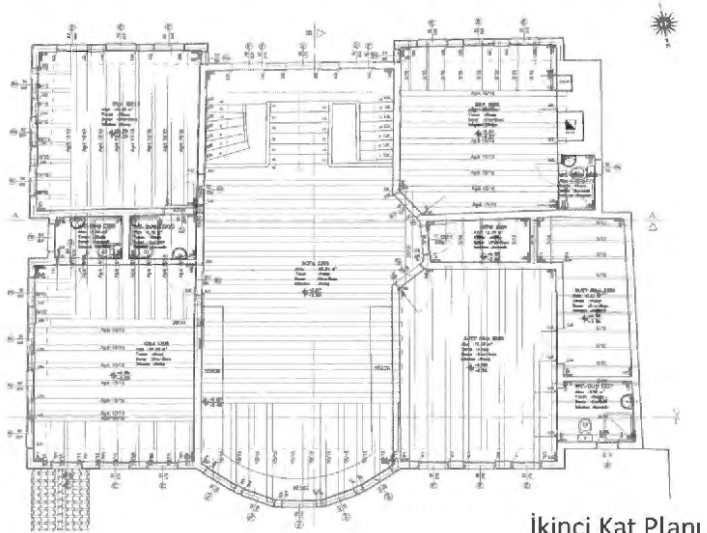
Ek- 7a Sivrioğlu Konağı Restorasyon Planları (Odunpazarı Belediyesi Arşivi)

Zemin Kat Planı

Birinci Kat Planı

İkinci Kat Planı

Ek- 8 (Devam) Karargâh Binası İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR				
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş						
					İyi	Orta	Kötü												
Bodrum... KAT	Bd6	WC	Zemin	tapaklı taş seramik	X				X								Sonradan eklenen WC'lerden biridir.		
			Tavan	ahşap	ahşap	X			X										
			Duvar	sıva	seramik	X			X										
			Kapılar	ahşap	ahşap	X			X										
			Pencereler	ahşap	ahşap	X			X										
			Yüklük/Dolap																
			Ocak																
			Sedir																
			Gusulhane																
			Nişler/Rafar																
Bodrum... KAT	Bd7	Oda/Arşiv	Zemin	tapaklı taş seramik	X				X									Oda'nın altı seramik kaplanmıştır.	
			Tavan	ahşap	ahşap	X			X										
			Duvar	sıva	sıva	X					X								
			Kapılar	ahşap	ahşap	X			X										
			Pencereler	ahşap	ahşap	X			X										
			Yüklük/Dolap																
			Ocak	+	+	X					X								
			Sedir																
			Gusulhane																
			Nişler/Rafar																
Bodrum... KAT	Bd8	Oda Depo	Zemin	tapaklı taş seramik	X				X										
			Tavan	ahşap	ahşap	X			X										
			Duvar	sıva	sıva	X					X								
			Kapılar	ahşap	ahşap	X			X										
			Pencereler	ahşap	ahşap	X			X										
			Yüklük/Dolap																
			Ocak																
			Sedir																
			Gusulhane																
			Nişler/Rafar																
Zemin... KAT	Z1	Giriş / Sofra	Zemin	ahşap	ahşap	X			X										Mekan bütünü duvar ile ilgili ayrılmış. Pasivite koruması.
			Tavan	ahşap	ahşap	X			X										
			Duvar	sıva	sıva	X					X								
			Kapılar	ahşap	ahşap	X			X										
			Pencereler	ahşap	ahşap	X			X										
			Yüklük/Dolap																
			Ocak																
			Sedir																
			Gusulhane																
			Nişler/Rafar																
Zemin... KAT	Z2	Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X			X										
			Tavan	ahşap	ahşap	X			X										
			Duvar	sıva	sıva	X					X								
			Kapılar	ahşap	ahşap	X			X										
			Pencereler	ahşap	ahşap	X			X										
			Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X			X										
			Ocak																
			Sedir																
			Gusulhane																
			Nişler/Rafar																

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 8 (Devam) Karargâh Binası İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR		
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş				
					İyi	Orta	Kötü										
Zemin... KAT	Z3	Oda	Oda/Yönetim	Zemin	ahşap	X				X							
				Tavan	ahşap	X			X								
				Duvar	sıva	X							X				
				Kapılar	ahşap	X			X								
				Pencereler	ahşap	X			X								
				Yüklük/Dolap	ahşap	X			X								
				Ocak	+			X					X				
				Sedir	-												
				Gusulhane	-												
				Nişler/Raflar	-												
Zemin... KAT	Z4	Depo / Kiler	Boş	Zemin	ahşap	X			X								22' deki duvarın ortası görünmüyor.
				Tavan	ahşap	X			X								
				Duvar	sıva	X							X				
				Kapılar	ahşap	X			X								
				Pencereler	ahşap	X			X								
				Yüklük/Dolap	-												
				Ocak	-												
				Sedir	-												
				Gusulhane	-												
				Nişler/Raflar	-												
Zemin... KAT	Z5	—	WC Holü	Zemin	ahşap	ahşap	X		X								
				Tavan	ahşap	ahşap	X		X								
				Duvar	sıva	sıva	X		X								
				Kapılar	?	ahşap	X		X								
				Pencereler	ahşap	ahşap	X		X								
				Yüklük/Dolap	-												
				Ocak	-												
				Sedir	-												
				Gusulhane	-												
				Nişler/Raflar	-												
Zemin... KAT	Z6	—	WC	Zemin	ahşap	seramik	X		X								
				Tavan	ahşap	ahşap	X		X								
				Duvar	sıva	seramik	X		X								
				Kapılar	—	ahşap	X		X								
				Pencereler	—	ahşap	X		X								
				Yüklük/Dolap	-												
				Ocak	-												
				Sedir	-												
				Gusulhane	-												
				Nişler/Raflar	-												
Zemin... KAT	Z7	Giriş / Sağa	Giriş Holü	Zemin	ahşap	ahşap	X		X								
				Tavan	ahşap	ahşap	X		X								
				Duvar	sıva	sıva	X		X				X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X		X								
				Pencereler	ahşap	ahşap	X		X								
				Yüklük/Dolap	-												
				Ocak	-												
				Sedir	-												
				Gusulhane	-												
				Nişler/Raflar	-												

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 8 (Devam) Karargâh Binası İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
Zemin... KAT	Z8	—	WC Holü	Zemin	ahşap	ahşap	X				X					
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	Sıva	Sıva	X				X					
				Kapılar	?	ahşap	X				X					
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X					
				Yüklük/Dolap		—										
				Ocak		—										
				Sedir		—										
				Gusulhane		—										
				Nişler/Rafılar		—										
Zemin... KAT	Z9	—	WC	Zemin	ahşap	seramik	X				X					
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	Sıva	seramik	X				X					
				Kapılar	—	ahşap	X				X					
				Pencereler		—										
				Yüklük/Dolap		—										
				Ocak		—										
				Sedir		—										
				Gusulhane		—										
				Nişler/Rafılar		—										
Zemin... KAT	Z10	Oda	Oda/Sergi	Zemin	ahşap	ahşap	X				X					Ocağın üst duvarındaki resimler korunmuş. (Yıldızlar) Dolaba orjinal işleri gusulhane olabilir.
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	Sıva	Sıva	X					X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X					
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X					
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X		X		X					
				Ocak	+	+	X					X				
				Sedir		—										
				Gusulhane		—										
				Nişler/Rafılar		—										
Zemin... KAT	Z11	Depo ?	Baş Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X				X					212'de bulunan dolabın arkası görünmüyor. Merdiven altı depo olarak kullanılıyor.
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	Sıva	Sıva	X					X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X					
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X					
				Yüklük/Dolap		—										
				Ocak		—										
				Sedir		—										
				Gusulhane		—										
				Nişler/Rafılar	ahşap	ahşap	X				X					
Zemin... KAT	Z12	Oda	Oda/Sergi	Zemin	ahşap	ahşap	X				X					Duvar resimleri korunmuş. Dolaba orjinal işleri gusulhane de olabilir ? Duvar resimleri 20.yy. eki olabilir. (inson tasvir)
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	Sıva	duvar resmi	X					X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X					
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X					
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X				X					
				Ocak		—										
				Sedir		—										
				Gusulhane		—										
				Nişler/Rafılar		—										

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 9 ETO Binası İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
Zemina... KAT	Z1	Giriş/Taşlık	Giriş/Kabul Salonu	Zemin	taş/taş	ahşap	X				X					Zemin kat dışarıda olduğu için belirlenmiştir.
Zemina... KAT	Z2	Oda	Oda/Ofis	Zemin	taş/taş	ahşap	X				X					Tavan döşemesine şekil verilmiş. Pencerenin alt kısmı yerden ayırılmıştır.
Zemina... KAT	Z3	—	Oda	Zemin	taş/taş	ahşap	X				X					Yolun yan tarafında küçük bir giriş var. Bu bölge tesisat için yerleştirilmiştir.
Zemina... KAT	Z4	—	WC	Zemin	taş/taş	seramik	X				X					Cephe tarafındaki wc de havalandırma penceresi var. Banyo-banyo wc olarak ayrılmış.
Birinci... KAT	B1	Sofa	Merdivan Hali	Zemin	ahşap	ahşap	X				X					
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	sıva	sıva	X									
				Kapılar	ahşap	ahşap	X									
				Pencereler	ahşap	ahşap	X									
				Yüklük/Dolap	—	—										
				Ocak	—	—										
				Sedir	—	—										
				Gusulhane	—	—										
				Nişler/Rafar	—	—										

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

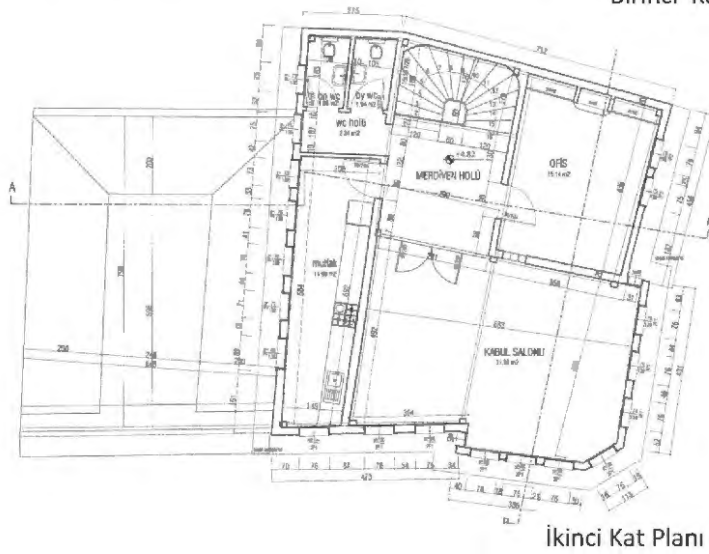
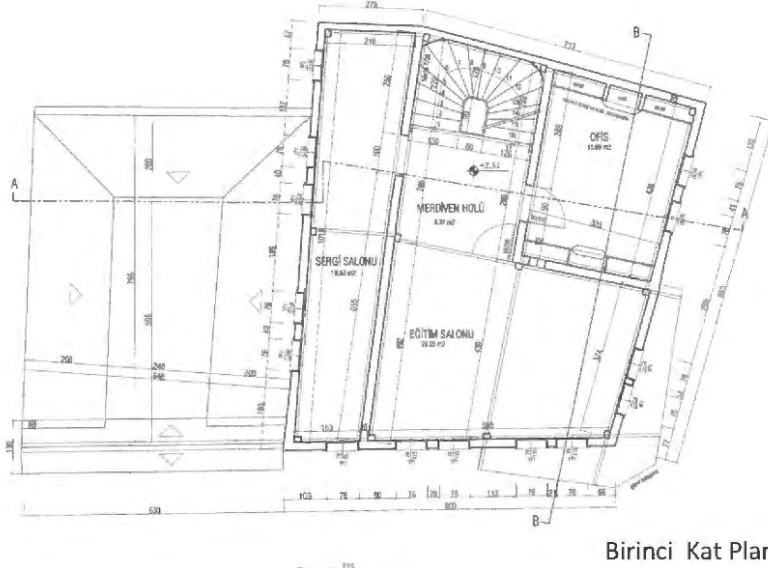
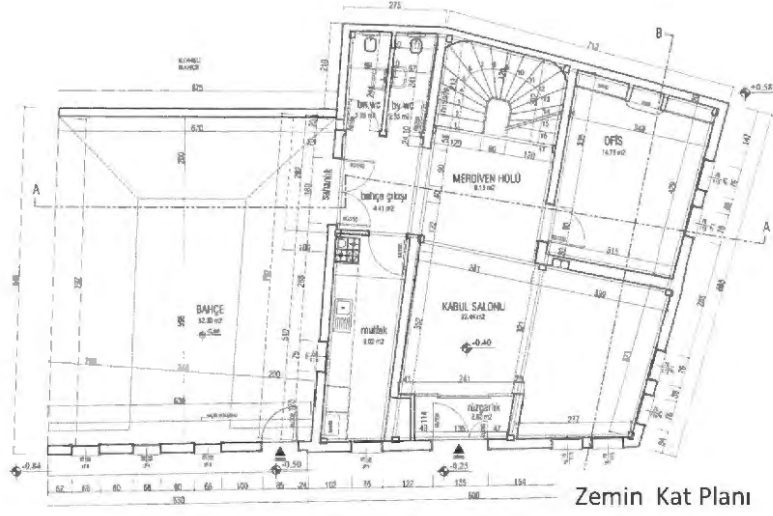
Ek- 9 (Devam) ETO Binası İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR		
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş				
					İyi	Orta	Kötü										
İkinci... KAT	12	Oda	Oda/Ofis	Zemin	ahşap	ahşap	X			X							
				Tavan	ahşap	ahşap	X			X							
				Duvar	sıva	Sıva	X						X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X										
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X				X						
				Ocak	+	+	X					X					
				Sedir	-	-											
				Gusulhane	-	-											
				Nişler/Rafar	ahşap	ahşap	X				X						
				Zemin	ahşap	ahşap	X				X						
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
Duvar	sıva	sıva	X					X									
Kapılar	ahşap	ahşap	X				X										
Pencereler	ahşap	ahşap	X				X										
Yüklük/Dolap	-	-															
Ocak	-	-															
Sedir	-	-															
Gusulhane	-	-															
Nişler/Rafar	-	-															
Zemin	-	-		ahşap	X			X									
Tavan	-	-		ahşap	X			X									
Duvar	-	-		sıva	X				X								
Kapılar	-	-		ahşap	X			X									
Pencereler	-	-		ahşap	X			X									
Yüklük/Dolap	-	-		-													
Ocak	-	-		-													
Sedir	-	-		-													
Gusulhane	-	-		-													
Nişler/Rafar	-	-		-													
Zemin	-	-		ahşap	X			X									
Tavan	-	-		ahşap	X			X									
Duvar	-	-		sıva	X				X								
Kapılar	-	-		ahşap	X			X									
Pencereler	-	-		ahşap	X			X									
Yüklük/Dolap	-	-		-													
Ocak	-	-		-													
Sedir	-	-		-													
Gusulhane	-	-		-													
Nişler/Rafar	-	-		-													
Zemin	-	-		seramik	X			X									
Tavan	-	-		ahşap	X			X									
Duvar	-	-		seramik sıva	X				X								
Kapılar	-	-		ahşap	X			X									
Pencereler	-	-		ahşap	X			X									
Yüklük/Dolap	-	-		-													
Ocak	-	-		-													
Sedir	-	-		-													
Gusulhane	-	-		-													
Nişler/Rafar	-	-		-													

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 9a ETO Binası Restorasyon Planları (Odunpazarı Belediyesi Arşivi)

Ek- 10 Kayıkçılar Konağı İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR			
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş					
					İyi	Orta	Kötü											
Bodrum. KAT	Bd1	Bodrum	Depo	Zemin	toprak	şap									Tavana izolasyon yapılmış. (yön)			
				Tavan	ahşap	ahşap												
				Duvar	seramik siva	çimento siva												
				Kapılar	ahşap	ahşap	X											
				Pencereler														
				Yüklük/Dolap														
				Ocak														
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafar														
Bodrum. KAT	Bd2	Bodrum	Depo	Zemin	toprak	şap												
				Tavan	ahşap	ahşap												
				Duvar	seramik siva	çimento siva												
				Kapılar	ahşap	ahşap												
				Pencereler	ahşap	ahşap	X											
				Yüklük/Dolap														
				Ocak														
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafar														
Zemin. KAT	Z1	Sofa	Giriş Holü	Zemin	ahşap	ahşap			X						Kapıdan sonra 8 basamak ile çıkılıyor. Girişte zemin yapılmış.			
				Tavan	ahşap	ahşap			X									
				Duvar	siva	seramik siva												
				Kapılar	ahşap	ahşap	X											
				Pencereler	ahşap	ahşap	X											
				Yüklük/Dolap														
				Ocak														
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafar														
Zemin. KAT	Z2	Odanın Yarısı	WC Holü	Zemin	ahşap	ahşap	X											
				Tavan	ahşap	ahşap	X											
				Duvar	siva	siva												
				Kapılar	ahşap	ahşap	X											
				Pencereler	ahşap	ahşap	X											
				Yüklük/Dolap														
				Ocak														
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafar														
Zemin. KAT	Z3	Odanın Yarısı	WC	Zemin	ahşap	seramik	X								Bay ve bayan wc olarak ayrılmış.			
				Tavan	ahşap	ahşap	X											
				Duvar	siva	seramik	X											
				Kapılar		ahşap	X											
				Pencereler														
				Yüklük/Dolap														
				Ocak														
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafar														

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 10 (Devam) Kayıkçılar Konağı İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
Zemin	ahşap	ahşap	XX													Arka cephe duvarına mutfak tezyih eklenmiş.
Tavan	ahşap	ahşap	XX													
Duvar	sıva	sıva seramik	XX													
Kapılar	ahşap	ahşap	XX													
Pencereler																
Yüklük/Dolap																
Ocak																
Sedir																
Gusulhane																
Nişler/Rafar																
Zemin	ahşap	ahşap	XX													
Tavan	ahşap	ahşap	XX													
Duvar	sıva	sıva	XX													
Kapılar	ahşap	ahşap	XX													
Pencereler	ahşap	ahşap	XX													
Yüklük/Dolap	ahşap															
Ocak	+															
Sedir																
Gusulhane																
Nişler/Rafar																
Zemin	ahşap	ahşap	XX													
Tavan	ahşap	ahşap	XX													
Duvar	sıva	sıva	XX													
Kapılar	ahşap	ahşap	XX													
Pencereler	ahşap	ahşap	XX													
Yüklük/Dolap	ahşap															
Ocak	+															
Sedir																
Gusulhane																
Nişler/Rafar																
Zemin	ahşap	ahşap	XX													Ön cephe bakan S basamaklı ahşap bir setki var.
Tavan	ahşap	ahşap	XX													
Duvar	sıva	sıva	XX													
Kapılar																
Pencereler	ahşap	ahşap	XX													
Yüklük/Dolap	ahşap															
Ocak	+															
Sedir																
Gusulhane																
Nişler/Rafar																

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

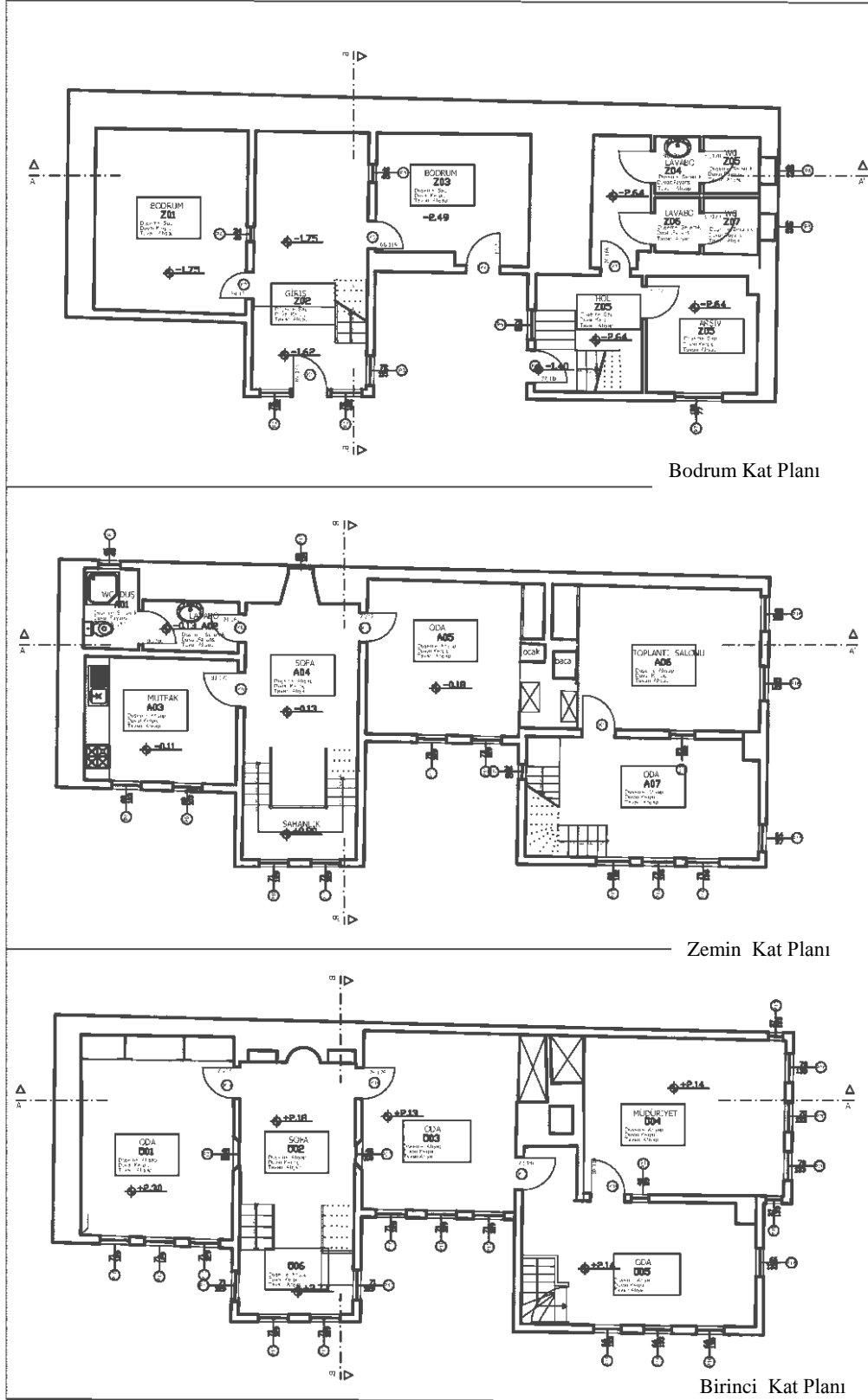
Ek- 10 (Devam) Kayıkçılar Konağı İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR		
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş				
					İyi	Orta	Kötü										
Birinci KAT	B2	Oda	Müdür Odası	Zemin	ahşap	ahşap	X				X						
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	sıva	X						X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap	+	-					X						
				Ocak		-											
				Sedir		-											
				Gusulhane		-											
				Nişler/Rafar		-											
Birinci KAT	B3	Oda	Toplantı Odası	Zemin	ahşap	ahşap	X				X						
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	kağıt kpl	X						X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap	+						X						
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													
Birinci KAT	B4	Oda	Oturma Odası	Zemin	ahşap	ahşap	X				X						
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	sıva	X						X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													
Birinci KAT				Zemin													
				Tavan													
				Duvar													
				Kapılar													
				Pencereler													
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 10a Kayıkçılar Konağı Restorasyon Projesi (Karakamil İletişim Merkezi Arşivi)

Ek- 11 (Devam) Yağcızade Konağı İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Original İşlev	Kullanılan İşlev	Original Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
Zeminin.. KAT (El)	Z6	Hol	Zemin	seramik	X											
			Tavan	SİVA	X											
			Duvar	seramik	X											
			Kapılar	ahşap	X											
			Pencereler	—												
			Yüklük/Dolap	—												
			Ocak	—												
			Sedir	—												
			Gusulhane	—												
			Nişler/Rafılar	—												
Zeminin.. KAT (El)	Z7	Eski Mutfak	Zemin	seramik	X											
			Tavan	SİVA	X											
			Duvar	seramik	X											
			Kapılar	ahşap	X											
			Pencereler	ahşap	X											
			Yüklük/Dolap	—												
			Ocak	—												
			Sedir	—												
			Gusulhane	—												
			Nişler/Rafılar	—												
Zeminin.. KAT (El)	Z8	WC	Zemin	seramik	X											
			Tavan	SİVA	X											
			Duvar	seramik	X											
			Kapılar	ahşap	X											
			Pencereler	ahşap	X											
			Yüklük/Dolap	—												
			Ocak	—												
			Sedir	—												
			Gusulhane	—												
			Nişler/Rafılar	—												
Zeminin.. KAT (El)	Z9	WC	Zemin	seramik	X											
			Tavan	SİVA	X											
			Duvar	seramik	X											
			Kapılar	ahşap	X											
			Pencereler	ahşap	X											
			Yüklük/Dolap	—												
			Ocak	—												
			Sedir	—												
			Gusulhane	—												
			Nişler/Rafılar	—												
Zeminin.. KAT (El)	Z10	Duş	Zemin	seramik	X											
			Tavan	SİVA	X											
			Duvar	seramik	X											
			Kapılar	ahşap	X											
			Pencereler	ahşap	X											
			Yüklük/Dolap	—												
			Ocak	—												
			Sedir	—												
			Gusulhane	—												
			Nişler/Rafılar	—												

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 11 (Devam) Yağcızade Konağı İnceleme Föyleri

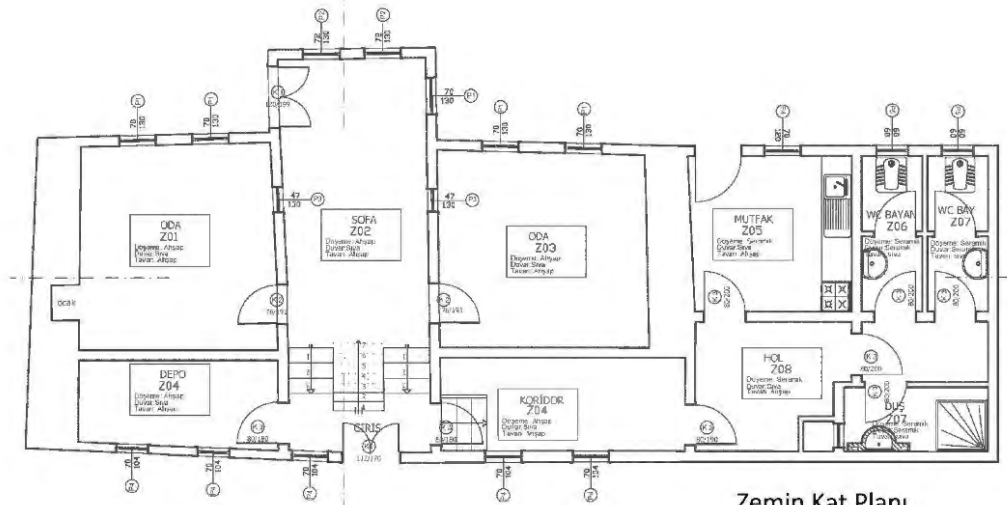
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR			
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş					
					İyi	Orta	Kötü											
Birinci... KAT	B1	Sofa	Sofa	Zemin	ahşap	ahşap	X				X							Duvarın üst kısımlarında duvar resimleri var. Merdivenden sağağı çift kanatlı kapıda görülüyor ve bu kapı her 2 yarıda tek kanatlı birer kapı var.
Birinci... KAT	B2	Odalar	Sergi Salonu	Zemin	ahşap	ahşap	X				X							2 mekan birleştirilmiş.
Birinci... KAT	B3	Oda	Sergi Salonu	Zemin		ahşap	X				X							Duvarların üst kısmında duvar resimleri var. WC'ler ile ortak olan duvarda çift kanatlı bir kapı var ancak arkası kapatılmış.
Birinci... KAT	B4	Oda	WC	Zemin	ahşap	seramik	X				X							Cephedeki pencereler kapatılmış.
İkinci... KAT	11-12	Cihannüma	Cihannüma	Zemin	ahşap	ahşap	X				X							Merdivenden sağa 3 basamakla bu mекanа ulaşıyor.

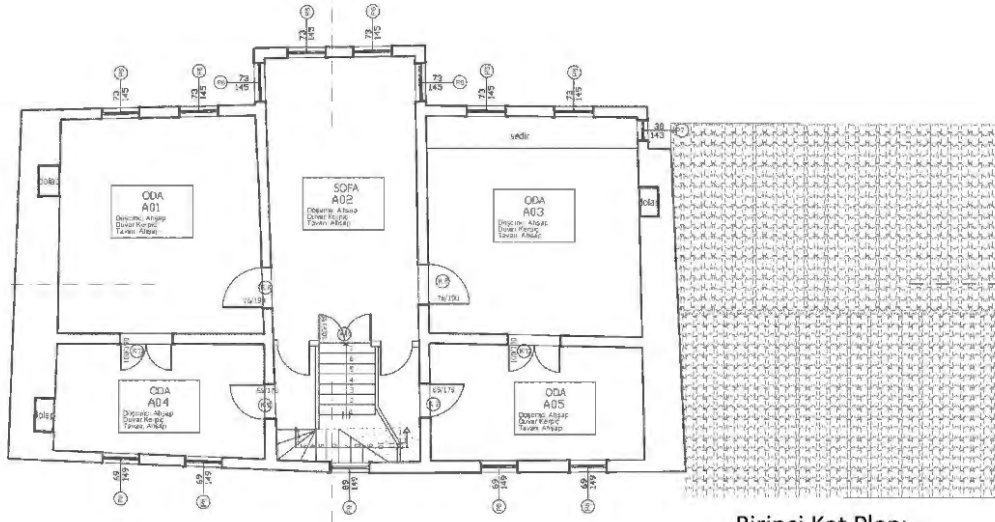
Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

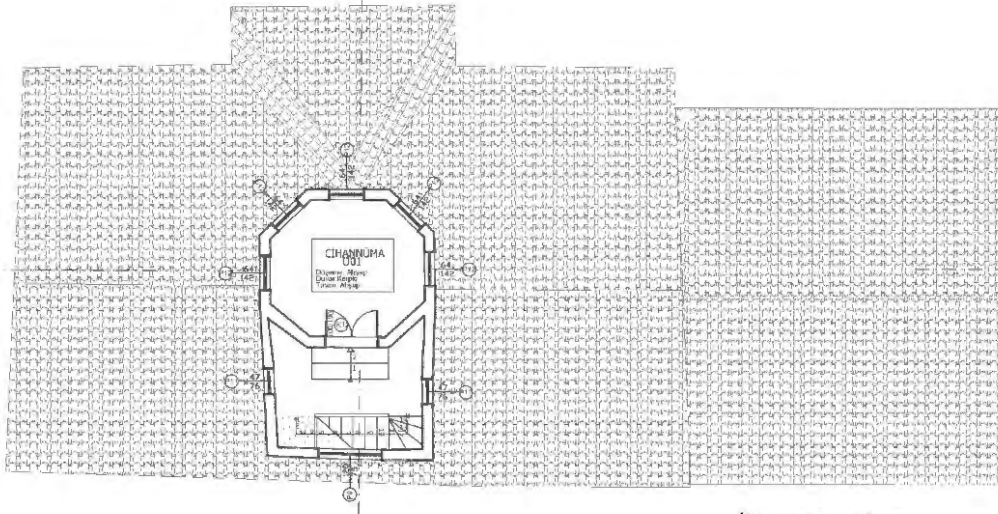
Ek- 11b Yağcızade Konağı Restorasyon Planları (Odunpazarı Belediyesi Arşivi)

Zemin Kat Planı

Birinci Kat Planı

İkinci Kat Planı

Ek- 12 Balkan Kültür Evi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
Zemin.. KAT	Z1	Sofa/Taahit	Giris/Kasa/Servis	Zemin	seramik	seramik	X				X					
				Tavan	ahşap	ahşap	X									
				Duvar	sıva	kerpiç	X									
				Kapılar	ahşap	ahşap	X									
				Pencereler	ahşap	ahşap	X									
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Zemin KAT	Z2	Oda	Mutfak/Bulaşık Bilişi	Zemin	toprak, ahşap	kerpiç	X				X					metal mutfak tezgahları eklenmiş.
				Tavan	ahşap	ahşap	X									
				Duvar	sıva	sıva	X									
				Kapılar	ahşap	ahşap	X									
				Pencereler	ahşap	ahşap	X									
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Zemin.. KAT	Z3	Oda	Depo	Zemin	toprak, ahşap	kerpiç	X				X					
				Tavan	ahşap	ahşap	X									
				Duvar	sıva	sıva	X									
				Kapılar	ahşap	ahşap	X									
				Pencereler	ahşap	ahşap	X									
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X									
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Zemin.. KAT	Z4	Oda+Bahçe	Servis Alanı	Zemin	ahşap	kerpiç	X				X					Bahçeye yapılan ek balm Z3'e eklenerek mekan genişletilmiştir.
				Tavan	ahşap	ahşap	X									
				Duvar	sıva	sıva	X									
				Kapılar	ahşap	ahşap	X									
				Pencereler	ahşap	ahşap	X									
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X									
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Zemin.. KAT	Z5	Sofunun bir kısmı	WC	Zemin	ahşap	seramik	X				X					
				Tavan	ahşap	ahşap	X									
				Duvar	sıva	seramik	X									
				Kapılar	ahşap	ahşap	X									
				Pencereler	ahşap											
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek 12 (Devam) Balkan Kültür Evi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
Zemin... KAT	Z6	Oda	Mutfak	Zemin	ahşap	seramik									İç duvarlar mutfak tezgahı eklenmiş. Tezgah taraflarında diğer duvar seramik kaplıdır.	
				Tavan	ahşap	ahşap										
				Duvar	sıva	seramik										
				Kapılar	ahşap	ahşap										
				Pencereler	ahşap	ahşap										
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap										
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
				Birinci... KAT	B1	Sofa	Sergi/Servis Alanı	Zemin	ahşap	ahşap						
Tavan	ahşap	ahşap														
Duvar	sıva	sıva														
Kapılar																
Pencereler	ahşap	ahşap														
Yüklük/Dolap																
Ocak																
Sedir																
Gusulhane																
Nişler/Rafar																
Birinci... KAT	B2	Oda	Servis Alanı					Zemin	ahşap	ahşap						
				Tavan	ahşap	ahşap										
				Duvar	sıva	sıva										
				Kapılar	ahşap	ahşap										
				Pencereler	ahşap	ahşap										
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir		ahşap										
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
				Birinci... KAT	B3	Gözetim Odası	İdari Oda	Zemin		ahşap						
Tavan		ahşap														
Duvar		sıva														
Kapılar		ahşap														
Pencereler		ahşap														
Yüklük/Dolap																
Ocak																
Sedir																
Gusulhane																
Nişler/Rafar																
Birinci... KAT	B4	Gusulhane	Dış/Depo					Zemin		seramik						
				Tavan	ahşap	ahşap										
				Duvar	sıva	seramik										
				Kapılar		ahşap										
				Pencereler												
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 12 (Devam) Balkan Kültür Evi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
BİRİNCİ KAT B5	Oda	WC	Zemin	ahşap	seramik	X			X							
			Tavan	ahşap	ahşap	X			X							
			Duvar	sıva	seramik	X				X						
			Kapılar	ahşap	ahşap	X			X							
			Pencereler													
			Yüklük/Dolap													
			Ocak													
			Sedir													
			Gusulhane													
			Nişler/Rafar													
			BİRİNCİ KAT B6	Oda	Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X			X				
Tavan	ahşap	ahşap				X			X							
Duvar	sıva	sıva				X					X					
Kapılar	ahşap	ahşap				X			X							
Pencereler	ahşap	ahşap				X			X							
Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap				X			X							
Ocak	+	+				X					X					
Sedir																
Gusulhane																
Nişler/Rafar	ahşap	ahşap				X				X						
KAT						Zemin										
			Tavan													
			Duvar													
			Kapılar													
			Pencereler													
			Yüklük/Dolap													
			Ocak													
			Sedir													
			Gusulhane													
			Nişler/Rafar													
			KAT			Zemin										
Tavan																
Duvar																
Kapılar																
Pencereler																
Yüklük/Dolap																
Ocak																
Sedir																
Gusulhane																
Nişler/Rafar																

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 13 Eğitim Karikatürleri Müzesi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR			
	Orijinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orijinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş					
					İyi	Orta	Kötü											
Bodrum KAT	Bd1	Bodrum	Bodrum/Depo	Zemin	Çöp	X			X								2.1'den ocakla kapaktan merdiven yardımıyla mükona girilmektedir.	
				Tavan	ahşap	ahşap			X									
				Duvar	malzeme	çimento sıva		X			X							
				Kapılar														
				Pencereler														
				Yüklük/Dolap														
				Ocak														
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafılar														
Bodrum KAT	Bd2-Bd3	Bodrum	Bodrum/Depo	Zemin	Çöp	X			X									
				Tavan	ahşap	ahşap			X									
				Duvar	sıva	çimento sıva		X			X							
				Kapılar														
				Pencereler	ahşap	ahşap		X										
				Yüklük/Dolap														
				Ocak														
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafılar														
Zemin KAT	Z1	Sab. Oda/ Hol	Giriş Hali/Galeri	Zemin	ahşap	ahşap			X		X							3 basamak ile giriliyor. Girişin pabuçluk bina seramik kaplıdır mükona 2 farklı kattan oluşuyor.
				Tavan	ahşap	ahşap			X		X							
				Duvar	sıva	sıva			X		X							
				Kapılar	ahşap	ahşap			X		X							
				Pencereler	ahşap	ahşap			X		X							
				Yüklük/Dolap														
				Ocak														
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafılar														
Zemin KAT	Z2	Tosluk	Galeri	Zemin		seramik			X		X							Kullanılmayan diğer giriş kapısına zeminde 4 basamak inerek ulaşılıyor. Ocak ve ocak niş dolapları yok olmuş ve su an ahşap nişler olarak kullanılmaktadır.
				Tavan	ahşap	ahşap			X		X							
				Duvar	ahşap	sıva			X		X							
				Kapılar	ahşap	ahşap			X		X							
				Pencereler		ahşap			X		X							
				Yüklük/Dolap		ahşap			X		X							
				Ocak		ahşap			X		X							
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafılar														
Zemin KAT	Z3	Oda	İdari Oda	Zemin	ahşap	ahşap			X		X							
				Tavan	ahşap	ahşap			X		X							
				Duvar	sıva	sıva			X		X							
				Kapılar	ahşap	ahşap			X		X							
				Pencereler	ahşap	ahşap			X		X							
				Yüklük/Dolap														
				Ocak														
				Sedir														
				Gusulhane														
				Nişler/Rafılar														

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 13 (Devam) Eğitim Karikatürleri Müzesi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
Zemin.. KAT	Z4	Oda	İdari Oda	Zemin	ahşap	ahşap	X				X					
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	sıva	sıva	X					X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X					
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X					
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Zemin.. KAT	Z5	Oda	Müdür Odası	Zemin	ahşap	ahşap	X				X					
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	sıva	sıva	X					X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X					
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X					
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X					X				
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Zemin.. KAT	Z6	Müştemilat	X/C	Zemin		seramik	X				X					Sarıdan eklenmiş bir bölümdür.
				Tavan		sıva	X				X					
				Duvar		seramik	X				X					
				Kapılar		ahşap	X				X					
				Pencereler		ahşap	X				X					
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Zemin.. KAT	Z7	Müştemilat	Mutfak/Kalder	Zemin		seramik	X				X					Mutfak başlığı eklenmiş. Sarıdan eklenmiş bir bölümdür.
				Tavan		sıva	X				X					
				Duvar		sıva seramik	X				X					
				Kapılar		ahşap	X				X					
				Pencereler												
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												
Birkaç.. KAT	B1	Safolar	Galeri	Zemin	ahşap	ahşap	X				X					melekler birleştirilerek oluşturulmuştur. (2.safa)
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X					
				Duvar	sıva	sıva	X				X					
				Kapılar												
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X					
				Yüklük/Dolap												
				Ocak												
				Sedir												
				Gusulhane												
				Nişler/Rafar												

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 13 (Devam) Eğitim Karikatürleri Müzesi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR		
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş				
					İyi	Orta	Kötü										
Birinci... KAT	B2	Baş Oda	Sergi (Abdettin Hoşabası)	Zemin	ahşap	ahşap	X				X						
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	sıva							X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													
Birinci... KAT	B3	Oda	Sergi (Eskişahı Karatoprak)	Zemin	ahşap	ahşap	X				X						
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	sıva							X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X						X				
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													
Birinci... KAT	B4	Oda	Sergi (Türk Karikatür Ustaları Odası)	Zemin	ahşap	ahşap	X				X						
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	sıva							X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X						X				
				Ocak													
				Sedir	+												
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													
Birinci... KAT	B5	Oda	Türk Karikatür Ustaları Odası	Zemin	ahşap	ahşap					X						
				Tavan	ahşap	ahşap					X						
				Duvar	sıva	sıva							X				
				Kapılar	ahşap	ahşap					X						
				Pencereler	ahşap	ahşap					X						
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													
Birinci... KAT	B6	Oda	Sergi (Kapılar Odası)	Zemin	ahşap	ahşap	X				X						
				Tavan	ahşap	ahşap	X				X						
				Duvar	sıva	sıva							X				
				Kapılar	ahşap	ahşap	X				X						
				Pencereler	ahşap	ahşap	X				X						
				Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X						X				
				Ocak	+	+											
				Sedir													
				Gusulhane	+	+	X										
				Nişler/Rafar													

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 14 Kırım Tatar Kültür Evi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR		
	Orijinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orijinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş				
					İyi	Orta	Kötü										
Bademci KAT	Bd1	Bademci/Torluk	Mutfak	Zemin	toprak	ahşap	XX				XX				Duvar L şek- linde servis tezgahı eklenmiş. Tezgahın üstün- deki duvar seramik kaplanmış. Merdiven hali or- tasındaki bölüm 2 basamak yüksekliği		
				Tavan	ahşap	ahşap	XX				XX						
				Duvar	sıva	sıva			XX							XX	
				Kapılar	ahşap	ahşap	XX					XX					
				Pencereler													
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													
Bademci KAT	Bd2	Bademci	Mutfak	Zemin	toprak	seramik	XX				XX			Mutfak tezgahı eklenmiş.			
				Tavan	ahşap	ahşap	XX				XX						
				Duvar	sıva	seramik	XX				XX						
				Kapılar	ahşap	ahşap	XX				XX						
				Pencereler													
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													
Bademci KAT	Bd3	Bademci	Mutfak	Zemin	toprak	ahşap	XX				XX			Mutfak tezgahı eklenmiş. Kapıların sadece kusurları var(ahşap)			
				Tavan	ahşap	ahşap	XX				XX						
				Duvar	sıva	seramik	XX				XX						
				Kapılar													
				Pencereler													
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													
Bademci KAT	Bd4	Bademci	Atölye	Zemin	toprak	ahşap	XX				XX			Ön cephe duvar- ına lavabo ek- lenmiş ve ortası seramik kaplanmış. Zemin seramik parke kaplanmış.			
				Tavan	ahşap	ahşap	XX				XX						
				Duvar	sıva	sıva	XX								XX		
				Kapılar	ahşap	ahşap	XX				XX						
				Pencereler	ahşap	ahşap	XX				XX						
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													
Zemin KAT	Z1	Sofa	Giriş/Servis Alanı	Zemin	ahşap	ahşap							XX				
				Tavan	ahşap	ahşap	XX								XX		
				Duvar	sıva	sıva									XX		
				Kapılar		ahşap	XX								XX		
				Pencereler		ahşap	XX								XX		
				Yüklük/Dolap													
				Ocak													
				Sedir													
				Gusulhane													
				Nişler/Rafar													

Şekil 3 Malzeme,Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 14 (Devam) Kırım Tatar Kültür Evi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR		
	Orjinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orjinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kismen Bozulmuş	Korunmuş				
					İyi	Orta	Kötü										
Zemin... KAT 22	Oda	Sergi Alanı	Zemin	ahşap	ahşap										İç cephe dek'i duvarın bir kısmı seramik kaplıdır.		
			Tavan	ahşap	ahşap	X											
			Duvar	siva	siva			X				X					
			Kapılar	ahşap	ahşap	X				X							
			Pencereler	ahşap	ahşap	X				X							
			Yüklük/Dolap	ahşap	ahşap	X				X							
			Ocak	+	+	X						X					
			Sedir	-	-												
			Gusulhane	-	-												
			Nişler/Rafılar	-	-						X						
			Zemin... KAT 23	Oda	Servis Alanı	Zemin	ahşap	ahşap									
Tavan	ahşap	ahşap				X											
Duvar	siva	siva						X									
Kapılar	ahşap	ahşap				X				X							
Pencereler	ahşap	ahşap				X				X							
Yüklük/Dolap	-	-															
Ocak	-	-															
Sedir	-	-															
Gusulhane	-	-															
Nişler/Rafılar	-	-															
Zemin... KAT 24	Oda	Sergi Alanı				Zemin	ahşap	ahşap									
			Tavan	ahşap	ahşap	X											
			Duvar	siva	siva			X									
			Kapılar	ahşap	ahşap	X				X							
			Pencereler	ahşap	ahşap	X				X							
			Yüklük/Dolap	-	-												
			Ocak	-	-												
			Sedir	-	-												
			Gusulhane	-	-												
			Nişler/Rafılar	-	-												
			Zemin... KAT 25	Hol/Depo	WC	Zemin	ahşap	seramik	X				X				
Tavan	ahşap	ahşap				X				X							
Duvar	siva	seramik						X				X					
Kapılar	ahşap	ahşap				X				X							
Pencereler	ahşap	ahşap				X				X							
Yüklük/Dolap	-	-															
Ocak	-	-															
Sedir	-	-															
Gusulhane	-	-															
Nişler/Rafılar	-	-															
Birinci... KAT B1	Sofa	Merdiven Hol/Sergi Alanı				Zemin	ahşap	ahşap			X						
			Tavan	ahşap	ahşap	X											
			Duvar	siva	siva			X									
			Kapılar	-	-												
			Pencereler	ahşap	ahşap	X				X							
			Yüklük/Dolap	-	-												
			Ocak	-	-												
			Sedir	-	-												
			Gusulhane	-	-												
			Nişler/Rafılar	-	-												

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 14 (Devam) Kırım Tatar Kültür Evi İnceleme Föyleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	MİMARİ KORUMA	ODUNPAZARI BÖLGESİ	BİNA İNCELEME FÖYÜ
----------------------	---------------	--------------------	--------------------

PLAN ANALİZİ	İŞLEV ANALİZİ		MALZEME ANALİZİ						ÖZGÜN ELEMAN ANALİZİ			ÖZGÜN PLAN ŞEMASI ANALİZİ			NOTLAR	
	Orijinal İşlev	Kullanılan İşlev	Orijinal Malzeme	Şimdiki Malzemesi	Malzeme Durumu			Yok olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş	Yok Olmuş	Kısmen Bozulmuş	Korunmuş			
					İyi	Orta	Kötü									
Birinci KAT	B2	Sergi Alanı	Zemin	ahşap	ahşap			X								2 mekan birleştirilerek oluşturulmuş. Camerlarla sergiler alanları ayrılmış.
			Tavan	ahşap	ahşap	X	X									
			Duvar	sıva	sıva				X	X						
			Kapılar	ahşap	ahşap	X	X									
			Pencereler	ahşap	ahşap	X	X									
			Yüklük/Dolap						X	X						
			Ocak						X	X						
			Sedir													
			Gusulhane													
			Nişler/Rafar													
Birinci KAT	B3	Sergi Alanı	Zemin	ahşap	ahşap			X								Camerlarla sergiler alanları ayrılmış.
			Tavan	ahşap	ahşap	X	X									
			Duvar	sıva	sıva				X	X						
			Kapılar	ahşap	ahşap	X	X									
			Pencereler	ahşap	ahşap	X	X									
			Yüklük/Dolap													
			Ocak													
			Sedir													
			Gusulhane													
			Nişler/Rafar													
..... KAT			Zemin													
			Tavan													
			Duvar													
			Kapılar													
			Pencereler													
			Yüklük/Dolap													
			Ocak													
			Sedir													
			Gusulhane													
			Nişler/Rafar													
..... KAT			Zemin													
			Tavan													
			Duvar													
			Kapılar													
			Pencereler													
			Yüklük/Dolap													
			Ocak													
			Sedir													
			Gusulhane													
			Nişler/Rafar													

Şekil 3 Malzeme, Plan ve Özgün Eleman Analiz Şablonu

Ek- 14a Kırım Tatar Kültür Evi Restorasyon Planları (Karakamil İletişim Merkezi Arşivi)

